

αντιτετράδια της εκπαίδευσης

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ '88
ΔΙΠΛΟ ΤΕΥΧΟΣ 3 - 4

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΥΓΚΥΡΙΑ

σελ. 4

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ ΑΠΕΡΓΙΑ

Αγαπητέ Πρόεδρε

σελ. 6

Το χρονικό των εξελίξεων

σελ. 8

Το στυλ... δεν είναι ο άνθρωπος

σελ. 9

Οδοιπορικό της απεργίας

σελ. 10

Επιτροπή Πρωτοβουλίας Εκπαιδευτικών για την απεργία
στις εξετάσεις

σελ. 19

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗ Δ.Ο.Ε.

σελ. 24

ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ - ΝΟΜΟΣ 1566

«Αναβάθμιση της εκπαίδευσης» ή
Αναβάθμιση του κινήματος;

σελ. 26

Μερικές προτάσεις... αναβάθμισης

σελ. 41

Στο μονόδρομο της κρίσης και η νέα σχολική χρονιά

σελ. 42

ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΙΤΗ- ΜΑΤΑ - ΝΕΑ ΜΕΤΡΑ

σελ. 44

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΥΣ ΠΡΩΤΟΔΙΟΡΙΖΟΜΕ- ΝΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

σελ. 46

ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ-ΜΑΘΗΤΩΝ

σελ. 53

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΑΥΤΑΡΧΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

σελ. 56

Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

σελ. 59

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

σελ. 66

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

σελ. 68

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥ- ΣΗ

σελ. 71

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΑΝ ΧΩΡΟΣ

σελ. 72

Η ΑΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

σελ. 75

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

σελ. 81

ΣΧΟΛΙΑΖΟΝΤΑΣ ΕΚ-ΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ

σελ. 86

ΒΙΒΛΙΟ

σελ. 97

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙ- ΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

σελ. 98

Φόρουμ συζήτησης και
αριστερού προβληματισμού
για τα εκπαιδευτικά και
συνδικαλιστικά θέματα
14 - 15 - 16 Οκτωβρίου
στην Αθήνα
(Πολυτεχνείο - αμφιθέατρο Γκίνη)

Σημείωμα της Σύνταξης

«Στη φαινομενική δύναμη της ακινησίας, αρκεί η κίνηση του φαινομενικού τίποτα», γράφαμε στο δεύτερο τεύχος μας, για να συναντήσουμε τη γεμάτη έπαρση και αλαζονεία αντιμετώπιση των απολιθωμένων.

Αποδείχθηκε, ότι είμαστε περισσότερο ρεαλιστές απ' αυτούς που λιοιδωρούσαν την εφόρμηση στον ουρανό, σαν κίνηση των αιθεροβαμώνων.

Αποδείχθηκε, πως -ακόμα κι όταν είχαμε κινήσει- άλλοι βρισκόταν στη μακαριότητά τους, κι άλλοι έτριβαν τα μάτια τους, σασπισμένοι απ' την οργή του πλήθους. Τα προγράμματά τους, τα συνέδριά τους, οι βαθυστόχαστες αναλύσεις τους, για τη συμμετοχή στα κέντρα λήψης των αποφάσεων, αποδείχθηκαν (πιο σωστά, βοηθήσαμε ν' αποδειχθούν) κουρελόχαρτα, χωρίς καμιά ονομαστική και πραγματική αξία στο χρηματιστήριο του κινήματος. Ψοφοδεείς ακολούθησαν, θλιβεροί ουραγοί, ευελπιστώντας ότι θάρθουν γι' αυτούς καλύτερες μέρες, αφού οι νύχτες τους αποδείχθηκαν εφιαλτικές.

Σήμερα, προσπαθούν να ελέγξουν και πάλι τις αποσκευές μας: ποιοί, οι λαθρεπιβάτες, οι λαθρέμποροι των ιδεών και των στοχασμών μας. Νομίζουν ότι -επειδή σκέπτονται και συσκέπτονται- υπάρχουν. Εμείς υπάρχουμε, επειδή αμφιβάλλουμε. Μας ρωτούν για τα υλικά της οικοδομής μας, μας λένε «για να οικοδομήσεις, πρέπει νάχεις υλικό». Τους απαντάμε, για να οικοδομήσεις πρέπει πρώτα ν' αποικοδομήσεις, να καταστρέψεις, ν' αποδιαρθρώσεις.

Ας συγχρονιστούμε, όχι με τα βήματα μιας παρέλασης μπροστά στους επισήμους της εποχής, αλλά με τον απόηχο της περασμένης και τις λάμπεις της επερχόμενης καταιγίδας, που δε θάνατι από «θεού σταλμένη», θάμαστε όλοι εμείς...

Ας συγχρονιστούμε, όχι με τους παλμούς της γερασμένης καρδιάς των ενοίκων του Herfield, όχι με τ' αποκαΐδια των παλιών τζακιών, όχι με τους συνδικαλιστές και τους συνέταιρους της παλιάς εποχής, όχι με τη λεπτότητα και το τακτ των γερασμένων σχολών, αλλά με τον άξεστο ήχο. Ας συγχρονιστούμε και ας συγχρονίσουμε τα ρολόγια του κινήματος...

Στην υπηρεσία αυτού του συγχρονισμού, λοιπόν, και το διπλό 3-4 τεύχος των **αντιτετραδίων της εκπαίδευσης** που έχετε στα χέρια σας. Μ' ένα μεγάλο αφιέρωμα στην Απεργία Διαρκείας, που ΜΑΣ συγκλόνισε και ΤΟΥΣ συγκλόνισε, μ' ένα αφιέρωμα στους πρωτοδιοριζόμενους εκπαιδευτικούς, που έρχονται στο χώρο του σχολείου σε μια κρίσιμη -όσο και εγκυμονούσα πολλά- περίοδο, με πολλές αναλύσεις και προσεγγίσεις, για την «αναβάθμιση» και το ν. 1566, για το θεσμό των Γενικών Εξετάσεων, για το συνδικαλιστικό κίνημα και τις εξελίξεις του, για την αντιαυταρχική αγωγή, την καλλιτεχνική και περιβαλλοντική εκπαίδευση, την προφορική ιστορία, την κριτική των σχολικών βιβλίων (σ' αυτό το τεύχος, το βιβλίο Γεωγραφίας Α' Γυμνασίου), τις σχέσεις εκπαιδευτικών - μαθητών και πολλά σχόλια των εκπαιδευτικών - κοινωνικών και πολιτικών τεκταινομένων.

Σ' αυτό το τεύχος είχαμε πολλές καινούργιες συνεργασίες. Τις καλωσορίζουμε και ελπίζουμε ότι θα μπορέσουμε ν' ανταποκριθούμε εκδοτικά στον όγκο και την ποιότητά τους.

Το δεύτερο τεύχος των **αντιτετραδίων** είχε πολλή μεγαλύτερη απήχηση από το πρώτο. Είμαστε σίγουροι, ότι το ίδιο θα συμβεί και με το τεύχος 3-4. Όχι γιατί, αυτοϊκανοποιούμενοι, θεωρούμε ότι απαντάει ολοκληρωμένα σ' όλα τα μεγάλα προβλήματα του εκπαιδευτικού γίγνεσθαι. Αλλά γιατί πιστεύουμε, ότι είναι **ένα περιοδικό στην υπηρεσία της μαχόμενης εκπαίδευσης, της ζωντανής αριστερής αναζήτησης και δράσης**. Τέτοιο το επιδιώξαμε, τέτοιο θα το διατηρήσουμε, σε μια τέτοια κατεύθυνση θα προσπαθήσουμε να το καλύτερεύσουμε. Σ' αυτήν την κατεύθυνση σας καλούμε και να μας βοηθήσετε.

Από τον Α. Τρίτση στον Γ. Α. Παπανδρ

Η χρονιά 1988 - 89 είναι -από κάθε άποψη- σοβαρή. Συμπίπτει με την προεκλογική περίοδο, όπου θα δοκιμαστούν όλα τα πολιτικά κόμματα, κάτω από το βάρος της προσπάθειας του ΠΑΣΟΚ να κερδίσει την τρίτη εκλογική του μάχη.

Τα φαινόμενα της ρευστότητας στην πολιτική σκηνή πληθαίνουν, όπως άλλωστε αυγατίζει η σήψη από τα σκάνδαλα, μικρά και μεγάλα, δημόσια και ιδιωτικά. Οι σεναριογράφοι έχουν ήδη καταθέσει δεκάδες εναλλαγές του πολιτικού τοπίου, το οποίο φαντάζει ομιχλώδες, στο λυκόφως της «μεταπολιτευτικής εποχής».

Από την πλευρά του εργατικού και λαϊκού παράγοντα, τα πράγματα εξακολουθούν να βρίσκονται στο τούνελ της φαινομενικής ακινησίας, αφού οι επίσημες ηγεσίες ασχολούνται με την εκλογικίστικη λογική «της απλής αναλογικής», σχεδιάζοντας την αναιμική τους νέα κοινοβουλευτική παρουσία. Φαινόμενα λαϊκών εκρήξεων, όπως η απεργία των καθηγητών, ο αποκλεισμός της Θεσπρωτίας για τον Καλαμά, οι εκρήξεις στα ναυπηγεία, χρησιμεύουν περισσότερο στα γραφεία τύπου τους, παρά στους πολιτικούς οργανισμούς τους για δράση.

Το πολιτικό και συνδικαλιστικό κενό, για τις δυνάμεις της Αριστεράς, είναι καταφανέστατο. Η ανάγκη για σύγκλιση και δράση των δυνάμεων που «δεν βολεύονται» σ' αυτό το σύστημα είναι επίσης καταφανέστατη και φυσικά η παραπάνω ανάγκη δεν έχει τίποτα το κοινό με την αγωνία ορισμένων για τις συγκλίσεις κορυφής εν όψει εκλογών. Πολύ δε περισσότερο όταν μια σειρά όψιμοι αντι-ΠΑΣΟΚΟοι έδωσαν το τελευταίο εξάμηνο απaráμιλλα δείγματα πολιτικής γραφής, υπονομεύοντας απεργίες, συκοφαντώντας κινητοποιήσεις... Επαγγελματίες και ερασιτέχνες πολιτικοί ψαράδες ελπίζουν, ότι τα ψάρια θα τσιμπήσουν στα νερά της αγανάκτησης και της συνολικής κρίσης. Αμ δε...

Η χρονιά του πλαστικού και της νέας συναίνεσης

Αλλά η καινούργια χρονιά αρχίζει, για τους εκπαιδευτικούς, με τη μεγάλη απεργία του Μάη - Ιούνη να λειτουργεί σαν τροφοδότης όχι μόνο μνήμης αλλά και δράσης.

Είναι πασιδήλη βέβαια η προσπάθεια για μουμιοποίηση και κατάθεσή της στην «Ιστορία του κλάδου», προσπάθεια που καταβάλλεται ήδη από φανερούς και κρυφούς αρνητές και υπονομευτές της, αυτούς που δεν μπήκαν στον κόπο ούτε μια εκτίμηση να παρουσιάσουν στους καθηγητές, τρεις μήνες μετά τη λήξη της.

Αλλά και η ευθύνη συνολικά της ΟΛΜΕ, σαν συλλογικού δευτεροβάθμιου οργάνου δεν είναι λίγη στο ίδιο ζήτημα.

Μόνη εξαίρεση -όχι τυχαία βέβαια- αποτέλεσε η έκδοση αποτιμήσεων για την απεργία της Επιτροπής Πρωτοβουλίας Εκπαιδευτικών, που κυκλοφόρησε στις 20 Ιούλη.

Η νέα χρονιά, λοιπόν, αρχίζει με καλούς οιωνούς για το κίνημα, παρά το γεγονός ότι λογιστικά δεν κερδίσαμε σχεδόν τίποτα. Λέμε λογιστικά, γιατί η πολιτική συνοχή του κινήματος, η αξιοπρέπεια και αξιοπιστία του, καθώς και η γέννηση νέων δυνάμεων, δεν είναι μη υπολογίσιμο μέγεθος, ίσα - ίσα μάλιστα. Η ομάδα δεν πήρε το πρωτάθλημα, αλλά μπαίνει στο γήπεδο με τις καλύτερες προϋποθέσεις, προπονημένη και με την κερκίδα στο πλευρό της (για να χρησιμοποιήσουμε και μεις ποδοσφαιρικούς όρους). Φέτος το παιχνίδι μπορεί να γίνει λιγότερο «σικέ».

Από την «άλλη όχθη», τα πράγματα δεν φαίνονται ευχάριστα. Ο νέος υπουργός, που ξεκινάει ουσιαστικά την πολιτική του καριέρα (συμπτωματικά;) από εκεί που άρχισε και ο παππούς του, δεν εξαιρέθηκε από τον κανόνα που ισχύει για την άρχουσα τάξη της χώρας μας, «είσαι ό,τι δηλώσεις».

Δήλωσε, λοιπόν, «συναινετικός» σ' ένα πνευματικό υπουργείο, αλλά με την ατυχία να το παραλάβει στο μάτι του κυκλώνα, μ' εκρηκτικά προβλήματα σ' όλο το φάσμα της εκπαίδευσης (κτριακό, προσαρμογή σε συνθήκες κρίσης και λιτότητας, περικοπές κ.λπ.). Έχει όμως ήδη - με τη βοήθεια της ΟΛΜΕ- στο ενεργητικό του μια πρώτη επιτυχία, αφού με το «καρότο» πέτυχε αυτό που δεν κατόρθωσε με το βούρδουλα ο Τρίτσης και ο Κακλαμάνης, να σπάσει δηλαδή στο πιο κρίσιμο σημείο την απεργία, δηλώνοντας μάλιστα ότι δε διαθέτει προίκα, θέλοντας να υπογραμμίσει άμεσα ότι δεν μπορεί ν' αυξήσει τις παροχές και έμμεσα ότι δεν πατρонаρείται από τον πατέρα του, αναλαμβάνοντας ευθύνες με την «αξία» του (και όχι με ξένες πλάτες).

Είναι αυτό αλήθεια. Όχι βέβαια. Ο άσσος του 14ου ανασχηματισμού δε διαθέτει ούτε τις περγαμηνές ανθρώπου του μαζικού κινήματος (δικτατορία - μεταπολίτευση), ούτε θεωρητική κατάρτιση, ούτε τη σπουδή για τα μεγάλα προβλήματα του τόπου (μ' εξαίρεση δύο άρθρα για την

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΗΤΑ 20/10/88, 27, 28/10/88

τον Β' (το μικρό)

«ελεύθερη ραδιοφωνία» και το ανοιχτό κοινωνικό κόμμα, που ευχάριστα δημοσίευσε ο οργανισμός Λαμπράκη, δεν υπάρχει άλλη «θεωρητική» συνεισφορά του, ευτυχώς...). Ο νέος υπουργός διαθέτει το επώνυμό του και την κομματική υποστήριξη: αυτή είναι η πρώτη προίκα του, διόλου ευκαταφρόνητη. Ο νέος υπουργός επίσης διαθέτει τη γνώση των αδυναμιών των ρεφορμιστικών δυνάμεων της αντιπολίτευσης (ΚΚΕ - ΕΑΡ κ.λπ.) και είναι γνώστης του πόθου τους για συγκυβέρνηση με το ΠΑΣΟΚ. Γνωρίζει την αδυναμία της λεγόμενης αριστερής αντιπολίτευσης ν' αντιπολιτεύεται σε βάθος και πλάτος, κινητοποιώντας ευρύτερες δυνάμεις, σε μια αντιαστική - αντικαπιταλιστική κατεύθυνση. Γιαυτό άλλωστε πέταξε κιάλας το δόλωμα των «θεσμικών μέτρων», κάτι που εφάρμοσε μ' επιτυχία το ΠΑΣΟΚ στην περίοδο 1981 - 1984 και που μ' αυτό ενθυλάκωσε σύσσωμη την κοινοβουλευτική «αριστερή» αντιπολίτευση, καταδικάζοντας το σ.κ. σε μαρασμό, ενσωμάτωση απογοήτευση.

Από αυτήν την άποψη ο Γ. Α. Παπανδρέου (παρέα με τον Χ. Καστανίδη), εφαρμόζοντας την πολιτική της συναίνεσης στη χρονιά του πλαστικού (πολιτικές εκλογές, άρα προσπάθεια για λιγότερο κόστος), είναι περισσότερο επικίνδυνος από τους Α. Τρίτση - Α. Κακλαμάνη).

Από τον Τρίτση
και τον Παπανδρέου:
Ενα πολιτική, άλλο «ύφος»

Ο πρώτος, ανηφατικός, αλλοπρόσαλλος, επηρμένος οπαδός του Γκουεβέρα και συνάμα φανατικός ευρωπαϊστής, αρχαιοπληκτος και υπέρμαχος της μικροβιτεχνολογίας και της πληροφορικής, αντιλαϊκός και λαϊκιστής ταυτόχρονα, θαυμαστής των λαϊκών οικισμών και των αυθαίρετων και φανατικός διώκτης του διαλόγου, ένας δουκιχωτίσκος που δρούσε κάτω από την ανοχή και στήριξη της δυναστείας Παπανδρέου. Υπέρμαχος της διαχρονικότητας της γλώσσας και γιαυτό φιλοΣαρτζετακικός και ταυτόχρονα υποστηρικτής της μερικής απόδοσης της εκκλησιαστικής περιουσίας στο Δημόσιο, χωρίς αυτό να τον εμποδίζει να φέρει βαθμό ιεροσύνης. Με τόνα πόδι στην αλαζονεία της εξουσίας και το άλλο στην πρώτη διαδήλωση που θάφτανε στη Μητροπόλεως 15 και μάλιστα «ενάντιά» του. Αυτός ο «μικρός, ο μέγας» υπουργός εφάρμοσε μια πολιτική που -παρά τα επιφαινόμενα- ταυτίζεται με τη νέα ανασυγκρότηση - συναίνεση που επαγγέλεται ο Γ. Α. Παπανδρέου, αφού βέβαια περάσαμε το μικρό διάλειμα με τον ιεραποστολικό - Παπανουτσικό Κακλαμάνη.

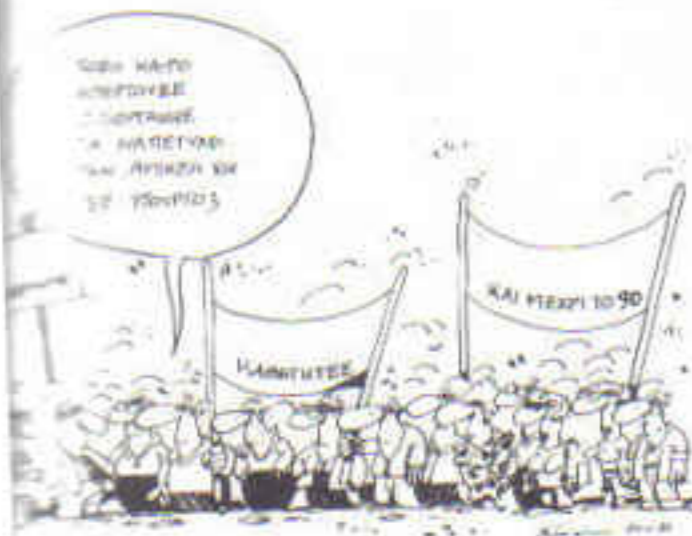
Ο νέος υπουργός παραδέχεται τα προβλήματα και μας καλεί σε κοινή αντιμετώπιση, σ' αντίθεση με το «τι κάνεις Γιάννη... κουκιά σπέρνω» του Α. Τρίτση. Ο νέος υπουργός θα κάνει διάλογο με τις ομοσπονδίες, σ' αντίθεση με τις φιέστες του «Εθνικού διαλόγου». Ο νέος υπουργός επισκέφθηκε τα γραφεία της ΟΛΜΕ, γιατί σκέφτηκε ότι η γραμμή της αναβάθμισης - συναίνεσης βρίσκεται μόλις λίγα μέτρα μακριά από το ΥΠΕΠΘ, στα γραφεία των ΔΟΕ - ΟΛΜΕ. Γιαυτό και στη νέα χρονιά θα προσπαθήσει να παίξει στη σκηνή το ίδιο έργο, αλλά με διαφορετικό τίτλο. Θάνατο το έργο της αντιδραστικής αναπροσαρμογής της Εκπαίδευσης, σε συνθήκες κρίσης και λιτότητας, της περικοπής των δαπανών, των μισθών και των κονδυλίων για έρευνα - κτίρια - σίτιση - στέγαση.

Στόχος του, η συστηματοποίηση της παιδείας των πολλών ταχυτήτων, τα πτυχία που οδηγούν στο πουθενά, η χειραγωγή και ο έλεγχος μαθητών - καθηγητών - σπουδαστών, η αναδιάρθρωση με βάση τις ΕΟΚικές εντολές και τις νέες ανάγκες της άρχουσας τάξης στο διεθνές καπιταλιστικό καταμερισμό εργασίας.

Θα είναι επομένως σοβαρό πολιτικό σφάλμα όλων των προοδευτικών, αριστερών και ριζοσπαστικών δυνάμεων, αν επιτρέψουν στη νέα ηγεσία του ΥΠΕΠΘ να εμφανίσει ένα δήθεν καινούργιο προφίλ, συνεχίζοντας την «παράδοση» του Ιούνη. Αυτό το έργο τόχουμε ξαναδεί. Καμιά πολιτική επένδυση στο νέο υπουργό και την πολιτική του ΥΠΕΠΘ. Ας οργανώσουμε προσεκτικά την αντίστασή μας, αναδεικνύοντας τις αντιφάσεις της αστικής εκπαιδευτικής πολιτικής.

- * Ενάντια στους μισθούς πείνας και το «ενιαίο»
- * Ενάντια στους ταξικούς φραγμούς στη μόρφωση, ενάντια στην παιδεία της αστικής χειραγωγής.
- * Ενάντια στην αντιδραστική επίθεση και τη συντηρητική αναδιάρθρωση.

Τον Ιούνη -παρά τα χτυπήματα που δεχθήκαμε- δείξαμε ότι θέλουμε και μπορούμε. Η νέα χρονιά μας βρίσκει σοφότερους και δυνατότερους. Ας οργανώσουμε την ανασύνταξη των δυνάμεων του κινήματός μας.

ΠΡΟΤΑΣΗ ΜΟΜΦΗΣ
3 μέρες μάχη

κυβέρνηση προς απεργούς

ΟΥΤΕ ΔΡΑΚ

και το '89

ΚΑΜΙΑ ΑΥΞΗΣΗ ΠΕΡΑΝ ΤΗΣ ΑΤΑ

Σε αυτήν την περίπτωση, η κυβέρνηση θα πρέπει να λάβει μέτρα για να αποφευχθεί η αύξηση των τιμών. Η κυβέρνηση θα πρέπει να λάβει μέτρα για να αποφευχθεί η αύξηση των τιμών. Η κυβέρνηση θα πρέπει να λάβει μέτρα για να αποφευχθεί η αύξηση των τιμών.

ΚΑΡΠΟΣ ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΟΛΜΕ - ΥΠΟ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ - ΠΑΙΔΕ ΒΗΜΑ ΜΠΡΟΣ

- Αναστολή αποφάσεων όλες οι τοπικές ΕΛΜΕ
- Αποδείχθηκε ότι μπορούσε να δοθεί λύση απ' την κυβέρνηση και ν' αποφευχθεί η ταλαιπωρία γονιών, μαθητών και καθηγητών
- Ανοιχτό ζήτημα η ουσιαστική αναβάθμιση της εκπαίδευσης

ΠΡΑΣΙΝΟ ΑΠΟ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ
Χωρίς εξετάσεις η α-β λυκείου αν δεν λυθεί η απεργία της 26ης Δεκεμβρίου

Πρόταση μελέτη

Κυριακή, 26 Ιούνη 1988, ώρα 7.30 π.μ., στον τέταρτο όροφο του ΥΠΕΠΘ και αφού οι εκπαιδευτικοί έχουν αποχωρήσει, ύστερα από την τριήμερη και επίπονη περικύκλωση, έπειτα από 35 μέρες απεργίας που συντάραξαν το πολιτικό σκηνικό και το συνδικαλιστικό κίνημα, απεργία που λειτούργησε σαν φόβητρο προς το κατεστημένο - σαν φάρος προς τους εργαζόμενους.
Το σκηνικό έχει ήδη στηθεί...
Οι εφημερίδες της Κυριακής κυκλοφορούν με υπέρτιπλους «έληξε η απεργία» και οι δημοσιογράφοι γνωρίζουν -από την Πέμπτη- το τελικό κείμενο της συμφωνίας.
Ήταν οι χιλιάδες των απεργών, με μάτια κόκκινα από την αγρύπνια και χείλη σφιγμένα από το πείσμα, που δεν άφηναν να παιχτεί λυγρότερα το παιχνίδι Γιωργάκη - ΟΛΜΕ. Αυτοί ακριβώς ήταν που δεν επέτρεψαν στο ΔΣ της ΟΛΜΕ και στις ηγεσίες των κυρίαρχων παρατάξεων, να εγκαταλείψουν από μέρες το «σανίδι της σκηνής».
Στον τέταρτο όροφο του ΥΠΕΠΘ και ενώ έπεφτε η αυλαία, ο νέος υπουργός και ο πρόεδρος της ΟΛΜΕ Θωμάς Κούρτης, έκαναν την εξής ταυτόσημη δήλωση: «Δεν υπάρχουν νικητές και ηττημένοι, θα εργαστούμε για την αναβάθμιση της Παιδείας».

Παρατηρήθηκαν χτες τα μέλη της ΠΑΣΚ Κακλαμάνης: Ελάτε να αυξητήσουμε την απεργία διαρκείας και στην Τ.Υ.

ΑΛΛΑΓΕΣ ΥΠΟΥΡΓΩΝ

το Παιδείας
Γιώργος Παπανδρέου

Γ. Παπανδρέου Γ. Πέτσος

κοιμημάτων στην ΟΛΜΕ
Ν.Δ: Δεχθείτε την πρόταση Κακλαμάνη

ΑΥΡΙΟ ΣΤΟ
ΥΠΕΠΘ
ΠΡΟΤΑΣΗ
ΜΟΜΦΗΣ
3 ΜΕΡΕΣ ΜΑΧΗ
ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΠΡΟΣ ΑΠΕΡΓΟΥΣ
ΟΥΤΕ ΔΡΑΚ
και το '89
ΚΑΜΙΑ ΑΥΞΗΣΗ ΠΕΡΑΝ ΤΗΣ ΑΤΑ
ΑΛΛΑΓΕΣ ΥΠΟΥΡΓΩΝ
το Παιδείας
Γιώργος Παπανδρέου
ΜΕΓΑΛΥΡΙΟ ανακηρύσσεται ο κυβερνητικός ανασχηματισμός, ο οποίος θα έχει μερική έκταση στον χώρο της εκπαίδευσης και στην οποία

Αγαπητέ Πρόεδρε Ποιόν έπος έφυγεν έρκος οδόντων;

Μετά από τριάντα πέντε μέρες απεργίας του κλάδου, της πιο άγριας και σκληρής απεργίας που γνώρισε ο τόπος στο χώρο της Δημόσιας Εκπαίδευσης τα τελευταία χρόνια, αφού αναγκάσαμε την κυβέρνηση να θυσιάσει δύο υπουργούς και αρκετή πολιτική και κοινωνική αξιοπιστία, κατέληξες στο συμπέρασμα, το οποίο —όχι τυχαία, πιστεύουμε— αποδέχθηκε και ο νέος υπουργός, ότι «δεν υπάρχουν στο χώρο της εκπαίδευσης νικητές και ηττημένοι»

Έφτασες σ' ένα τέτοιο συμπέρασμα, με πολιτικές και κοινωνικές προεκτάσεις, όταν έκλεινες μια συμφωνία με τον εκπρόσωπο ενός υπουργείου, το οποίο πρακτικά αλλά και θεωρητικά βρέθηκε απέναντί σου και απέναντί μας (ή μήπως σφάλουμε;), όχι μόνο στη διάρκεια της απεργιακής μάχης, αλλά και πολύ πριν.

Επειδή σαν δάσκαλοι και σαν πολίτες, χρειάζεται να διαθέτουμε αρκετή μνήμη, βασικό όρο για την κρίση μας, συνειρμικά συσχετίσαμε την άποψή σου και κατά συνέπεια του Δ.Σ. της ΟΛΜΕ, με την περίφημη Λασκάρεια έκφραση περί «κατάργησης των τάξεων» και την πλέον σύγχρονη έκφρασή της δια στόματος Γεννηματά «περί αλλαγής των όρων της ταξικής πάλης».

Γιατί, πρόεδρε, τι άλλο μπορεί να σημαίνει, ότι στο χώρο της Ελληνικής Παιδείας, προϊστάμενοι και «υφιστάμενοι», ενωμένοι και συνεναικτικοί, θα συν-εργάζονται, χωρίς νικητές και ηττημένους, δηλονότι χωρίς αντιθέσεις και ανταγωνισμούς;

Εμείς από την πλευρά μας, συνάδελφε πρόεδρε, κατανοούμε απόλυτα τις συγκυρίες που σε ανέδειξαν στο ύπατο αξίωμα της πολυμελέστερης ομοσπονδίας της χώρας μας: ομοσπονδίας πνευματικής και ιστορικής: προσπαθούμε να κατανοήσουμε ακόμα όλες εκείνες τις πολιτικές ιδεολογικές και κοινωνικές διεργασίες του ταξικού γίνεσθαι, που ορίζουν και προσδιορίζουν τις πολιτικές και συνδικαλιστικές δυνάμεις.

Ακόμα προσπαθούμε να συλλάβουμε —αλλά και να παρέμβουμε για την ανατροπή τους— όλες τις ισορροπίες, τις λεπτές συμμαχίες κορυφής, τις στροφές και τα γυρίσματα της κοινωνικής κίνησης, που σου δίνουν το δικαίωμα ν' αντιπροσωπεύεις δεκάδες χιλιάδες εκπαιδευτικούς.

Φρονούμε όμως, συνάδελφε πρόεδρε, ότι αθέλητα ή σκόπιμα —μικρή σημασία άλλωστε έχει η πρόθεση— πρόβαλες και προβάλλεις ένα εθνικοενωτικό πρόσωπο για την εκπαίδευση, που απέχει πάρα πολύ από την αντικειμενική πραγματικότητα, η οποία σημαίνει ανταγωνισμό, απόρριψη, παπαγαλισμό, συντριβή των μαθητικών και καθηγητικών προσδοκιών.

Απ' αυτήν την άποψη, αγαπητέ πρόεδρε, δεν είναι τυχαίο, ούτε ότι στην όξυνση της απεργιακής πάλης, οι ομιλίες σου κινήθηκαν στα «ήρεμα νερά» της συναίνεσης, ούτε ότι η απάντηση της ΟΛΜΕ στα 12 σημεία του Κακλαμάνη άρχιζε με κεντρικό πολιτικό σύνθημα: «η παιδεία είναι υπόθεση όλων».

Αυτού του χαρακτήρα οι εννοιολογικές καθολικεύσεις, πρόεδρε, βρίσκονται αυστηρά και πάντοτε μέσα στα όρια της κυρίαρχης τάξης και ιδεολογίας, η οποία —λόγω θέσης και πείρας— και μεγαλύτερη αφομοιωτικότητα διαθέτει, αλλά συμφέρον έχει ν' αποκρύβει τον ταξικό, δηλαδή διαιρετικό, χαρακτήρα των κοινωνικών διεργασιών.

Το Δ.Σ. της ΟΛΜΕ, στο σύνολό του, αν και από διαφορετικές αφετηρίες ορμώμενο, αρνήθηκε —στην πρακτική του και τις αναλύσεις του— και συ ο ίδιος το συγκεκρινοποίησε στις ολιγόλεπτες παρεμβάσεις σου —να έρθει σε συνολική **ρήξη** και **σύγκρουση** με τις κυρίαρχες επιλογές και να λειτουργήσει σαν όργανο ταξικής συσπείρωσης, ενάντια στην εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης, που συνθλίβει τους μισθοδίαιτους καθηγητές και ταυτόχρονα σαν όργανο ενότητας, ενός κλάδου που λειτουργεί στον ευαίσθητο και γεμάτο εύφλεκτο υλικό χώρο της Παιδείας.

Η θεωρητική σας παραγωγή ήταν πολύ «φτωχή» και η πολιτική σας ανάλυση και πράξη πολύ πίσω από τα γεγονότα και τις πραγματικές ανάγκες του κινήματός μας.

Δεν γνωρίζουμε ακόμα, αν και στη νέα χρονιά, η κατάσταση —κατά την άποψή σου—

προσδιορίζεται από το «ούτε νικητές, ούτε ηττημένοι». Αν δηλαδή φρονείς, ότι στη χρονιά των τριών εκλογικών αναμετρήσεων (Διοικητικά Συμβούλια - Αιρετοί - Δ' συνέδριο ΟΛΜΕ), αλλά και των προεκλογικών «μαχών», εμείς σαν κλάδος βρισκόμαστε σε φάση «μη πολέμου», ανακωχής, ούτε νίκης - ούτε ήττας ή αντίθετα με το «όπλο παρα πόδα».

Διάχυτη είναι —κατά την άποψή μας— η αντίληψη, ότι υπάρχει μια γεύση —επιεικώς— πίκρας, για τη στάση του ΔΣ της ΟΛΜΕ και ταυτόχρονα ένα κενό εξουσίας, που ορισμένοι το ανάγουν σ' έλλειψη αξιόπιστης πολιτικής και ιδεολογικής «γραμμής» της ΟΛΜΕ.

Δεν σου ζητάμε να υπερβείς ούτε τα παραταξιακά σου όρια, ούτε τις συγκυρίες που σ' ανέδειξαν. Σου ζητάμε όμως να θυμάσαι πάντα —τουλάχιστον όσο προεδρεύεις— πως οι αντιθέσεις μας με το υπουργείο της κυρίαρχης τάξης, είναι ανειρήνευτες και αγεφύρωτες, γιατί είμαστε φύσει και θέσει εχθροί.

Σου υπενθυμίζουμε, τέλος, ότι «αρχή άνδρα δείκνυσσι» και πως σ' αυτό το θώκο θα δώσετε εσύ και οι υπόλοιποι του Δ.Σ., τις εξετάσεις σας ως το τέλος. Στη βάση ενός σκληρού και αμείλικτου ερωτήματος: Εθνική συναίνεση με την άρχουσα τάξη για την Παιδεία ή ενότητα και πάλη μ' όλες τις αντικαπιταλιστικές δυνάμεις, για το λαϊκό σχολείο της μόρφωσης και της δουλειάς.

Αγαπητέ πρόεδρε (και λοιποί καταληψίες των αξιωματών).

«Ου δύνασθαι δυσίν κυρίοις δουλεύειν». Η απεργία το απέδειξε, η φετινή χρονιά θα το κατοχυρώσει ακόμα πιο πολύ. Ή με τις ζωντανές και αριστερές δυνάμεις του κινήματος, για μια αναγέννηση της εκπαίδευσης και της κοινωνίας ή στα λιμνάζοντα νερά του διαύλου Μητροπόλεως 15 - Κορνάρου 2.

Λάβετε θέσεις, οι καιροί ου μενετοί.

αντιτετράδια της εκπαίδευσης

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ

15 Απρίλη: Συγκροτείται η Επιτροπή Πρωτοβουλίας για την Απεργία στις Εξετάσεις.

6 Μάη: Ολοκληρώνονται οι Γ.Σ. σ' όλη τη χώρα, που αποφασίζουν πανελλαδικά ΑΠΕΡΓΙΑ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ. Παραίτηση Τρίτη, αναλαμβάνει ο Κακλαμάνης.

7 Μάη: Γ.Σ. προέδρων, επικυρώνεται η απόφαση για την Απεργία Διαρκείας.

8 Μάη: Συγκέντρωση της Επιτροπής Πρωτοβουλίας στην Αθήνα, για «πανελλαδικό συντονισμό και δράση».

9 Μάη: Παραίτηση του Γ.Γ. της ΔΟΕ, παραμένει η απεργιαστική «απεργία» που κηρύξε η ηγεσία της ΔΟΕ.

14 Μάη: Μετά τις πρώτες προτάσεις «επαχωρήσεις» Κακλαμάνη, η ΓΙΑΣΚ προτείνει αναστολή της απεργίας και τελικά πνικνείται από τ' «αίματα» του προέδρου.

23 Μάη: Πρώτη ημέρα απεργίας. Η ΟΛΜΕ δίνει 96% απεργιακό ποσοστό.

25 Μάη: Το ΥΠΕΠΘ αμφισβητεί τα ποσοστά της απεργίας. Η προκύπτει δυσφήμιση πέφτει στο κενό.

26 Μάη: Το ΕΚΑ και άλλες Ομοσπονδίες, μαζί με την ΟΛΜΕ, πραγματοποιούν συλλλητήριο στην Ομόνοια και πορεία στη Βουλή.

27 Μάη: Συνάντηση Κακλαμάνη - ΟΛΜΕ, χωρίς αποτέλεσμα.

28 Μάη: Η Γ.Σ. των προέδρων, μπροστά σε εκατοντάδες καθηγητές, επικυρώνει εκ νέου της αποφάσεις των Γ.Σ. Η Απεργία Διαρκείας συνεχίζεται.

31 Μάη: Αγωγή του Παπασιούρου, με αίτημα την κήρυξη της απεργίας παράνομης και καταχρηστικής.

1 Ιούνη: Αποκλιτικές ανακοινώσεις ΟΛΜΕ - ΥΠΕΠΘ. Ο Μητροπόλεως καλεί κυβέρνηση - καθηγητές «να τα βρουν» κάπου στη μέση. Συγκέντρωση της Επιτροπής Πρωτοβουλίας.

2 Ιούνη: Οι καθηγητές, με μεγαλειώδη πορεία από τα Προπύλαια, παρευρίσκονται στα δικαστήρια, όπου συναινούν και τους απεργούς της ΕΑΣ. Η δίση αναβάλλεται.

3 Ιούνη: Το ΥΠΕΠΘ κλείνει το Γυμνάσιο και μεταθέτει τις ημερομηνίες των εξετάσεων.

4 Ιούνη: Συνάντηση Κακλαμάνη - ΟΛΜΕ, με πρωτοβουλία της ΟΛΜΕ. Η Γ.Σ. των προέδρων ψηφίζει συνέχιση της απεργίας.

6 Ιούνη: Η ΟΛΜΕ απορρίπτει το περίφημο 12 σημεία. Ο Χ. Φλωρόκης δηλώνει «... κάπου που ήπα και στη διοίκηση της ΟΛΜΕ όταν με επισκεφθήκη... Ακούστε, εμείς θα σας υποστηρίξουμε για κάθε μορφή πάλης, για τη διεκδίκηση αυτών των αιτημάτων. Σε ένα πράγμα δε θα σας υποστηρίξουμε και δε θα σας καλύψουμε πολιτικά. Απεργία η οποία θα έχει σαν αποτέλεσμα τη ματαίωση των εξετάσεων».

7 Ιούνη: Νέα πορεία και συγκέντρωση στα δικαστήρια. Ο Παπασιούρου αποσύρει την αγωγή.

8 Ιούνη: Ο Α. Παπαυδρέου αρνείται να δεχθεί την ΟΛΜΕ.

9 Ιούνη: Μεγάλη συγκέντρωση της Επιτροπής Πρωτοβουλίας με τη συμμετοχή εκπαιδευτικών Συματείων και Εργατικών Κινήσεων από Ο.Τ.Ο.Ε - ΗΛΙΑΠ - ΔΕΗ - ΕΑΣ κ.λπ. Άλλος διαγνώρας καταθέτει αγωγή ενάντια στην απεργία.

10 Ιούνη: Φήμες για επιστροφή.

11 Ιούνη: Νέα μετάθεση των εξετάσεων.

12 Ιούνη: Συγκέντρωση της Επιτροπής Πρωτοβουλίας στο Πολυτεχνείο.

13 Ιούνη: Δοκιμές στο τηλεματιστικό σύστημα. Ματαίωση σχετικών σεμιναρίων στο ΥΠΕΠΘ. Οι προσπάθειες συγκρότησης απεργιαστικού μηχανισμού αποτυγχάνουν.

14 Ιούνη: Συγκέντρωση έξω από το ΥΠΕΠΘ και νέα συνάντηση Κακλαμάνη - ΟΛΜΕ. Η ΟΛΜΕ εκδίδει την αμυντική της απάντηση στα 12 σημεία.

15 Ιούνη: Μεγαλώνουν οι πιέσεις των κομμάτων στην ΟΛΜΕ για τη λύση της απεργίας. Συγκέντρωση της Επιτροπής Πρωτοβουλίας στην Τράπεζα Πίστωσης.

16 Ιούνη: Συζήτηση της δεύτερης αγωγής, η απόφαση αναβάλλεται.

17 Ιούνη: Συλλλητήριο στην Ομόνοια και πορεία στη Βουλή. Αρχίζει η Απεργία Πέντος εκπαιδευτικών στα Προπύλαια. Συνέντευξη Τύπου για συμπάρτηση στους εκπαιδευτικούς, από συνδικαλιστές ΔΕΗ - Ο.Τ.Ο.Ε - ΕΙΝΑΠ - ΕΚΑ.

18 Ιούνη: Απόφαση για συνέχιση της Απεργίας. Ματαίωση των εξετάσεων για Α' και Β' Λυκείου αποφασίζει το ΥΠΕΠΘ.

19 Ιούνη: Συγκέντρωση της Επιτροπής Πρωτοβουλίας στο Πολυτεχνείο.

20 Ιούνη: Το απεργιακό ποσοστό δεν πέφτει από το 90%. Η ΟΛΜΕ ζητάει για άλλη μια φορά συνάντηση με τον πρωθυπουργό.

21 Ιούνη: Αναλαμβάνει το ΥΠΕΠΘ ο Γ.Α. Παπαυδρέου.

22 Ιούνη: Συνάντηση Γ.Α. Παπαυδρέου - ΟΛΜΕ. Χωρίς «πρόοδα» ο πρώτος.

23 Ιούνη: Η απεργία κηρύσσεται καταχρηστική. Μαραθώνιος μυστικές διαβουλεύσεις Γ.Α. Παπαυδρέου - ΟΛΜΕ. Πορεία εκπαιδευτικών από το ΥΠΕΠΘ, κόντρα στη θέληση της ΟΛΜΕ.

24 Ιούνη: Αναβολή Εξετάσεων. Έφεση από την ΟΛΜΕ. Νέα συνάντηση με Γ.Α. Παπαυδρέου. Το ΥΠΕΠΘ περικυκλώνεται από τους απεργούς καθηγητές.

25 Ιούνη: Συνεχίζεται η περικύκλωση. Η Δ.Ε.Ε. ουκοφανεί τους πρωτοπόρους καθηγητές στις Γ.Σ. Συνεχίζεται ο μαραθώνιος των σκοτεινών συζητήσεων.

26 Ιούνη: 8 π.μ. Η ΟΛΜΕ προτείνει το απόσπασμα της απεργίας, μετά τη γνωστή συμφωνία με τον υπουργό.

27 Ιούνη: Οι Γ.Σ., χωρίς ουσιαστική ενημέρωση και με πρωτοφανή λαοπλογία ενάντια σ' όσους προτείνουν συνέχιση, αποφασίζουν να σταματήσει η απεργία.

28 Ιούνη: Η Γ.Σ. των προέδρων αποφασίζει αναστολή της απεργίας. Ο υπουργός υπόσχεται... ακόμα περιμένουμε. Μαζική πορεία μαθητών ενάντια στις διμερείς συμφωνίες ΟΛΜΕ - ΥΠΕΠΘ για την ημερομηνία των εξετάσεων.

29 Ιούνη: Αρχίζουν πανελλαδικά καταλήψεις σε δεκάδες Λύκεια ενάντια στην απόφαση ΟΛΜΕ - ΥΠΕΠΘ για Γενικές Εξετάσεις στις 16 Ιούλη.

1 Ιούλη: Συγκέντρωση της Επιτροπής Πρωτοβουλίας για την εκτίμηση της νέας κατάστασης.

8 Ιούλη: Νέα συγκέντρωση της Επιτροπής Πρωτοβουλίας, όπου αποφασίζεται και η διοργάνωση του Εκπαιδευτικού Τριήμερου.

15 Ιούλη: Κυκλοφορεί και μοιράζεται η μπροσούρα της Επιτροπής Πρωτοβουλίας, με βασικά συμπεράσματα και εκτίμηση της μεγάλης απεργίας. Ήταν και η μελανιδική εκτίμηση που κυκλοφόρησε, αφού και από τις παρατάξεις της ΟΛΜΕ δεν μίληκε μέχρι στιγμής στον κόπο να κοινοποιηθεί τα όποια συμπεράσματά της.

Για τους σκοπούς και τα μέσα στην πολιτική και κοινωνική δράση Το στυλ... δεν είναι ο άνθρωπος

Μ' αφορμή τις τελευταίες κινητοποιήσεις στο χώρο της Παιδείας, αλλά και από το σύνολο των εκρήξεων της πολιτικής αντιπαράθεσης, ξανάρθε —μ' αυτή ή την άλλη μορφή— στην επιφάνεια ένα παλαιότερο ερώτημα, που αφορά στο σκοπό και στα μέσα που τον υλοποιούν. Η παραπάνω «φιλολογία» διαρθρώνεται με τις συζητήσεις και αντιρρήσεις για το λεγόμενο «ήθος και ύφος» των πράξεων, της εξουσίας κ.λπ.

Εμείς, σαν εκπαιδευτικοί, αντιμετωπίζουμε αυτό το επίπεδο των προβληματισμών, ιδιαίτερα στα μαθήματα της Έκθεσης, της Ιστορίας, της Αγωγής και της Φιλοσοφίας, στις τελευταίες τάξεις του Λυκείου.

Αγιάζει ο σκοπός τα μέσα; Τι είναι εκείνο που νομιμοποιεί την κοινωνική δράση, δίνοντας της αξίες ή απαξίες;

Τι ήταν αυτό που νομιμοποιούσε την απεργία των εκπαιδευτικών στο χρόνο των εξετάσεων, ακόμα και με τις οξυμένες μορφές δράσης (περιφρούρηση σχολείων κ.λπ.); Δεν ήταν λίγες οι περιπτώσεις, (εκφράστηκαν και από τις στήλες των εφημερίδων και των περιοδικών), εκείνων, που ενώ αναγνωρίζουν το δίκαιο των εκπαιδευτικών (το στόχο), διαφωνούσαν με την απεργία και τη δυναμική της κινητοποίησής μας (τα μέσα).

Δεν ήταν επίσης λίγοι αυτοί, μέσα στο συνδικαλιστικό και εργασιακό μας χώρο, που ενώ συμφωνούσαν με τους γενικά ή μερικά διακηρυγμένους στόχους των καθηγητών, διαφωνούσαν ριζικά με την αντιμετώπιση των απεργοσπαστών, προβάλλοντας —περισσότερο ή λιγότερο— ηθικού χαρακτήρα αιτιάσεις. Εδώ το ανθρώπινο καθημερινό στοιχείο («με τι μούτρα θα ειπωθούμε αύριο στο σχολείο», «είναι και αυτοί συνάδελφοι»), είναι σαφές ότι υπερτερούσε αξιολογικά της πολιτικής εκτίμησης, τα εξατομικευμένα χαρακτηριστικά, της συνολικής δράσης και πράξης.

Αυτή η ηθική κατάνυξη, μου θύμισε ελαφρώς τη μεταπολίτευση και τις αναστολές των «ανθρωπιστών», απέναντι σε δηλωμένους χαφιέδες και δοσίλογους της χούντας, στη φάση της αποχουνοποίησης.

Τι επιχειρούν ακριβώς οι «πουριτανοί» του κινήματος; Το μεθοδολογικό τους κριτήριο βασιζέται ακριβώς στη διάσπαση του στόχου, από τα μέσα που τον υλοποιούν. Η ανάλυσή τους επιχειρεί μια διχοστομία ανάμεσα στο σκοπό και τους δρόμους που οδηγούν σ' αυτόν. Αλλά ο σκοπός (τέλος) είναι στεγνά και διαλεκτικά δεμένος με τα μέσα που τον υπηρετούν και φυσικά τα επηρεάζει. Το ίδιο το μέσο δεν είναι σκοπός και θα ήταν αυθαιρεσία αν το απολυτοποιούσαμε.

Ένα μαχαίρι π.χ. θα μπορούσε να κόψει ψωμί ή να τεμαχίσει ανθρώπους. Θα ήταν γελοίο αν δεν κρίναμε την πράξη ως προς τον στόχο της και απολυτοποιούσαμε τη δράση του μαχαίριού ως προς αυτήν (δηλ. το κόψιμο).

Αυτοί που —για γνωσιολογικούς λόγους ή από μια προσωπική αυθαιρεσία— διαχωρίζουν τα μέσα από το σκοπό, υποτάσσοντας μάλιστα πολλές φορές το δεύτερο στα πρώτα («η κίνηση είναι το παν»), στην ουσία διαχωρίζουν την μορφή από το περιεχόμενο, από το περιτύλιγμά της, φτάνοντας πολλές φορές στον ακραίο φορμαλισμό.

Φυσικά, η διαπίστωση της διαλεκτικής ενότητας μέσων —σκοπού, δεν είναι δυνατόν ούτε ν' απολυτοποιήσει το παραπάνω εννοιολογικό ζευγάρι, ούτε να υποβαθμίσει τη σχέση του, ούτε όμως να μην διακρίνει στην συγκεκριμένη συγκυρία ποιο είναι το **κύριο**. Υπάρχει κάθε φορά μια κύρια πλευρά των πραγμάτων, που καθορίζει την αντίθεση.

Για παράδειγμα, στη σχέση καθηγητή - μαθητή, κύρια πλευρά είναι η υποταγή - εξάρτηση του δεύτερου, παρά τις αντίθετες ηλίθιες διαβεβαιώσεις του παρατείου μας, όπως η υποταγή είναι η κύρια πλευρά στη σχέση καθηγητών με υπουργείο και κυβέρνηση.

Η απάντηση στο ερώτημα: ποιος νομιμοποιεί το σκοπό και κατά συνέπεια τα μέσα που τον υπηρετούν, δεν είναι ζήτημα σχολαστικό - ακαδημαϊκό, που θα το λύσουν οι αποδελτιώσεις των πανεπιστημιακών καθηγητών ή κάποιο δόκτορα στη φιλοσοφία. Η απάντηση είναι ζήτημα ζωής, πράξης, ταξικής πάλης. Η αυθαιρεσία ή η νομιμότητα είναι κύρια ζήτημα πολιτικό, αποτέλεσμα της ταξικής σύγκρουσης.

Νομίζω, ότι η κριτική στους υποστηρικτές της απολυτότητας και του «αμυραλισμού των μέσων» μπορεί να στηριχτεί σε δύο βασικά ζητήματα. Κατ' αρχήν σ' ένα θεωρητικό - φιλοσοφικό. Αυτοί στηρίζονται περισσότερο στην Καντιανή αρχή, που θεωρεί τις ιδέες και τα πράγματα «καθ' εαυτό», δηλαδή ξεκομμένα από την ιστορική και κοινωνική πραγματικότητα που τα γέννησε και τα κινεί.

Κατά δεύτερο λόγο στο γεγονός, ότι επιμένουν στον **τύπο** και όχι στην **ουσία** των πραγμάτων. Αρνούνται τη διάκριση κύριου και δευτερεύοντος και συγχύουν το «στυλ», το «ύφος» και το «ήθος», σε κύρια πλευρά των πραγμάτων.

Βέβαια, ζώντας σε μια εποχή κυριαρχίας της διαφήμισης και διαρκούς υποβάθμισης των ανθρώπινων - κοινωνικών σχέσεων, είναι σ' ένα βαθμό φυσιολογικό να κυριαρχεί η αντίληψη, πως «ο άνθρωπος είναι το στυλ», δηλαδή αυτό που διακρίνεται με «γυμνό οφθαλμό», η στατική κινητικότητά του και το σύνολο των σχέσεων και η αντικειμενική δράση του.

Στο χώρο της λογοτεχνίας, της ποίησης, του κινηματογράφου, του θεάτρου, οι «οπτιμιστές» μας έχουν να πουν χιλιάδες πράγματα για κάθε φραστικό, γραφικό ή τέλος πάντων ευρηματικό - και πολλές φορές καλό- περιτύλιγμα και ελάχιστα για τις ιδέες, τους στόχους, τ' αντικειμενικά αποτελέσματα και μυριάδων ήχων, φράσεων και φώτων. Οπαδοί του φαινομένου και του «ήθους».

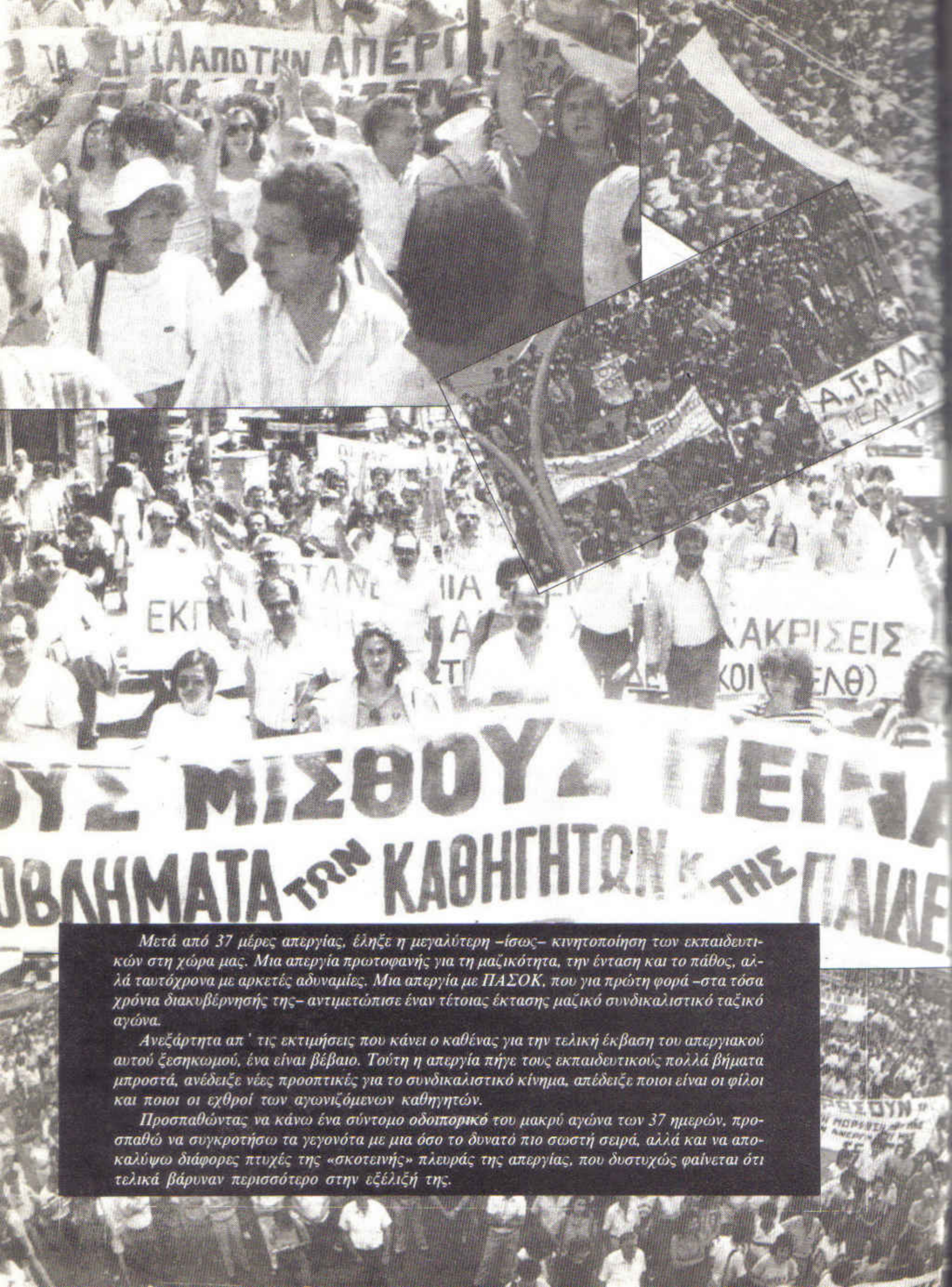
Με τα παραπάνω, δεν θέλω σε καμιά περίπτωση να υποτιμήσω τη σχετική αυτονομία και ανεξαρτησία των δρόμων και των μέσων, που έτσι κι αλλιώς είναι υπαρκτή. Αλλά υπογραμμίζω την **σχετική αυτονομία**, που πάντως εξαρτάται από την ουσιαστική εσωτερική και εξωτερική σχέση μέσων - σκοπού.

Αν οι Σοφιστές ήταν μια πλευρά του υλιστικού αντίποδα των ιδεαλιστών της Αρχαιότητας, υποστηρίζοντας πως «πάντων χρημάτων μέτρον άνθρωπος», οι σύγχρονοι υλιστές πρέπει να προχωρήσουν πέρα τόσο από τις γενικές κατηγορίες του σύγχρονου ιδεαλισμού, όσο και από τις σπαραξικάρδιες μεσοβέζικες «ηθικές» πλευρές των μικροαστών του κινήματός μας.

Η νομιμότητα της πράξης μας, εξαρτάται από τον σκοπό του κινήματός μας, «αλλιώς η θεωρία γίνεται δίχως αντικείμενο, αν δεν συνδέεται με την επαναστατική πράξη, όπως η πράξη γίνεται τυφλή, αν η πορεία της δεν φωτίζεται από την επαναστατική θεωρία».

Ας μην κατηγορούν ορισμένοι τους ανθρώπους του εργατικού και πολιτικού κινήματος σαν αμοραλιστές. Στο ερώτημά μας για τους σκοπούς και τα μέσα, οι ηθικολόγοι θ' αναφωνήσουν «μα τι ωραίο στυλ», οι άνθρωποι που δημιούργησαν τις αμφισβητήσεις και τις ανατροπές θ' αρκεστούν στο «εν δράσει η πράξη». Αυτή η ίδια η ζωή είναι και η κολυμπήτρα, το καθαρτήριο, για την ηθική των έργων μας.

Γιάννης Μακρίδης

Μετά από 37 μέρες απεργίας, έληξε η μεγαλύτερη –ίσως– κινητοποίηση των εκπαιδευτικών στη χώρα μας. Μια απεργία πρωτοφανής για τη μαζικότητα, την ένταση και το πάθος, αλλά ταυτόχρονα με αρκετές αδυναμίες. Μια απεργία με ΠΑΣΟΚ, που για πρώτη φορά –στα τόσα χρόνια διακυβέρνησής της– αντιμετώπισε έναν τέτοιας έκτασης μαζικό συνδικαλιστικό ταξικό αγώνα.

Ανεξάρτητα απ' τις εκτιμήσεις που κάνει ο καθένας για την τελική έκβαση του απεργιακού αυτού ξεσηκωμού, ένα είναι βέβαιο. Τούτη η απεργία πήγε τους εκπαιδευτικούς πολλά βήματα μπροστά, ανέδειξε νέες προοπτικές για το συνδικαλιστικό κίνημα, απέδειξε ποιοι είναι οι φίλοι και ποιοι οι εχθροί των αγωνιζόμενων καθηγητών.

Προσπαθώντας να κάνω ένα σύντομο οδοιπορικό του μακρού αγώνα των 37 ημερών, προσπαθώ να συγκροτήσω τα γεγονότα με μια όσο το δυνατό πιο σωστή σειρά, αλλά και να αποκαλύψω διάφορες πτυχές της «σκοτεινής» πλευράς της απεργίας, που δυστυχώς φαίνεται ότι τελικά βάρυναν περισσότερο στην εξέλιξή της.

Οδοιπορικό της μεγάλης απεργίας

I. Οι κυριότερες φάσεις της απεργίας

α) Από τις Γενικές Συνελεύσεις μέχρι την κήρυξή της.

Είναι σ' όλους γνωστό, ότι η απόφαση για απεργία διαρκείας, ήταν αποτέλεσμα μιας αντίστοιχης πρότασης απ' τη μεριά της ηγεσίας της ΟΛΜΕ, ούτε των κυρίαρχων (2 από τις 3) παρατάξεων.

Η πρόταση και η απόφαση αυτή ήταν καρπός της συσσωρευμένης αγανάκτησης της βάσης, λόγω των οξυμένων προβλημάτων της παιδείας και των εκπαιδευτικών, της προκλητικής στάσης του Υπουργείου Παιδείας και της κυβέρνησης, αλλά και λόγω της ανύπαρκτης ηγεσίας του ίδιου του συνδικαλιστικού κινήματος, του Δ.Σ. της ΟΛΜΕ.

Ίσως για πρώτη φορά στην ιστορία του συνδικαλιστικού κινήματος, τόσες πολλές —αλλά και διαφορετικές— φωνές ενώθηκαν, χωρίς συγκεκριμένη καθοδήγηση, σε έναν κοινό στόχο.

Για μια ακόμα φορά (όχι όμως για πρώτη) η ηγεσία του σ.κ. βρέθηκε τόσο μακριά απ' τα μηνύματα της βάσης, αποδεικνύοντας ότι και αυτή βοήθησε όσο μπορούσε την κυβερνητική πολιτική και τα σχέδιά της στο χώρο της εκπαίδευσης.

Όμως οι αποφάσεις των Γ.Σ. ήταν συντριπτικές: ΑΠΕΡΓΙΑ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ! Τέτοια πρωτοφανής συμμετοχή στις συνελεύσεις, αλλά και τέτοια συντριπτική πλειοψηφία υπέρ της απεργίας διαρκείας, δεν άφηνε κανένα περιθώριο για «παρανοήσεις» ή άλλες ερμηνείες στους στόχους και την επιθυμία της βάσης των εκπαιδευτικών.

Αν και τα μηνύματα ήταν εντελώς καθαρά, το Δ.Σ. της ΟΛΜΕ —ξεκομμένο εντελώς απ' την πραγματικότητα— ακολουθούσε τη δική του πορεία. Από τη πρώτη στιγμή εκδηλώθηκαν οι διαθέσεις του, όχι να ηγηθεί του σκληρού αγώνα, αλλά να τον σαμποτάρει και να τον διαλύσει.

Πρώτο σημαντικό γεγονός αποτέλεσε η παραίτηση της ΠΑΣΚ απ' τα αξιώματα του Δ.Σ. της ΟΛΜΕ. Εκδηλώθηκε, δηλαδή, μια κρίση στην ηγεσία, που κινδύνευε ν' αφήσει ακέφαλη την Ομοσπονδία και με το τρόπο αυτό να δημιουργηθεί νομικό κενό για τη κήρυξη της απεργίας.

Πρέπει βέβαια να τονίσω, ότι η λέξη ακέφαλη έχει μόνο τυπική αξία, αφού σε καμιά περίπτωση η ηγεσία δεν μπόρεσε —ούτε και θα μπορούσε ποτέ— να μπει μπροστάρης στον αγώνα αυτό, όπως φάνηκε και στην πορεία των γεγονότων.

Τελικά, βέβαια, κάτω απ' την πίεση των γεγονότων, αλλά και των εκατοντάδων καθηγητών που είχαν στη κυριολεξία πολιιορτήσει τα γραφεία της ΟΛΜΕ και μετά από 8 ώρες διαβουλεύσεις με τα κομματικά επιτελεία των ΔΕΕ - ΔΑΚΜΕ, έγινε ανασύνθεση του προεδρείου.

Έτσι η ΟΛΜΕ απέκτησε «υπόσταση» για την κήρυξη της απεργίας.

β) Από τον Τρίτη στον Κακλαμάνη

Ο υπερασπιστής της Ελληνοορθοδοξίας και πάλαι ποτέ Υπουργός Παιδείας, ο Αντώνης Τρίτσης, ήταν αυτός που πρώτος πήρε τα μηνύματα της επερχόμενης κρίσης. Γι' αυτό φρόντισε να μαζέψει γρήγορα την βαλίτσα του και να εγκαταλείψει τον υπουργικό θώκο.

Βέβαια, δεν μπορεί κανείς να του αναγνωρίσει και ιδιαίτερη οξυδέρκεια, αφού η συνολική του συμπεριφορά προκάλεσε επανειλημμένα συγκρούσεις σ' όλο το φάσμα της εκπαίδευσης και όξυνε ιδιαίτερα τις υπάρχουσες αντιθέσεις.

Η παραίτηση του Τρίτση ήταν αποτέλεσμα πολλαπλών παραγόντων. Απ' τη μια, η συνολική του συμπεριφορά και στάση και η συκοφάντηση των εκπαιδευτικών —με βαρύτατους μάλιστα χαρακτηρισμούς— τον είχε μετατρέψει προ πολλού σε ιδιαίτερα αντιπαθητική φιγούρα. Απ' την άλλη, αντιθέσεις είχε δημιουργήσει ο Τρίτσης και μέσα στους κόλπους της ΠΑΣΚ και επανειλημμένα υπήρξαν συγκρούσεις περί το άτομό του στα πλαίσια του ίδιου του ΠΑΣΟΚ. Τέλος, η απομάκρυνση του Τρίτση χρησιμοποιήθηκε σαν μέσο εκτόνωσης της αγανάκτησης των καθηγητών.

Η επάνοδος του Κακλαμάνη στο ΥΠΕΠΘ, συνοδεύτηκε και με μια αλλαγή της κυβερνητικής στάσης.

Πριν αναφερθώ στις αλλαγές αυτές, θα ήθελα να υπενθυμίσω λίγα πράγματα για τον ίδιο τον Κακλαμάνη.

Ο «ήπιος» Κακλαμάνης, σε αντιδιαστολή με το «σκληρό» Τρίτση, είναι αρκετά γνωστός στους εκπαιδευτικούς, αλλά και στους εργαζόμενους γενικότερα. Είναι ο αρχιτέκτονας δύο βασικών νόμων, που σημάδεψαν το συνδικαλιστικό κίνημα και την εκπαίδευση. Πρόκειται για τους νόμους 1264 και 1566.

Ο ν. 1264 για την οργάνωση του σ.κ., που προβλήθηκε σαν μεγάλη νίκη των εργαζομένων, προσάρμοσε το συνδικαλιστικό κίνημα —με τη βοήθεια βέβαια και των ρεφορμιστικών δυνάμεων— στις εκσυγχρονιστικές ανάγκες της ΠΑΣΟΚικής πολιτικής και το οδήγησε στη σημερινή του κρίση και σύγχυση.

Ο ν. 1566 για τη παιδεία είναι τόσο γνωστός στους εκπαιδευτικούς, που δεν χρειάζεται κανείς ν' αναφερθεί σ' αυτόν ιδιαίτερα. Με την εφαρμογή του, τα ήδη υπάρχοντα προβλήματα στο χώρο της εκπαίδευσης, πήραν εκρηκτικές διαστάσεις, με συνακόλουθη την ακόμα πιο γρήγορη κατάρρευση του εκπαιδευτικού οικοδομήματος. Σήμερα, πριν ακόμα εφαρμοσθούν βασικές του διατάξεις (που αναμένεται να καθοριστούν με τα περίφημα προεδρικά διατάγματα), έχει γίνει κοινή συνείδηση σε μεγάλα στρώματα εκπαιδευτικών η **ανάγκη κατάργησής του**.

Τέλος, ο Κακλαμάνης (και φυσικά η κυβερνητική πολιτική) είναι αυτός που αρνείται πεισματικά να δώσει τα πολιτικά δικαιώματα στους δημοσίους υπαλλήλους, χωρίζοντας έτσι τους πολίτες σε δύο κατηγορίες, ενάντια και στις ίδιες τις συνταγματικές επιταγές.

Ανέφερα όλα τα παραπάνω, για να καταδείξω ότι οι όποιοι ελιγμοί Κακλαμάνη, δεν θα κατάφερναν να ωραιοποιήσουν το αυταρχικό και αντεργατικό πρόσωπό του και να σπείρουν, σύγχυση για την ουσία της κυβερνητικής αντιλαϊκής πολιτικής.

Η επιστροφή όμως του Κακλαμάνη συνοδεύτηκε και με μια σαφή αλλαγή της κυβερνητικής στάσης. Δύο ήταν τα νέα στοιχεία: Πρώτον, η αλλαγή ύφους απέναντι στους απεργούς καθηγητές, με την εμφάνιση ενός «ήπιου και διαλλακτικού υπουργού». Δεύτερον, η παρουσίαση ενός νέου οικονομικού πλαισίου συνδιαλλαγής με την ΟΛΜΕ. Είναι η γνωστή προσφορά πληρωμής της υπερωριακής εργασίας, τα λεγόμενα «τρίμηνα», «εξέταστρα» κ.λπ.

Άρχισε έτσι ένας μαραθώνιος συναντήσεων μεταξύ υπουργού και Δ.Σ. της ΟΛΜΕ, που τελικά κατέληξε σε αδιέξοδο. Όμως, παρά το γεγονός ότι ο Κακλαμάνης δεν κατάφερε να λύσει την απεργία, πέτυχε να ανατρέψει το διεκδικητικό της πλαίσιο, με τη βοήθεια φυσικά του Δ.Σ. της ΟΛΜΕ.

Συγκεκριμένα, ενώ ένα από τα κύρια αιτήματα της απεργίας ήταν η αύξηση στο βασικό μισθό, με τα «τρίμηνα», «εξέταστρα» επιβλήθηκε η επιδοματική πολιτική σαν κύρια αιχμή των διεκδικήσεων.

Πρέπει βέβαια να τονιστεί, ότι για το πέρασμα αυτής της αντίληψης βασική ευθύνη φέρει το Δ.Σ. της ΟΛΜΕ.

Εγκαταλείποντας ουσιαστικά το διεκδικητικό πλαίσιο (στο οποίο ποτέ δεν είχε πιστέψει) στις συζητήσεις με τον Κακλαμάνη, απέναντι στη «φτωχή» του πρόταση για 60.000 το χρόνο, αντιπρότεινε το «πλούσιο» ποσόν των 150.000 το χρόνο.

Βέβαια, μια τέτοια πρόταση ποτέ δεν τόλμησε να την προβάλλει για έγκριση στη βάση, αλλά μέσα στο θολό κλίμα των διαπραγματεύσεων, με το βομβαρδισμό των κρατικών μέσων μαζικής ενημέρωσης και του ημερησίου τύπου, δημιουργήθηκε σταδιακά η πεποίθηση, ότι δεν μπορεί να διεκδικηθεί στα σοβαρά και να κερδηθεί, οποιαδήποτε αύξηση στο βασικό μισθό.

Έτσι, παρά το γεγονός ότι τελικά ο Κακλαμάνης δεν ολοκλήρωσε την αποστολή του, έβαλε —παρ' όλα αυτά— τις βάσεις για την επιτυχία της διαδόχου του κατάστασης.

γ) Απ' τον Κακλαμάνη στον Παπανδρέου. Το τέλος της απεργίας.

Ο 14ος ανασχηματισμός ανέδειξε σε κεντρική πολιτική φυσιογνωμία το Γιώργο Παπανδρέου, τοποθετώντας τον στην θέση του Υπουργού Παιδείας. Ο ημερήσιος τύπος με πηχάιους τίτλους πρόβαλε το γεγονός, δίνοντας τη διάσταση ότι ο νέος υπουργός έρχεται με «προϊκα» στο υπουργικό χαρτοφυλάκειο. Δημιουργήθηκε έτσι μια ευφορία, ότι η λύση επίκειται, βέβαια κανείς δεν πίστευε, ότι ο πατήρ Παπανδρέου θα έβαζε το γιο του μέσα σ' ένα καζάνι έτοιμο να εκραγεί, χωρίς τα απαραίτητα εφόδια για να διασωθεί. Τα γεγονότα, βέβαια, που επακολούθησαν, έφεραν στο φως άλλα δεδομένα. Αλλά ας τα δούμε με τη σειρά.

Από τη πρώτη στιγμή που ο νεώτερος της δυναστείας ανέλαβε το ΥΠΕΠΘ και πριν καλά - καλά ορκιστεί, προσπάθησε να εντυπωσιάσει τους καθηγητές και την κοινή γνώμη. Έτσι, επισκέφθηκε τα γραφεία της ΟΛΜΕ (χειρονομία καλής θέλησης), ενώ οι γέφυρες μεταξύ του προκατόχου του Κακλαμάνη και της ΟΛΜΕ είχαν οριστικά κοπεί. Εμφανίστηκε, λοιπόν, σαν «συνεργάτης» των καθηγητών, που έρχεται σαν «καλός άγγελος», να συμπαραταχθεί στον αγώνα τους.

Εφαρμόζοντας μια ιδιαίτερα ήπια πολιτική και μέσα από ατελείωτες συζητήσεις, κατάφερε τελικά να πετύχει τον τελικό του στόχο. Έτσι, χωρίς ουσιαστικές αλλαγές από τις προτάσεις Κα-

ΤΟ ΚΟΥΔΟΥΝΙ ΧΤΥΠΗΣΕ

κλαμάνη, πέτυχε την ομόφωνη απόφαση του Δ.Σ. της ΟΛΜΕ για το σταμάτημα της απεργίας.

Ουσιαστικά, η συμφωνία Παπανδρέου - ΟΛΜΕ κλείστηκε μετά από σύντομες διαδικασίες ως προς τα βασικά της σημεία. Έμειναν όμως «ορισμένες» εκκρεμότητες για να μπορέσει αυτή να υλοποιηθεί.

Το βασικό εμπόδιο, τόσο για τη κυβέρνηση, όσο και για την ΟΛΜΕ, ήταν οι συνελεύσεις της βάσης. Λίγες μόνο μέρες πριν το κλείσιμο της συμφωνίας, οι Γενικές Συνελεύσεις —με εκπληκτικές πλειοψηφίες— απέρριπταν την επιδοματική πολιτική της κυβέρνησης, ενώ τα ποσοστά συμμετοχής δεν έλεγαν να πέσουν από το 90%, παρά το γεγονός ότι είχε συμπληρωθεί ένας ολόκληρος μήνας απεργίας.

Σ' αυτή τη φάση, επιστρατεύτηκαν τα μεγάλα μέσα και εμφανίστηκε όλο το μεγαλείο του απεργοσπαστικού ρεφορμιστικού συνδικαλισμού. Ο στόχος σαφής: να αναβαθμιστεί το χαμένο κύρος της ΟΛΜΕ και να κατασυκοφαντηθούν οι αγωνιστικές δυνάμεις του κινήματος, οι μόνες που στηρίζαν ουσιαστικά τον αγώνα.

Άρχισε, λοιπόν, μια παρατεταμένη επίθεση συκοφαντίας και λασπολογίας από διάφορους ηγέτες του κρατικού και ρεφορμιστικού συνδικαλισμού, ενάντια σε επώνυμους συνδικαλιστές (ο γράφων έχει προσωπική εμπειρία), αλλά και γενικότερα ενάντια σ' όλους αυτούς, που έβλεπαν ότι κινδύνευε ο γιγάντιος αυτός αγώνας.

Επικεφαλής όλης αυτής της λασπολογίας, τέθηκε για μια ακόμα φορά η Δ.Ε.Ε., αποδεικνύοντας έμπρακτα το μίσος και το ρεβανσισμό της απέναντι στο απεργιακό αυτό κύμα, που την αποκάλυψε και την έβαλε στο περιθώριο.

Άμεση επιδίωξη, να τρομοκρατηθούν οι ευρύτερες μάζες των απεργών, που αδυνατώντας να παρακολουθήσουν από κοντά τις διεργασίες σε κεντρικό επίπεδο, θα πίστευαν ότι κάποιιοι «αόρατοι» «ανεύθυνοι εξτρεμιστές», οδηγούσαν τα πράγματα σε τυχοδιωκτισμούς και ανεύθυνες συγκρούσεις, με αβέβαιο μέλλον. Παράλληλα, μέσα απ' τις ατέρμονες και ανούσιες συζητήσεις ΥΠΕΠΘ - ΟΛΜΕ, πίστευαν ότι θα κατάφερναν να σπάσουν το αγωνιστικό φρόνημα των χιλιάδων καθηγητών, που ξενυχτούσαν μόνιμα κάτω από το υπουργείο και απαιτούσαν να δοθούν άμεσες και ικανοποιητικές λύσεις στα προβλήματά τους.

Τελικά, συνεπικουρούντων και άλλων παραγόντων, που επέδρασαν αποφασιστικά στην εξέλιξη της απεργίας, πέτυχαν το σπάσιμο της στις τελευταίες Γενικές Συνελεύσεις, στα τέλη του Ιούνη.

II. Γιατί σταμάτησε η απεργία

Έτσι λοιπόν, κάπως άδοξα και χωρίς να εκπληρωθούν οι στόχοι της, έληξε η μεγαλύτερη απεργία των εκπαιδευτικών, που αποτέλεσε το κεντρικό πολιτικό ζήτημα για περισσότερο από ένα μήνα.

Ποιές ήταν όμως οι αιτίες που τελικά οδήγησαν στη λύση της, ενώ όλο που ήταν φανερό ότι διατηρούσε ακόμη μεγάλη δυναμικότητα;

Για να μπορέσει κανείς να καταλήξει σε συγκεκριμένα συμπεράσματα, πρέπει να λάβει υπ' όψη του ορισμένους βασικούς παράγοντες, που καθορίζουν τη συγκεκριμένη πραγματικότητα. Κατά τη γνώμη μου οι παράγοντες αυτοί είναι οι εξής: Η πολιτική φάση που βρίσκεται η κοινωνία, ο συσχετισμός των δυνάμεων, οι ταξικές συμμαχίες που πετυχαίνει το απεργιακό κίνημα, οι στόχοι του αγώνα και ο ρόλος των δυνάμεων που ελέγχουν το συνδικαλιστικό κίνημα. Φυσικά υπάρχουν και άλλοι μικρότερης σημασίας, που εντάσσονται γενικά είτε στους αντικειμενικούς είτε στους υποκειμενικούς παράγοντες. Ας προσπαθήσουμε να τους αναλύσουμε.

Η απεργία των καθηγητών ξεκίνησε με πολύ καλούς οιωνούς. Ξεκίνησε με μια βάση αποφασισμένη, σε ποσοστό σχεδόν 100%, να διεκδικήσει τα δίκαια αιτήματά της. Οι αλλοπρόσαλλες κυβερνητικές αποφάσεις στο χώρο της παιδείας, η προκλητικότητα του υπουργού Τρίτση και η βαθειά οικονομική κρίση, είχαν δημιουργήσει ένα στέρεο υπόστρωμα για την απεργιακή έκκρηξη.

Η απεργία, έχοντας σαν κύριο στόχο την εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης, απόκτησε τη συμπάθεια ευρύτερων κοινωνικών στρωμάτων εργαζομένων, ακόμα και την ενεργό συμπράξή τους.

Είναι χαρακτηριστικό, ότι —παρά το γεγονός πως αυτή η απεργία έθιγε τα «όνειρα» μεγάλων τμημάτων της ελληνικής κοινωνίας (πάνω από 150.000 οικογένειες), κλονίζοντας το θεσμό των εξετάσεων— εν τούτοις όχι μόνο δεν συνάντησε σοβαρές αποδράσεις, αλλά βρήκε και τη συμπράσταση των εργαζομένων, γιατί ακριβώς ο στόχος της ανατροπής της αντιλαϊκής κυβερνητικής εισοδηματικής πολιτικής, είναι στόχος κάθε εργαζομένου που πλήττεται απ' τους μισθούς πείνας και ανέχειας.

Ένα άλλο σημαντικό πλεονέκτημα της απεργίας, ήταν η αποδοτική συμμετοχή της βάσης σ' όλες τις διαδικασίες. Οι καθηγητές πίστεψαν ότι αυτή η απεργία ήταν δική τους και γι' αυτό πολλές φορές πήραν τις τύχες της στα χέρια τους. Δημιούργησαν εκατοντάδες απεργιακές επιτροπές, που στηρίζαν με χίλιους τρόπους τον αγώνα τους. Στήθηκαν απεργιακά ταμεία που βοήθησαν πολλούς απεργούς, ενημέρωσαν την κοινή γνώμη, απαντώντας έμπρακτα στις λασπολογίες της κυβέρνησης και βρέθηκαν στη πρώτη γραμμή των διαδηλώσεων, των πιο μαζικών ίσως διαδηλώσεων των τελευταίων χρόνων, κάθε φορά που η κυβέρνηση ή κάποιος άλλος (ποιός άραγε θα ξεχάσει τον περίφημο Παπασταύρου), προσπάθησαν να χτυπήσουν τον αγώνα τους.

Παράλληλα, την ίδια χρονική περίοδο και άλλοι κλάδοι εργαζομένων (ΔΕΗ, ΕΑΣ, ΟΤΟΕ), βρίσκονταν σε απεργιακές κινητοποιήσεις, που στρέφονταν ενάντια στην εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης. Θα μπορούσε επομένως να δημιουργηθεί ένα ενιαίο ταξικό μέτωπο, που φυσικά θα είχε πολλές δυνατότητες να ανατρέψει την εισοδηματική πολιτική.

Βέβαια, το μέτωπο αυτό δεν απέκτησε τελικά σάρκα και οστά. Η κύρια ευθύνη γι' αυτό βαραινεί τις συνδικαλιστικές παρατάξεις του ΚΚΕ, που βιάστηκαν να κλείσουν τις απεργίες στους άλλους τομείς (σε συμφωνία με το ΠΑΣΟΚ, φυσικά), αποδεικνύο-

ντας έτσι έμπρακτα ότι το κόμμα αυτό ούτε θέλει, ούτε μπορεί να εφαρμόσει αντικυβερνητική πολιτική.

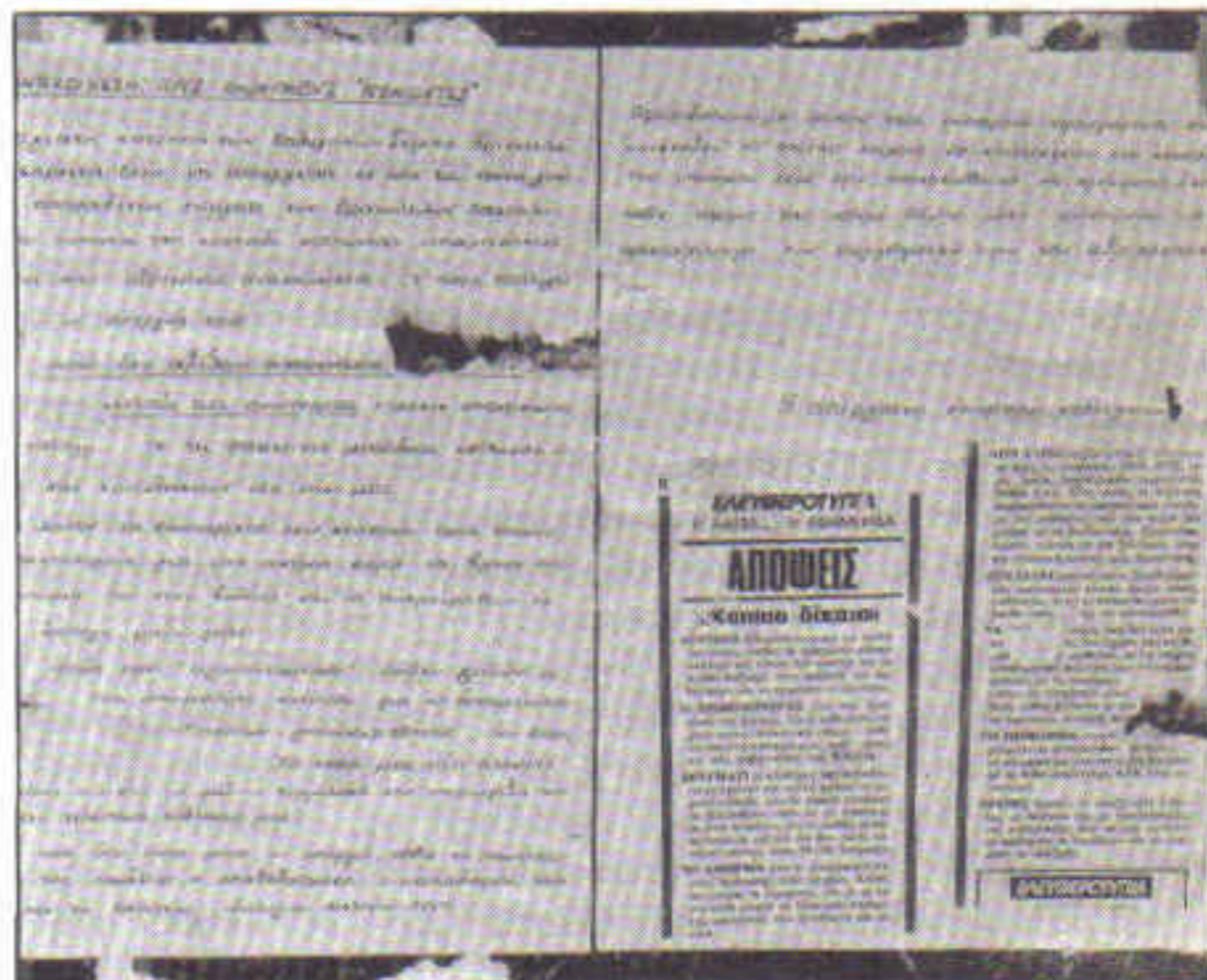
Από τα παραπάνω φαίνεται, ότι υπήρχαν σοβαρές προϋποθέσεις για μεγάλες διεκδικήσεις. Όμως μια σειρά άλλοι παράγοντες τελικά βάρυναν περισσότερο στην εξέλιξη των γεγονότων και διαμόρφωσαν την πορεία τους.

Πέρα απ' τις θετικές προϋποθέσεις, υπήρχαν και αρκετοί αρνητικοί όροι, του οποίους το κίνημα δεν κατάφερε να ξεπεράσει για να ολοκληρώσει τον αγώνα του.

Σαν πρώτος όρος, πρέπει να αναφερθεί η ίδια η κυβερνητική πολιτική. Είναι γεγονός, ότι πολλοί πίστεψαν, πως αρκούσε και μόνο η κήρυξη της απεργίας, για να λυγίσει η κυβέρνηση και να ικανοποιήσει τα αιτήματα. Τέτοιες ψευδαισθήσεις βέβαια πάντα υπάρχουν στο μαζικό κίνημα, πολύ περισσότερο όταν το κίνημα έχει αυθόρμητα χαρακτηριστικά. Όμως, απ' την άλλη μεριά, η κυβέρνηση και το κοινωνικό σύστημα που αυτή υπηρετεί —παρά το γεγονός— ότι ένοιωθε να κλονίζονται θεσμοί αποφασιστικής σημασίας, όπως οι γενικές εξετάσεις αποδείχτηκε ιδιαίτερα σκληρή.

Πρέπει να ληφθεί υπ' όψη, ότι ποτέ μέχρι σήμερα δεν κατάφερε κάποιος κλάδος εργαζομένων να σπάσει ουσιαστικά την εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ και φυσικά στην περίπτωση των καθηγητών δεν ήταν διατεθειμένη να υποχωρήσει εύκολα, ώστε να δημιουργηθεί «κακό προηγούμενο».

Ένας δεύτερος επίσης σοβαρός όρος, που αποτέλεσε εμπόδιο για την απεργία, ήταν το ίδιο το διεκδικητικό πλαίσιο. Υπάρχει ένα σοβαρό ερωτηματικό, ακόμα και για το πως διαμορφώθηκε το πλαίσιο αυτό. Πρέπει να γυρίσει κανείς αρκετά πίσω, στην αρχή της περασμένης σχολικής χρονιάς, για να βρει την Οργανωτική Ι, όπου και διαμορφώθηκε το πλαίσιο αυτό. Στο Ιο τεύχος των αντιτετραδίων την είχαμε χαρακτηρίσει σαν μια εισήγηση με αρκετές «εκπλήξεις». Αν όμως ψάξει κανείς στα αιτήματα που διαμόρφωναν την ίδια εποχή και άλλες συνδικαλιστικές οργανώσεις, που κύρια ελέγχονται από το ΚΚΕ (ΕΚΑ, οικοδόμοι, μέταλλο κ.λπ.), θα βρει το ίδιο περίπου πλαίσιο αιτημάτων.

Ο πίνακας ανακοινώσεων της απεργιακής Επιτροπής της ακριτικής Σύμης.

Στην πορεία, το πλαίσιο αυτό άρχισε να εγκαταλείπεται, όχι βέβαια γιατί τα αιτήματα ικανοποιήθηκαν, αλλά γιατί η κατάσταση που επικρατούσε στο συνδικαλιστικό κίνημα κάθε άλλο παρά ικανοποιητική ήταν, και τέτοια βέβαια εξακολουθεί να είναι. Για λόγους εσωτερικών διεργασιών και των ιδιαίτερων συνθηκών που επικρατούσαν στο χώρο της εκπαίδευσης, το πλαίσιο αυτό διατηρήθηκε σαν παρακαταθήκη στο συνδικαλιστικό κίνημα των καθηγητών και παρέμεινε στη διάρκεια της απεργίας.

Όμως υπάρχει ένα μεγάλο ερωτηματικό. Μπορούσε στην πραγματικότητα να διεκδικηθεί το πλαίσιο αυτό; Εδώ υπήρχαν ορισμένα μεγάλα εμπόδια. Πρώτο σοβαρό εμπόδιο, το «ενιαίο» μισθολόγιο.

Υποτίθεται ότι η αύξηση στο βασικό μισθό αφορούσε όλους τους δημόσιους υπάλληλους και επομένως θα έπρεπε να διεκδικηθεί απ' την ΑΔΕΔΥ. Φυσικά, η μακαριότητα έως ανυπαρξία της ΑΔΕΔΥ σαν τρίτοβάθμιο όργανο, δεν επέτρεπε την ύπαρξη ψευδαισθήσεων για το τι μπορούσε να κάνει. Αυτό όμως το σημαντικό εμπόδιο, σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να αποτελέσει άλλοθι, για κανέναν απ' όσους δεν ήθελαν ή δεν μπορούσαν ν' αντιπαρατεθούν στην κυβερνητική λιτότητα.

Δύο πιθανότητες υπήρχαν, αν τελικά δικαιώνονταν οι καθηγητές. Ή να σπάσει το «ενιαίο» μισθολόγιο προς όφελος των καθηγητών και ν' ανοίξει ο δρόμος για νέες δομές και στο συνδικαλιστικό κίνημα ή να δοθεί η αύξηση αυτή σ' όλους τους δημόσιους υπάλληλους. Και η μια και η άλλη εκδοχή, κάθε άλλο παρά θα προκαλούσε διάσπαση στο συνδικαλιστικό κίνημα, όπως πρόβλεπαν τα διάφορα κυβερνητικά επιτελεία (συζήτηση στη τηλεόραση, δηλώσεις Τσοβόλα, Κακλαμάνη κ.λπ.) και αναμασούσαν τακτικά οι κρατικοί και ρεφορμιστές συνδικαλιστές.

Ένας τελευταίος βασικός παράγοντας ήταν η ηγεσία της ΟΛΜΕ και η στάση των κυρίαρχων παρατάξεων στο Δ.Σ. Αποτελεί κοινή αντίληψη, ότι ο ρόλος της ΟΛΜΕ κάθε άλλο παρά θετικός ήταν. Για μεγάλο χρονικό διάστημα, στη διάρκεια της απεργίας, η ηγεσία της ΟΛΜΕ, απλά παρακολουθούσε τα γεγονότα, αδύναμη να παρέμβει στις εξελίξεις και ν' ανταποκριθεί στη δυναμική της βάσης.

Αυτό ήταν φυσικό επακόλουθο της ίδιας της εκλογής του Δ.Σ. της ΟΛΜΕ. Στο συνέδριο του 1987, δεν εκλέχτηκε ηγεσία στη βάση κάποιων αγωνιστικών επιλογών, αλλά μέσα απ' τη διαδικασία της συναλλαγής των κυρίαρχων κομματικών δυνάμεων. Το συνέδριο εκείνο (υπάρχει σχετική αναφορά στο 1ο τεύχος των αντιτετραδίων) δεν ήρθε να δώσει ένα αγωνιστικό στίγμα στο συνδικαλιστικό κίνημα και γι' αυτό όχι μόνο δεν πρόβλεψε τις ραγδαίες εξελίξεις, αλλά στάθηκε ενάντια σ' αυτές.

Όταν όμως τα γεγονότα την ξεπέρασαν, αναγκάστηκε να συρθεί πίσω απ' αυτά. Όμως και σ' αυτή τη φάση, ο ρόλος της κάθε άλλο παρά θετικός ήταν. Πρώτο σοβαρό ολίσθημα της ΟΛΜΕ αποτέλεσε το γεγονός, ότι ποτέ δεν διαπραγματεύτηκε το πραγματικό πλαίσιο των διεκδικήσεων. Ουσιαστικά μπήκε στη λογική των επιδομάτων που πρότεινε ο Κακλαμάνης. Μ' αυτό το τρόπο άρχισαν οι υποχωρήσεις, πριν καλά - καλά ξεκινήσει η απεργία.

Επίσημα, ποτέ η ΟΛΜΕ δεν παραδέχτηκε την αλλαγή του βασικού αιτήματος, όμως τόσο η «γνωστή» πρόταση των 150.000, που —όπως δήλωναν τα μέλη του Δ.Σ.— «δεν ήταν πρόταση, αλλά ήταν πρόταση στο Κακλαμάνη, ώστε να προτείνει αυτός τις 150.000» (!), όσο και η τελική κατάληξη της συμφωνίας, δείχνουν περίτρανα ότι η αύξηση των 20.000 στο βασικό μισθό, είχε από καιρό εγκαταληφθεί ή —πιο σωστά ποτέ— δεν υπήρξε στην πραγματικότητα.

Μια άλλη σοβαρή αδυναμία της ΟΛΜΕ, ήταν η πλήρης απουσία της σε βασικά προπαγανδιστικά ζητήματα. Αναφέρω χαρα-

κτηριστικά την επιεικώς μέτρια εμφάνισή της στα «Ανοιχτά Χαρτιά», τη σημαντική καθυστέρηση που παρουσίαζε κάθε φορά για ν' απαντήσει στις διάφορες κυβερνητικές ανακοινώσεις (θυμηθείτε το σήριαλ των 12 σημείων του Κακλαμάνη) και φυσικά την έλλειψη σοβαρών πρωτοβουλιών σε κεντρικό προπαγανδιστικό επίπεδο. Ακόμα και η μοναδική κεντρική εκδήλωση που διοργανώθηκε, η συναυλία στη Νέα Φιλαδέλφεια, κάθε άλλο παρά πρωτοβουλία του Δ.Σ. ήταν.

Τα πιο πάνω όμως μπορούν να χαρακτηριστούν ασήμαντα, σε σχέση με δύο κύρια ζητήματα: α) Το κλείσιμο της απεργίας και β) τη στάση του Δ.Σ. της ΟΛΜΕ απέναντι στο μαθητικό κίνημα.

Θα έχει μεγάλο ενδιαφέρον, ελπίζω, η εισήγηση της ΟΛΜΕ για τη νέα χρονιά, όπου αναγκαστικά θα πρέπει να κάνει και κάποιον απολογισμό για τα αποτελέσματα της απεργίας. Γιατί μπορεί να κατόρθωσε τον περασμένο Ιούνιο να κρύψει την πραγματικότητα, γύρω από το τι κερδήθηκε, τώρα όμως που ο καθένας γνωρίζει τι τελικά παίρνει και με δεδομένο ότι η υπουργική απόφαση τίποτε δεν προβλέπει για τη νέα χρονιά (το Υπουργείο Οικονομικών μεταφέρει την ευθύνη για τη νομοθετική κατοχύρωση της υπερωριακής αμοιβής στο Υπουργείο Παιδείας και πάει λέγοντας), δεν θα τολμήσει βέβαια πάλι να θριαμβολογήσει για τις επιτυχίες της...

Είναι πράγματι αξιοπερίεργο το γιατί θριαμβολόγησε για τη συμφωνία της με τον Παπανδρέου, ενώ είχε καταγγείλλει τις προτάσεις Κακλαμάνη, αφού ελάχιστα διαφέρουν μεταξύ τους. Μήπως «πουλήθηκε» η ηγεσία της ΟΛΜΕ; Προσωπικά δεν το πιστεύω. Για να πουληθεί, έπρεπε —κάποτε τουλάχιστον— να υποστήριζε και να καθοδήγησε το μεγάλο αυτόν αγώνα. Η ΟΛΜΕ όμως ποτέ δεν τον πίστεψε και δεν τον καθοδήγησε γι' αυτό και δεν μπορούσε εύκολα να τον ξεπουλήσει. Ήταν πάντα ενάντια σ' αυτή την απεργία, ήταν απ' την άλλη πλευρά του χαρακώματος και απλά καιροφυλακτούσε πότε θα δημιουργηθεί το κατάλληλο πλαίσιο για το σπάσιμο της απεργίας.

Έτσι, η ανάληψη του υπουργείου απ' τον Παπανδρέου, η προσωρινή ευφορία για την «προϊκα» που αυτός κουβαλάει, οι ατελείωτες συζητήσεις χωρίς ουσιαστικό αντίκρουσμα, η παντελής έλλειψη πληροφόρησης στη βάση, με ταυτόχρονη παραπληροφόρηση απ' το τύπο, δημιούργησαν τις προϋποθέσεις ώστε να ωριμάσει η ιδέα της τελικής συμφωνίας, μέσα απ' το σπάσιμο της αγωνιστικότητας των απεργών καθηγητών.

Τα ατελείωτα παζάρια και παρασκήνια είχαν αυτό το στόχο, να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις (κυβέρνηση και ΟΛΜΕ) για να περάσει στη βάση η τελική συμφωνία. Και τελικά το πέτυχαν. Σίγουρα χειρότερη πολιτική δεν μπορούσε να εφαρμόσει απέναντι στη βάση των απεργών η ΟΛΜΕ, αλλά και δεν θα μπορούσε να βρει καλύτερο σύμμαχο η κυβέρνηση.

Ανάλογη ήταν η στάση της ΟΛΜΕ και απέναντι στο μαθητικό κίνημα, ιδιαίτερα απέναντι στους υποψήφιους για τη τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Πρέπει να αναγνωριστεί, ότι απ' την απεργία αυτή ιδιαίτερα πλαιπωρήθηκαν οι μαθητές - υποψήφιοι, που ήταν υποχρεωμένοι να ζουν σε κλίμα παρατεταμένης αβεβαιότητας για το πότε θα γίνουν οι εξετάσεις. Παρ' όλα αυτά —στη συντριπτική τους πλειοψηφία— οι μαθητές συμπαραστάθηκαν στο δίκαιο αγώνα των καθηγητών και δεν μπόρεσε η κυβέρνηση να τους χρησιμοποιήσει ενάντια στην απεργία.

Τι έκανε όμως η ΟΛΜΕ για τους μαθητές, όταν τελείωσε η απεργία; Χωρίς καν να τους ρωτήσει, προχώρησε στη ρύθμιση του χρόνου των εξετάσεων, μαζί με το υπουργείο, μέσα στον Ιούλιο.

Τα λάθη εδώ είναι πολλαπλά. Ας ξεκινήσω απ' την ανθρώπινη πλευρά. Αναλογίστηκε, αλήθεια, η ΟΛΜΕ τί έγκλημα (κυριολεκτικά) θα διέπραττε, μαζί με τη κυβέρνηση φυσικά, αν τις ημέρες των γενικών εξετάσεων επικρατούσε καύσωνας; Είναι ν' απορεί

κανείς για την ανευθυνότητα(;) της ΟΛΜΕ στο ζήτημα αυτό. Ή μήπως έλαβε καθόλου υπ' όψη της τη ψυχολογική κατάσταση των υποψηφίων και την αγωνία τους; Στην πραγματικότητα αυτό που ήθελε —και κατά τη γνώμη μου το πέτυχε (ευτυχώς χωρίς ανθρώπινα θύματα)— ήταν να βοηθήσει στη συκοφάντηση της απεργίας στις εξετάσεις, τουλάχιστον στη συνείδηση των μαθητών. Είναι σίγουρο, ότι σε κάποια άλλη εποχή μιας ανάλογης απεργίας, οι μαθητές κάθε άλλο παρά θα συμπαρασταθούν στους εκπαιδευτικούς. Έτσι, οι δήθεν υποστηρικτές του μετώπου της παιδείας (που με τόση μανία διακήρυττε η ΔΕΕ), στην πράξη αποδείχτηκαν εχθροί του, ιδιαίτερα σ' ό,τι αφορά τον πιο φυσικό σύμμαχο των καθηγητών, το μαθητικό κίνημα.

Υπάρχει βέβαια το ερώτημα: Έπρεπε να γίνουν οι εξετάσεις τον Ιούλιο ή το Σεπτέμβρη; Υπεύθυνοι για να απαντήσουν σ' αυτό το ερώτημα ήταν οι άμεσα ενδιαφερόμενοι, δηλαδή οι μαθητές και οι καθηγητές. Όμως ούτε οι μεν, ούτε οι δε ρωτήθηκαν. Η ηγεσία της ΟΛΜΕ πήρε τη πρωτοβουλία να καθορίσει αυθαίρετα μαζί με το ΥΠΕΠΘ τις εξετάσεις.

Πραγματικά είναι κρίμα, τόσο για την απαράδεκτη αντιμαθητική στάση της ΟΛΜΕ, όσο και για την ευκαιρία που χάθηκε, να σφυρηλατηθεί μια πραγματική ενότητα ανάμεσα στους μαθητές και τους καθηγητές, μακριά απ' τις κομματικές παράτες.

III. Επιχειρήθηκε το σπάσιμο της απεργίας;

Όλα τα παραπάνω είναι λίγο πολύ γνωστά στο σύνολο των απεργών καθηγητών. Τα έζησαν καθημερινά στις απεργιακές επιτροπές, στις συνελεύσεις και στις διαδηλώσεις. Πέρα όμως απ' τη φανερά πλευρά της απεργίας, υπάρχει και η αθέατη, το παρασκήνιο, που πραγματικά οργίασε στον αγώνα των 37 ημερών.

Βέβαια, το παρασκήνιο δεν είναι δυνατόν να φωτιστεί ολόπλευρά. Κάθε εχθρός της μεγάλης αυτής μάχης, έπαιρνε προσεκτικά τα μέτρα του, για να μην γίνεται ιδιαίτερα αντιληπτός απ' τη μεγάλη μάζα των απεργών και να μην απομονωθεί. Όποιος όμως έζησε τα γεγονότα μέσα στα γραφεία της ΟΛΜΕ, είχε καθημερινά τη γεύση της διάσπασης, την καχυποψία και το φόβο, ότι εκεί μέσα παίζονται άλλα παιχνίδια, που καμιά σχέση δεν είχαν με τις διαθέσεις των καθηγητών. Έβλεπε κανείς καθαρά το πολιτικό παιχνίδι που παίζονταν, μέσα απ' τη στάση των κυρίαρχων παρατάξεων. Συνοπτικά η στάση τους μπορεί να σκιαγραφηθεί ως εξής:

Η ΠΑΣΚ, πιστός εκφραστής της κυβερνητικής πολιτικής στο χώρο της Μέσης Εκπαίδευσης, αφού δεν κατάφερε να δημιουργήσει κρίση με την παραίτησή της απ' τα αξιώματα του προεδρείου του Δ.Σ., έμεινε απλός θεατής των εξελίξεων, επαναλαμβάνοντας μονότονα τις προτάσεις του υπουργείου, ζητώντας σε κάθε συνεδρίαση του Δ.Σ. το σταμάτημα της απεργίας.

Η Δ.Ε.Ε., που απ' τη πρώτη στιγμή πολέμησε με φανατισμό την «τυχοδιωκτική» απεργία, έκανε στη συνέχεια θεαματική

στροφή, χωρίς στοιχειώδη αυτοκριτική, όχι βέβαια γιατί πίστεψε στην απεργία, αλλά γιατί κινδύνευε να γευτεί με τη σειρά της την απομόνωση της ΠΑΣΚ.

Τέλος, η ΔΑΚΕ, παρά το γεγονός ότι απ' την αρχή υποστήριξε την απεργία διάρκειας, στην πορεία έμεινε στο περιθώριο (άλλωστε δεν θα μπορούσε απ' την ίδια της τη φύση να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο). Προσπάθησε και αυτή ν' αλλάξει την πορεία των γεγονότων, όταν είδε ότι ξέφυγε το παιχνίδι απ' το απλό αντιπολιτευτικό πλαίσιο, ότι έθιγε σημαντικούς θεσμούς (όπως οι γενικές εξετάσεις), ότι έθετε επί τάπητος το σπάσιμο της εισοδηματικής πολιτικής της κυβέρνησης, ανοίγοντας έτσι νέους ορίζοντες για το συνδικαλιστικό κίνημα. Ορίζοντας έτσι κι αλλιώς εκ διαμέτρου αντίθετους μ' αυτούς της ΝΔ., είτε αυτή βρίσκεται στην αντιπολίτευση, είτε κατάφερνε να πάρει την κυβέρνηση στις επερχόμενες εκλογές.

Αρκετά μικρά ή μεγάλα γεγονότα, έδωσαν την ευκαιρία στις παρατάξεις αυτές, να επιχειρήσουν το σπάσιμο της απεργίας. Αν βέβαια τελικά αυτό επί 37 ημέρες δεν το πέτυχαν, οφείλεται στην άμεση επαγρύπνηση των χιλιάδων απεργών, που τους ανάγκαζαν να οπισθοχωρούν κάθε φορά, εκτός βέβαια απ' τη τελική συμφωνία με τον Παπανδρέου.

Τέσσερις, κατά τη γνώμη μου, είναι ο κυρφαίες στιγμές του παρασκήνιου:

α. Η ανασύνθεση του Δ.Σ. της ΟΛΜΕ.

Η παραίτηση της ΠΑΣΚ απ' τα αξιώματα του προεδρείου ήρθε σε μια αποφασιστική για την απεργία στιγμή, γιατί κινδύνευε να βρεθεί ακέφαλη η Ομοσπονδία και να χτυπηθεί νομικά η απεργία. Η ενέργεια της ΠΑΣΚ είχε σαφή στόχο, να δημιουργήσει τεχνητή κρίση ηγεσίας και να διαλύσει την απεργία. Το εμπόδιο της παραίτησης μπορούσε φυσικά εύκολα να ξεπεραστεί, με εκλογή νέου προεδρείου απ' τις άλλες δύο παρατάξεις. Όμως για να γίνει τελικά αυτό —ή πιο σωστά, μέχρι να επιβληθεί απ' τους εκατοντάδες καθηγητές που είχαν κατακλύσει τα γραφεία της

ΟΛΜΕ— χρειάστηκαν πάνω από 8 ώρες.

Υπεύθυνη για τη κατάσταση που δημιουργήθηκε ήταν η Δ.Ε.Ε. Ενώ η ΔΑΚΕ είχε απ' την αρχή σαφή τοποθέτηση για νέο προεδρείο, η ΔΕΕ κωλυσιεργούσε με χίλια δυο τεχνάσματα την ανασύνθεση. Έτσι, ενώ αμέσως μετά τη δήλωση παραίτησης της ΠΑΣΚ, μέλος της Δ.Ε.Ε. (Μπαλωμένος) ζήτησε δεκάλεπτη διακοπή της συνεδρίασης του Δ.Σ. και αμέσως μετά ανασύνθεση, τα δέκα λεπτά έγιναν σχεδόν 10 ώρες. Φαίνεται ότι ο χρόνος μετριέται με διαφορετικό τρόπο για τους εκπροσώπους της Δ.Ε.Ε. Πήραν φωτιά—στην κυριολεξία— οι τηλεφωνικές συσκευές και τα ατελείωτα πήγαινε - έλα στα κομματικά γραφεία του Περισού και της Ρηγίλης, για το «τί μέλλει γενέσθαι». Στους διαδρόμους των γραφείων, τα στελέχη της Δ.Ε.Ε., παίρνοντας φυσικά γραμμή απ' τα κομματικά τους επιτελεία, άρχισαν να μιλάνε για αδιέξοδο, κρίση, διάσπαση του κινήματος, δείχνοντας σαφώς τη διάθεση να αφήσουν ακέφαλη την Ομοσπονδία, την κρίσιμη στιγμή.

Σε κάποιες ενδιάμεσες συνεδριάσεις του υπό διάλυση Δ.Σ., έκαναν εκκλήσεις στην ΠΑΣΚ να παραμείνει στο προεδρείο και επικαλέσθηκαν διάφορες νομικίστικες πλευρές του καταστατικού της ΟΛΜΕ, στην προσπάθειά τους να «πείσουν» την ΠΑΣΚ να αποσύρει την παραίτησή της. Προσπάθησαν, έτσι, ένα κεντρικό πολιτικό ζήτημα, όπως αυτό της τεχνητής κρίσης ηγεσίας, να το μετατρέψουν σε ζήτημα νομικής ευθύνης, γιατί δεν είχαν τη δύναμη να αναλάβουν τη πολιτική ευθύνη της συμπαρατάξης με τη δεξιά, φοβούμενοι ότι θα κατηγορηθούν πάλι απ' το ΠΑΣΟΚ για «ανίερους συμμαχίες». Αυτή η κατάσταση της διάλυσης, τους ευνοούσε—έτσι κι αλλιώς— σημαντικά, γιατί προωθούσε το χτύπημα της απεργίας (που ήταν ο τελικός τους στόχος), ενώ ταυτόχρονα θα φόρτωναν τις ευθύνες για τη κατάσταση αυτή στην ΠΑΣΚ.

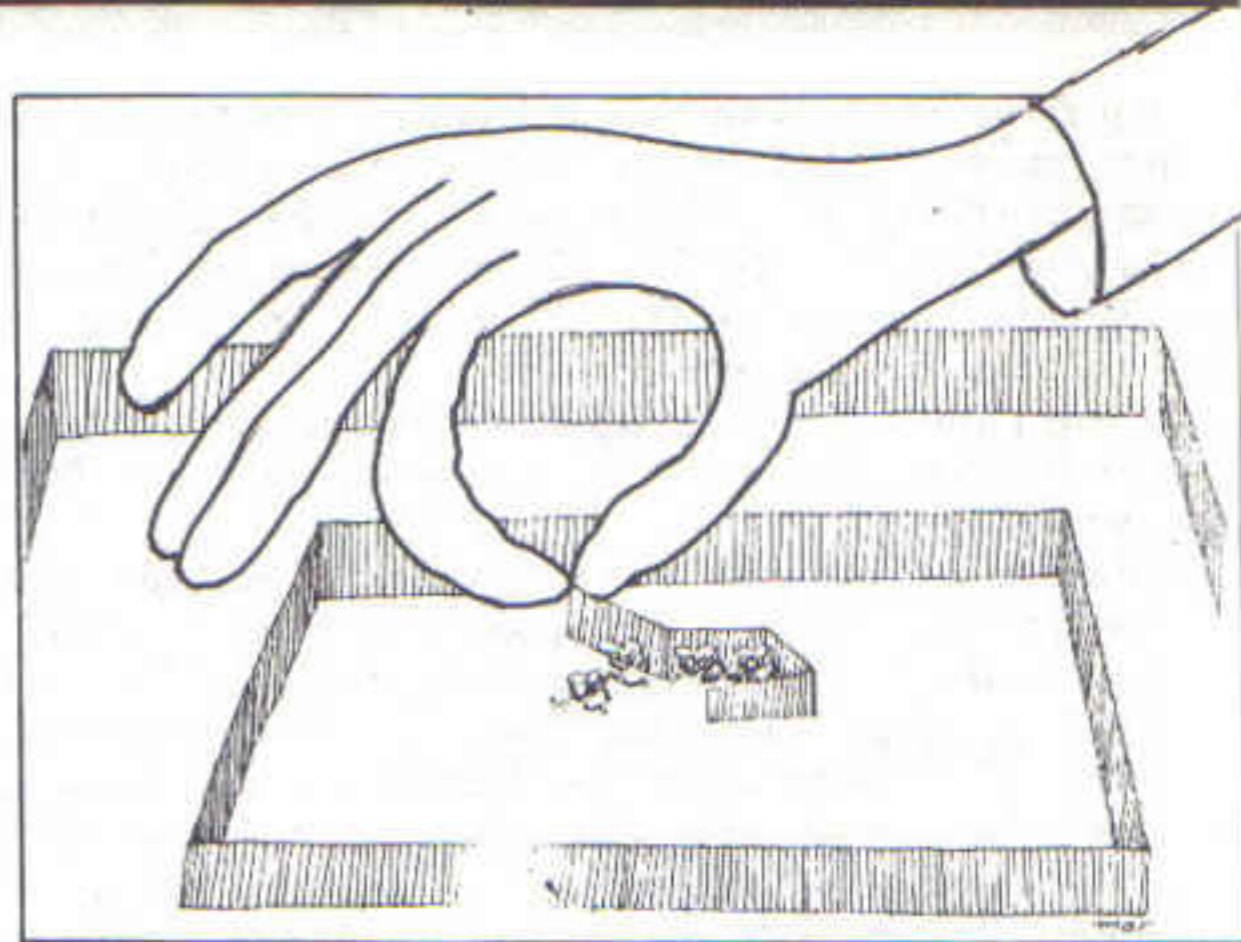
Αν τελικά αναγκάστηκαν να προχωρήσουν στην εκλογή νέου προεδρείου, αυτό έγινε κάτω απ' τη πίεση και τις απειλητικές διαθέσεις των συγκεντρωμένων, αφού έβλεπαν ότι τελικά δεν θα κατάφερναν να ανακόψουν το ορμητικό ποτάμι των απεργών, ενώ ταυτόχρονα κινδύνευαν να βρεθούν σε πλήρη απομόνωση.

β. Το σενάριο της πολιτικής επιστράτευσης.

Σε κάποια φάση της απεργίας και ενώ οι συνομιλίες Κακλαμάνη - ΟΛΜΕ έβαιναν σε αδιέξοδο, κυκλοφόρησε η φήμη για πολιτική επιστράτευση των καθηγητών.

Συγκεκριμένα, με οδηγίες των υπευθύνων του ΥΠΕΠΘ, άρχισαν να συγκεντρώνονται οι διευθύνσεις των απεργών απ' τα γραφεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ήταν φανερό ότι έμπαινε σε κίνηση ο κατασταλτικός κρατικός μηχανισμός. Οι ενέργειες αυτές αποσκοπούσαν αφ' ενός μεν στη δημιουργία κλίματος φόβιας και σύγχυσης, αφ' ετέρου δε στη λήψη κατασταλτικών μέτρων για το χτύπημα της απεργίας. Στα πιθανά αυτά σενάρια η ΟΛΜΕ έδειξε σχεδόν απάθεια. Πέρα από μια ανακοίνωση τύπου που εξέδωσε, καμιά άλλη σημαντική κινητοποίηση δεν προετοίμασε. Άφηνε μ' αυτό το τρόπο να πλανάται ο φόβος της πολιτικής επιστράτευσης πάνω απ' την απεργία.

Έξυπνα χειρίστηκε το πρόβλημα αυτό η ΔΕΕ. Απ' τη μια πρότεινε συγκέντρωση στο Πολυτεχνείο, αν τυχόν κηρύσσονταν πολιτική επιστράτευση, ενώ ταυτόχρονα τα στελέχη της στις συζητήσεις, με έναν έντονο ρεβανσισμό, δήλωναν ότι δικαιώνονται στα όσα κακά «προέβλεπαν» λόγω του τυχοδιωκτισμού της απεργίας, αφού προεξοφλούσαν πως το κίνημα δεν ήταν σε θέση να αντιμετωπίσει την πολιτική επιστράτευση. Έτσι εκτιμούσαν ότι και θα κέρδιζαν αγωνιστικά εύσημα και η απεργία θα σταματού-

σε, μέσα στο αρχικό χρονοδιάγραμμα που αυτοί είχαν προτείνει στις γενικές συνελεύσεις, που βέβαια είχε απορριφθεί πανηγυρικά.

Όμως όλοι υπολόγιζαν «χωρίς τον ξενοδόχο». Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ γνώριζε πολύ καλά, πόσο μεγάλο πολιτικό κόστος θα είχε από μια τέτοια ενέργεια. Οι εμπειρίες της πολιτικής επιστράτευσης απ' τον Καραμανλή στις αρχές της δεκαετίας του '60, κάθε άλλο παρά ευνοϊκές ήταν για το πολιτικό σκηνικό, ιδιαίτερα μπροστά στις επερχόμενες εκλογές. Ακόμα, τα μηνύματα που έφταναν στα κυβερνητικά επιτελεία, καθόλου δεν επιβεβαίωναν τη θέση, ότι τελικά με τη πολιτική επιστράτευση θα κτόρθωναν να σπάσουν την απεργία.

Γι' αυτό και το σενάριο της επιστράτευσης τελικά κατέρρευσε, αφήνοντας τόσο τη κυβέρνηση όσο και τους ψεύτικους φίλους της απεργίας, με ανεκπλήρωτα τα όνειρά τους.

γ. Οι προτάσεις Τσοβόλα για την «άρση των ανισοτήτων του ενιαίου μισθολογίου».

Πριν από την κήρυξη της απεργίας, απ' τον υπουργό Οικονομικών είχαν ανακοινωθεί ορισμένες ρυθμίσεις, με στόχο—όπως δήλωσε— την άρση των ανισοτήτων που είχαν προκύψει απ' την εφαρμογή του «ενιαίου» μισθολογίου. Οι ρυθμίσεις αυτές θα ίσχυαν από 1.10.1988. Με «θεαματική» παρέμβαση του Τσοβόλα, αποφασίζεται οι ρυθμίσεις αυτές να ισχύσουν από τον Ιούλη του 1988. Σκοπός της παρέμβασης, να δημιουργηθεί ρήγμα στην απεργία και να φανεί στη κοινή γνώμη ότι ικανοποιούνται τα αιτήματα των απεργών.

Μεγάλη κινητικότητα εμφανίζεται στα γραφεία της ΟΛΜΕ. Οι φήμες οργιάζουν. Σαν αστραπή κυκλοφορεί η πληροφορία ότι οι παρατάξεις θα προτείνουν τη λύση της απεργίας, θεωρώντας ότι οι προτάσεις Κακλαμάνη - Τσοβόλα ικανοποιούν σε μεγάλο βαθμό τα οικονομικά αιτήματα. Τα μέλη των Δ.Σ. των τοπικών ΕΛΜΕ ειδοποιούνται να ανέβουν στα γραφεία της ΟΛΜΕ, όπου θα συνεδρίαζε το Δ.Σ. της Ομοσπονδίας για να εκτιμήσει την νέα κυβερνητική προσφορά. Η εικόνα που εμφανίζει η ΟΛΜΕ είναι χαώδης. Το προγραμματισμένο Δ.Σ. καθυστερεί για περισσότερες από 3 ώρες, γιατί τα μέλη των παρατάξεων δεν μπορούν «να τα βρουν» μεταξύ τους.

Η ΔΑΚΕ βρίσκεται σε τραγική θέση. Η δήλωση Μητσοτάκη, που ζητούσε «καθηγητές και κυβέρνηση να τα βρουν, κάπου στα μισά του δρόμου», ανοίγει το δρόμο για την υποχώρηση. Όμως οι αντιδράσεις μέσα στη ΔΑΚΕ είναι μεγάλες και αρκετά επώνυ-

μα στελέχη της δηλώνουν ανοιχτά ότι δεν πρόκειται να υποταχθούν στη γραμμή Μητσοτάκη.

Ανάλογα προβλήματα αντιμετωπίζει η Δ.Ε.Ε., η οποία όμως κρατάει κλειστά τα χαρτιά της. Τα στελέχη της δεν παίρνουν θέση στις διάφορες συζητήσεις. Είναι φανερό ότι περιμένουν να δουν, πως θα εξελιχθούν τα πράγματα στη ΔΑΚΕ και να καθορίσουν ανάλογα τη δική τους στάση. Ουσιαστικά έχουν «στο τσεπάκι» δύο προτάσεις. Μια πρόταση υποχώρησης —αν η ΔΑΚΕ έκανε πίσω— και μια πρόταση συνέχισης της απεργίας, αν φυσικά και η ΔΑΚΕ συμφωνούσε.

Για την ΠΑΣΚ τα πράγματα είναι απλά. Η θέση της είναι σαφής. Η απεργία πρέπει να σταματήσει.

Όλοι περιμένουν με αγωνία την απόφαση της ΑΔΕΔΥ. Τελικά η απόφασή της ΑΔΕΔΥ φθάνει. Είναι απορριπτική των ρυθμίσεων Τσοβόλα. Όλοι αισθάνονται ανακουφισμένοι... Η λύση πια είναι γνωστή. Η απεργία συνεχίζεται. Κανείς δεν τόλμησε να πάρει την ευθύνη να προτείνει τη λύση της απεργίας (εκτός της ΠΑΣΚ φυσικά). Οι πολυπληθείς θεατές της κωμικοτραγικής παράστασης στα γραφεία της ΟΛΜΕ, φεύγουν ανακουφισμένοι. Για μια ακόμη φορά οι εχθροί της απεργίας δεν τόλμησαν ανοιχτά να φανερωθούν.

δ. Η προσφυγή Παπασταύρου στα δικαστήρια.

Στις 31 του Μάη έγινε γνωστό, ότι κάποιος δικηγόρος Παπα-

σταύρου έκανε αγωγή ενάντια στην ΟΛΜΕ, ζητώντας απ' το δικαστήριο να κηρυχθεί παράνομη και καταχρηστική η απεργία. Η αντίδραση των απεργών καθηγητών ήταν αστραπιαία. Την ίδια μέρα το απόγευμα, χιλιάδες καθηγητές ξεχύθηκαν στους δρόμους της Αθήνας, καταγγέλοντας τις δικαστικές παρεμβάσεις, διατρανώντας την απόφασή τους να συνεχίσουν την απεργία, κόντρα σ' οποιαδήποτε απόφαση.

Η προσφυγή ορίζεται να εκδικαστεί στις 2 του Ιούνη. Χιλιάδες απεργοί συγκεντρώνονται στα δικαστήρια. Η εκδίκαση αναβάλλεται και οι απεργοί κάνουν μεγάλη πορεία στην Αθήνα. Τέλος, στις 7 του Ιούνη, ο Παπασταύρου αναγκάζεται να αποσύρει την αγωγή, ενώ νέο μεγάλο συλλαλητήριο γίνεται στους δρόμους της Αθήνας.

Δεν είναι εύκολο να γνωρίζει κανείς τα κίνητρα του Παπασταύρου για την προσφυγή αυτή. Όποια όμως και να ήταν αυτά, δεν κατάφερε τελικά η κυβέρνηση να τα χρησιμοποιήσει για να χτυπήσει την απεργία. Αποφασιστικός παράγοντας για τη ματαιώση των σχεδίων της: η αποφασιστικότητα και μαχητικότητα της βάσης. Είναι πρωτοφανείς οι διαδηλώσεις των καθηγητών στο διάστημα αυτό, αλλά και οι ομόφωνες αποφάσεις των γενικών συνελεύσεων, για συνέχιση της απεργίας, ανεξάρτητα απ' τις αποφάσεις των δικαστηρίων. Έτσι ένα ακόμα εμπόδιο που προστέθηκε για να διαλύσει την μεγαλύτερη εκπαιδευτική απεργία, ξεπεράστηκε απ' την αποφασιστικότητα της βάσης των εκπαιδευτικών.

IV. Τί κερδίσαμε και τί χάσαμε με την απεργία

Δεν μένει παρά ένας απολογισμός των αποτελεσμάτων αυτής της μεγαλειώδους απεργίας, για να ολοκληρωθεί το οδοιπορικό της. Είναι εύκολο να εκτιμήσει κάποιος τα οικονομικά ωφέλη της απεργίας, που κάθε άλλο παρά ικανοποιητικά μπορούν να χαρακτηρισθούν.

Τα βασικά οικονομικά αιτήματα παραμένουν ανεκπλήρωτα. Η αύξηση των 20.000 στο βασικό μισθό, έμεινε μακρινό και απλησίαστο όνειρο. Και αν βέβαια κάποιος σκεφτεί, ότι ο στόχος αυτός ήταν ουτοπικός, πρέπει παράλληλα ν' αναρωτηθεί, αν η αύξηση των 4.700 δρχ. —υπό τη μορφή επιδόματος για υπερωριακή εργασία— μπορεί να θεωρηθεί σαν μια μικρή έστω νίκη.

Το ζήτημα δεν είναι μόνο ότι η αύξηση είναι πολύ μικρή. Το σημαντικό πρόβλημα είναι, ότι οι βασικοί μισθοί παραμένουν καθηλωμένοι απ' την εφαρμογή του «ενιαίου» μισθολογίου, με αποτέλεσμα τόσο τα επιδόματα (χρονοεπίδομα, ΑΤΑ κ.λπ.), όσο και οι συντάξεις να παραμένουν καθηλωμένες σε απαράδεκτα χαμηλά επίπεδα.

Απ' αυτήν την άποψη, η έκβαση της απεργίας κάθε άλλο παρά επιτυχή κατάληξη είχε και είναι ν' απορεί κανείς, για τις θριαμβολογίες της εισήγησης της ΟΛΜΕ, όταν πρότεινε το σταμάτημα της απεργίας.

Όσον αφορά τα άλλα αιτήματα (διατακτική βιβλίων, θεσμικά), πιστεύω ότι είναι νωρίς να τα εκτιμήσει κανείς. Το βέβαιο είναι, ότι σύντομα θα φανούν τα αποτελέσματα της συμφωνίας και εκεί.

Πέρα όμως απ' τα αιτήματα αυτά καθ' αυτά, τούτη η απεργία ανέδειξε ορισμένα ζητήματα γενικότερης σημασίας.

Πρώτα απ' όλα, αυτή η ίδια η απεργία αποτελεί ένα σημαντικό ζήτημα, μια παρακαταθήκη μεγάλης αξίας για το συνδικαλιστικό κίνημα. Και μόνο το γεγονός, ότι η βάση ξεπέρασε μια γραφειοκρατικοποιημένη ηγεσία, ότι κατάφερε να σπάσει τις κλειστές δομές οργάνωσης του συνδικαλιστικού κινήματος, έχει ιδιαίτερη

σημασία.

Είναι βέβαιο, ότι τόσο η ΟΛΜΕ, όσο και οι κομματικές παρατάξεις, θα προσπαθήσουν να σφετεριστούν την απεργία αυτή, να την παρουσιάσουν σαν έργο τους(!), να την μετατρέψουν σε μούσειακό κειμήλιο.

Άλλωστε, είναι πάγια η τακτική αυτών των δυνάμεων, σε τέτοια σημαντικά ζητήματα. Αλήθεια, πόσοι από μας δεν θυμούνται την ηρωική εξέγερση του Πολυτεχνείου και πόσοι δεν ντρέπονται για το σημερινό κατάντημα των επετειακών εκδηλώσεων αυτής της εξέγερσης...

Πιστεύω πάντως, ότι οι ριζοσπαστικές δυνάμεις του κινήματος, πρέπει να διαφυλάξουν τον αγώνα αυτό, όχι για να αυτοπρο-

βάλλονται, αλλά σαν μια παρακαταθήκη αγώνα, σαν μια φωτεινή προοπτική για το μέλλον.

Ένα άλλο ζήτημα, επίσης σημαντικό, που ανέδειξε αυτή η απεργία, είναι η ανάγκη νέων οργανωτικών δομών για το συνδικαλιστικό κίνημα. Η απεργία είχε ένα αυθόρμητο ξεκίνημα και μια μεγάλη δυναμική. Όμως το αυθόρμητο αυτό κίνημα είχε τα όριά του. Παρέμεινε ένα κίνημα διαμαρτυρίας, σε σωστή κατεύθυνση, που όμως δεν μπόρεσε να ξεπεράσει τις οργανωτικές δομές που επιβάλλουν οι συγκεκριμένες κυρίαρχες κομματικές παρατάξεις, αφήνοντας έτσι τις τύχες της απεργίας στα χέρια των εχθρών της.

Είναι βέβαιο, ότι αυτές οι αδυναμίες έχουν προβληματίσει όλες αυτές τις ριζοσπαστικές - αγωνιστικές δυνάμεις, που ξεκομμένες ύψωσαν τη φωνή τους, ενάντια στην αδράνεια και την παθητικοποίηση.

Η ανάγκη ν' αλλάξουν όλα αυτά τα δεδομένα, ν' αλλάξει ο συσχετισμός των δυνάμεων, είναι πλέον κοινή εκτίμηση. Δεν μένει, λοιπόν, παρά να προσπαθήσουν αυτές οι δυνάμεις, να βρουν από κοινού εκείνες τις μορφές οργάνωσης και συγκρότησης, που θα τους βοηθήσουν να πάρουν τις τύχες τους στα χέρια τους, προς όφελος του κινήματος.

Άφησα για τελευταίο ζήτημα το θεσμό, που τούτη η απεργία ήρθε να τον θίξει και σε μεγάλο βαθμό να τον αποκαλύψει. Το θεσμό των εξετάσεων και ιδιαίτερα των γενικών εξετάσεων.

Είναι κοινή πεποίθηση, ότι η εκπαιδευτική διαδικασία έχει οδηγηθεί στα τελευταία —προς τα κάτω— σκαλοπάτια. Το σχολείο έχει μετατραπεί, μέσα απ' την καθημερινή του υποβάθμιση, σε ένα μηχανισμό παραγωγής υποψηφίων για τα ΑΕΙ - ΤΕΙ και της μεγάλης στρατιάς των άνεργων νέων. Η άρχουσα τάξη προσπαθεί να διαφυλάξει το θεσμό αυτό, να τον αναγάγει σε αποκο-

ρύφωμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Γιαυτό η απεργία είχε στοιχεία σκληρής αναμέτρησης. Πέρα, δηλαδή, από τα αιτήματά της, έθιγε στην ουσία και τον κυρίαρχο αυτό θεσμό, που αρκετές φορές έχει χρησιμοποιηθεί και σαν στοιχείο προεκλογικής «πολιολοαϊκής» προπαγάνδας.

Βέβαια, η απεργία δεν κατάφερε να ανατρέψει όλους τους άθλους του εκπαιδευτικού συστήματος, όμως σε μεγάλο βαθμό αποκάλυψε τη σαπίλα του. Και αυτό είναι το κομβικό σημείο της αντίθεσης των κυρίαρχων παρατάξεων στην απεργία.

Θα πίστευε κανείς, ότι οι συνδικαλιστικές παρατάξεις —στην ένα ή στο άλλο βαθμό— θα ήθελαν να αποκαλυφθεί —το ψεύτικο οικοδόμημα— που έντεχνα καλλιεργείται στα νέα παιδιά μέσα στο αστικό σχολείο, ιδιαίτερα μάλιστα οι λεγόμενες προοδευτικές παρατάξεις. Όμως προς Θεού (όπως δήλωσε και ο κ. Φλευνίκης), η απεργία —απεργία, αλλά οι εξετάσεις— εξετάσεις. Τι πρωτοθαυμάσει κανείς; Τι αθλιότητα! Να ανυψώνεται ένας θεσμός, που αποτελεί τον κορυφαίο ταξικό φραγμό για τα φτωχά στρώματα, σε ιερό και όσιο και να υπερασπίζονται το θεσμό παρατάξεις που ισχυρίζονται ότι παλεύουν για ν' αλλάξουν τη κοινωνία...

Όμως, παρά τις προσπάθειες όλων αυτών των μικροκομματικών ψηφοθήρων, στη μνήμη όλων των προοδευτικών δυνάμεων και όχι μόνο στο χώρο της εκπαίδευσης- η απεργία αυτή αποκάλυψε την αθλιότητα της εκπαίδευσης, σφυρηλάτησε την ενότητα των εκπαιδευτικών, πράγμα που αποτελεί και τη μοναδική εγγύηση για το μέλλον.

Τούτη η απεργία ήταν μια μικρή σπίθα στον κάμπο. Όμως μια μικρή σπίθα μπορεί ν' ανάψει μια μεγάλη φωτιά.

Ας κινηθούμε σ' αυτήν την κατεύθυνση.

Γιώργος Σόφης.

Εκτιμήσεις και συμπεράσματα από τη μεγάλη απεργία των καθηγητών

Συνάδελφοι - συναδέλφισσες

Η απεργία μας των 35 ημερών και κύρια τα διδάγματά της, εξακολουθούν να λειτουργούν σαν εφιάλτης, για το πολιτικό και συνδικαλιστικό κατεστημένο.

Αφού δεν μπόρεσαν να την αποτρέψουν, να την εκτρέψουν και να την εκφυλίσουν, επιχείρησαν με χιλίες μεθοδεύσεις να την ανακόψουν στην κορύφωσή της, λίγο πριν την τελική νίκη, ενώ τώρα με όλες τις δυνάμεις τους θα επιχειρήσουν την σκύλευσή της. Δηλαδή την αναπροσαρμογή της στα μέτρα τους, έτσι που να την καταστήσουν ακίνδυνη και ανώδυνη, όπως άλλωστε κάθε φορά επιχειρούν οι κυρίαρχες δυνάμεις να «ερμηνεύσουν» τις εξεγέρσεις και τις σημαντικές στιγμές της πολιτικής και κοινωνικής πάλης.

Να μην το επιτρέψουμε. Δεν θα το επιτρέψουμε!

Η απεργία διαρκείας στις εξετάσεις, που επιβλήθηκε από το σύνολο των καθηγητών, παρά και ενάντια στις κυρίαρχες πολιτικές και συνδικαλιστικές θελήσεις, είναι μία κορυφαία στιγμή του σ.κ. και από αυτή την άποψη δεν παίρνει μουσειακό χαρακτήρα. Αποτελεί για μας –και για όλους τους εργαζόμενους– πολύτιμη πηγή γνώσης και πληροφοριών, πύξίδα για τις μελλοντικές κινητοποιήσεις, πολιτική παρακαταθήκη και οδηγό δράσης.

Η εξαγγελία, η ανάπτυξη της, οι εσωτερικοί «φιλοι» και οι εξωτερικοί φανεροί εχθροί της, οι ρόλοι των παραγόντων, η αφύπνιση της βάσης των εκπαιδευτικών, οι στροφές και οι ανέντιμες διαδικασίες λήξης της, αποτελούν σημαντικές εμπειρίες και σοβαρά μηνύματα.

Σ' αυτή την απεργία, άλλοι πέτυχαν, άλλοι βρέθηκαν αδιάβαστοι, άλλοι έμειναν μεταξεταστέοι και απορριφθήκαν.

Σήμερα οι καθηγητές έχουν περίσσια γνώση και πείρα. Αυτό πρέπει να το διαφυλάξουμε.

Η απεργιακή έκρηξη δεν ήταν «κεραυνός εν αιθρία»...

Η χρόνια συσσώρευση των οικονομικών προβλημάτων, που προέκυψαν τόσο από την εφαρμογή του ενιαίου φτωχολογίου, όσο και –κυρίως– από την προσαρμογή της αμοιβής των καθηγητών στις συνθήκες της οικονομικής κρίσης και της λιτότητας, στα πλαίσια του «σταθεροποιητικού προγράμματος», μαζί με το γεγονός της αναποτελεσματικότητας των 3ωρων και 24ωρων ημερολογιακών απεργιών των ΟΛΜΕ - ΑΔΕΔΥ, ήταν από τις βασικές αιτίες της καταλυτικής απεργιακής έκρηξης.

Αλλά όχι μόνον αυτό.

Δίπλα στην οικονομική υποβάθμιση και τη συνδικαλιστική αποτελμάτωση, που μας καταδίκασαν κυβέρνηση και συνδικαλιστική γραφειοκρατία αντίστοιχα, προστέθηκε η περιθωριοποίηση του ρόλου του εκπαιδευτικού.

Ο καθηγητής αναγκάστηκε για χρόνια να δουλέψει υποαμοιβόμενος, σ' ένα σχολείο - εξεταστικό κέντρο, χωρίς πολιτικά συνδικαλιστικά και κοινωνικά δικαιώματα, χωρίς κοινωνική αναγνώριση του έργου του, βουβός θεατής των γενικότερων εξελίξεων, απρόσωπος εντολοδόχος κρατικών και κυβερνητικών επιταγών.

Το ίδιο το σχολείο και το «επάγγελμά» του, αδυνατούσε ν' απαντήσει –έστω και στοιχειωδώς– στα σοβαρά και μεγάλα

ερωτήματα που απασχολούν τη νέα γενιά, η δουλειά μας περιθωριοποιήθηκε επικίνδυνα, μπροστά σε καινούργιες κλίμακες «αξιών», ενώ τα νέα Προεδρικά Διατάγματα για την αξιολόγηση και την επιμόρφωση, λειτούργησαν θετικά για τ' ανακλαστικά μας.

Αν όμως η οικονομική εξοθλίωση, η κοινωνική υποβάθμιση και η συνδικαλιστική «ατολμία» ήταν πρωταρχικές αιτίες του ξεσπάσματος, ήρθε ο κυβερνητικός αυταρχισμός, με τις δικαστικές διώξεις, τις αλλοτρώσες και προσβλητικές ανακοινώσεις των υπουργών Παιδείας, για να τροφοδοτήσουν από την ανάποδη την απεργία και να της δώσουν νέα δυναμική.

Οι μαζικές και μαχητικές πορείες στην Αθήνα και στις υπόλοιπες πόλεις, πολλές από τις οποίες έγιναν εν ριπή οφθαλμού, ανάγκασαν την κυβέρνηση να πάρει στα σοβαρά την δύναμη της εκπαιδευτικής βάσης, που ξεπέρασε για μία μεγάλη περίοδο κάθε όριο αντοχής, αλλά και την ίδια την «ηγεσία» της, που αδυνατούσε να παρέμβει, εγκλωβισμένη στη λογική «της συναίνεσης και του διαλόγου»...

Ταυτόχρονα, όλα εκείνα τα πολιτικά ρεύματα, οι τάσεις και απόψεις, που χρόνια τώρα –αλλά ιδιαίτερα τον τελευταίο καιρό– λειτουργούσαν στα σχολεία και στις ΕΛΜΕ και έκαναν παρεμβάσεις σε κεντρικά ζητήματα τροφοδότησαν μ' ένα πρώτο στοιχειακό πολιτικό υλικό τους εκπαιδευτικούς.

Προπαγάνδισαν και υπεράσπισαν με συνέπεια μέχρι το τέλος, όχι μόνο τα βασικά αιτήματα του αγώνα –που τάχαψε η ηγεσία της ΟΛΜΕ– αλλά και τις βασικές μορφές πάλης.

Η Επιτροπή Πρωτοβουλίας Εκπαιδευτικών θεωρεί, ότι σ' αυτή την υπόθεση, παρά τις όποιες αδυναμίες της, έπαιξε ένα σοβαρό θετικό ρόλο.

Η απεργία διαρκείας στις εξετάσεις ήταν ένας ώριμος στόχος, που ξεκίνησε από τα οικονομικά αιτήματα, αλλά αγκάλιασε –αυθόρμητα και ενστικτώδικα το σύνολο των προβλημάτων της εκπαίδευσης– «Ήταν τέκνο της ανάγκης και ώριμο τέκνο της οργής».

Τα χαρακτηριστικά της απεργίας

Το ίδιο το αίτημα μας για αύξηση 20.000 δρχ. στο βασικό μισθό, σήμανε στην ουσία ανατροπή της εισοδηματικής πολιτικής της κυβέρνησης, δηλαδή ρήξη κατά μέτωπο, όχι μόνο με την κεντρική εξουσία, αλλά και μ' όλες τις πολιτικές δυνάμεις, που –με τον ένα ή τον άλλο τρόπο– συναινούν στο σταθεροποιητικό πρόγραμμα.

Δίπλα στο σωστό αίτημα, ήρθε να προστεθεί η σωστή επιλογή μας για το χρόνο διεξαγωγής του απεργιακού αγώνα, δηλαδή στις εξετάσεις, που χτυπούσα κατ' ευθείαν την καρδιά του εξεταστικοκεντρικού εκπαιδευτικού συστήματος, την δύναμη και την αδυναμία του.

Είναι, βέβαια, γεγονός ότι το κύριο αίτημα (20.000 στο βασικό) που έβαλε η Οργανωτική Ι, άρχισε να εξαφανίζεται από τα μέσα κιόλας της χρονιάς και να εμφανίζεται στις ανακοινώσεις της ΟΛΜΕ μόνο κάτω από την πίεση των Γ.Σ. Δεν είναι άλλωστε άσχετο, ότι αν και ορισμένες Ομοσπονδίες και Εργατικά Κέντρα κατά τον Οκτώβρη - Νοέμβρη 1987, τόλμησαν να μιλήσουν για «αναπλήρωση αποδοχών της διαίτας» (π.χ. ΕΚΑ), σύντομα –και κάτω από την σκληρή γλώσσα της κυβέρνησης– «ξέχασαν αυτόν τον οικονομικό στόχο».

Τα αιτήματα της απεργίας μας πηγαιναν πολύ πιο πέρα από την εισοδηματική πολιτική, αλλά και την συνδιαχειριστική λογική.

Αυτός ήταν ένας από τους λόγους, που οδήγησαν τα κομμάτια της Βουλής, όχι μόνο πεισματικά να μας αρνηθούν την συμπαράσταση, αλλά να προχωρήσουν και σε πρωτοφανείς επεμβάσεις και μεθοδεύσεις απεργοδοσίας.

Έτσι, ο Μητσοτάκης δήλωσε, ότι πρέπει «οι καθηγητές να τα βρουν στη μέση του δρόμου με την κυβέρνηση», ενώ ο Φλωράκης έβαζε σαν στόχο (τίνος;) «την μη ματαίωση των εξετάσεων»...

Οι παραπάνω αντεκπαιδευτικές μεθοδεύσεις, που συνιστούν σαν έναν **πολιτικό συντηρητισμό**, συνοδεύτηκαν και από μια γενικότερη κοινωνική οπισθοδρόμηση, όταν ο θεόμοσ των εξετάσεων μπήκε στο απυρόβλητο, έξω από κάθε συζήτηση, πράγμα που επιχείρησε -ανέπιτυχως βέβαια- κυρία η ΔΕΕ.

Προσπάθησαν να αναγάγουν ένα ταξικό θεσμό, επιβολής ιδεολογίας και βίαιης κατανομής του νεολαιιστικού πληθυσμού, σε μια υπέρτατη αρχή και να εμφανίσουν τους καθηγητές σαν εχθρούς των μαθητών και των εργαζόμενων.

Εμείς, φυσικά, συζητάμε και καταγγέλλουμε την προσπάθεια για συρρίκνωση του ρόλου του δημόσιου σχολείου και την αναπροσαρμογή του στα νέα δεδομένα, που δημιουργεί τόσο η ενταξη στην ΕΟΚ, όσο και οι νέες ανάγκες της οικονομίας. Αλλά, από το σημείο της υπεράσπισης του δημόσιου σχολείου, ενάντια στη συντηρητική επίθεση (ιδιωτικοποίηση κ.λπ.), ως το σημείο της μεσαιωνικής υπεράσπισης των εξετάσεων, ο δρόμος είναι πολύ μακρύς...

Κοντολογής θα λέγαμε, ότι η απεργία έπαιξε τον καταλυτικό της ρόλο, απογυμνώνοντας την κυβερνητική εξουσία και την πραγματική φυσιογνωμία των κομμάτων εκείνων, που επεδίωξαν να παίξουν το παιχνίδι τους στις πλατες του κινήματος των καθηγητών.

Στην απεργία υπήρξε σκληρή πάλη ανάμεσα στην αγωνιστική ταξική γραμμή, που είχε σαν αίτημα την αύξηση, δηλαδή την ανατροπή της εισοδηματικής πολιτικής, ενάντια στην σύνδεση μισθού - παραγωγικότητας και ενάντια στην εργασιακή ειρήνη που φιλοδοξεί να επιβάλλει ο 1566/85, ενάντια στα Π.Δ. και την λογική της συνδιαχείρισης και την γραμμή της ηττοπάθειας, του συμβιβασμού και της υποταγής.

• Η ΑΝΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑ ΜΕ ΤΟ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Αναφερόμαστε φυσικά στις ηγεσίες των Ομοσπονδιών και όχι στις χιλιάδες των εργαζόμενων, που είδαν την απεργία μας σαν **πυλώνα**, κόντρα στο αντιλαϊκό «σταθεροποιητικό» πρόγραμμα και τον αυταρχισμό.

Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός, ότι -μ' εξαίρεση τη σημαντική κίνηση των 46 συνδικαλιστικών εργατικών κινήσεων βάσης καμία ομοσπονδία ή εργατικό κέντρο δε μας υπερασπίστηκε στο βασικό αίτημα της αύξησης και φυσικά δεν πρέπει να μας διαφεύγει η ύπουλη στάση που κράτησε η ΑΔΕΔΥ, όσο και η απεργοδοσιακή και ανέντιμη ηγεσία της ΠΑΣΚ, τόσο στον κλάδο μας, όσο και στη Διδακτική Ομοσπονδία.

Η κινητοποίησή μας, τόσο από την άποψη της **έκτασης**, του **χρόνου** που εκδηλώθηκε (εξετάσεις), του **τρόπου** που ξετυλίχθηκε (απεργία βάσης με πολλαπλή δυναμική), αλλά και των **κεντρικών απημάτων της**, είχε μόνο την μερική φραστική συμπαράσταση της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας, ενώ δημιούργησε -μαζί με τις άλλες δυναμικές κινητοποιήσεις της περιόδου (ΕΑΣ - ΔΕΗ)- φόβο σ' όλους τους εργατοπατέρες, που χρόνια λυμαινόνται τό συνδικαλιστικό κίνημα.

Ανέτρεπε τόσο τις χρόνιες αγκυλώσεις στο συνδικαλισμό, όσο και το συναινετικό εργασιακό πλαίσιο, που με τόσο μα-

στοριά προσπαθούσε να φτιάξει η κυβέρνηση μαζί με τους «ηγέτες» του συνδικαλισμού.

Η απάντηση στον αυταρχισμό και τη λιτότητα έσπαγε τις προκαταλήψεις, άνοιγε νέο επιδοφόρο δρόμο για τους εργαζόμενους, τη νεολαία και την Παιδεία. Έφερνε μηνύματα αντίστασης και νίκης.

• Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ;

Για χρόνια ακούγαμε αυτή την περίφημη φράση, «κοινή γνώμη»... Αυτή, δηλαδή, την απρόσωπη και ασπόνδυλη αφαιρεση, που γίνεται μπαμπούλας για κάθε πολιτικό, κοινωνικό και συνδικαλιστικό κίνημα.

Στο χώρο μας, αυτή η επινόηση -κυρία του ΚΚΕ- προσπάθησε να μας συγκρατήσει σ' «απεργίες κυρίων» και «λογικά» αιτήματα, για τον φόβο -τάχα- της κοινής γνώμης (τι θα πει ο κόσμος;).

Για τους καθηγητές, η εξειδικεύσή της -δηλαδή ο «αφηρημένος γυνιός»- έγινε η τροχοπέδη για δεκάδες **κινητοποιήσεις**.

Τώρα ξέρουμε, ότι η συμπαθεια ή αντιπαθεια, η συμπαράσταση τμημάτων εργαζόμενων και νεολαίας, έχει να κάνει με το σχεδιασμό της κινητοποίησης, με τη σωστή προβολή των αιτημάτων της, με την ανάδειξη όλων των προβλημάτων της εκπαίδευσης, από μια άλλη οπτική γωνία.

Εμείς, σαν Επιτροπή, μπορούμε να χρεωθούμε ότι δεν αναδείξαμε όσο θάπρεπε και επιπλέον πλευρές της εκπαιδευτικής διαδικασίας, κυρία το εξεταστικό. Αλλά η ΟΛΜΕ δεν τόλμησε και δεν θέλησε να ενημερώσει σωστά τους εργαζόμενους και τους μαθητές, ταλαντευόταν ανάμεσα στην αδράνεια και την «αναβάθμιση», αφήνοντας τον κόσμο έρμαιο της κρατικής παραπληροφόρησης και προπαγάνδας.

Δόθηκε μια μεγάλη μάχη... οι λογαριασμοί όμως παραμένουν ανοιχτοί

Κερδίσαμε ή χάσαμε; Αυτό είναι ένα βασικό ερώτημα που απασχολεί σήμερα το σύνολο των καθηγητών, στην αποτίμηση της απεργίας. Μετά από μια απεργία 35 ημερών, όπου οι καθηγητές «τα δωσαν όλα», η απάντηση σ' αυτό το ερώτημα δεν μπορεί να έχει σχέση **μόνο** με το τι «έβαλε στην τσέπη» του ο καθένας.

Η Επιτροπή Πρωτοβουλίας Εκπαιδευτικών για την απεργία στις εξετάσεις καταθέτει εδώ μια πρώτη εκτίμηση, επιφυλασσόμενη να προχωρήσει και να καταγράψει βαθύτερα και πιο ολοκληρωμένα συμπεράσματα στη συνάντηση που διοργανώνει (και γι' αυτό το ζήτημα) το φθινόπωρο.

Έτσι, λοιπόν, στη διάρκεια αυτής της απεργίας:

- **Αφυπνίστηκε και ενεργοποιήθηκε** -μέσα από τις μαζικές διαδικασίες- το σύνολο των καθηγητών. Δεν είναι υπερβολή να υποστηριχτεί, ότι έσυρε την ηγεσία απ' το αυτί για ένα μεγάλο διάστημα και επέβαλε την κήρυξη και συνέχιση της απεργίας, όταν η ΟΛΜΕ, τρεις τουλάχιστον φορές, ετοιμάστηκε να «τα διπλώσει».

- **Αναβαθμίστηκε** ο ρόλος των Γ.Σ., που αποδείχτηκαν πραγματικός τόπος λήψης αποφάσεων.

- **Αναδείχτηκαν** νέες μορφές δράσης (απεργιακές επιτροπές, περιφρούρηση, απεργία πείνας κ.ά.).

- **Αναδείχτηκε** μια νέα πορεία του συνδικαλιστικού κινήματος.

- **Αναβαπτίστηκε** το πρόσωπο και ο ρόλος του εκπαιδευτικού. Ο καθηγητής βγήκε από τη μιζέρια και το μικροαστικό καθούκι του στο προσκήνιο της κοινωνικής ζωής. Βγήκε από το σχολείο στους δρόμους, όπου λειτούργησε σαν ουσιαστι-

κός δάσκαλος και σαν ενεργός πολίτης.

Η πραγματική «συνάντηση γενεών» δεν έγινε στο γνωστό φαγοπότη έγινε στους δρόμους, στις αίθουσες των συνελεύσεων, στα σχολεία, κάτω από το υπουργείο παιδείας, όπου συναντήθηκαν, συμπορεύτηκαν και αγωνίστηκαν καθηγητές από τη γενιά της αντίστασης και του εμφύλιου, μέχρι τη γενιά του 114 και του Πολυτεχνείου, δίνοντας ανεπανάληπτα μαθήματα κουράγιου, αντοχής, θέλησης, αγωνιστικότητας, αλλά και ευρηματικότητας, φαντασίας και κεφίου.

Ανεξάρτητα απ' τη γνώμη που έχει ο καθένας για τα αιτήματα, τον τρόπο διεκδίκησης και αυτά που πήραν οι καθηγητές, **κανένας πια δε θα ξαναμιλήσει, όπως συνήθως μιλάγε γι' αυτούς, πριν από αυτή την απεργία.**

• **Καταχτήθηκε** η συνείδηση, ότι τίποτα δε χαρίζεται, ότι χρειάζεται αγώνας για να κερδίσεις, αλλά και ότι τα χαρακτηριστικά και οι δυνάμεις που αποκτάς στη διάρκεια του αγώνα, είναι εκείνα τα στοιχεία που μπορούν να διασφαλίσουν τις κατακτήσεις.

Στη διάρκεια αυτής της απεργίας:

• **Ανατράπηκαν** όλα τα απεργουσιαστικά και εκφοβιστικά σενάρια της κυβέρνησης.

• **Επιστράφηκαν** σαν απαράδεκτες -τουλάχιστον 3 φορές- οι προτάσεις ΠΑΣΚ - Κακλαμάνη.

• **Άλλαξαν** τρεις υπουργοί Παιδείας, αποκαλύπτοντας εντυπωσιακά τα αδιέξοδα της κυβέρνησης.

• **Εκμηδενίστηκε** ο αυταρχισμός που επιχειρήθηκε με τις προσφυγές, τις δίκες και την ποινικοποίηση της απεργίας. Αυτά όχι μόνο δεν έκαμψαν, αλλά αντίθετα δυνάμωσαν το φρόνημα των απεργών.

• **Απογυμνώθηκε** σε μεγάλο βαθμό ο περίφημος θεσμός των εξετάσεων. Αυτοί που χρόνια πρόβαλαν τις εξετάσεις σαν το ιερό και το όσιο της εκπαίδευσης, σαν τη πεμπτουσία και το αποκορύφωμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας, αυτοί που στην εξαγγελία και σ' όλη τη διάρκεια της απεργίας ανησυχούσαν για τα «καημένα τα παιδιά» που «στερούνται απ' την πολύτιμη εμπειρία της δοκιμασίας των γνώσεών τους», δε διάσασαν να αναβάλουν, να ξαναβάλουν, να ματαιώνουν και να καταργούν τον «ιερό θεσμό»... γιατί; Για να αντιμετωπίσουν μια απεργία! Η **σταθερή** εκπαιδευτική πολιτική σ' όλο της το μεγαλείο!

Η τελευταία πράξη της παρωδίας που παίζεται αυτές τις μέρες στα εξεταστικά κέντρα, δίνει αποσοτωπική απάντηση, τόσο σ' αυτούς που επιμένουν να υπερασπίζονται με μένος το θεσμό των εξετάσεων, όσο και σ' εκείνους που προβληματίζονται, εκφράζοντας επιφυλάξεις και αμφιβολίες:

- Ποια επάρκεια και ποια αφομοίωση, ποικων γνώσεων, δοκιμάζεται αυτές τις μέρες, μέσα στα μπετόν των εξεταστικών κέντρων, πίσω απ' τις κουρτίνες και τους ανεμιστήρες;

- Ποια επιμέλεια, ποια μελέτη και ποια εργατικότητα θα επιβραβευτούν;

- Ποιοι αετονύχηδες θα «πιάσουν» φέτος τα θέματα;

- Ποια φροντιστήρια, ποια φροντιστηριακά βιβλία και λύσαρια, θα πάρουν φέτος την πρωτιά;

- Ποιας τιμής ιδιαίτερα μαθήματα θα προκριθούν;

- Ποια ανεμιστηράκια και θερμός θα κερδίσουν τη μάχη;

- **Ποιους σκοπούς έχουν, όταν νοιάζονται τόσο πολύ να είμαστε εξεταστές, αυτοί που όλο το χρόνο γράφουν στα παλιά τους τα παπούτσια τον καημό και την αγωνία μας, να είμαστε δάσκαλοι και παιδαγωγοί;**

Όλα τα παραπάνω, όμως, θα λειτουργήσουν σαν ουσιαστικές κατακτήσεις, μόνο αν αξιοποιηθούν και διευρυνθούν από δω και πέρα, στη νέα κιόλας χρονιά που θα ξεκινήσει το φθινόπωρο.

Για τον ίδιο λόγο, είναι σκόπιμο και αναγκαίο να α- στιμήσουμε και τα αρνητικά στοιχεία αυτής της απεργίας, τα αρ- νητικά στοιχεία που προκύπτουν απ' τις τελικές παροχές

του υπουργείου.

Έτσι, λοιπόν, θεωρούμε, πως «μελανά σημεία» που χαρακτηρίζουν την τελική συμφωνία και για τα οποία έχουν μεγάλη ευθύνη οι παρατάξεις του Δ.Σ. της ΟΛΜΕ, αλλά και οι συνάδελφοι που τα αποδέχτηκαν, είναι τα εξής:

• **Παραγκωνίστηκαν και αδικήθηκαν** κατάφωρα οι συνάδελφοι που συνταξιοδοτούνται, τούτη ή την επόμενη χρονιά. Είναι πρωτάκουστο και αχαρακτήριστο ένας κλάδος να αποδέχεται ρυθμίσεις, που αφήνουν εκτεθειμένο το κομμάτι των απόμαχων εργαζομένων, που συμμετείχε στην απεργία και συνέβαλε με το ήθος, την αξιοπρέπεια, αλλά και την πείρα του από προηγούμενους αγώνες, στους οποίους δεν είχαν συμμετάσχει οι νεότεροι.

• Στην άτακτη υποχώρηση της ΟΛΜΕ, που ακολούθησε τη συμφωνία στις τελευταίες προτάσεις του Γ. Παπανδρέου, παραγκωνίστηκαν και εγκαταλείφθηκαν οι συνάδελφοι αναπληρωτές. Ανεξάρτητα απ' την τελική έκβαση του ζητήματός τους (απόλυση στις 20/7, παροχή των 2/3 κ.λπ.), ανεξάρτητα απ' τις προθέσεις και τους ισχυρισμούς της ΟΛΜΕ, στην πράξη φάνηκε ότι υπάρχει αντιμετώπιση καθηγητών Β' κατηγορίας.

• **Ρυθμίσεις ερήμην των μαθητών**

«ΟΛΜΕ θυμήσου, είμαστε μαζί σου» ήταν το κεντρικό σύνθημα των μαθητών, όταν απαιτούσαν -μετά την λήξη της απεργίας- αν όχι να πάνε οι εξετάσεις το Σεπτέμβρη, τουλάχιστον να συναποφασίσουν ΟΛΜΕ - μαθητές για το χρόνο και την έκταση των Γενικών.

Μετά από σύσκεψη ΟΛΜΕ - ΥΠΕΠΘ καθορίστηκαν οι εξετάσεις, κυριολεκτικά πίσω από τις πλάτες των μαθητών, μέσα στον αφόρητο καύσωνα του Ιούλη και κάτω από συνθήκες ιδιαίτερα δυσμενείς.

Η ηγεσία της ΟΛΜΕ έδωσε ένα ακόμη, χειρίστο μάθημα διαπαιδαγώγησης προς τη νέα γενιά, από την οποία ζήτησε τη συμπάρασταση και ανοχή της σ' όλο το διάστημα της απεργίας.

Οι γενικότερες οργανωτικές αδυναμίες του συνδικαλιστικού κινήματος δεν επέτρεψαν την ουσιαστικότερη και όχι τυπική προσέγγιση των μαθητών· η ευαισθησία μας αποδείχτηκε ελλιπής, για να προσφέρει στο μαθητόκοσμο δικαίη και σωστή λύση στο αίτημά του. Σαν καθηγητές και πολίτες οφείλουμε να πάρουμε τις ευθύνες μας.

• Θεωρούμε άκρως αρνητικό το γεγονός, ότι με την τελική διευθέτηση της υπόθεσής μας, υποχρεωθήκαμε να εργαστούμε τον Ιούλιο. Ανεξάρτητα απ' τα λεφτά που θα «πάρουμε στο χέρι», πιστεύουμε ότι αυτό έγινε, όχι τόσο γιατί ήταν αναγκαίο, όσο -και κύρια- για να μας ταπεινώσουν, αλλά -και το πιο σημαντικό- για να εγκαινιάσουν ένα κακό προηγούμενο, που το είχαν κατά νου εδώ και αρκετό καιρό και ανεξάρτητα από την απεργία.

• Έχουμε αναφερθεί και σε προηγούμενα κείμενά μας και στις γενικές συνελεύσεις, στο συνολικό αρνητικό χαρακτήρα του επιδόματος, των υπερωριών - εξετάστρων: 1) Είμαστε ενάντια στα επιδόματα. 2) Είμαστε ενάντια στις υπερωρίες. 3) Είμαστε ενάντια στα εξεταστικά, γιατί θέλουμε να είμαστε δάσκαλοι και παιδαγωγοί, δε θέλουμε να είμαστε εξεταστές.

Απαιτούμε αύξηση στο μισθό μας για αξιοπρεπή διαβίωση, χωρίς να βγάζουμε τη δουλειά μας στο σφυρί (δώσε ένα 500άρικο για τις απουσίες, δώσε ένα 1000άρικο για τις εκδρομές, δώσε άλλο ένα 1000άρικο για τις εκθέσεις, κ.ο.κ.).

Χρειαζόμαστε καλύτερη αμοιβή, για να αντιμετωπίσουμε τις αυξήσεις στο κόστος ζωής και για να κάνουμε καλύτερα τη δουλειά μας· όχι για να διορθώνουμε ατελείωτα διαγωνίσματα και τεστς, ούτε για να συμπληρώνουμε βαθμολογικές καταστάσεις, καρτέλλες και καρτελλάκια.

Μας ανησυχεί πολύ η διατύπωση, με την οποία ρυθμίζεται η παροχή του επιδόματος, στο τελικό κείμενο συμφωνίας υπουργείου - ΟΛΜΕ.

Επειδή πίσω απ' το γοητευτικό όρο της αναβάθμισης - που φαίνεται να μαγεύει κι άλλους εκτός από τους κυβερνητικούς - κρύβεται η εντατικοποίηση, θεωρούμε πολύ πιθανό ότι το επίδομα των υπερωριών - εξεταστών (που πρώτος ο Κακλαμάνης έρριξε στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων) θα χρησιμοποιηθεί για να μπάσουν από το παράθυρο στον κλάδο και στην εργασία μας, τη σύνδεση μισθού - παραγωγικότητας, όπως επιδιώκουν και με άλλους κλάδους εργαζομένων.

Συνολικά, κρίνουμε πως πρόκειται για ένα τεράστιο ζήτημα, που μόνο προβλήματα θα δημιουργήσει στο κοντινό κιό-ας μέλλον, προβλήματα εγκλωβισμού σε έναν φαύλο κύκλο, σαν αυτό που μας δημιούργησαν με την αποδοχή του ενιαίου μισθολογίου.

Μέσα στον ένα μήνα που απομένει μέχρι το άνοιγμα των σχολείων για τη νέα χρονιά, όπου κι αν βρίσκεται ο καθένας μας, αναπόφευκτα θα σκεφτεί πιο βαθιά, θα εκτιμήσει πιο νηφάλια αυτή την ιστορία. Τα γεγονότα, τα στιγμιότυπα, τα λόγια και οι πράξεις, θα ξεδιπλωθούν αυτή τη φορά σε αργή κίνηση στη σκέψη του καθενός και θα δώσουν ουσιαστικότερες εκτιμήσεις, χρήσιμα συμπεράσματα.

Το Σεπτέμβρη μας περιμένουν ανοιχτοί λογαριασμοί με την κυβέρνηση.

Οι κατακτήσεις αυτής της απεργίας δεν είναι αποτέλεσμα της δουλειάς των ηγεσιών, που υποχώρησαν, συκοφάντησαν και συμβιβάστηκαν. Είναι αποτέλεσμα της δράσης εκείνων που πρότειναν, υπεράσπισαν και αγωνίστηκαν. Εκείνων που πρέπει να συνεχίσουν.

Η απεργία έληξε Ο αγώνας συνεχίζεται Τι να κάνουμε;

Ο απεργιακός αγώνας των 35 ημερών έληξε μ' απροσημάτιστο και ανέντιμο τρόπο και ενώ, λίγες μέρες πριν, ο κλάδος αποφασιστικά είχε απορρίψει τις προτάσεις Κακλαμάνη. Εμφανίστηκε έτσι η ηγεσία της ΟΛΜΕ να εμπαιζει τους καθηγητές. Ποντάροντας στη φυσική κούραση και την οικονομική αιμορραγία, προβάλλοντας μάλιστα τη θέση, ότι οι προτάσεις - ρυθμίσεις του Γ. Παπανδρέου είναι διαφορετικές από του προκατόχου του.

Όμως οι διαφορές των δύο υπουργών είναι:

Υπερωριακή απασχόληση: Αντί 66.000 μεικτά πήραμε 75.000. Διαφορά 6.500 το χρόνο ή 19 δρχ. την ημέρα.

Φόρουμ συζήτησης και 14 - 15 - 16 Οκτωβρίου
αριστερού προβληματισμού στην Αθήνα
για τα εκπαιδευτικά και (Πολυτεχνείο - αμφιθέατρο Γκίνη)
συνδικαλιστικά θέματα

Βιβλία: Αντί για 12.000, πήραμε 15.000 το χρόνο.

Μεροκάματα Ιούλη: Τα 2/3 του μισθού, αλλά για δουλειά σε μέρες άδειας, δηλαδή κάτι που δικαιούται ο κάθε εργαζόμενος.

Η ΟΛΜΕ είναι υποχρεωμένη να εξηγήσει στον κλάδο, πως το αίτημα για αύξηση στο βασικό μισθό, βρέθηκε διαμελισμένο σ' «επίδοματάκια», ενώ το κράτος τσέπωσε από τον καθένα μας 120.000 περίπου.

Η κυβέρνηση είναι χρεωμένη απέναντί μας, όχι μόνο για μια ικανοποιητική αμοιβή, που ν' ανταποκρίνεται στο κόστος της ζωής του εκπαιδευτικού, αλλά και για όλες τις αλλαγές που επιδιώκαμε στην Εκπαίδευση.

Η νέα χρονιά έχει ανοιχτές επιταγές για όλους...

Συνάδελφοι

Η απεργία ανέδειξε ένα υγιές, πολύμορφο, αγωνιστικό και αριστερό ρεύμα στο χώρο της εκπαίδευσης, που αποτελεί και μία σοβαρή εγγύηση για την ανάκαμψη του σ.κ.

Αναμφισβήτητα, νέοι αγώνες θα ξεσπάσουν, για τα οικονομικά, τα Π.Δ., το νόμο 1566, τα πολιτικά δικαιώματα. Η πείρα της απεργίας, οι νέοι δεσμοί με τους εργαζόμενους, η κατάκτηση ενός νέου κοινωνικού προσώπου του καθηγητή, είναι ισχυρά όπλα του κινήματός μας.

Πρέπει να υποστηρίξουμε την ανάδειξη νέων συσχετισμών στην εκπαίδευση, να καταγράψουμε τη νέα κινητικότητα, να προχωρήσουμε με σταθερό υπεύθυνο και ρεαλιστικό βήμα στις αναγκαίες και επιθυμητές συγκλίσεις, να εκτιμήσουμε ολόπλευρα τα νέα δεδομένα, ν' απαντήσουμε πιο οργανωμένα και αποφασιστικά στη νεοσυντηρητική επίθεση στο χώρο της παιδείας, κάτω από οποιοδήποτε προσωπείο κι αν παρουσιάζονται.

Η νέα χρονιά με τρεις εκλογικές αναμετρήσεις (εκλογές ΕΛΜΕ - αιρετών - συνέδριο) θάναί καθοριστική.

Η Επιτροπή Πρωτοβουλίας Εκπαιδευτικών, που συγκροτήθηκε πάνω στην απεργία στις εξετάσεις, καλεί τους συνάδελφους, τις Κινήσεις και τις Ομάδες, στα σχολεία και τις ΕΛΜΕ, να συνεργαστούν για την νέα δυναμική στον εκπαιδευτικό χώρο.

• Να φτιαχτεί από το Σεπτέμβρη απεργιακό Ταμείο κατά ΕΛΜΕ και κεντρικό στην ΟΛΜΕ.

• Το συνέδριο της ΟΛΜΕ, για λόγους ουσιαστικούς (πολιτικές εκλογές), αλλά και για να καταδείξει τις νέες αναγκαιότητες, να μην γίνει τον Ιούνιο, αλλά στα μέσα της χρονιάς.

Η Επιτροπή καλεί σε ανοιχτή συνάντηση στα μέσα Σεπτεμβρη, με τα παρακάτω θέματα - άξονες και προσκαλεί κάθε συνάδελφο και Κίνηση ή Ομάδα, με γόνιμο κριτικό πνεύμα να συμβάλλει στην δημιουργική διεξαγωγή του.

Ιούλιος 1988

**ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ
για την ΑΠΕΡΓΙΑ
στις ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ**

ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ

- Αστικό σχολείο - νόμος 1566/85 - Προεδρικά Διατάγματα.
- Αναβάθμιση - Εκσυγχρονισμός - Εξεταστικό.
- Μισθολόγιο - Οικονομικά απήματα.
- Ρόλος εκπαιδευτικού, Σχέσεις μαθητών - καθηγητών.
- Συνδικαλιστικό κίνημα - Οργανωτικά σ.κ.

Για την διεξαγωγή του βγήκε μια Οργανωτική Επιτροπή που θα ανακοινώσει τον ακριβή τόπο, χρόνο και τη διάρ-

κεια. Επίσης αποφασίστηκε η έκδοση βιβλίου - ντοκουμέντου για την απεργία.

Για επαφή μαζί μας, επικοινωνείτε στα τηλέφωνα (Αθήνα) 6912092, 8220863, 9713651.

Συνάδελφοι

Η απεργία αποκάλυψε τις βαθύτερες και ακατάλυτες δυνάμεις του κλάδου μας.

Είναι στο χέρι μας να τις αξιοποιήσουμε κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, για μια τομή στη ζωή μας, στο συνδικαλισμό και στο σχολείο.

ΕΘΝΙΚΗ
ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ
ΕΝΩΣΗ
ΕΛΛΑΔΑΣ

Κεντρικό Συμβούλιο
Παράρτημα 15

Απόφαση για τους αγώνες των εκπαιδευτικών

Το δόγμα αυτό δυναμώνουν οι αγώνες των εκπαιδευτικών για τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους, σαν αποτέλεσμα της συσσώρευσης και παραπέρα δυνάμησης των προβλημάτων, την ευθύνη για τα οποία έχει αποκλειστικά η κυβέρνηση.

Οι αγώνες αυτοί που βρίσκονται σήμερα στο προσκήνιο της πολιτικής επικαιρότητας, κερδίζουν έμφανη στην επιφάνεια το μεγάλο θέμα της Παιδείας. Οι αγώνες στο χώρο της εκπαίδευσης που φέτος συγκλόνισαν τα Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ παραμένουν στο κέντρο της προσοχής του εργαζόμενου λαού και της νεολαίας με αυτόν τον σκληρό και παρατεταμένο αγώνα των εκπαιδευτικών.

Γίνονται μέσα στο φόντο ευρύτερων απεργιακών αγώνων και με νικηφόρα αποτελέσματα π.χ. ΔΕΗ, ΕΑΣ) που στρέφονται ενάντια στην αντιλαϊκή πολιτική της λιτότητας, της αφαίμαξης και του αυταρχισμού που χτυπάει την οικονομική θέση των εργαζομένων, ενάντια στην προώθηση της καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης για την αναστροφή της εισοδηματικής πολιτικής της κυβέρνησης.

Παρά την αυταρχική και σκοταφική επίθεση της κυβέρνησης η επιτυχία της απεργίας απορρέει από τη μαζικότητα των συνελεύσεων των ΕΛΜΕ, στην ενότητα στη βάση, στην πρωτοφανή συμμετοχή, είναι ελπιδοφόρα μηνύματα για τη νικηφόρα έκβαση του αγώνα που περιλαμβάνει περισσότερο από τον αγώνα των εκπαιδευτικών παρά τις προσπάθειες υπονόμευσης, τα κερσόματα απεργασίας, τις δικαστικές παρεμβάσεις, τη λασπολογία από τα μέσα ενημέρωσης αποκτά όλο και περισσότερο την υποστήριξη του λαού.

Οι διεκδικήσεις των εκπαιδευτικών - για ουσιαστικές αυξήσεις στα βασικά (20.000 αύξηση) ενάντια στη λιτότητα, για κατάργηση της ιδιωτικής παιδείας και παραπαιδείας, για ελαττώσει μέτρα βελτίωσης της απαράδεκτης κατάστασης στα σχολεία, ενάντια στον κυβερνητικό αυταρχισμό - στοχεύουν στη ματαίωση των συντηρητικών μέτρων και στην κηλίση των αναγκών και ιδρυμών σήμερα κατοκτώσεων.

Το Κ.Σ. της Ε.Φ.Ε.Ε. καταγγέλλει την υποκριτική στάση της κυβέρνησης που προσπαθεί να στρέψει τους μαθητές και όλο το λαό ενάντια στους καθηγητές με το πρόσημο των «προσπαθειών» προσπαθώντας και μ' αυτόν τον τρόπο να κρύψει την κρίση του εκπαιδευτικού συστήματος, τους φραγμούς στη μόρφωση της συντηρητικής πλειοψηφίας των νέων, που όλο τους σπέρνει στην πλειοψηφία τους έξω από τα Πανεπιστήμια, είτε προχωρά στην καπιταλιστική τους με την προώθηση των μέτρων της συντηρητικής αναδιάρθρωσης π.χ. Α.Ε. Μέτρων που ζητούν από τη νεολαία περισσότερες θυσίες στο όνομα ενός πιο «παιδαγωγικού» μέλλοντος υποθηκευμένου στην απεργία, την καταπίεση και την εκμετάλλευση.

Το Κ.Σ. της Ε.Φ.Ε.Ε. εκφράζοντας τις διαθέσεις χιλιάδων φοιτητών εκδηλώνει την αμετακίνητη αλληλεγγύη και συμπαράστασή του στον αγώνα των εκπαιδευτικών. Συμπαράστασή μας σε όλα τα αιτήματα και στον αγώνα τους με τη μορφή που έχουν επιλέξει (απεργία κλειστών στις εξετάσεις).

Συμπαρανοούμε ακόμα τη θέλησή μας για κοινή δράση και συντονισμό των αγώνων ενάντια στους εκπαιδευτικούς και όλη τη σπουδάζουσα νεολαία μπροστά και στην εκφραστική πολιτική βούληση της κυβέρνησης να προχωρήσει - με την υποστήριξη της Ν.Δ. - με μέτρα της συντηρητικής εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης.

Γ' αυτό το πλαίσιο το Κ.Σ. της Ε.Φ.Ε.Ε.:

1. Καλεί όλους τους φοιτητικούς συλλόγους να οργανώσουν πολυμορφες εκδηλώσεις υποστήριξης και ενίσχυσης του αγώνα των καθηγητών. Ιδιαίτερα καλεί τους συλλόγους των καθηγητικών σχολών (Φιλοσοφικές, Φυσικομαθηματικές, Σχολές ΤΕΦΑΑ) να συμβάλουν ιδιαίτερα σε μια τέτοια δραστηριότητα με τρόπους που θα κρίνουν κατάλληλους (εξοχόμενες επισκέψεις στα εξεταστικά κέντρα, περιοδεία καθηγητών στις σχολές κλπ.).

2. Σ' αυτό το κρίσιμο σημείο που βρίσκεται ο αγώνας των εκπαιδευτικών χρειάζεται όσο ποτέ τη λαϊκή υποστήριξη και τη συμπαράσταση στη δράση για να αποκοπεί η επίθεση της πολιτικής απομόνωσης και φθοράς που διεξάγει η κυβέρνηση.

Το Κ.Σ. της Ε.Φ.Ε.Ε. αποφασίζει και καλεί όλους τους φοιτητικούς συλλόγους και τους εκπαιδευτικούς σε απεργία από τα καθήκοντα και μαζική μαχητική συμμετοχή στο παλαιό συλλαβιστικό συμπάροστασης στους εκπαιδευτικούς την Παρασκευή 17/6 στις 7.00 μ.μ. στην Πλατεία Ομονοίας (προσυγκέντρωση Πολυτεχνείο 6.00 μ.μ.).

3. Καλεί όλους τους φοιτητικούς συλλόγους της επαρχίας να συμμετάσχουν αγωνιστικά στις συγκεντρώσεις που θα διοργανωθούν από τις τοπικές ΕΛΜΕ.

Ζούμε σε εποχή μη-Τρίτη και παρόλ' αυτά είναι δύσκολο να ξεχάσουμε όσα προηγήθηκαν αυτή τη χρονιά στους εκπαιδευτικούς χώρους:

- Το θερμό φθινόπωρο, που η δυναμική των φοιτητικών κινητοποιήσεων, το κίνημα των καταλήψεων μπλόκαρε την αναδιάρθρωση του Πανεπιστημίου σύμφωνα με τις σύγχρονες ανάγκες του κεφάλαιου.

- Την άνοιξη των αγώνων στα Τεχνικά Λύκεια που κατέγραψε την αντίσταση του μαθητικού κόσμου στην ένταση της ταξικής επιλογής, την περιθωριοποίηση και την πειθάρχηση που προσπαθεί να επιβάλλει στη νεολαία η κυβερνητική πολιτική.

Φαίνεται πως αυτή η ταραγμένη χρονιά δεν τέλειωσε. Μετά από μια σειρά απεργίες που δεν έφεραν κανένα αποτέλεσμα, οι καθηγητές της Μέσης Εκπαίδευσης προχωρούν σε απεργία διαρκείας στις εξετάσεις.

Με μια πρωτοφανή για τα χρονικά του κλάδου αποφασιστικότητα η μεγάλη πλειοψηφία των καθηγητών αγνόησε την πρόταση του ΔΣ της ΟΛΜΕ και ψήφισε μαζικά στις συνελεύσεις την πιο προωθημένη μορφή αγώνα για την διεκδίκηση των αιτημάτων τους.

Τα γραφειοκρατικά όργανα ξεπεράστηκαν και οι ηγεσίες των περισσότερων παρατάξεων αναγκάστηκαν να προσαρμοστούν στη δυναμική της βάσης για να περισώσουν την κλονισμένη αγωνιστική τους αδοπιστία.

Ωστόσο, καθώς οι εξετάσεις πλησιάζουν, ο πανικός όλων των έγκυρων παραγόντων της πολιτικής ζωής, των επίσημων και ανεπίσημων υποστηρικτών του συστήματος μεγαλώνει. Όλοι συμφωνούν σ' ένα σημείο: Οι εξετάσεις δεν πρέπει να χαθούν, ο «ιερός» θεσμός των εξετάσεων δεν επιτρέπεται να προσβληθεί ούτε κι απ' αυτή την πάλη των εργαζομένων. Κι αυτό γιατί όλοι καταλαβαίνουν ότι οι εξετάσεις αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της αστικής εκπαίδευσης, αφού μέσα απ' αυτές πραγματοποιείται το ξεχώρισμα της νεολαίας σε αυριανούς εργαζόμενους και άνεργους, διευθύνοντες και διευθυνόμενους σύμφωνα με τις εκάστοτε ανάγκες του κεφαλαίου.

Έτσι, η ΟΛΜΕ έχει επιδοθεί σε εξαντλητικές διαβουλεύσεις με το Υπουργείο Παιδείας προκειμένου να βρεθεί κάποια συμβιβαστική λύση που θα αποτρέψει την ματαίωση των εξετάσεων. Η δυναμική της βάσης, όμως, της θέτει σοβαρούς περιορισμούς.

Το ΚΚΕ, εγκλωβισμένο σε εκσυγχρονιστικά διλήμματα και προσβλέποντας στην περίφημη «δημοκρατική αναβάθμιση της παιδείας» κατέβαλε κάθε δυνατή προσπάθεια να επικυρώσει την «φιλοεκπαιδευτική» πρόταση της ΟΛΜΕ και να αποτρέψει την απεργία διαρκείας. Στη συνέχεια, παρόλο που αναγκάστηκε να συμμορφωθεί με την απόφαση των καθηγητών, δεν σταμάτησε να την προβάλλει επαναλαμβάνοντας διαρκώς την κατηγορηματική του αντίθεση στο ενδεχόμενο να χαθούν οι εξετάσεις.

Η ΠΑΣΚΕ, εφαρμόζοντας την ίδια εκβιαστική τακτική που ακολούθησε και σε άλλους κλάδους εργαζομένων, αποχωρεί απ' το ΔΣ της ΟΛΜΕ και τα ΔΣ των ΕΛΜΕ επιχειρώντας να δημιουργήσει εμπλοκή στην υλοποίηση των αποφάσεων που έχουν ληφθεί.

Η Δεξιά, παρόλο που υποστηρίζει την απεργία διαρκείας επιχειρώντας να εγκλωβίσει την δυσανεκτικότητα που αναπτύσσεται μέσα στους καθηγητές, εξαπολύει πυροσβεστικές κορώνες υπέρ της διευθέτησης του προβλήματος με αμοιβαία κατανόηση και υποχώρησης.

Ωστόσο, την πιο δριμύεια επίθεση την δέχονται οι καθηγητές - όπως ήταν αναμενόμενο, εξάλλου - από την κυβέρνηση και τον Τύπο. Έχει εξαπολυθεί ένα όργιο λάσπης και κινδυνολογίας που έχει στόχο να απομονώσει τον κλάδο από την υπόλοιπη κοινωνία και να στρέψει την κοινή γνώμη εναντίον του.

Η κυβέρνηση δεν μπορεί να κρύψει τον πανικό της. Καταλαβαίνει ότι στην πραγματικότητα πρόκειται για έναν αγώνα που αφορά όλους τους εργαζόμενους. Αν οι καθηγητές πετύχουν τους στόχους τους θα ακολουθήσει μια χιονοστιβάδα κινητοποιήσεων που θα δημιουργήσει σοβαρό πρόβλημα στη συνέχιση του «σταθεροποιητικού προγράμματος» που επί δυόμισι χρόνια φορτώνει τα βάρη της κρίσης στις πλάτες των εργαζομένων.

- Γι' αυτό η κυβέρνηση φοβάται τον αγώνα των καθηγητών.
- Γι' αυτό ο αγώνας των καθηγητών όχι μόνο δεν έρχεται σε αντίθεση με τα συμφέροντα άλλων κλάδων, αλλά αποτελεί σήμερα την πιο προωθημένη αντίσταση στην κυβερνητική πολιτική που πλήττει όλους τους εργαζόμενους.

- Γι' αυτό ο αγώνας των καθηγητών πρέπει να υποστηριχτεί απ' όλες τις κοινωνικές μερίδες που υφίστανται τις συνέπειες της κρίσης και να δικαιωθεί χωρίς καμιά υποχώρηση.

Αγανακτεί, δηλαδή, η κυβέρνηση για τον χαμό των εξετάσεων και την «καταρράκωση του σχολικού συστήματος», προσπαθώντας να στρέψει τους μαθητές και τους γονείς τους ενάντια στους καθηγητές. Ξεχνάει, όμως, ότι αυτή η ίδια πολιτική που σήμερα αντιπαλεύουν οι καθηγητές, μόλις πριν από μερικούς μήνες είχε οδηγήσει τους μαθητές και τους φοιτητές σε εξίσου δυναμικούς αγώνες.

Γιατί, όπως στο όνομα της αύξησης της παραγωγικότητας και της «σταθεροποίησης της οικονομίας» εντείνεται η εκμετάλλευση και επιβάλλεται η λιτότητα στους εργαζόμενους, έτσι, στο όνομα της «αναβάθμισης» και του εκσυγχρονισμού, εντείνεται η ταξική επιλογή και η πειθάρχηση στα σχολεία και τα πανεπιστήμια.

Τα δάκρυα της κυβέρνησης είναι κροκοδείλια, αφού η πολιτική που προωθεί σ' όλους τους χώρους αποσκοπεί στη μετάθεση των συνεπειών της κρίσης του συστήματος στους εργαζόμενους και τη νεολαία. Κι αυτή η πολιτική είναι ο κοινός εχθρός που πρέπει ν' αντιπαλέψουμε ενωμένοι μαθητές, φοιτητές, καθηγητές.

- ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΕΚΟΜΑΣΤΕ ΣΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΓΙΑ ΑΠΕΡΓΙΑ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ ΣΤΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ.
- ΚΑΛΟΥΜΕ ΣΕ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΑΖΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ Σ' ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ, ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΝΑ ΦΟΡΤΩΣΟΥΝ ΤΙΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΙΣ ΠΛΑΤΕΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ.
- ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΜΕ ΤΙΣ ΖΩΝΤΑΝΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΤΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΠΙΒΑΛΛΟΥΝ ΤΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΑΣΗΣ, ΚΟΝΤΡΑ ΣΤΑ ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΤΙΚΑ ΔΙΛΗΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΡΧΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ.

Αριστερές Συμπαιρώσεις Φοιτητών

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ ΒΑΖΟΥΝ ΕΠΙ ΤΑΠΗΤΟΣ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΤΑΞΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

Τελικά, χρειάστηκε να γίνουν δύο γενικές συνελεύσεις των αντιπροσώπων της ΔΟΕ, για να ξαναγίνουν οι σύμβουλοι της ΠΑΣΚΕ από έξη, πέντε. Τέσσερις μέρες, λοιπόν, στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας, από 22 έως 25 Ιούνη, καθώς και στις 1 και 2 Σεπτέμβρη στο Ξενοδοχείο ΠΑΡΚ.

Τα γεγονότα ξεκίνησαν τον περασμένο Μάιο, όταν οι Γ.Σ. των ΕΛΜΕ αποφάσισαν η μια μετά την άλλη απεργία διάρκειας, κόντρα στην πρόταση του διευθυντηρίου της ΟΛΜΕ, καθώς και επίσημα μέχρι εκείνη τη στιγμή, στις δυνάμεις της ΔΕΕ.

Η ηγεσία της ΔΟΕ σ' αυτό το σημείο αποδέχθηκε το «δεξιό χέρι» του ΥΠΕΠΘ, ο απεργοσπαστικός κριός για να χτυπηθεί ο αγώνας των καθηγητών.

Με την συμβολή του Μπλάνα μέλους της ΔΑΚΕ, η ΠΑΣΚ (5 μέλη στο Δ.Σ.) αποφάσισε «πενθήμερες επαναλαμβανόμενες απεργίες, για να μη θιγούν οι αρχές του Ε.Μ.», καθώς έβλεπαν ότι οι καθηγητές ζητούσαν αυξήσεις στους μισθούς τους.

Σ' αυτό αντέδρασε η βάση των δασκάλων και νηπιαγωγών, η οποία ουσιαστικά ακαθοδήγητη, ένωθε τον εαυτόν της ένοχο να βγαίνει απεργοσπαστικά απέναντι σ' έναν αγώνα εκπαιδευτικών που είχε προοπτικές για νίκη.

Η διοίκηση της Ομοσπονδίας (για πρώτη φορά στα χρονικά του σ.κ. συμβαίνει αυτό) αποφάσισε μια ανώτερης μορφής απεργία — πράγμα που δεν είχε αποφασίσει ποτέ της τα τελευταία 9 χρόνια — για να χτυπηθεί ο αγώνας των καθηγητών.

Σ' αυτό το σημείο καμιά παράταξη στη ΔΟΕ από τις υπόλοιπες δεν έδωσε τη σωστή κατεύθυνση που ζητούσε ο κλάδος. Να γίνουν, δηλαδή, Γ.Σ. των συλλόγων και να αποφασισθεί **συστήρηση** με τον αγώνα των καθηγητών, καθώς και **αυξήσεις 20.000 δρχ. στους βασικούς μισθούς**. Η κατεύθυνση των υπόλοιπων παρατάξεων στη ΔΟΕ ήταν να γίνει έκτακτη Γ.Σ. των αντιπροσώπων, για να αποκατασταθεί το πλαίσιο των αιτημάτων που είχε καθορίσει η Γ.Σ. του Φλεβάρη και ν' αλλάξουν οι συσχετισμοί δυνάμεων στη ΔΟΕ (!) και όχι η όλη κατάσταση να περάσει στα χέρια της βάσης των δασκάλων και νηπιαγωγών. Αυτό φυσικά θα έθετε σε κίνδυνο τις κομματικές τους γραμμές, γιατί μπορούσε να ξεφύγει από τα χέρια τους η κατά-

σταση και να δημιουργηθεί παρόμοια έκρηξη μ' αυτήν των καθηγητών.

ΟΙ ΔΥΟ Γ.Σ. ΚΑΙ Η ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΤΑΞΕΩΝ

Μέσα απ' αυτά τα γεγονότα φθάσαμε στην 57η τακτική Γ.Σ. των αντιπροσώπων του Ιούνη. Η απεργία διάρκειας των καθηγητών συνεχίζεται. Η συνέλευση αυτή, των 4 ημερών, ψήφισε μομφή σ' όλο το Δ.Σ. για την στάση του, χωρίς να αναγνωρίζεται αυτό από την ΠΑΣΚ. Στη συνέχεια παραιτήθηκαν ο ένας μετά τον άλλο από το Δ.Σ. της ΔΟΕ ο Παπαχρίστος (ΣΕΑΚ), Γούσης - Στέκας (ΔΑΚΕ) για να δημιουργηθεί κρίση στο όργανο και αρκετά αργότερα ο Μπαρτζώκας (ΔΑΚΕ) και τελευταία ο Βαγενάς (ΔΕΕ), ο οποίος από τη μια παραιτιόταν από μέλος του Δ.Σ. και από την άλλη ξαναπήγαινε, για να δώσει λύση το Δ.Σ. στην κατάσταση (!) και όχι η Γ.Σ. Όλες τις ημέρες συζητιόταν η μομφή που ψηφίστηκε στο Δ.Σ., καθώς και διαδικαστικά ζητήματα που έθεταν οι παρατάξεις. Τέλειωσε το διαδικαστικό ζήτημα μιας παράταξης, έβαζε άλλη παράταξη διαδικαστικό ζήτημα. Πολλές και οι αντιφάσεις κύρια της ΔΕΕ. Τη μια έβαζε ζήτημα για το νομικό σύμβουλο της ΔΟΕ και την άλλη το αναίρουσε. Τη μια έκανε πρόταση στην Γ.Σ. να μη δευτερολογήσει ο Κορυφίδης (πρόεδρος ΔΟΕ) γιατί το Δ.Σ. έχει δεχθεί μομφή, πράγμα που ψήφισε η Γ.Σ., την άλλη μέρα έκανε πρόταση να δευτερολογήσει για λίγο ο πρόεδρος.

Κατά τη διάρκεια των εργασιών της Γ.Σ., λειτούργησε το παρασκήνιο σ' όλο του το μεγαλείο. Την τέταρτη μέρα αποφασίστηκε να συζητηθούν τα θέματα που απασχολούν τους δασκάλους και νηπιαγωγούς και τελικά συζητήθηκαν μόνο τα εκπαιδευτικά και τα επαγγελματικά. Τέλος, αργά το βράδυ, το Δ.Σ. της ΔΟΕ, το οποίο συνεδρίαζε σε διπλανή αίθουσα (εκτός του Παπαχρίστου) ανακοίνωσε ότι: «την 1η Σεπτεμβρίου θα γίνει εκλογική συνέλευση. Νίκησε η ενότητα του κλάδου», δηλαδή τα βρήκαν! Μ' αυτό τον τρόπο έληξε η Γ.Σ. του Ιούνη.

Η συνέχεια δόθηκε στην έκτακτη Γ.Σ. (1 και 2 Σεπτέμβρη), που συνεχίστηκε στο ίδιο πνεύμα μ' αυτήν του Ιούνη. Ενώ υπήρχαν στο πρό-

γραμμα δύο ώρες ενημέρωσης για τις εξελίξεις του καλοκαιριού, η ενημέρωση διήρκεσε μια μέρα. Τοποθετήθηκαν όλα τα μέλη του Δ.Σ. της ΔΟΕ για τις εξελίξεις του καλοκαιριού, όσοι θέλε ο καθένας τους. Στο τέλος δόθηκε χρόνος πέντε λεπτών στις δύο παρατάξεις που δεν εκπροσωπούσαν στο Δ.Σ., στην ΑΣΚΕ και στην Αγωνιστική Συσπείρωση. Σε κανέναν αντιπροσωπο δε δόθηκε το δικαίωμα να μιλήσει, παρά μόνον τοποθετούνταν εκπρόσωποι παρατάξεων. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι η ΔΕΕ, και μετέπειτα η ΔΑΚΕ, κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού μετείχαν στο Δ.Σ. της ΔΟΕ και έτσι λειτούργησε το Διοικητικό Συμβούλιο της Ομοσπονδίας κανονικά, δίνοντας άλλοθι στην ΠΑΣΚ για την ανοικτή απεργοσπαστική πράξη και παραγνωρίζοντας την απόφαση της Γ.Σ. του Ιούνη κατά την οποία ψηφίστηκε μομφή στο Δ.Σ. Κατόπιν συζητήθηκαν «στο πόδι» τα άλλα τρία κεφάλαια, που αφορούσαν τα οικονομικά αιτήματα, τα οργανωτικά και το πρόγραμμα δράσης, μίλησαν οι εκπρόσωποι των ψηφοδελτίων και τέλος έγιναν οι εκλογές για την ανάδειξη των νέων μελών του Δ.Σ. της ΔΟΕ. Τα αποτελέσματα ήταν: ΔΑΚΕ 151 ψήφοι - 4 έδρες, ΠΑΣΚ 182 ψήφοι - 5 έδρες, ΔΕΕ-Σ 54 ψήφοι - 2 έδρες, ΣΕΑΚ 4 ψήφοι, ΑΣΚΕ 4 ψήφοι, Αγωνιστική Συσπείρωση 1 ψήφος, άκυρα 3, ψήφισαν 399.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Από τα εκλογικά αποτελέσματα είναι φανερό, πως οι «6» έγιναν πλέον 5. Αυτό βέβαια, για άλλους είναι ευχάριστο (ΔΑΚΕ, ΔΕΕ) και για άλλους δυσάρεστο (ΠΑΣΚ).

Από τις συζητήσεις της δεύτερης Γ.Σ. βγαίνουν ορισμένα συμπεράσματα. Πρώτα και κύρια η ΔΕΕ (ΚΚΕ) έσπευσε να σώσει, μαζί με τη ΔΑΚΕ, την ΠΑΣΚ και να της δώσει άλλοθι για την ανοικτή απεργοσπαστική της τακτική κατά τη διάρκεια του αγώνα των καθηγητών. Γι' αυτό το λόγο συμμετείχε στο Δ.Σ. ολόκληρο το καλοκαίρι, νομιμοποιώντας τις ενέργειές του, μια και το Δ.Σ. διατελούσε υπό μομφή και δεν είχε δικαίωμα να διαπραγματευθεί τίποτα.

Αυτές τους οι ενέργειες δεν έγιναν στη βάση κάποιων αρχών ή σχετικών αποφάσεων των Γ.Σ., αλλά με βάση ό,τι αυτοί έκριναν καλό.

Έτσι, ενώ ο υπουργός Παιδείας δήλωσε ότι: «ενιαία είναι η εκπαίδευση και σαν τέτοια πρέπει να αντιμετωπίζεται», όλο το Δ.Σ. διαπραγματεύτηκε το ωράριο των δασκάλων να είναι 25 ώρες την βδομάδα και όχι 21 που είναι των καθηγητών. Συμφωνήθηκε με το ΥΠΕΠΘ η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών να γίνεται βάση του εκπαιδευτικού έργου, ενώ δεν υπάρχει τέτοια απόφαση Γ.Σ. του κλάδου. Ακόμη, οι απαντήσεις που εξέδωσε η πρώην υφυπουργός στη ΔΟΕ ήταν προσωπικές της απόψεις και εκτιμήσεις και όχι του ΥΠΕΠΘ.

Άλλο χαρακτηριστικό σημείο είναι η προσπάθεια που κατέβαλαν οι επιτροπές σύνταξης των προτάσεων καθώς και το προεδρείο της Γ.Σ., για να μην μπουκωθούν σε ψηφοφορία προτάσεις που είχαν ψηφιστεί από Γ.Σ. συλλόγων, προτάσεις που μαζικοποιούν το σ.κ. και ενώσουν τον κλάδο (20.000 δρχ. αυξήσεις στους βασικούς μισθούς, πάγωμα τιμών στα είδη λαϊκής κατανάλωσης και στα τιμολόγια κοιτής ωφέλειας, σύγκλιση οργανωτικού συνεδρίου

για να υπάρχει έλεγχος της κορυφής από τη βάση κ.ά.).

Σχετικά με το πρόγραμμα δράσης για την επόμενη σχολική χρονιά, η κάθε παράταξη έδωσε και από μια πρόταση.

Η ΔΑΚΕ πρότεινε να γίνει μια 48ώρη απεργία στις 12 και 13 Σεπτεμβρίου, 5ηήμερη αρχές Οκτώβρη και μετά Γ.Σ. για απεργία διάρκειας.

Η ΔΕΕ υποστήριξε να αναδείξουμε τα προβλήματα της εκπαίδευσης για να τα κατανοήσει ο κόσμος, σε συνεργασία με Τ.Α., μαζικούς φορείς, ΟΛΜΕ, με συνεντεύξεις τύπου, πικετοφορίες, πορείες, στάσεις και «αν χρειαστεί να κάνουμε και απεργία». Ακόμη να κάνουμε κινητοποιήσεις κατά τη διάρκεια του προϋπολογισμού και έκτακτη Γ.Σ. των αντιπροσώπων το Φλεβάρη.

Η ΣΕΑΚ, η ΑΣΚΕ και η Αγωνιστική Συσπείρωση έκαναν από κοινού πρόταση με πακέτο αιτημάτων, που συνοδεύεται με ολοκληρωμένο κλιμακούμενο πρόγραμμα αγώνα. Έτσι, αφήνοντας κενό το διάστημα του Σεπτεμβρίου

για να υλοποιηθούν οι εξαγγελίες της κυβέρνησης, προτάθηκε πρόγραμμα αγώνα που έφθανε μέχρι και απεργία στο διάστημα τέλος του Νοέμβρη, ύστερα από αποφάσεις Γ.Σ. των συλλόγων.

Η ΠΑΣΚ πρότεινε Σεπτέμβρη και Οκτώβρη κενό, να περιμένουμε το Υπουργείο, και μετά να κάνουμε μια 24ώρη ή 48ώρη απεργία.

Τελικά, ψηφίστηκε η πρόταση της ΔΕΕ, ύστερα από διαπραγματευτική συνάντηση που όρισε το προεδρείο της Γ.Σ., με ψήφους της ΔΑΚΕ και της ΣΕΑΚ. Οι άλλες παρατάξεις (Αγωνιστική Συσπείρωση, ΑΣΚΕ, ΠΑΣΚ) ψήφισαν λευκό. Το πρόγραμμα δράσης που ψηφίστηκε είναι ίδιο μ' αυτό της προηγούμενης χρονιάς και όπως καταγγέλθηκε είναι αυτό που γέννησε τις καταστάσεις τύπου Μάη με ανοιχτή απεργοσπασία, με περιφρόνηση και υποτίμηση προς τη βάση των δασκάλων και νηπιαγωγών, από την πλευρά των κοινοβουλευτικών συνδικαλιστικών ηγεσιών.

Βαγγέλης Πασσάς

Γράμμα σε ένα «πρωτάκι»

«Α ΓΑΠΗΤΕ μου φίλε
Όταν θα

διαβάσεις αυτές τις γραμμές, θα έχεις ήδη γυρίσει από την πρώτη σου σχολική ημέρα.

Ικανοποιημένος που το σχολείο δεν ήταν τόσο φοβερό όσο πίστευες, αλλά και τόσο ευχάριστο όσο έλπιζες να είναι.

Θα το μισήσεις και θα το αγαπήσεις, όπως όλα τα πράγματα, που για χάρη τους αφιερώνουμε πολλά χρόνια από τη ζωή μας. Κι εσύ θα αφιερώσεις 12 τουλάχιστο χρόνια.

Μα πάνω από τους φόβους σου και τις ελπίδες, πάνω από τις δυσάρεστες και ευχάριστες εκπλήξεις αυτής της νέας σου ζωής... πάνω από όλα θα έχεις απορίες. Άλλες θα λυθούν κι άλλες πάλι (οι περισσότερες) θα σε συντροφεύουν για πάντα. Τα πρώτα χρόνια του Δημοτικού θα αναρωτιέσαι:

«Γιατί μου λένε, ότι το χρώμα του ουρανού είναι γαλάζιο; Αφού τον ουρανό στην πόλη δεν τον βλέπω και το γαλάζιο το ξέρω μόνο από τις νερομπογιές μου;».

«Γιατί μου λένε να ζωγραφίσω πράσινα και καφέ τα δέντρα; Αφού τα πιο πολλά δέντρα που έχω δει είναι μαύρα;».

«Γιατί να ξέρω, ότι η θάλασσα, οι λίμνες και τα ποτάμια είναι μπλε και καθαρά; Αφού η θάλασσα μοιάζει με χαλασμένο λάδι, αφού τα ποτάμια στέγνωσαν, αφού οι λίμνες είναι σαν κουβάδες με απόνερα;».

Λίγα χρόνια αργότερα θα μάθεις για τις μεγάλες εφευρέσεις και τις μεγάλες εξερευνήσεις και τότε πάλι οι απορίες σου θα φουντώσουν:

«Γιατί είναι σπουδαίο πράγμα που ο άνθρωπος ανακάλυψε τη φωτιά, αφού δεν ξέρει τι να την κάνει; Γιατί είναι μεγάλη εφεύρεση ο τροχός, αφού θερίζει τόσες ζωές; Γιατί, σπάζοντας ένα αυγό, ο Κολόμβος δεν

σκέφτηκε ότι ο Νέος Κόσμος σε κάμποσους αιώνες θα έσπαζε το κεφάλι του υπόλοιπου κόσμου; Γιατί μόλις μάθαμε ότι μπορούμε να πάμε στα άστρα, αμέσως σκεφτήκαμε τον πόλεμο;».

Αγαπητέ μου φίλε «Έτσι θα μακραίνει των χρόνων η ουρά» κι όταν εγώ «θα μοιάζω με τα απολιθωμένα εκείνα τέρατα» (σου εύχομαι να γνωρίσεις κάποτε τον Μαγιακόφσκι) θα έχεις νέες απορίες, που δεν μπορώ ούτε να τις φανταστώ.

Ομως, μη μου πεις τώρα: «Κι εγώ γιατί να πάω σχολείο, αφού δεν θα έχω απαντήσεις;».

Αυτή σου την απορία, θα στη λύσω!

Αλίμονο σ' εκείνους που πάνε σχολείο για να μάθουν και όχι για να αναρωτηθούν. Αλίμονο στο μαθητή που θα βρίσκει χωρίς να ψάχνει.

Καλή σου χρονιά, φίλε μου! (Στο χέρι σου είναι).

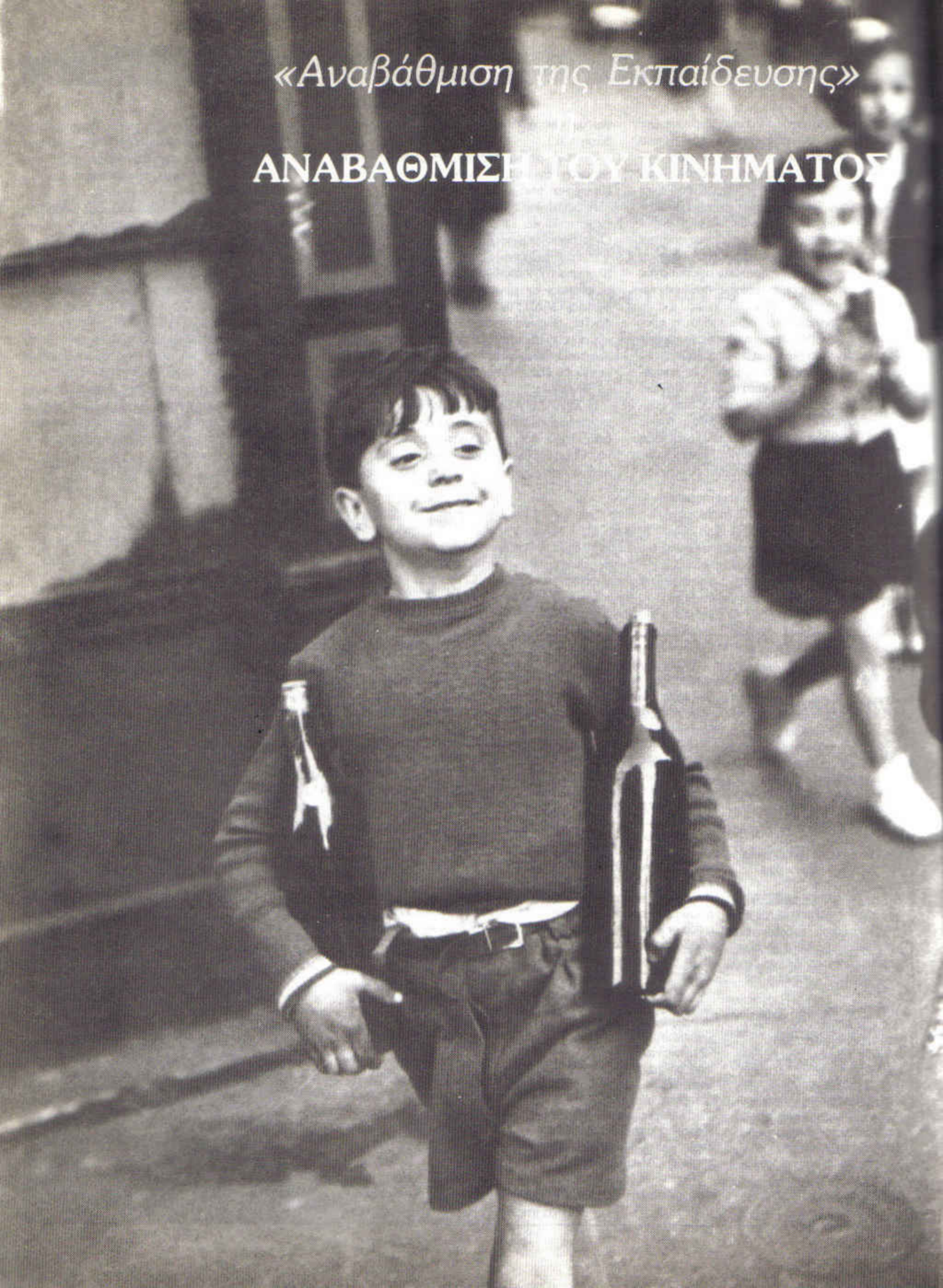
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΣ
τ. μαθητής

Αναδημοσίευση από την «Ελευθεροτυπία» (στήλη «Καλημέρα κύριε Πρόεδρε»).

«Αναβάθμιση της Εκπαίδευσης»

ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

Ένα φάντασμα πλανιέται πάνω απ' την Εκπαίδευση... Το φάντασμα της «αναβάθμισης» φαίνεται να τρυπώνει από πόρτες και παραθύρια, σ' όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, απ' τα νηπιαγωγεία μέχρι τα Μεταπτυχιακά τμήματα των ΑΕΙ.

Απ' την Ν.Δ. και το ΠΑΣΟΚ, μέχρι το ΚΚΕ και την ΕΑΡ, η «αναβαθμισιακή» προοπτική φαίνεται να μαγεύει τους πάντες ή -τουλάχιστον- να καμώνονται ότι τους μαγεύει.

Η έννοια της «αναβάθμισης» αποτελεί τον κοινό τόπο όλων των πολιτικών που προωθούνται από τις αστικές και ρεφορμιστικές δυνάμεις στο χώρο της εκπαίδευσης.

Μ' όλες τις όποιες διαφορές τους, οι πολιτικές αυτές αναγνωρίζουν σ' αυτήν (την «αναβάθμιση») το «ελιξήριο νεότητας», που θα ωθήσει ως δια μαγείας την εκπαίδευση στην «έξοδο από την κρίση», στη «σύγχρονη αναπτυγμένη εκπαίδευση» και —κατά φυσική συνέπεια— σ' αυτό που τελευταία είθισται να ονομάζεται «Ελλάδα του 2.000»...

Περί τίνος όμως πρόκειται; Που διαπλέκονται και πού διαφέρουν τα οράματα αστών και ρεφορμιστών; Ποιό είναι το κοινωνικο-οικονομικό-πολιτικό περιεχόμενο της «αναβάθμισης»; Ποια η αναγκαιότητά της; Υπάρχει δυνατότητα υλοποίησής της και σε ποιά κατεύθυνση; Ποια ολοκληρωμένα μέτρα τη συνιστούν και ποια είναι τα αναμενόμενα αποτελέσματά της;

Πριν προσπαθήσουμε ν' απαντήσουμε -όχι βέβαια ολοκληρωμένα- σ' αυτά τα ερωτήματα, αξίζει να σημειώσουμε, ότι ενώ πολλά έχουν γραφτεί για την όλη εκσυγχρονιστική — «αναβαθμισιακή» κίνηση στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ανεξάρτητα από τη σκοπιά, την ποιότητα και το βάθος αυτών των αναλύσεων), ελάχιστα υπάρχουν για την αντίστοιχη κίνηση στη Μέση Εκπαίδευση. Για να κυριολεκτήσουμε, απολύτως τίποτα ολοκληρωμένο και τεκμηριωμένο.

Υπάρχουν, φυσικά, αναλύσεις επιμέρους πλευρών της όλης κίνησης, από τη μεριά αστών τεχνοκρατών, «επαμφοτεριζόντων» διανοουμένων —κυρίως Πανεπιστημιακών— και των ρεφορμιστών (κύρια ΚΚΕ - ΕΑΡ), αναλύσεις που αφορούν π.χ. στο εξεταστικό και στη μαθητική αξιολόγηση, στην επιμόρφωση και στην αξιολόγηση των εκπαιδευτικών, στην υλικοτεχνική υποδομή κ.λπ., αλλά ποτέ αναλύσεις για το «όλον», πολύ περισσότερο θεωρητικά τεκμηριωμένες.

Θέτουμε κατ' ευθείαν το πρώτο βασικό ερώτημα, που πρέπει ν' απαντηθεί για να μπορέσουμε να ορίσουμε έναν κώδικα ώστε να κατανοούμε από κοινού «το σημαίνόμενο».

Εννοούν (όσοι αιτούνται την «αναβάθμιση»), κάποια δομική αλλαγή στη Παιδεία ή απλά κάποιον —διευρυμένο έστω— εκσυγχρονισμό ή μεταρύθμισή της, στα πλαίσια του δοσμένου κοινωνικοοικονομικού συστήματος και καταμερισμού εργασίας;

Απ' όλες τις διακηρύξεις των «αναβαθμισιών», μπορούμε με σιγουριά ν' απαντήσουμε, ότι πρόκειται για το δεύτερο, πρόκειται δηλαδή για κάποια «βαθεία» μεταρρύθμιση, που θα συμπαρασύρει —στο διάβα της προ τὰ «πάνω»— και τις παραγωγικές δυνάμεις, καθιστώντας την παιδεία και την οικονομική βάση ανταγωνιστικές, σε σχέση κυρίως με τους εοικικούς εταίρους, στα πλαίσια πάντα του δοσμένου καπιταλιστικού καταμερισμού εργασίας (ή για να είμαστε πιο ακριβείς, κάποιους τομείς της οικονομίας ανταγωνιστικούς).

Μιλώντας, λοιπόν, για «εκπαιδευτική αναβάθμιση», οι οπαδοί της εννοούν -με τον ένα ή τον άλλο τρόπο- και την «αναβάθμιση» του ελληνικού καπιταλισμού, «αναβάθμιση» με «ανθρώπινο» ή απάνθρωπο πρόσωπο, ανάλογα με την κάθε φορά ρεφορμιστική παραλλαγή.

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΕΣ ΥΠΕΝΘΥΜΙΣΕΙΣ

Η ηγεμονία της κυρίαρχης ιδεολογίας στηρίχθηκε πάντοτε σε ιδεολογήματα, που θεωρούνται «αυτονόητα», «φυσικά», στηριγμένα στον «κοινό νου».

Τα ιδεολογήματα αυτά παραπέμπουν στη σύγκριση με το «απίθετό» τους, που πάντα —βάσει της απλής (αστικής) λογικής— φαντάζει στείρο, αρνητικό και παράλογο, ενισχύοντας τη θέση των ιδεολογημάτων, ως κατευθύνσεων κοινής αποδοχής. Για παράδειγμα: Οικονομική Ανάπτυξη (= θετική αξία) - Άρνηση της οικον. ανάπτυξης (= παραλογισμός). Αναβάθμιση (= θετική αξία) - Άρνησή της (= παραλογισμός).

Αφού τα διλήμματα αυτά και οι «θετικές λύσεις» τους στηρίζονται στο «αυτονόητο» (δηλαδή στην άγνοια ή στην επιφανειακή γνώση), είναι αναγκαίο να ανατρέψουμε αυτό το κριτήριο του «κοινού νου» και να εμβαθύνουμε στην ουσία του κοινωνικού φαινομένου, στις πραγματικές διαστάσεις της ύπαρξής του και τις κινούσες δυνάμεις του.

Στο ζήτημα που εδώ μας απασχολεί, θα πρέπει λοιπόν να αφαιρέσουμε από την έννοια της αναβάθμισης την «ουδετερότητα» (που της προσφέρει τη «φυσική αποδοχή») και να ρωτήσουμε: **Αναβάθμιση (και εκπαίδευση) για ποιόν;**

Αν η απάντηση σ' αυτό το ερώτημα είναι: «Για όλους», τότε η άρνηση της αναβάθμισης —και όσων συνδέονται μ' αυτήν (ανάπτυξη κ.λπ.)— είναι όντως παραλογισμός.

Αν —αντίθετα— η απάντηση αποκαλύπτει μια παιδεία - οργανικό στοιχείο της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης, τότε παράλογο θα ήταν η υιοθέτηση του συνθήματος της αναβάθμισης απ' τους αριστερούς, οι οποίοι εξ ορισμού μάχονται την καπιταλιστική εκμετάλλευση και άρα όλα τα είδη «αναβάθμισης» των μηχανισμών της.

Η ΤΑΞΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΕΠΙΔΕΧΕΤΑΙ ΜΟΝΟ ΤΑΞΙΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ

Απ' όσα προαναφέραμε φαίνεται, ότι εμείς είμαστε πεισμένοι, πως η «αναβάθμιση» δεν είναι στόχος «για όλους».

Είμαστε πεισμένοι, όχι γιατί κάτι τέτοιο είναι «αυτονόητο», αλλά γιατί μια πραγματική μελέτη των νόμων κίνησης της κοινωνίας δείχνει, πως όσο η αστική τάξη κατέχει την εξουσία, η κάθε πρόοδος, η κάθε καινοτομία, η κάθε ανάπτυξη των επίσημων μηχανισμών —παρ' όλες τις αντιφάσεις που αυτές μπορεί ν' απελευθερώνουν— γίνεται προς όφελος της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης.

Σ' όλους τους αιώνες των ταξικών κοινωνιών, ουδέποτε οι κυρίαρχες τάξεις ανέπτυξαν τους μηχανισμούς κυριαρχίας τους προς όφελος των κυριαρχούμενων. Αυτό ναί, θάταν σ' αλήθεια παράλογο!

Για να κατανοήσουμε τι στόχους μπορεί να εκπληρώνει η «α-

ναβάθμιση» της εκπαίδευσης, πρέπει πρώτα απ' όλα να ορίσουμε τη θέση των εκπαιδευτικών μηχανισμών, μέσα στη συνολική οργάνωση του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής (Κ.Τ.Π.).

Οι μηχανισμοί της εκπαίδευσης αποτελούν τμήμα του οικολογικού μηχανισμού του Κ.Τ.Π. Οι μορφές και το περιεχόμενό τους καθορίζονται —σε τελευταία ανάλυση— από την οικονομική βάση της κοινωνίας και η ύπαρξή τους στοχεύει στη διατήρηση και αναπαραγωγή των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής, με δύο —βασικά— τρόπους:

α) Με την λειτουργία τους σαν ιδεολογικών μηχανισμών του κράτους, με στόχο τη διαίωνα της κυρίαρχης ιδεολογίας, μέσω της επιβολής των αστικών αξιών στο σύνολο της κοινωνίας, της εκπαίδευσης των στελεχών της αστικής τάξης, της τεχνητής διάσπασης των αντικειμένων γνώσης σε βάρος της ολικής θεώρησης της φύσης και της κοινωνίας, της αντίθεσης χειρωνακτικής - πνευματικής εργασίας, κ.λπ.

β) Με τη λειτουργία τους σαν καταναμητικών μηχανισμών, αρμόδιων να προετοιμάσουν τα ειδικευμένα στελέχη, τους διαχειριστές των πολιτικών, οικονομικών κ.λπ. μηχανισμών. Η δεύτερη αυτή λειτουργία συνδέεται άμεσα και με τους ταξικούς φραγμούς, που αποτελούν την πρώτη φάση επιλογής, που ακολουθείται από σειρά επόμενων κρισηρισμάτων (μεταπτυχιακά, επιμόρφωση - μετεκπαιδεύσεις, κ.λπ.).

Και οι δύο αυτές λειτουργίες είναι άμεσα συνυφασμένες με τον πρωταρχικό ρόλο της εκπαίδευσης, τη συνεισφορά δηλαδή στην αναπαραγωγή του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής.

Έτσι, η οποιαδήποτε ανάγκη αναβάθμισής τους, απορρέει από τις γενικότερες καθυστερήσεις του συστήματος, από τις εν γένει ανάγκες υπέρβασης των προβλημάτων ομαλής του ανάπτυξης.

Εφ' όσον, λοιπόν, η εκπαίδευση είναι ταξική, η αναβάθμισή της (νοούμενη σαν προαγωγή των υπαρχόντων μηχανισμών), δεν μπορεί παρά να κινείται μέσα στο ταξικό αυτό πλαίσιο και μάλιστα να το εξυπηρετεί πιο αποτελεσματικά, αλλιώς δε θαχε και λόγο ύπαρξης.

Κάτι τέτοιο συμβαίνει, για παράδειγμα, στους ιδιαίτερα αναβαθμισμένους εκπαιδευτικούς μηχανισμούς των ΗΠΑ και των αναπτυγμένων καπιταλιστικών χωρών της Δυτ. Ευρώπης. Βέβαια, ένα αναβαθμισμένο (και «πλουραλιστικό») περιεχόμενο σπουδών, όπως το προπαγανδίζουν ΕΑΡ, ΚΚΕ (προσθέτοντας το ΚΚΕ τα εκπαιδευτικά πρότυπα των ανατολικών ταξικών κοινωνιών) κ.λπ., που όχι μόνο δεν αλλάζει αυτή τη πραγματικότητα, αλλ' αντίθετα την νομιμοποιεί, προσδίδοντάς της αριστερό άλλοθι.

ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Αν θέλουμε τώρα να δούμε πιο συγκεκριμένα την κατάσταση στην Ελλάδα, θα πρέπει να επισημάνουμε και τις ιδιομορφίες ανάπτυξης του ελληνικού καπιταλισμού, τα χαρακτηριστικά της κρίσης του και τις παλινδρομήσεις και ανακολουθίες που αυτά συνεπάγονται στις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις (που είτε έγιναν, είτε εξαγγέλλονται).

Πολύ συνοπτικά αναφέρουμε: Σε διαδικασία οξυτάτης κρίσης βρίσκεται ολόκληρο το σύστημα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, που επέβαλε στη χώρα μας ο ιμπεριαλισμός και η ντόπια μονοπωλιακή αστική τάξη από τις αρχές του '50, μετά το τέλος του εμφυλίου πολέμου. Η οικονομική κρίση εκδηλώθηκε στις αρχές του '70, συνέχισε να βαθαίνει ασταμάτητα για μια δεκαετία και τα τελευταία χρόνια ξέσπασε με βίαιο τρόπο, απειλώντας να συμπαρασύρει ολόκληρη την οικονομία στην πλήρη χρεωκοπία.

Η κρίση σήμερα βρίσκεται σε εξέλιξη, είναι έξω από κάθε έλεγχο, απειλεί με κατάρρευση ολόκληρους τομείς της καπιταλιστικής οικονομικής βάσης, οδηγεί σε πρωτοφανή μείωση του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων και σε —ραγδαία αυξανόμενη— ανεργία την νεολαία.

Η κρίση αυτή είναι αζεπέραστη μέσα στις συνθήκες του κρατικομονοπωλιακού καπιταλισμού, γιατί δεν πρόκειται για μια απ τις γνωστές περιοδικές κυκλικές κρίσεις του αναπτυγμένου καπιταλισμού, αλλά για μια μακρόχρονη γενικευμένη δομική κρίση, που συνδέεται ιδιαίτερα με την κρίση του συστήματος ιμπεριαλιστικής εξάρτησης και με το ρόλο της Ελλάδας στο διεθνή καταμερισμό εργασίας, ιδιαίτερα —στις σημερινές συνθήκες— με τον καταμερισμό που της επιβάλλει η ΕΟΚ.

Συνέπειες της κρίσης είναι η συνεχής καταστροφή παραγωγικών δυνάμεων, η σταθερή αποβιομηχάνιση της ελληνικής οικονομίας, η πτώση της βιομηχανικής παραγωγής, η συνεχής μείωση επενδύσεων παγίου κεφαλαίου στη μεταποίηση, η στασιμότητα ή μείωση του εθνικού εγχώριου προϊόντος, η τεράστια αύξηση στο έλλειμα του ισοζυγίου πληρωμών, στο έλλειμα του κρατικού προϋπολογισμού και των δημόσιων επιχειρήσεων, η αλματώδης αύξηση του εξωτερικού χρέους.

Ιδιαίτερα οι επιπτώσεις απ' την ένταξη στην ΕΟΚ θα μπορούσαν κωδικοποιημένα να περιγραφούν σαν: περιορισμός στην ανάπτυξη της ντόπιας παραγωγής, επιδείνωση της αποβιομηχάνισης, εξαγορά ελληνικών επιχειρήσεων, διόγκωση του αριθμού των προβληματικών, ένταση της εξάρτησης απ' το ξένο κεφάλαιο (τεχνολογική, χρηματοδοτική, εμπορική εξάρτηση), παραπέρα βάθεμα της στρεβλής ανάπτυξης του ελληνικού καπιταλισμού.

ΥΠΑΡΧΕΙ ΔΙΕΞΟΔΟΣ;

Για τη «διέξοδο απ' την κρίση» έχουν υποδειχθεί πολλά «φάρμακα». Με την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση, στηρίχτηκαν οι ελπίδες για το ξεπέρασμα της κρίσης στον κρατικό τομέα της οικονομίας. Ο οικονομικός αυτός στόχος, συνοδευόταν και με τον πολιτικό στόχο της «συναίνεσης» και των «συμμετοχικών διαδικασιών», για τη χειραγώγηση του κινήματος, τον ιδεολογικοπολιτικό του αφοπλισμό, αλλά και τον πλήρη έλεγχο των κρατικών μηχανισμών από το ΠΑΣΟΚ.

Η διεύρυνση του κρατικού τομέα και η στήριξη σ' αυτόν, όχι μόνον δεν οδήγησαν στο ξεπέρασμα της κρίσης, αλλ' αντίθετα

την όξυναν περισσότερο, ενώ παράλληλα η απάτη των «συμμετοχικών διαδικασιών» άρχισε να ξεσκεπάζεται.

Μπροστά στα νέα αδιέξοδα, είχαμε αναπροσαρμογή της πασοκικής πολιτικής, ιδιαίτερα μετά τις τελευταίες βουλευτικές εκλογές, κατεύθυνση γενικής «φιλελευθεροποίησης» της οικονομίας, το αντιδραστικό πρόγραμμα «σταθεροποίησης» κ.λπ.

Μια τέτοια εξέλιξη έρχεται να επιβεβαιώσει τον ψεύτικο χαρακτήρα του διλήμματος «κρατικός ή ιδιωτικός τομέας» για την έξοδο —δήθεν— απ' την καπιταλιστική κρίση και να καταδείξει πως οι θεωρίες αυτές είναι ένα όπλο στα χέρια της αστικής τάξης, που —ανάλογα με τις συνθήκες— το χρησιμοποιεί για να ξεπερνά τα ιδιαίτερα προβλήματά της, αποπροσανατολίζοντας το κίνημα απ' τους ταξικούς στόχους της πάλης του.

Ο τομέας της εκπαίδευσης, με τη σειρά του, μαστίζεται από μια χρόνια κρίση, που στις συνθήκες γενικευμένης κοινωνικοοικονομικής κρίσης που προαναφέραμε, καθιστά τη λύση των προβλημάτων, ουσιαστικά αδύνατη για την αστική τάξη.

Το ζήτημα δεν είναι τεχνοκρατικό - οικονομικό, είναι πρώτα και κύρια **πολιτικό**. Άρα και οι απαντήσεις —ιδιαίτερα όσων αναφέρονται στην αριστερά— δεν μπορούν παρά στην κύρια τους πλευρά να θέτουν **το πολιτικό ζήτημα**, ότι δηλαδή **μόνον με την ανατροπή της πολιτικής κυριαρχίας της αστικής τάξης και του ιμπεριαλισμού, μπορεί στρατηγικά να μιλάμε για έξοδο από την κρίση, σε όφελος του κινήματος και των καταπιεζόμενων τάξεων.**

Γιατί στην Ελλάδα, όπου ανθίζουν οι προβληματικές, η Παιδεία θυμίζει προβληματική επιχείρηση, χωρίς προοπτικές εξυγίανσης...

«ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ» ΚΑΙ ΡΕΦΟΡΜΙΣΜΟΣ

Θα εξετάσουμε τις απόψεις πρώτα και κύρια του ΚΚΕ και κατά συνέπεια της συνδικαλιστικής του παράταξης της ΔΕΕ και κατά δεύτερο λόγο τις απόψεις της ΕΑΡ, απόψεις που εκφράζουν μια ισχυρή μερίδα μέσα στο «Γληνό».

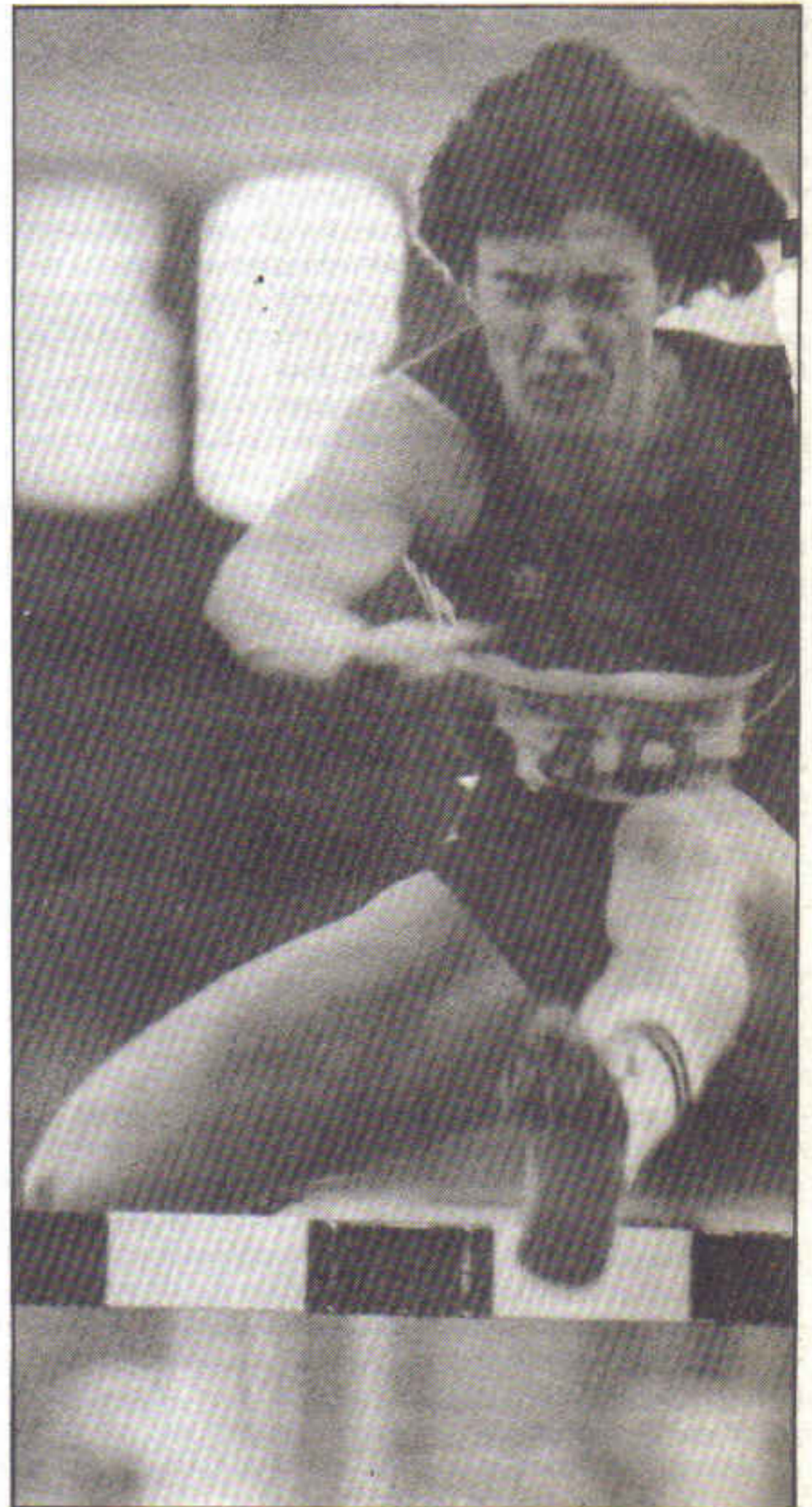
Υπάρχουν, βέβαια, κι άλλες ρεφορμιστικές αποκλίσεις, που στον ένα ή τον άλλο βαθμό εκφράζονται μέσα στο κίνημα των εκπαιδευτικών, αλλά αυτές είτε είναι εντελώς περιορισμένες —σε επεξεργασία και εμβέλεια— είτε αποτελούν παραλλαγές των λογικών που θα εξετάσουμε.

Α) Οι απόψεις ΚΚΕ - ΔΕΕ

Η θεωρητική βάση της «αναβάθμισης» και των εκσυγχρονιστικών οραμάτων του ΚΚΕ και της ΔΕΕ, πρέπει ν' αναζητηθούν στη βαθύτερη ιδεολογική και πολιτική τους φυσιογνωμία, ιδιαίτερα στη θεωρία της «αλλαγής με κατεύθυνση το σοσιαλισμό», που επεξεργάστηκε το 12ο συνέδριο του ΚΚΕ.

Η γραμμή αυτή τίθεται όχι σαν υποβοηθητική ενός γενικότερου στρατηγικού σχεδίου ή σαν τακτικό βήμα, αλλά σαν επιθετικό γενικό σχέδιο «μετάβασης» στο σοσιαλισμό. Θίγει και απαντά σε όλα τα βασικά προβλήματα της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας. Δεν πρόκειται απλώς για μια πολιτική φάση, αλλά για μια οικονομική - κοινωνική φάση, στάδιο, περίοδο ή όπως αλλιώς την ονομάζουν, με αποφασιστικούς «ριζοσπαστικούς μετασχηματισμούς», «νέου τύπου οικονομική ανάπτυξη» και «μάχη για την κρατική και πολιτική εξουσία».

Συνοπτικά, η «αλλαγή» του ΚΚΕ στοχεύει στην παραπέρα ανάπτυξη του κρατικομονοπωλιακού καπιταλισμού, μέσω της απορροιστικής ενίσχυσης του κρατικού - καπιταλιστικού τομέα της

οικονομίας.

Πρακτικά αρνείται τον αστικό ταξικό χαρακτήρα του κράτους, χρεώνοντας σ' αυτό το κράτος —και την κυβέρνηση που το διαχειρίζεται— το χτύπημα των μονοπωλίων και την εφαρμογή μιας φιλολαϊκής πολιτικής. Επακόλουθα, αρνείται την αναγκαιότητα ανατροπής του κράτους, προωθώντας τις βαθμιαίες εσωτερικές αλλαγές και τον εκδημοκρατισμό του.

Καλλιεργεί επίσης έντονα τον οικονομισμό και προωθεί μέσα στο κίνημα το ψεύτικο δίλημμα «ιδιωτικός ή κρατικός» καπιταλιστικός τομέας.

Για να μην φαντάζουν όσα προαναφέραμε σαν αφορισμοί, θα παραθέσουμε ορισμένα χαρακτηριστικά αποσπάματα, αποδεικτικά των ισχυρισμών μας.

«... Τί είναι το κράτος, με την άνοδο των δυνάμεων της Αριστεράς και της προόδου στην κυβερνητική εξουσία. Πρέπει να μας είναι καθαρό αυτό το ζήτημα. Θα πρόκειται για αστικό κράτος. Η κυβέρνηση της Αριστεράς, στηριγμένη αποφασιστικά στις κοινωνικοπολιτικές δυνάμεις της αλλαγής και στο μαζικό κίνημα, θα επιδιώξει έναν τέτοιο εκδημοκρατισμό των κρατικών, οργάνων, των θεσμών κ.λπ., που θα επιτρέψει την χρησιμοποίηση των αλλαγών που ωρίμασαν.

Είναι δυνατόν αυτό; Αν κάθε βήμα από πάνω, από την κυβέρνηση, στηρίζεται στο λαϊκό κίνημα, τότε ναι. Μόνο μια τέτοια στρατηγική αντίληψη μπορεί να είναι εγγύηση πραγματοποίησης δημοκρατικών αλλαγών, χωρίς ακόμα ν' αλλάξει ριζικά ο χαρακτήρας της εξουσίας. Σ' αυτήν την κατεύθυνση χρησιμοποιώντας τη δράση των μαζών, είναι δυνατόν να οδηγηθεί ο εκδημοκρατισμός ως εκείνο το αποφασιστικό όριο, πέρα από το οποίο αλλάζει ο ίδιος ο χαρακτήρας της εξουσίας του».

(Απάντηση του Χ. Φλωράκη, σε ερωτήματα μελών του ΚΚΕ από την Ανατολ. Πελοπόννησο, για το 12ο Συνέδριο, υπογρ. δικές μας).

Αξίζει εδώ να σχολιάσουμε, ότι —απ' όσα λέγονται— δεν πρόκειται για μια στρατηγική για ν' αποκτήσουν οι εργαζόμενοι το κράτος τους, με μοχλό μια «δημοκρατική κυβέρνηση», αλλά για μια στρατηγική για ν' αποκτήσει η «δημοκρατική κυβέρνηση» (όπου θα βρίσκεται το ΚΚΕ) το αστικό κράτος, με μοχλό τους εργαζόμενους. Πρόκειται για παλιά στρατηγική των αστικών κομμάτων στις μεταξύ τους διαμάχες, που καμιά σχέση βέβαια δεν έχει με τη μαρξιστική θεωρία και πολιτική.

«Μια νέου τύπου οικονομική ανάπτυξη, απαιτεί την εφαρμογή αμέσου και μακροπρόθεσμου σχεδίου παραγωγικής ανασυγκρότησης της χώρας, που θα ενεργοποιήσει το παραγωγικό δυναμικό της, θ' ανανεώσει τεχνολογικά τη βιομηχανία, την αγροτική οικονομία και τις υπηρεσίες, θα δημιουργήσει νέους βιομηχανικούς κλάδους και θα εκσυγχρονίσει τους παραδοσιακούς, θα προωθήσει την αναδιάρθρωση των αγροτικών καλλιεργειών, προς όφελος των αγροτών και της αγροτικής οικονομίας...

Βασικά κριτήρια και κατευθύνσεις της παραγωγικής ανασυγκρότησης πρέπει να είναι: Η εξειδίκευση της παραγωγής, συνδυασμένη με την ανάγκη για μια πολυκλαδική οικονομική διάρθρωση. Ο εκσυγχρονισμός της τεχνικής βάσης της οικονομίας, με την εισαγωγή των επιτευγμάτων της πληροφορικής και της επιστημονικοτεχνικής επανάστασης... Η ενίσχυση της εθνικοποίησης, η διαμόρφωση ενιαίων παραγωγικών συμπλεγμάτων, η προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης... Αλλαγή μηχανισμού οικονομικής ρύθμισης, πιστωτική, φορολογική πολιτική κ.λπ... διαμόρφωση νέων θεσμών και οργάνων προώθησης συντονισμού και προγραμματισμού... προώθηση νέων επενδύσεων σε κρίσιμους και αποδοτικούς για τη χώρα τομείς (ορυκτός πλούτος, αλιεία, βιομηχανική

επεξεργασία αγροτικών προϊόντων), στους τομείς νέων τεχνολογιών, σε σημαντικά έργα υποδομής, έργα ανάπτυξης της εγχώριας οικονομικής βάσης, σε τομείς υποκατάστασης εισαγωγών, επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας, σύγχρονης, ορθολογικής και αποδοτικής, τουριστικής υποδομής σε άλλους. Βασικός όρος, για την ανασυγκρότηση της οικονομίας μας και την κατάκτηση από αυτήν μιας νέας θέσης στα πλαίσια του διεθνούς καταμερισμού εργασίας, είναι και ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός της, με βάση τις νέες τεχνολογίες και ιδιαίτερα με την πλατιά και ορθολογική αξιοποίηση της πληροφορικής...»

(12ο Συνέδριο του ΚΚΕ)

Το όραμα του ΠΑΣΟΚ, το γλυκό όνειρο ενός υπουργού Οικονομικών της Ν.Δ. ή του προέδρου του ΣΕΒ, μπορεί ωραιότερα να εκφραστεί με τον ίδιο ακριβώς τρόπο...

Το «όραμα» αυτής της «ανάπτυξης νέου τύπου», θα υλοποιηθεί από τον υπάρχοντα δημόσιο τομέα (αφού αυτός «δραστικά μετασχηματισθεί» και «απογραφειοκρατικοποιηθεί».

Στην «ανάπτυξη» αυτή επιφυλάσσεται περίοπτη θέση στο κεφάλαιο —ιδιωτικό και κρατικό— μάλιστα αυτό θα «Ιαναβαθμιστεί». Φυσικά με την «κατάργηση της ασυδοσίας» και την «αναθεώρηση του συστήματος κινήτρων», ώστε «να εξασφαλιστεί η ένταξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην ανάπτυξη της εθνικής παραγωγής», για να επενδύσει το μεγάλο κεφάλαιο σε «εθνικούς τομείς».

Φωτεινό μέλλον περιγράφει επίσης το ΚΚΕ για κάθε είδους καπιταλιστή ή επίδοξο καπιταλιστή, ακόμα και για τους υπεργολάβους του δημόσιου τομέα, προσθέτοντας ολίγη «διαφάνεια», ώστε να συνεχίσουν ανενόχλητα την «Παραγωγική συμβολή τους».

Αλλά, τί θέση επιφυλάσσει για τους εργαζόμενους η «ανάπτυξη νέου τύπου», πράγμα που και —κυρίως— μας ενδιαφέρει.

«Η εργατική τάξη με την ολόπλευρη κινητοποίηση του δυναμικού της, την άνοδο της επιστημονικοτεχνικής της κατάρτισης και εξειδίκευσης, τη συνειδητοποίηση της προσφοράς της για μια ανάπτυξη που ανταποκρίνεται στα ταξικά της συμφέροντα, τα συμφέροντα όλης της χώρας, με το δυνάμωμα του ρόλου της στην παραγωγή διαδικασία, θα αποτελέσει τον καθοριστικό παράγοντα για την παραγωγική ανασυγκρότηση, την άνοδο της παραγωγικότητας της εργασίας και την προώθηση της ανάπτυξης νέου τύπου. Η εργατική τάξη και όλοι οι εργαζόμενοι μπορούν να νιώσουν, ότι για την επιτυχία μιας τέτοιας ανάπτυξης, που θα δίνει αποτελέσματα προς όφελός τους, αξίζει ακόμα και θυσίες».

(12ο Συνέδριο, οι υπογρ. δικές μας)

Εντατικοποίηση της εργασίας, άνοδο της παραγωγικότητας, λιτότητα και θυσίες, υπόσχεται στους εργαζόμενους το ΚΚΕ, σ' αντάλλαγμα για την «αναθεώρηση του συστήματος κινήτρων και επιδοτήσεων προς το ιδιωτικό κεφάλαιο», για το «νέο πλαίσιο επιχειρηματικής δραστηριότητας με διαφάνεια», για την «ένταξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην ανάπτυξη της εθνικής παραγωγής», για τις «μικτές επιχειρήσεις με σοσιαλιστικές χώρες, χώρες του γ' κόσμου, αλλά και καπιταλιστικές χώρες» κ.λπ., κ.λπ.

Ποιά τάξη θα βρίσκεται στην εξουσία στην «αλλαγή» του ΚΚΕ. Ποιός ο ταξικός χαρακτήρας του κρατικού τομέα στην «αλλαγή» αυτή;

Παρ' όλο που απάντηση το ΚΚΕ δε δίνει, τα πράγματα είναι ξεκάθαρα: Η τάξη που θα καθοδηγήσει την «ανάπτυξη» αυτή, θα είναι η αστική τάξη και αυτοί που θα πληρώσουν την υποτιθέμενη ανάπτυξη θα είναι οι εργαζόμενοι.

Ποιά είναι τώρα η θέση της Παιδείας, σ' όλη αυτή τη διαδικασία για την «ανάπτυξη νέου τύπου»;

Στην «Επιστημονική Σκέψη» (τεύχος 38, Μάρτης - Απρίλης '88), υπάρχει ένα αφιέρωμα στην Παιδεία, που περιέχει τέτοιου είδους κατευθύνσεις, όχι βέβαια ολοκληρωμένες, αλλά τουλάχιστον τον πυρήνα τους.

«Απ' τη μιά μεριά, ο κατήφορος της συντηρητικής αναδιάρθρωσης της παιδείας προς όφελος των μονοπωλίων...

Απ' την άλλη, ο «ανήφορος» της αναβάθμισης της παιδείας προς όφελος του «παιδιού... Πολιτική που στοχεύει στην κατάκτηση της μόρφωσης και των προϋποθέσεων της σ' όλη την έκταση της δημόσιας παιδείας, στην εξασφάλιση σύγχρονης γνώσης και ειδικότητας για όλους, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της εποχής μας...».

(Ε. Σ., σελ. 2)

Ας έρθουμε στο **πλαστό δίλημμα** του κατήφορου - ανήφορου.

Δεν υπάρχουν δύο αναβαθμίσεις, η «κακή» (συντηρητική αναδιάρθρωση) και η «καλή» (ανεξάρτητη από τις εκμεταλλευτικές δομές και «φιλολαϊκή» μέσα σ' ένα αντιλαϊκό σύστημα).

Η ολότητα του κοινωνικού σχηματισμού ενσωματώνει —κατά κανόνα— λειτουργικά τα διάφορα επίπεδά της, αλληλοτροφοδοτώντας τα, στην κατεύθυνση της προαγωγής του συνολικού συστήματος. Διαφορετικά, θα είχαμε κοινωνικούς σχηματισμούς με καπιταλιστικές παραγωγικές σχέσεις, αντικαπιταλιστική παιδεία, αστικό νομικό πλαίσιο και προοδευτικό περιεχόμενο σπουδών, κ.λπ.

Η συντηρητική αναδιάρθρωση δεν είναι κατήφορος, είναι ανήφορος —δύσβατος έως απάτητος— για την αστική τάξη, όσο ανήφορος είναι και η συνολική αναβάθμιση του ελληνικού καπιταλισμού.

«Ποιά είναι η αναγκαία εκπαιδευτική πολιτική για τη χώρα μας σήμερα, για τη σωστή μόρφωση, τη διαμόρφωση της προσωπικότητας, την ανάπτυξη της χώρας, την πρόοδο της ελληνικής κοινωνίας, τη βελτίωση της θέσης μας στο διεθνή καταμερισμό εργασίας;»

(ερώτημα για τη συζήτηση με τους Βουδούρη, Βώρο, Γκόγκο, Δασκαλάκη, Κλημόπουλο, στο ίδιο, σελ. 13)

Έτσι το «ποιά είναι η αναγκαία εκπαιδευτική πολιτική σήμερα για τη χώρα μας...», μπλέκεται —για το ΚΚΕ— με στόχους εξ ορισμού αντιφατικούς:

1] **Για τη σωστή μόρφωση** (σωστή μόρφωση είναι η μόρφωση που γενικά κινείται σε αντικαπιταλιστική κατεύθυνση και έχει ριζοσπαστικό περιεχόμενο, σε άρρηκτο δεσμό με την πράξη ή κάνουμε λάθος;). Το αστικό σχολείο —και στην καλύτερή του μορφή— δεν μπορεί **δομικά** να ενώσει θεωρία - πράξη και μάλιστα στην κατεύθυνση μιας ανατρεπτικής για το σύστημα και για το αστικό σχολείο άρα - γνώσης.

2] «... τη διαμόρφωση της προσωπικότητας, την ανάπτυξη της χώρας...». Ο στόχος της ανάπτυξης —σε συνθήκες αστικών κοινωνικών σχέσεων και αστικής πολιτικής εξουσίας— σημαίνει αστική ανάπτυξη, μ' όποιες εναλλακτικές μορφές μπορεί αυτή να παίρνει (κυριαρχία του ιδιωτικού ή του κρατικού κεφαλαίου κ.λπ.). Η ανάπτυξη (ή «ανάπτυξη») αυτή δεν είναι υπέρ των εργαζομένων, έστω κι αν περιλαμβάνει σ' ορισμένες περιπτώσεις και παραχωρήσεις στους εργαζομένους (π.χ. τα «κράτη πρόνοιας» της προηγούμενης δεκαετίας στην Ευρώπη).

«Θα μπορούσε να γενικωθεί κανείς στο εξής: «Αυτό που χρειαζόμαστε σήμερα είναι μια δημοκρατική μεταρρύθμιση, μια δημοκρατική διοίκηση και ένας δημοκρατικός έλεγχος του εκπαιδευτικού συστήματος, μέσα από έναν δημοκρατικό σχεδιασμό για την Παιδεία».

Για να υλοποιηθούν τα παραπάνω είναι απαραίτητη η αγωνιστική διεκδίκηση σε μια κατεύθυνση που θα εξυπηρετεί τα συμφέροντα των εργαζομένων. Σε μια τέτοια κατεύθυνση θα εξασφαλίζεται η ανάπτυξη όλων των παραγωγικών δυνάμεων, που είναι βασική προϋπόθεση για ριζικό μετασχηματισμό της κοινωνίας...».

(Δ. Δασκαλάκης, συνεργάτης του τμήματος παιδείας του ΚΚΕ, στο ίδιο, σελ.30)

Έτσι «η δημοκρατική μεταρρύθμιση... διοίκηση... έλεγχος... (με)... κατεύθυνση που εξυπηρετεί τα συμφέροντα των εργαζομένων», δεν είναι παρά μεταφυσικά φληναφήματα, στρατευμένα στην παραπάνω λογική.

Το συμπέρασμα, όμως, ότι όλα αυτά εξασφαλίζουν την ανάπτυξη της κοινωνίας, είναι —αν μή τι άλλο— ιδιαζόντως αντιφατικό.

Ναι, η ανάπτυξη των Π.Δ. είναι προϋπόθεση για το μετασχηματισμό. Η ανάπτυξη όμως των Π.Δ. σε συνθήκες καπιταλισμού, δεν είναι πάντα ουδέτερη. Η βασικότερη μάλιστα πλευρά τους, η ανθρώπινη εργασία —και ειδικότερα η οργάνωσή της— δεν μπορεί να θεωρηθεί ουδέτερη, αφού αποτελεί οργάνωση των κοινωνικών σχέσεων στο χώρο της παραγωγής. Διεύθυνση, επιστασία και οργάνωση της άμεσης εργασίας στον καπιταλισμό είναι δομημένες έτσι, ώστε:

α) Να συντηρούν και ν' αναπαράγουν το χωρισμό πνευματικής χειρωνακτικής εργασίας.

β) Να φτάνουν τη μέγιστη δυνατή αποδοτικότητα, σέ βάρος της βιολογικής και ψυχολογικής αντοχής των εργατών.

γ) Να εντείνουν την αλλοτρίωση και τον οργανικό διαχωρισμό του εργαζόμενου από τις υλικές συνθήκες της ύπαρξής του («παραγωγικές» και μή).

δ) Να εντείνουν την εξατομίκευση και τον ανταγωνισμό, μέσω των «πριμ» παραγωγικότητας και άλλων «κινήτρων».

ε) Να «φυσικοποιούν» —σε ιδεολογικό επίπεδο— τις σχέσεις εξουσιαστών - εξουσιαζομένων, εμφανίζοντάς τες στην παραγωγική διαδικασία σαν αμετακίνητες αρχές μιας (της μοναδικής) αποτελεσματικής παραγωγικής οργάνωσης.

Έτσι, η καπιταλιστική οργάνωση της εργασίας είναι ταξική Παραγωγική Δύναμη, που υλοποιεί λειτουργίες του κεφαλαίου. Η δε ανάπτυξή της, κάθε άλλο παρά αποτελεί συνεισφορά στον κοινωνικό μετασχηματισμό (εκτός κι αν «κοινωνικός» για το ΚΚΕ δε σημαίνει σοσιαλιστικός).

Το ίδιο ισχύει και για ορισμένες άλλες μορφές Π.Δ., χωρίς αυτό να σημαίνει, βέβαια, πως στο σύνολό τους οι Π.Δ. είναι ταξικές.

«... έχουν επιλέξει να κρατιέται σε χαμηλό επίπεδο η εκπαίδευση των πολλών. Εκεί στοχεύουν, νομίζω και τα μέτρα που ελαττώνουν τον έλεγχο, την αξιολόγηση και εκπ. συστήματος και του μαθητή και του εκπαιδευτικού, σε σχέση με το τί μόνρφωση παρέχεται στο σχολείο. Δηλαδή, η αξιολόγηση του όλου συστήματος χαλαρώνει από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, η προσπάθεια παροχής υψηλού επιπέδου μόνρφωσης και στις παραπάνω βαθμίδες και ιδίως της, χαλαρώνει...»

(Επ. Σκέψη, στο ίδιο σελ. 26)

«... Δεν αξιολογούνται συστηματικά οι μαθητικές επιδόσεις. Μειώθηκαν οι απαιτήσεις για περισσότερη και καλύτερη μόνρφωση. Ο στόχος άγνωστος. Το κύριο επιχείρημα «ανακούφιση του μαθητή». Τα αποτελέσματα ανησυχητικά...»

(Α. Γκόγκος, στο ίδιο, σελ. 20)

Ασφαλώς, η διαπίστωση της Ε.Σ., ότι κρατιέται σε χαμηλό επίπεδο η εκπαίδευση των πολλών, είναι πέρα για πέρα αληθινή. Οι ταξικοί φραγμοί στη μόνρφωση αποτελούν πάγια συνιστώσα της αστικής εκπαίδευσης, συμβάλλοντας στην αναπαραγωγή των ταξικών σχέσεων εκμετάλλευσης και εξουσίας.

Από κεί και πέρα όμως, το άλμα του γράφοντος θ' άφησε θάμβο και το σύντροφό του, το γνωστό Μπούμπκα...

Οι ταξικοί φραγμοί εντείνονται με τη χαλάρωση της αξιολόγησης! Γιατί; Γιατί ελαττώνουν τον έλεγχο, ο οποίος —όπως φαίνεται— εγγυάται ίση μεταχείριση, ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας και λοιπά ευτράπελα. Ο «μαρξιστής» της Ε.Σ. φαίνεται ότι ουδέποτε άκουσε, πως ο έλεγχος (που οι μορφές του είναι αλλιώς είναι ασφκτικά καθορισμένες από το αστικό νομικό πλαίσιο) συμβάλλει στην αναπαραγωγή της «επίσημης» γνώσης (βλ. αστικής ιδεολογίας), επιβραβεύοντας αυτούς που την αφομοιώνουν και εξοβελίζοντας τους υπόλοιπους. Πως ο έλεγχος και η αξιολόγηση εντείνουν τον ανταγωνισμό και τον ατομικισμό, διαλύουν τη συλλογικότητα και αλληλεγγύη των μαθητών, σπενόμενοι τίτλους ευφυίας στους «ικανούς» και συντρίβουν —ψυχολογικά, κοινωνικά, επαγγελματικά— τους υπόλοιπους. Δεν διανοήθηκε, πως το παιδί του πλούσιου μπαμπά, με τα πολλά ιδιαίτερα μαθήματα, ξεκινάει τον αγώνα δρόμου από τη μέση, έχοντας ήδη εξασφαλισμένη τη νίκη, από τα πρώτα χρόνια του στα θρονία. Δεν του πέρασε καν απ' το μυαλό, πως μαθητές επιφορτισμένοι και με το πρόβλημα του βιοπορισμού δεν αντέχουν τη μοχη της διάκρισης με τους συνομηλικούς τους, που καθισμένοι σε γραφεία ΣΑΤΟ προετοιμάζονται για το λαμπρό τους μέλλον. Δε πήρε —τέλος— χαμπάρι, πως η αξιολόγηση ακριβώς επειδή πετυχαίνει όλα αυτά, δεν «χαλαρώνει», ούτε «ελαττώνεται». Απλώς μετατοπίστηκε το κύριο βάρος της εκεί που η μάχη σώμα με σώμα έχει «αξία». Στην τελική επιλογή, στις δέσμες και στα βασικά μαθήματα. Εκεί όπου, με μια μόνο κίνηση, θα χωρίσουν τους αμνούς από τα ερίφια (και έπεται φυσικά συνέχεια).

«Ανύποπτος, λοιπόν για όλ' αυτά ο γράφων κλαίει με μάυρο δάκρυ για την ελάττωση της αξιολόγησης. Έχει δίκιο. Στο ζήτημα αυτό, ακόμη και το ΠΑΣΟΚ του προσάπτει δεξιοφροσύνη και διευκολύνεται να διαφημίζει τους εκσυγχρονισμούς του σαν προοδευτικούς... Έχει άδικο;

ΜΟΡΦΩΣΗ ΠΡΙΝ ΑΠ' ΟΛΑ

Η ομιλία του ΓΡΗΓΟΡΗ ΦΑΡΑΚΟΥ στην ολομέλεια της Επιτροπής Πόλης της ΚΟΑ του ΚΚΕ για τα ζητήματα της παιδείας

Na διαβάζουν, η πρώτη υποχρέωση

οργανώσεις που καθοδηγούν οι ΚΟΒ, να βάλουμε το θέμα ότι πρέπει να διαβάζουν, πρέπει να έχουν επιδόσεις καλές στα μαθήματα. Όσο δίνουμε κατανόησει γιατί χρειάζε-

ΜΟΡΦΩΣΗ ΠΡΙΝ ΑΠ' ΟΛΑ

αυτό μπορεί να οδηγεί στη βαθμοθηρία. Και χρειάζεται, επομένως, να ιεραρχήσουμε αυτή την υποχρέωση των μαθητών, των φοιτητών, των σπουδαστών, σαν πρώτη.

Είναι απλό πράγμα, σύντροφοι. Και πρέπει αυτή την άποψη να την αποδεχτούν, σ' αυτό το καθήκον να ανταποκριθούν, πριν απ' όλα, τα μέλη και οι οπαδοί της ΚΝΕ. Κι από κεί και πέρα να προσπαθούμε να την κάνουμε κοινή

ΚΚΕ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΘΗΝΑΣ

Τα δικά μας σχόλια μάλλον περιπτεύουν...

Β) Οι απόψεις της ΕΑΡ

Οι απόψεις του κόμματος αυτού, συνοψίζονται σ' αυτό που οι ίδιοι ονομάζουν «εφαρμογή του αριστερού δημοκρατικού εκσυγχρονισμού στα ζητήματα της εκπαίδευσης».

Αν διαβάσει κανείς τις «Προτάσεις, για μια δημοκρατική εκπαιδευτική μεταρρύθμιση» (Τμήμα Εκπαίδευσης και Έρευνας της Κ.Ε. της ΕΑΡ), θα αναρωτηθεί αν οι συντάκτες των «Προτάσεων» είναι «ανυποψίαστοι» για το κοινωνικό σύστημα μέσα στο οποίο ζουν ή αν — απλώς— παριστάνουν τους αφελείς...

Εξηγούμαστε: «Εξανίσταται» η ΕΑΡ, γιατί στην εκπαίδευση «εισάγονται τα κριτήρια της αγοράς», για την «μετατροπή της εκπαίδευσης σε εμπόρευμα», για την «υποταγή της εκπαίδευσης στην παραγωγή», κατηγορώντας για οικονομισμό ΠΑΣΟΚ - ΝΔ - ΚΚΕ (ακριβώς γιατί προωθούν τα παραπάνω).

Όπως ήδη αναφέραμε, αφού η εκπαίδευση αποτελεί τμήμα του εποικοδομήματος του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, καθορίζεται —σε τελευταία ανάλυση— απ' την οικονομική βάση (δηλ. τις παραγωγικές δυνάμεις, τις παραγωγικές σχέσεις και τη μεταξύ τους σχέση).

Η λειτουργία της εκπαίδευσης —σαν ιδεολογικού και καταναγκαστικού μηχανισμού— στοχεύει έτσι κι αλλιώς στη διατήρηση και αναπαραγωγή της δεδομένης πολιτικής εξουσίας και του δοσμένου τρόπου παραγωγής.

Αυτό είναι κάτι νομοτελειακό, δομικό στοιχείο της εκπαίδευσης και οι «εξορκισμοί» δεν αρκούν για ν' ανατρέψουν την πραγματικότητα. Δεν αποτελεί, δηλαδή, πολιτική επιλογή κάποιων κομμάτων, επιλογή που θα μπορούσε να είναι και διαφορετική, στο βαθμό που αυτά τα κόμματα διαχειρίζονται (ή φιλοδοξούν να διαχειριστούν) τον καπιταλισμό και —στις δοσμένες συνθήκες— την κρίση του.

Επειδή κατατάσσουμε τους εαυτούς μας σ' αυτούς που θεωρούν, ότι οι υποστηρικτές των παραπάνω απόψεων παριστάνουν τους αφελείς, θα επισημάνουμε ότι η κάθε έλλειψη αναφοράς: α) στο κοινωνικό σύστημα στο οποίο ζούμε, β) στις αντιτιθέμενες κοινωνικές τάξεις και δυνάμεις, των οποίων συγκρούονται όχι μόνο γενικά οι αντιλήψεις, αλλά και ειδικά τα συμφέροντα, στο χώρο της εκπαίδευσης, γ) στον ιδεολογικό και καταναγκαστικό ρόλο των εκπαιδευτικών μηχανισμών, δ) στο πλαίσιο των γενικότερων κοινωνικοοικονομικών αλλαγών που χρειάζονται (αν χρειάζονται), για την επιτυχία εφαρμογής του «ενιαίου σχολείου» που εισηγούνται, αποτελεί στην ουσία την ομολογία της βαθύτατα ρεφορμιστικής συνολικής τους θεώρησης, για την κοινωνία και την «αλλαγή» της.

«Για αυτό θέλουμε ένα σχολείο όπου η εκπαιδευτική διαδικασία θα καλλιεργεί τόσο τις διανοητικές όσο και τις χειρωνακτικές και τις συναισθηματικές ικανότητες των παιδιών. Δηλαδή ένα συνολικό και ενιαίο σχολείο για όλα τα παιδιά, όπου θα διδάσκονται θεωρητικές γνώσεις, τέχνες, τεχνικές, θα παρέχεται η γνωριμία των παιδιών με τις τεχνολογίες και τις διαδικασίες εργασίας».

Αυτό, λοιπόν, «το συνολικό σχολείο» δεν πρέπει να έχει «ιδεολογικά ανορθολογικά μαθήματα» (αναφέρει μόνον τα θρησκευτικά), πρέπει όλες οι εξουσίες του να μεταβιβασθούν «από τον υπουργό στα συλλογικά όργανα των διδασκόντων, και σύμφωνα με τις δυνατότητες της ηλικίας, και των διδασκόμενων και τη μετάβαση του συνόλου των αρμοδιοτήτων, εξουσιών και χρηματικών πόρων για την προσχολική, σχολική και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, από το κεντρικό κράτος στους Οργανισμούς».

Αν προσθέσουμε τις προτάσεις για υποχρεωτική εκπαίδευση μέχρι τα 17, αύξηση του ημερήσιου χρόνου παραμονής στο scho-

λείο, οικονομική διευκόλυνση μετά το 14ο έτος της ηλικίας για τους ασθενέστερους οικονομικά, καθιέρωση του μαθήματος της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης, περισσότερη δημοκρατία στα προγράμματα, κατάργηση ειδικών λυκείων, εκλογή των διευθυντών και ελεύθερη άσκηση της πολιτικής στα σχολεία, έχουμε σε χοντρικές γραμμές το «ενιαίο» σχολείο, που προκύπτει «αφενός από τις ανάγκες της υπάρχουσας κατάστασης της εκπαίδευσης στη χώρα μας και αφετέρου από τη στρατηγική μας επιλογή: το δημοκρατικό δρόμο για μια κοινωνία σοσιαλιστική, ελεύθερη και αυτοδιαχειριζόμενη. Και επειδή πιστεύουμε ότι το μέλλον αλλάζει από σήμερα, προτείνουμε...»

Μπορεί βέβαια κατ' αυτούς το μέλλον να αλλάζει από σήμερα, αλλά δεν υπάρχουν έστω κάποιοι που δε θέλουν ν' αλλάξει το μέλλον, που έχουν συμφέρον «να μην αλλάξει»; Ασαφής έως ανύπαρκτη η απάντηση. Υπάρχει βέβαια ένα πρόβλημα: «Έχουμε συνείδηση ότι το σχολείο που προτείνουμε θα έχει υψηλό κόστος οικονομικό. Ωστόσο κάθε δημοκρατική κοινωνία αναπτύσσει μηχανισμούς αυτοπροστασίας και πρέπει να πληρώνει το κόστος τους! Αν πρόκειται για την «αυτοπροστασία» της κοινωνίας «μας», χαλάλι, ποιος θα αρνηθεί το κόστος;

Είναι χαρακτηριστικό ότι όπου οι «Προτάσεις» αναφέρονται σε ιδεολογική λειτουργία, επεξηγούν ότι εννοούν την προγονολατρική εθνικιστική ρητορία και κυρίως τα ιδεολογικά συμφέροντα της εκκλησίας (τα οποία και αναφέρονται πολλές φορές). Επίσης, σα δομικό πρόβλημα, ιδιαίτερα του δημοτικού, αναφέρεται η αναντιστοιχία διδακτέας ύλης και μέσου γνωστικού επιπέδου των διδασκόντων. Στα δύο αυτά «δομικά» προβλήματα, συν τα λειτουργικά, αποδίδεται και ο λειτουργικός αναλφαβητισμός.

Είναι, τέλος, χαρακτηριστικό ότι από τις «Προτάσεις» απουσιάζει η αναφορά στην ΕΟΚ. Είναι, βέβαια, γνωστή η θέση τους υπέρ της ένταξης, όπως και η πλήρης αποδοχή απ' τη μεριά τους των εοκικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Συμπερασματικά θα λέγαμε, ότι οι θέσεις αυτές για την Παιδεία, είναι άμεση απόρροια των γενικότερων ρεφορμιστικών αντιλήψεων, για σταδιακή - μεταρρυθμιστική αλλαγή της κοινωνίας, για την «ελεύθερη, αυτοδιαχειριζόμενη, σοσιαλιστική κοινωνία». Οι προτάσεις αυτές θα μπορούσαν ωραιότατα να υλοποιηθούν (αυτό άλλωστε έχει γίνει σε πολλές δυτικοευρωπαϊκές χώρες) από σοσιαλδημοκρατικές κυβερνήσεις, στα πλαίσια του «κράτους δικαίου», χωρίς διόλου να θίξουν τις δομές του καπιταλιστικού συστήματος, ίσα - ίσα δρώντας προωθητικά και εκσυγχρονιστικά για το ίδιο το σύστημα.

Το ότι σήμερα, σε περίοδο οξυτάτης κρίσης, δεν υπάρχουν περιθώρια υλοποίησης πολιτικής «κράτους πρόνοιας», σε καμιά περίπτωση δεν προσθέτει σ' αυτές τις προτάσεις «επαναστατική κατεύθυνση». Παραμένουν πάντα μεταρρυθμιστικές, στα πλαίσια της κυρίαρχης εκδοχής και πολιτικής.

ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΜΕΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ένα φάντασμα πλανιέται σ' όλα τα κείμενα των εκπαιδευτικών ομοσπονδιών και των κυρίαρχων παρατάξεων εδώ και τρία χρόνια. Ένα φάντασμα που ακούει στ' όνομα «αναβάθμιση» και «πηγαίνει με όλα», στα οικονομικά, στα εργασιακά, στο περιεχόμενο σπουδών... Παρά το γεγονός της πολυσημαντικότητάς της, οι οπαδοί της είναι δύσκολο να την προσδιορίσουν μ' ένα συγκεκριμένο τρόπο: σ' αυτό μοιάζουν με τους χριστιανούς που στην εκκλησία σιγοψιθυρίζουν όλη τη λειτουργία, χωρίς να γνωρίζουν το ακριβές νόημα των λέξεων και χωρίς να έχουν επίγνωση των πράξεών τους. Δεν θα απέχαμε πολύ από την πραγματικότητα, αν υποστηρίζαμε ότι η «αναβάθμιση» φοριέται από τα ακραία τμήμα του φιλελευθερισμού έως τις παρυφές του ριζοσπαστικού και αριστερού κινήματος και αυτό το γεγονός εμάς δεν μας χαροποιεί: αντίθετα δημιουργεί υποψίες, αμφιβολίες, αιρέσεις, ενστάσεις.

Η ΨΗΦΙΣΗ ΤΟΥ 1566/85

Ή ΠΩΣ ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΟΥΔΕΤΕΡΟΠΟΙΗΣΕ ΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

Ο νόμος 1566 που ψηφίστηκε με τη διαδικασία του επείγοντος μόνον από το κυβερνητικό κόμμα (Αύγουστος του '85 στο θερινό τμήμα της Βουλής) έχει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά, τα οποία του επιτρέπουν να συνεχίζει την ίδια —στα βασικά σημεία— εκπαιδευτική πολιτική ανενεργοποιώντας ταυτόχρονα τις δυνάμεις της λεγόμενης αντιπολίτευσης. Αυτοί ήταν ακριβώς εκείνοι που —με την «εποικοδομητική» κριτική τους— έστρωσαν το δρόμο στο ΠΑΣΟΚ, αλλά και αργότερα (1985 - 1986) —με την κεκτημένη ταχύτητα του μορατόριουμ— άφησαν το νόμο να λειτουργεί. Να λειτουργεί με σοβαρότητα βέβαια κενά, τα οποία καλούμαστε σήμερα να **διευρύνουμε**, στην προοπτική της ριζικής απονέκρωσης και κατάργησής του. Και αυτό γιατί τα 108 ΠΔ και άλλες τόσες υπουργικές αποφάσεις —πολλά από τα οποία είναι ζωτικής σημασίας— καθιστούν το νόμο στην ουσία ένα διάτρητο κείμενο, που θα χρειαστεί πολύς κόπος και χρόνος να παραγεμισθεί.

Αλλά γιατί αφοπλίστηκε το συνδικαλιστικό κίνημα και παρέμεινε σε μια λογική «αντι309»; Γιατί δεν φρόντισε έγκαιρα να επισημάνει τα σοβαρά στοιχεία του νέου αστικού νόμου για την Δευτεροβάθμια και Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση;

α) Τα αντιδεξιά σύνδρομα

Ήταν νωπή ακόμα τα εκλογικά αποτελέσματα της 2ας Ιούνη 1985 (εκλογική μάχη που διεξάχθηκε κάτω από τον καταγιγισμό των ΠΑΣΟΚικών συνθημάτων ενάντια στη Δεξιά «για ακόμα καλύτερες μέρες»). Και ήταν νωπή ακόμα τόσο η εκλογική αποτυχία της ΝΔ, όσο και η εκλογική συρρίκνωση του ΚΚΕ στο 9,8%, ποσοστό που του επέβαλε «εσωτερική αυτοκριτική και περίσκεψη»...

Εκείνο όμως το οποίο ήταν χρόνιο, δημιουργώντας συνολική πολιτική παράλυση στο κίνημα, ήταν το «αντιδεξιό ανακλαστικό» του κινήματος —και της αριστεράς γενικότερα— το οποίο τόσο επιδέξια αξιοποίησε το ΠΑΣΟΚ και ο Α. Παπανδρέου.

Δεν έγινε έγκαιρα κατανοητό, ότι μόνο η συνολική κριτική και πάλη ενάντια στους αστικούς θεσμούς και την αστική πολιτική και η σε βάθος κατανόηση των λειτουργιών του σύγχρονου κράτους, είναι δυνατόν να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για το ξεπέρασμα των εναλλαγών, οι οποίες κινούνται στα πλαίσια της ίδιας πολιτικής. Ό,τι είναι «αντιδεξιό», δεν είναι και αντιαστικό,

αυτή ήταν η μεγάλη αλήθεια που δεν κατανοήθηκε, γι' αυτό και την πληρώσαμε ακριβά...

β) Η διγλωσσία

Μια προσεκτική μελέτη του προσχέδιου νόμου —που κυκλοφόρησε και η ΟΛΜΕ (έκτακτη έκδοση ΟΛΜΕ, 'Ανοιξη του '85)— φανερώνει τη διάσταση ανάμεσα στην εισηγητική έκθεση και στον ίδιο το νόμο που ψηφίστηκε λίγους μήνες αργότερα.

Η εισηγητική έκθεση (σελίδες 1 - 11) είναι μια σαφής και άμεση πρόκληση προς την αριστερά, με προφανή στόχο την ουδετεροποίησής της. Έτσι, η εισηγητική έκθεση αναφέρεται «στην κατάργηση χειρωνακτικής - διανοητικής εργασίας», στην εισαγωγή της έννοιας «κοινωνική ιδιοκτησία στο σχολείο», στη συμμετοχή των Οργ. Τοπ. Αυτοδιοίκησης, σε νέους θεσμούς, κ.λπ. Με το γεγονός της ορισμένης εισαγωγής του Ενιαίου Πολυκλαδικού «το οποίο συνδέει θεωρία και πράξη» και την προοπτική «ν' αποκτήσουν ενιαία θεώρηση και εσωτερική συνοχή τα αναλυτικά προγράμματα», γίνεται κατανοητό πως γονάτισε ξανά τους οικονομιστές του σ.κ., αφού κατόρθωσε —σε φραστικό επίπεδο— ν' αφομοιώσει το σύνολο σχεδόν των αιτημάτων και «προβλημάτων» τους.

γ) Διοικητισμός (αλλαγή νομής της εξουσίας)

Ταυτόχρονα άνοιγε το δρόμο σε μια νέα διοικητική φόρμουλα με βασικό άξονα, όχι την αλλαγή των οργανωτικών δομών, αλλά τον επιμερισμό αρμοδιοτήτων, σε συνδυασμό με τον αποκεφαλισμό συγκεκριμένων προσώπων.

Με το νόμο 1304/82 θεσμοθέτησε την αντιστοίχιση της διοικητικής διαίρεσης της χώρας (νομούς - επαρχίες) με τ' αντίστοιχα γραφεία, σε συνδυασμό με την ανάθεση του παιδαγωγικού έργου στο Σχολικό Σύμβουλο.

Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ πέτυχε —με την παράλληλη κατάργηση του ΚΕΜΕ, την μετατροπή του σε Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και τις αλλαγές στο ΥΠΕΠΘ— ν' αποκεφαλίζει δραστικά, συντονισμένα και αποφασιστικά στο μεγαλύτερο μέρος τους τα παλιά στελέχη της ΝΔ, σε νομαρχιακό - κεντρικό και επιτελικό επίπεδο.

Αυτός ο αποκεφαλισμός και η αντίστοιχη στελέχωση με άτομα του κυβερνητικού κόμματος και άλλων «δημοκρατικών δυνάμεων», αντιμετωπίστηκε με σχετική ανακούφιση και ανοχή από τις δυνάμεις του ρεφορμισμού. Άλλωστε, το '82 - '85 ήταν ακόμα μακριά από το 1988, το έτος «των σκανδάλων»... Ο νόμος επιβλήθηκε «αβρόχοις ποσίν» (όπως άλλωστε και αυτός για τα ΤΕΙ και τα ΑΕΙ), άνοιξε το δρόμο για την νέα ποιότητα σχέσεων ΟΛΜΕ - ΔΟΕ - ΥΠΕΠΘ, σχέσεις συναίνεσης και συνεργασίας, που κράτησαν 3 ακριβώς χρόνια, σχέσεις βασισμένες στην αφομοίωση και υποταγή του σ.κ.

Η ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΕΙΝΑΙ ΕΞΑΠΑΤΗΣΗ Η ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ, ΣΕ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΙΣΗΣ, ΕΙΝΑΙ ΔΙΠΛΗ ΕΞΑΠΑΤΗΣΗ

Γράψαμε και παραπάνω, ότι το βασικό στοιχείο της αναβαθμιστικής λογικής είναι ακριβώς ο οικονομίστικος χαρακτήρας της, όσον αφορά τη σχέση με την παραγωγή και την κοινωνία, η βαθύτατη αυταπάτη της για το ρόλο της εξαρτημένης και ανίκανης ελληνικής άρχουσας τάξης, αλλά και ταυτόχρονα η υποταγή του κινήματος και η χειραγώγηση των μαζών απ' αυτήν.

Οι κάθε λογής (γιατί υπάρχουν διάφορων αποχρώσεων) ανα-

βαθμισιακοί, κοντολογής θεωρούν ότι η απόσταση ανάμεσα στις αναπτυγμένες παραγωγικές σχέσεις και τις καθυστερημένες παραγωγικές δυνάμεις είναι δυνατόν άμεσα να καλυφθεί. Είναι η περίφημη «παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας» ή η «ανάπτυξη νέου τύπου», στις οποίες έχουμε ήδη αναφερθεί.

Στους πολιτικούς και κοινωνικούς θεσμούς (στρατός, σώματα ασφαλείας κ.λπ. και ειδικότερα στην εκπαίδευση, προβάλλεται η γραμμή του ολόπλευρου εκδημοκρατισμού και της αναβάθμισης, δηλαδή της λειτουργικότερης απόδοσης των αστικών θεσμών. Είναι αλήθεια ότι είναι αρκετά φειδωλοί στις θεωρητικές αναζητήσεις τους και η βιβλιογραφία τους είναι φτωχή.

Ποιά είναι τα βασικά σημεία αιχμής όσον αφορά το ν. 1566/85, δηλαδή της προσπάθειας της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ να «εκσυγχρονίσει» την α' και β' βαθμίδα της εκπαίδευσης,

Η ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ Η ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΗ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ

Οι οπαδοί των μεταρρυθμίσεων στα πλαίσια του καπιταλιστικού συστήματος έχουν ένα πλεονέκτημα. Τη «λογική» του μικρότερου κακού, που —σε συνθήκες απουσίας ενός οργανωμένου

ταξικού αντικαπιταλιστικού πόλου και λόγου— είναι δυνατόν να παρασύρει ευρύτατα στρώματα. Από την άλλη πλευρά, βέβαια, δε δικαιώθηκαν σχεδόν ποτέ από τη ζωή ή αλλιώς από τη σιδερένια λογική της πάλης των τάξεων, που —όχι από παραξενιά, αλλά ακριβώς επειδή βασίζεται σε υπαρκτούς κοινωνικούς λόγους— «θέλει», οι μεταρρυθμίσεις να κρίνονται όχι αφηρημένα, αλλά από τη σκοπιά του υποκειμενικού παράγοντα, δηλαδή των ταξικοπολιτικών συσχετισμών. Οι μεταρρυθμίσεις της άρχουσας τάξης και του πολιτικού κόμματος που ανέλαβε —επάξια— να διαχειριστεί την κρίση, σε συνδυασμό με την ένταξη στην ΕΟΚ, κουβαλούν μέσα τους όλα εκείνα τα στοιχεία για τη διαιώνιση και αναπαραγωγή της αστικής κυριαρχίας στην εκπαίδευση.

Οι ρεφορμιστές θα κρίνουν το νόμο 1566/85 από την πλευρά του **οικονομισμού** και της «ανάπτυξης της εκπαίδευσης». Εμείς θα τον συναντήσουμε με βασικό κριτήριο τα ίδια τα υποκείμενά του, δηλαδή το μαθητικό παράγοντα, τους δάσκαλους - καθηγητές και με γνώμονα την ανάπτυξη της κοινωνικοπολιτικής πάλης. Νομίζουμε ότι είναι δύο λογικές που αντικρούονται θεμελιακά.

ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΛΕΥΡΕΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

Ο 1566/87 όμως:

1) **Συνεχίζει τη συντηρητική** (ακόμα και για μια άρχουσα τάξη, που είναι προσανατολισμένη βασικά προς την Ευρώπη) **κατεύθυνση**, με την παραμονή των ορθοδόξων χριστιανικών δογμάτων. Οι ιστορικές παραδόσεις και η πολιτική της όσο το δυνατό πιο ελάχιστης τριβής με το εκκλησιαστικό κατεστημένο, βρίσκουν σοβαρή έκφραση στα πρώτα κίολας άρθρα του.

2) **Αναδιρθώνει το εργασιακό καθεστώς, σε μια κατεύθυνση εντατικοποίησης της δουλειάς** (υπερωρίες - παραμονή στο σχολείο), όσο και σε μια νέα πιο σύγχρονη προσπάθεια **ιδεολογικού ελέγχου** του εκπαιδευτικού, μέσα από νέα συστήματα αξιολόγησης - επιμόρφωσης.

3) **Διαιωνίζει την μονοπρόσωπη - αυταρχική διοίκηση σχολείων**, παραγκωνίζοντας το σύλλογο των διδασκόντων.

4) **Επεμβαίνει συνολικά στην ιδεολογική επιτελική λειτουργία ελέγχου** με τον αποκεφαλισμό των παλιών επιθεωρητών, τη δημιουργία νέου σώματος πραιτωριανών - συμβούλων και τον έλεγχο του Παιδ. Ινστιτούτου.

5) Προσπαθεί να **ενσωματώσει** το μαθητικό κίνημα, τόσο με την εισδοχή δύο μελών της Μ.Κ. στο σύλλογο διδασκόντων για θέματα που τους αφορούν, όσο και με το συνολικό έλεγχο της μαθητικής ζωής.

6) **Επεμβαίνει** στο «κίνημα των γονέων», θεσμοθετώντας το νομικό καθεστώς των συλλόγων τους.

7) **Ορθολογικοποιεί** τα ελλείματά του, μεταφέροντας πόρους και σχολικά κτίρια στους Οργ. Τοπικής Αυτοδιοίκησης, στ' όνομα της **αποκέντρωσης** και με ψευδεπιγραφές επιτροπές λαϊκής συμμετοχής.

Ταυτόχρονα, όχι μόνο δεν αλλάζει το βασικό χαρακτήρα της Εκπαίδευσης, αλλά βαθιάει τα ταξικά, αυταρχικά του χαρακτηριστικά, γιατί:

α) Προωθεί και ολοκληρώνει —μέσα από νέα ΠΔ και αποφάσεις— **την παιδεία των πολλαπλών ταχυτήτων**, σε μια κοινωνία πολλαπλών αναγκών και καταμερισμού-εξειδίκευσης. Με βασικό όπλο το εξεταστικό σύστημα και τον έλεγχο στα συγκεκριμένα αναλυτικά προγράμματα, αλλά ταυτόχρονα προωθώντας το Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό, τις Δέσμες και τα συστήματα παραπαιδείας, όλο και περισσότερο ορθώνει φραγμούς, έστω και γι' αυτήν την παρεχόμενη μόρφωση και την ελά-

χιστη υπάρχουσα επαγγελματική κατοχύρωση.

Το μαζικό σχολείο της δεκαετίας του '60 - '70, που κάλυπτε τις αφηνιδιαστικά αυξανόμενες ανάγκες της άρχουσας τάξης στην παραγωγή και διοίκηση, αντικαθίσταται σταδιακά από το σχολείο που καθιερώνει τη **μαθητική, άρα και κοινωνική διαφοροποίηση** από τα μικρά χρόνια.

Σε μια έρευνα που δημοσίευσε η Γ' ΕΛΜΕ Δυτικής Αττικής η πτώση του ποσοστού εισαγωγής σε ΑΕΙ - ΤΕΙ φαίνεται ακόμα και στις χρονιές 1986 - 1988 (επεξεργασία Β. Παπαζαχαρίου).

Γ' ΕΛΜΕ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ								
ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 1986-1987-1988								
ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΟΙ ΣΕ ΑΕΙ Η/ΚΑΙ ΤΕΙ								
ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΟΙ								
ΜΑΘΗΤΕΣ			ΠΟΣΟΣΤΟ (%)					
ΧΡΟΝΟΣ	ΜΑΘΗΤΕΣ	Α.ΕΙ	Τ.Ε.Ι	ΑΕΙ+ΤΕΙ	ΑΕΙ	ΤΕΙ	ΑΕΙ+ΤΕΙ	
1986	1.243	189	115	304	15.21	9.25	24.46	← ΓΕΛ
1987	1.226	140	100	240	11.42	8.16	19.58	
1988	1.182	127	87	214	10.69	7.32	18.01	

ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΟΙ								
ΜΑΘΗΤΕΣ			ΠΟΣΟΣΤΟ (%)					
ΧΡΟΝΟΣ	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΑΕΙ	ΤΕΙ	ΑΕΙ+ΤΕΙ	ΑΕΙ	ΤΕΙ	ΑΕΙ+ΤΕΙ	
1986	Δεν υπάρχουν	ΕΤΟΙΧΕΙΑ						
1987	41	0	0	0	0.00	0.00	0.00	← ΤΕΛ *
1988	55	0	8	8	0.00	14.54	14.54	

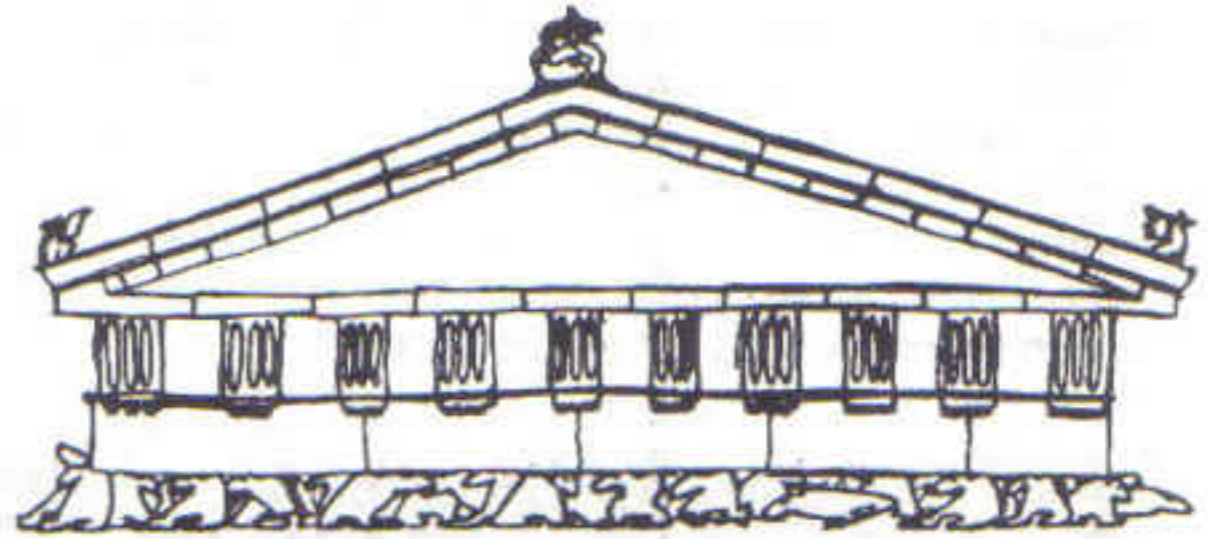
ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΟΙ								
ΜΑΘΗΤΕΣ			ΠΟΣΟΣΤΟ (%)					
ΧΡΟΝΟΣ	ΜΑΘΗΤΕΣ	ΑΕΙ	ΤΕΙ	ΑΕΙ+ΤΕΙ	ΑΕΙ	ΤΕΙ	ΑΕΙ+ΤΕΙ	
1986	1.243	189	115	304	15.21	9.25	24.46	Μόνο ΓΕΛ
1987	1.226	140	100	240	11.05	7.29	18.94	ΓΕΛ+ΤΕΛ *
1988	1.243	127	95	222	10.22	7.64	17.86	ΓΕΛ+ΤΕΛ *

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα στοιχεία αφορούν τους μαθητές της Γ Λυκείου που υποβλήθηκαν τα έτη 1986, 1987 και 1988. Δεν αναφέρονται στους ασχολημένους περιφερειακών χρόνων.

* Τα στοιχεία αναφέρονται στους μαθητές των ΤΕΛ που πήραν μέρος στις γενικές εξετάσεις και όχι εκείνους που εισήχθησαν με το 23%.

Στους μαθητές δεν υπερυψηλώνεται εκείνοι που επέλεξαν την 5^η Δίεση (1986: 220, 1987: 210, 1988: 212, Ποσοστό: 15,0%).

Το σύστημα των δεσμών και η καθιέρωση της «τυφλοδέσμης (Ε') για τα πληθειακά στρώματα και την επαρχία, είναι βασική κίνηση της άρχουσας τάξης, που έτσι ευκολότερα πετυχαίνει: 1) τον καλύτερο έλεγχο της ροής, 2) την εξειδίκευση, 3) τις μικρότερες τριβές.

Καλύτερο έλεγχο ροής, αφού πλέον η εισαγωγή σε ΑΕΙ - ΤΕΙ είναι αποτέλεσμα της παρακολούθησης των αντίστοιχων δεσμών. Η στρόφιγγα ανοιγοκλείνει με ορθολογικότερο τρόπο.

Εξειδίκευση. Στο ζήτημα της εξειδίκευσης θα χρειαστεί να επανέλθουμε γιατί είναι αρκούτσως σοβαρό.

Η κίνηση Ράλλη για εισαγωγή διπλών εξετάσεων (σε Β' και Γ' Λυκείου) στόχευε στον καλύτερο έλεγχο και την προσπάθεια στοχοπροσήλωσης, δηλαδή εξειδίκευσης.

Σήμερα το φροντιστήριο από τις μικρές γυμνασιακές τάξεις, οι δέσμες και τελευταία **το μάθημα βάσης**, το οποίο άρχισε να λειτουργεί και σαν αποφασιστικά κλειδί εισαγωγής στα ΑΕΙ, είναι σαφέστατες δηλωτικές πράξεις μιας κυβερνητικής ταξικής λογικής που επιζητεί και «παράγει» ανθρώπους της μιας κίνησης, με διασπασμένο κριτήριο, χωρίς καθολικές γνώσεις, ειδικότερους και παραγωγικότερους.

Το σύνθημα του ΚΚΕ για εξειδίκευση από τα Λυκειακά χρόνια έρχεται να πατήσει ακριβώς στο έδαφος της αστικής πραγματικότητας, η οποία παρουσιάζει τόσο τον τύπο του ΕΠΛ, όσο και τις δέσμες, σαν το αρχικό στάδιο της θεωρίας του ΚΚΕ, θεωρία οικονομίστικη, αντιεκπαιδευτική και αντιπαιδαγωγική.

γ) Προωθεί την ιδιωτικοποίηση και την σχολική διαφοροποίηση εν όψει του 1992.

Η στάση μας απέναντι στην Παιδεία της ελίτ και των πολλών ταχυτήτων δεν ξεκινάει και πάλι από το «ουδέτερο» σύνθημα - άποψη: «παιδεία για όλο το λαό», το οποίο αποκρύβει τις συγκεκριμένες οριακές ταξικές σχέσεις, τις προθέσεις, δυνατότητες και προτεραιότητες του συσχετισμού εξουσίας. Ούτε και συμφωνούμε με την αντίληψη, πως οι ταξικοί φραγμοί, η απόρριψη - πρόκριση, μικρή έχουν σημασία και πως το σπουδαιότερο ζήτημα είναι ο ιδεολογικός ρόλος της εκπαίδευσης. Η εκπαίδευση επιτελεί τόσο τους στόχους της αναπαραγωγής της κυρίαρχης ιδεολογίας (διευρημένης ή απλής), όσο και την συγκεκριμένη κατανομή πληθυσμού ανάλογα με τις ανάγκες της.

Φυσικά, το στοιχείο του κινήματος, οι λαϊκές κατακτήσεις, οι πολιτικοί συσχετισμοί, αλλά και οι εγγενείς αντιφάσεις και αντιθέσεις των συγκεκριμένων ταξικών συσχετισμών είναι αυτοί που διορθώνουν παρεμβάλλονται και πιθανά εμποδίζουν την αρμονική λειτουργία του μηχανισμού.

Τα ιδιωτικά σχολεία είναι μια πραγματικότητα, που —παρά τη συρρίκνωσή τους σε αριθμό σχολικών μονάδων— αποτελούν την βασική και σταθερή «βιολογική» μονάδα αναπαραγωγής των αυριανών διευθυντικών και πολιτικών στελεχών.

Από αυτή την άποψη, είναι άκρως συντηρητική η θέση της ΔΑ-ΚΕ, που αποκτά μάλιστα και επιθετικά χαρακτηριστικά, στηριγ-

Δεν χρειάζεται να προσέξει κανείς πολύ για να διαπιστώσει, ότι μόνο μέσα στα τρία τελευταία χρόνια, η πτώση της εισαγωγής σε ΑΕΙ - ΤΕΙ στα σχολεία της περιοχής είναι σημαντική. Αυτό πρέπει ακόμα να συνδυαστεί με το γεγονός, ότι σπάνια οι μαθητές των δυτικών συνοικιών βρίσκουν διέξοδο στο εξωτερικό και επίσης σε χαμηλά ποσοστά επαναλαμβάνουν τις εξετάσεις.

Αυτού του χαρακτήρα οι διαφοροποιήσεις είναι εμφανέστερες ανάμεσα στα ΤΕΛ - ΤΕΣ και στα Γενικά Λύκεια. Η αντισταθμιστική δικλείδα του 23% της εισαγωγής για ΤΕΣ - ΤΕΛ δεν είναι παρά μια προσπάθεια άμβλυνσης του προβλήματος, ρύθμιση μάλιστα που πάει ν' αναιρεθεί μερικά.

β) Ορθολογικοποιεί τη μαθητική ροή και θεσμοθετεί ευέλικτους μηχανισμούς απορρόφησης.

μένη στη θεωρία του νεοφιλευθερισμού, που ζητά άμεσο άνοιγμα και επέκταση των ιδιωτικών σχολείων «για τον καλύτερο ανταγωνισμό» (βλ. Γ' συνέδριο ΟΛΜΕ).

Το Ε.Π.Λ.

Η υποστήριξη μονότονων αιτημάτων για συνολική θεσμοθέτηση του ΕΠΛ χωρίς την αποκάλυψη των ταξικών διακρίσεων, περισσότερο συσκοτίζει παρά αναπτύσσει το εκπαιδευτικό κίνημα. Η ΟΛΜΕ (ΠΑΣΚ - ΔΕΕ), ακριτα, αλλά και από σκοπιμότητα, υποστήριξαν τη δημιουργία και επέκταση του ΕΠΛ, παρουσιάζοντάς το σαν πανάκεια για όλες τις χρόνιες νόσους της εκπαίδευσης. Το ΕΠΛ κόλλησε βέβαια (σήμερα υπάρχουν περίπου 50) κύρια για λόγους οικονομικούς, αφού συνέπεσε με το πρόγραμμα της λιτότητας. Αλλ' αυτού του είδους η «αναβάθμιση» αναπαρήγαγε στο εσωτερικό του ΕΛΠ όλες τις μέχρι τώρα μαθητικές διαφοροποιήσεις, παρά την προβολή της πτυχιακής κ.λπ. ισοτιμίας των μαθητών.

Υποστηρίζουν ότι απέναντι στους σημερινούς πέντε τύπους σχολείων (Γενικό - Τεχνικό - Τεχνικές Σχολές - Πολυκλαδικό - Κλασσικό), η εφαρμογή ενός πανελλαδικού δικτύου ΕΠΛ θα περιόριζε αισθητά τους φραγμούς και θα επέτεινε μια ορισμένη κοινωνική κινητικότητα, βασισμένη στην ενιαιότητα των προγραμμάτων. Οι παρατηρήσεις σοβαρών ξένων μελετητών (βλέπε απόψεις Μπουρντιέ - Πασερόν), αλλά και η κοινωνική εμπειρία, απέδειξαν ότι και το ενιαίο σχολείο είναι ταξικό.

Σε μια κοινωνική οργάνωση, η οποία χαρακτηρίζεται από τις τάξεις και την πάλη τους, το σχολείο θάναι πάντα αντικαθρέφτισμά της.

Όπως υποστηρίξαμε και στις συζητήσεις της ΟΛΜΕ για την Εκπαίδευση (Αθήνα, Φλεβάρης του 1988): «Το ενιαίο σχολείο δεν είναι τέτοιο, δεν μπορεί να είναι τέτοιο, σε μια κοινωνία διαιρεμένη σε τάξεις. Η προσφερόμενη παιδεία δεν είναι μία, της ίδιας ροής παντού, τα σημεία κατάληξης είναι όχι μόνο διαφορετικά, μα και αντίθετα. Και ό,τι συμβαίνει στο σχολείο σφραγίζεται από τη διαίρεση σ' ανταγωνιστικές τάξεις. Το ενιαίο σχολείο είναι μύθος».

Η υποστήριξη μιας αντίθετης άποψης, στην καλύτερη περίπτωση δείχνει γνωσιολογική άγνοια, στη χειρότερη σκόπιμη συσκοτίση.

Άλλωστε, η περίοδος των «κοινωνικοποιήσεων», και του «κράτους πρόνοιας», έληξε για το κυβερνητικό κόμμα. Η κρίση αναγκάζει το ΠΑΣΟΚ να προσγειωθεί και την άρχουσα τάξη ν' αναζητεί όχι την καθιέρωση του ΕΠΛ, αλλά περισσότερους τύπους λυκείων, όπως μουσικό - γυμναστικό - ναυτικό, προωθώντας — με περισσότερο σχεδιασμό και περισσή παιδαγωγική βία — τη διαφοροποίηση.

Η ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ, Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΥΤΑΠΑΤΕΣ

«Μόρφωση, ειδίκευση, δουλειά» είναι το βασικό σύνθημα της ΚΝΕ, το οποίο συμπληρώνεται με το «Ειδίκευση στο Λύκειο για όλους», «χαρτιά για εργασία και όχι για ανεργία». Με τα παραπάνω καλλιεργεί την αυταπάτη, πως καλύτερη «ειδίκευση» στο Λύκειο σημαίνει αυτόματα δουλειά ή τουλάχιστον περισσότερες δυνατότητες εύρεσης εργασίας. Αλλά έτσι παργνωρίζει(;) βασικούς νόμους στην καπιταλιστική αγορά εργασίας. Οι αιτίες της ανεργίας βρίσκονται στη ρίζα του οικονομικού συστήματος και της δράσης των καπιταλιστικών νόμων. Κανένα χαρτί, κανένα ευχολόγιο δεν κατοχυρώνει τους μαθητές μας από το φάντασμα της ανεργίας.

Γράφει χαρακτηριστικά ο Μαρξ: «... Μαζί με το αυξανόμενο μέ-

γεθος του ήδη λειτουργούντος κοινωνικού κεφαλαίου και τον βαθμό αύξησής του, μαζί με την επέκταση της κλίμακας της παραγωγικής δύναμης της εργασίας τους, μαζί με το πλατύτερο και αφθονότερο ρεύμα όλων των πηγών του πλούτου μεγαλώνουν οι διαστάσεις του φαινομένου, όπου μια μεγαλύτερη προσέλκυση των εργατών από το κεφάλαιο συνδέεται με μια μεγαλύτερη απώθησή τους, αυξάνεται η ταχύτητα των αλλαγών στην οργανική σύνθεση του κεφαλαίου και στην τεχνική του μορφή και πλαταίνει η περιοχή των σφαιρών παραγωγής που αγκαλιάζονται, τότε ταυτόχρονα, τότε διαδοχικά, από τις αλλαγές αυτές. Επομένως ο εργατικός πληθυσμός, παράγοντας ο ίδιος τη συσσώρευση του κεφαλαίου, παράγει ταυτόχρονα σε αυξανόμενη έκταση τα μέσα που τον κάνουν υπεράριθμο... Η υπερβολική εργασία του απασχολούμενου μέρους της εργατικής τάξης πληθαίνει της γραμμής της εφεδρείας της, ενώ αντίθετα η αυξημένη πίεση, που η εφεδρεία ασκεί με το συναγωνισμό της στους απασχολούμενους εργάτες, τους υποχρεώνει να εργάζονται υπερβολικά και να υποτάσσονται στις προσταγές του κεφαλαίου. Η καταδίκη ενός μέρους της εργατικής τάξης σε αναγκαστική αργία, εξαιτίας της υπερβολικής εργασίας του άλλου μέρους και αντίστροφα, μετατρέπεται σε μέσο πλουτισμού του ξεχωριστού κεφαλαιοκράτη και επιταχύνει ταυτόχρονα τη δημιουργία του βιομηχανικού εφεδρικού στρατού, σε κλίμακα που να ανταποκρίνεται στην πρόοδο της κοινωνικής συσσώρευσης...» (Κ. Μαρξ, «Το Κεφάλαιο», τόμος 1., Εκδ. «Σύγχρονη Εποχή», σελ. 654, 659).

Φταίει λοιπόν η χαμηλή ειδίκευση στο Λύκειο για την ανεργία; Αν αντιστρέψουμε τα πράγματα και υποθετικά ισχυριστούμε ότι το Λύκειο είναι δυνατόν να παρέχει ειδίκευση: μήπως τότε οι απόφοιτοι θάβρισκαν εργασία και μάλιστα καλοπληρωμένη;

Οι μαθητές μας πρέπει να γνωρίζουν, ότι όταν η παραγωγή βρίσκεται στα χέρια των καπιταλιστών, τότε το κυνήγι του κέρδους είναι αναπόφευκτο. Και όταν όλο και περισσότεροι εργάτες εμφανίζονται στην αγορά εργασίας, σε σύγκριση με αυτούς που απασχολούνται ή ζητούνται ν' απασχοληθούν (προσφορά), τόσο περισσότερο θα πέφτει η τιμή της εργατικής δύναμης, σαν βασικό αποτέλεσμα της υπεραριθμίας ή του βιομηχανικού εφεδρικού στρατού των ανέργων.

Με ή χωρίς εξειδίκευση και στο βαθμό που ο εφεδρικός στρατός των ανέργων κατέχει πτυχία ΑΕΙ - ΤΕΙ - άλλων σχολών, είναι φυσιολογικό η διαπραγματευτική αξία του «χαρτιού» του Λυκείου να βρίσκεται σε διαρκή έκπτωση. Είναι απολύτως φυσιολογικό, με τους νόμους της παρούσας οργάνωσης της οικονομίας, να παρατηρείται συμπίεση των αποφοίτων των Λυκείων στ' αζήτητα, στο βαθμό και στο μέτρο που το επαγγελματικό - κοινωνικό - μορφωτικό αντίκρουσμα του απολυτηρίου, διακρίνεται μόνο από πτωτική τάση, είναι μη ανταγωνιστικό.

Επιπλέον θα θέλαμε να ρωτήσουμε τους φωστήρες της ΟΛΜΕ, με βάση ποιά παιδαγωγική ή επιστημονική μελέτη επιδιώκουν την εξειδίκευση, και συνακόλουθα τον επιμερισμό των γνωστικών αντικειμένων, από τις Λυκειακές τάξεις; Προσοχή! Εδώ δεν αναφερόμαστε στην απαίτηση για πολύπλευρη γνώση (γενική Παιδεία - γνώση παραγωγής - εφαρμογές - τέχνη - μουσική κ.λπ.). Ακριβώς επισημαίνουμε το σοβαρότατο κατ' αρχήν σφάλμα να επιδιώκεται μια μονόπλευρη προσήλωση του μαθητή — και με βάση τον ΣΕΠ — σ' ένα αντικείμενο, μ' αποτέλεσμα πιθανά την αυριανή καλύτερη παραγωγικότητά του (όντας γνώστης της δουλειάς του από μικρός), αλλά με άμεση και προφανή κατάληξη την υπονόμευση της καθολικής παιδείας, της αδυναμίας να κατανοήσει στοιχειωδώς φυσικοκοινωνικούς νόμους, να καλλιεργήσει έστω και για λίγο τις φυσικές του δεξιότητες και ν' αναπτύξει τις πνευματικές του «ανησυχίες». Εμείς λέμε πως δεν χρειαζόμαστε

τεχνοκράτες από τα 18 και πειθήνιους πολίτες από την εφηβεία. Η εξειδίκευση (μονομέρεια), δεν οδηγεί σε δυνατότητα εύρεσης εργασίας, αντίθετα αδυνατίζει το κίνημα της νέας γενιάς και δημιουργεί αυταπάτες.

Δεν είναι του παρόντος ν' αναπτύξουμε κάποιες βασικές αρχές ενός αντι - αστικού σχολείου. Προς το παρόν υποσημειώνουμε, ότι η «αναβάθμιση» του Λυκείου σε καμιά περίπτωση δεν σημαίνει καλύτερη διέξοδο των μαθητών στις συνθήκες της αγοράς. Το τελευταίο σχετίζεται με κοινωνικούς και οικονομικούς όρους. Αυτούς οφείλουμε να εξηγήσουμε στους μαθητές μας.

ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΗΣ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗΣ ΕΝΤΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΜΕΝΗΣ ΠΕΙΘΑΡΧΗΣΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ

Α) Η κυρίαρχη τάξη δεν ήταν δυνατόν να περάσει τις ανάγκες αναπροσαρμογής, εάν δεν καθήλωνε τον υποκειμενικό παράγοντα στο σχολείο, νομιμοποιώντας έτσι τη δική της ιδεολογία. Ο νόμος 1566/87, αλλά πολύ περισσότερο η σημερινή του υλοποίηση με ΠΔ και υπουργικές αποφάσεις, κινούνται σε μια τέτοια κατεύθυνση συνολικής ιδεολογικής πειθάρχησης (σε συνθήκες λιτότητας) μαθητών - καθηγητών.

Άλλωστε είναι φυσιολογικό η αστική τάξη της κρίσης να αντιδραστικοποιείται. Σήμερα δεν έχουμε τη μεταρρύθμιση στη γλώσσα π.χ. (του 1976), που έγινε σε καθεστώς ανάκαμψης, μεταπολιτευτικής ευφορίας και πίεσης του κινήματος. Σήμερα οι κινήσεις του παιχνιδιού ελέγχονται στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό από την κεντρική εξουσία, τ' αναλυτικά προγράμματα, αφού απέβαλαν μια ακραία συντηρητική θεώρηση που δημιουργούσε τριβές με τους καθηγητές, κινούνται σήμερα σε μια ραφιναρισμένη ευρωπαϊκοκεντρική - κοσμοπολίτικη θεώρηση, σύμφωνη με τους βασικούς προσανατολισμούς της κυβέρνησης και είναι άκρως αφομοιωτικά των κραδασμών στο εσωτερικό του σχολείου.

Χαρακτηριστικότερα παραδείγματα των «ιδεολογικών μεταμορφώσεων» της άρχουσας τάξης, έτσι όπως εκφράζεται στα προγράμματα, είναι τα βιβλία ιστορίας Α' Λυκείου, Κοινωνιολογίας, το αλλαγμένο βιβλίο της αγωγής, οι αναπροσαρμογές στα θρησκευτικά και τα νέα μαθήματα της δέσμης, τα γλωσσικά και της Ιστορίας.

Φυσικά, από τους «αναλυτικούς προγραμματισμούς» δεν λείπουν οι αντιφάσεις, οι παλινωδίες και μια σχετική αμηχανία, δείγμα και αυτή των αντιφάσεων της εξαρτημένης και στρεβλά αναπτυσσόμενης ελληνικής αστικής τάξης. Το μάθημα π.χ. των θρησκευτικών συγκρούεται με τον εκλεκτικιστικό υλισμό ορισμένων Ιστοριών.

Η αριστερά του σ.κ. έχει χρέος να καταδείξει τα όρια των ιδεολογικών περιπλανήσεων των σχεδιαστών του ΥΠΕΠΘ, να καταγράψει με σαφήνεια τις δυνατότητες της αναπροσαρμογής τους και τα όριά τους (π.χ. μέχρι το Βενιζέλο) και ν' απορρίψει τη ψευδαίσθηση του δημοκρατικού αναπροσανατολισμού των αναλυτικών προγραμμάτων, που καλλιεργούν έντεχνα οι ομοσπονδίες από τα συνέδρια. Άλλωστε η δυνατότητα αφομοίωσης της κυρίαρχης ιδεολογίας είναι ευθέως ανάλογη των αδυναμιών επέμβασης του εργατικού κινήματος, ανάλογη του σημερινού πολιτικού και συνδικαλιστικού κενού.

Το πλέον σοβαρό εμπόδιο, όπως αναφέραμε, τόσο στα συντηρητικά σχέδια, όσο και στους ρεφορμιστικούς συναινετικούς οραματισμούς και πόθους, είναι ο υποκειμενικός παράγοντας στο σχολείο, οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί. Όχι από την άποψη ότι αποτελούν δύο συμπαγής κινήματα, με ξεκαθαρισμέ-

νους στόχους και ολοκληρωμένη άποψη. Κάτι τέτοιο, στις δοσμένες συνθήκες της ιδεολογικής και πολιτικής σύγχυσης, είναι αδύνατο και δεν φάνηκε άλλωστε στην πράξη. Ο Ιούνιος π.χ. χαρακτηρίστηκε από την απουσία ενός ολοκληρωμένου επιτελικού σχεδιασμού ενάντια στην κυβερνητική πολιτική και τις κυρίαρχες δυνάμεις, αλλά και από την παρουσία ενός ριζοσπαστικού ρεύματος μιας έκρηξης της βάσης που έσμιξε άτσαλα και αποσπασματικά με τις δυνάμεις της αριστεράς και της αντίστασης στην αστική επίθεση.

Οι καταλήψεις των σπουδαστών στην αρχή της περσινής χρονιάς, οι μαθητικές πορείες και διαδηλώσεις του περσινού Γενάρη - Φλεβάρη και η θερμή «Άνοιξη των καθηγητών» δείχνουν, ότι η αναβάθμιση, είτε με την κυβερνητική - κρατική εκδοχή, είτε με την εκδοχή της λεγόμενης αριστερής αντιπολίτευσης, συναντάει σοβαρώτατες αντιστάσεις. Αυτός ο ισοπεδωτικός, επιλεκτικός, αυταρχικός τύπος του σχολείου —τα χαρακτηριστικά του οποίου προσπαθεί να διαιωνίσει και να βαθύνει η κυρίαρχη ομάδα της εξουσίας— θα τα βρει αρκετές φορές σκούρα με τους ενοίκους του.

Είναι αλήθεια, ότι το πρόσωπο της νέας πολιτικοποίησης έχει πολλές όψεις διαφορετικές από αυτές που γνωρίσαμε, ζήσαμε και δημιουργήσαμε την προδικτατορική, χουντική και μεταπολιτευτική περίοδο. Τόσο σ' επίπεδο νεολαίας, όσο και σ' αυτό των εργαζόμενων στο «δημόσιο και ιδιωτικό τομέα» αναδεικνύονται καινούριες μορφές πάλης και αντίστασης, πολλές φορές συγκρουόμενες και φαινομενικά αντιφατικές, γρήγορων ρυθμών και απότομων ξεσπασμάτων, υφέσεων και εξάρσεων χαμηλή

πολιτικοποίηση που δε θίγει στο βάθος την αστική εξουσία, αλλά που καταδεικνύει τις επεμβάσεις της σ' όλο το κοινωνικό φάσμα. Οι «καθαρόαιμοι» προηγούμενοι πολιτικοί αντικυβερνητικοί αγώνες συμπληρώνονται σήμερα στο χώρο της εκπαίδευσης, αλλά και —κύρια— έξω από αυτήν, από ένα σύνολο εκτατικών αμφισβητήσεων που πολλές φορές και λόγω απουσίας ενός οργανωμένου αριστερού - επαναστατικού πόλου αφήνουν άθικτη την κεντρική εξουσία.

Η τελευταία έχει κάθε λόγο να πατρωνάει σ' ακίνδυνους γι' αυτήν δρόμους τις αποσπασματικές αντιδράσεις και να δημιουργήσει υγιεινολογικές ζώνες γύρω από τα επικίνδυνα κοινωνικά πεδία, έχει κάθε λόγο να απομονώσει τις περιοχές αντίστασης και δράσης, να τις υπονομεύσει, να τις στεγανοποιήσει. Με δύο λόγια ν' αποτρέψει τη σύνδεση των κοινωνικών χώρων και να μειώσει την εμβέλεια ενός αριστερού πολιτικού λόγου, που δεν έρχεται εγκεφαλικά αλλά τον γεννάει η ίδια η ταξική πραγματικότητα.

Η κυρίαρχη τάξη προσπαθεί —πατώντας στη σύγχυση και κρίση του προοδευτικού κινήματος— να αποϊδεολογικοποιήσει τους αγώνες της νεολαίας και των εκπαιδευτικών, ν' αποστειρώσει τα συνθήματά τους και να αποκρύψει την προοπτική τους.

Στην τελευταία απεργία, που ουσιαστικά στόχευε στην καρδιά της πολιτικής της λιτότητας και αμφισβητούσε τη λειτουργία του αστικού σχολείου, αφού μπλόκαρε τον βασικό του θεσμό (τις εξετάσεις), δεν ήταν λίγες οι φορές, που η προσπάθεια για συμπάρασταση τμημάτων των δυνάμεων της εργασίας συνάντησε την οργή και υπονόμηση ορισμένων κομματικών και συνδικαλιστικών μηχανισμών (π.χ. η ηγεσία της ΟΤΟΕ). Από την άλλη πλευρά οι καθηγητές στάθηκαν αδύναμοι ν' αποτρέψουν την προσπάθεια της ΟΛΜΕ, η οποία επιχείρησε να τους διαχωρίσει από τους μαθητές, μ' αποκορύφωμα το τελικό ξεπούλημα των μαθητών σχετικά, με το χρόνο διεξαγωγής των εξετάσεων.

Το ζητούμενο σήμερα είναι αν μπορούν ν' αναδειχθούν οι βασικοί αντιστασιακοί πόλοι του σχολείου, σε δύναμη ανάσχεσης των συντηρητικών σχεδίων.

β) Η αναδιάρθρωση σε συνθήκες κρίσης επηρεάζει σε αντιδραστική κατεύθυνση όλο το φάσμα των εργασιακών σχέσεων στο σχολείο.

Ανεξάρτητα από τις συναινετικές κορώνες του νέου υπουργού Παιδείας, που εξαρτώνται περισσότερο από την προσπάθεια να μειώσει τις τριβές σ' ένα υπουργείο που άμεσα σχετίζεται με το μισό πληθυσμό (2.000.000 μαθητές - 200.000 φοιτητές και σπουδαστές - 100 χιλ. δάσκαλοι και καθηγητές, συν γονείς - κηδεμόνες - φροντιστήρια) η κατεύθυνση της αστικής αναδιάρθρωσης φάνηκε καθαρά στο νόμο 1566/85 και στα νέα προεδρικά διατάγματα. Οι υποχρεωτικές υπερωρίες για τους εκπαιδευτικούς, αλλά και η προσπάθεια για νέο ιδεολογικό επανέλεγχο, με την εισαγωγική επιμόρφωση και με την αξιολόγηση, από τον σχολικό σύμβουλο και τον διευθυντή.

Η γενιά που μεγάλωσε μέσα στη χούντα και τη μεταπολίτευση —όσο και αν η ιστορία με τις γενιές αποκρύβει τα κύρια κοινωνικά στοιχεία— έχει δώσει κάποια δείγματα γραφής, που δημιουργούν πονοκεφάλους στη σημερινή ηγεσία του ΥΠΕΠΘ.

Επιπλέον, από το ΥΠΕΠΘ και την Κυβέρνηση καταβάλλονται φιλότιμες προσπάθειες να συνδεθεί ο μισθός με την παραγωγικότητα (αποδοτικότητα), στα πλαίσια μιας ορθολογικότερης διαχείρισης του σχολείου, των ΕΟΚικών εντολών και ενός συστηματικότερου ελέγχου των εκπαιδευτικών.

Ήδη από τα περίσσι, προσπάθησαν ν' αφοπλίσουν κατ' αρχήν την «κοινή γνώμη», καλλιεργώντας συστηματικά το

προφίλ ενός «τεμπέλη καθηγητή», ο οποίος είναι υπεύθυνος για το «χαμηλό μορφωτικό επίπεδο» της νεολαίας (ποιοτική άποψη), ενώ επίσης εργάζεται λιγότερο απ' όσο αμοίβεται ή εν πάσει περιπτώσει εργάζεται λίγες ώρες (ποσοτική διάσταση).

Οι προπαγανδιστικοί εγκέφαλοι των κρατικών και κυβερνητικών μηχανισμών γνωρίζουν καλά την απέχθεια που έχει γεννήσει στο σύνολο των εργαζόμενων αυτό το υπερτροφικό αδηφάγο και αντιλαϊκό κράτος, του οποίου τυχαίνει να είμαστε «υπάλληλοι». Μ' αυτόν τον τρόπο ανοίγουν το δρόμο για την κοινωνική ανοχή απέναντι στο βασικό προσανατολισμό τους, που είναι **περισσότερη δουλειά και πειθαρχία, με το λιγότερο δυνατό κόστος.**

Ήδη στο ΥΠΕΠΘ οι διάφοροι μανδαρίνοι κυκλοφορούν —άτυπα ακόμη— νόρμες μέτρησης της αποδοτικότητάς μας, συζητούν την άρση της μονιμότητας επί το ευρωπαϊκότερον κ.λπ.

Για παράδειγμα, ως «αποδοτικότητα» προσμετρούν τις παρακολουθήσεις απογευματινών και απλήρωτων σεμιναρίων, τις ανούσιες διαλέξεις των σχολικών συμβούλων, τη «συγγραφική - κοινωνική προσφορά» και άλλα παρόμοια, για να βρίσκουν και δουλειά στον —ακίνητοποιημένο από το κίνημα— θεσμό των νέων επιθεωρητών.

Η αναδιάρθρωση των εργασιακών σχέσεων, όπως αυτή περνάει από τις υπερωρίες, (βλέπε απασχόληση Ιούλη, κακό προηγούμενο), την προαιρετική απασχόληση τα Σάββατα (με αρχή τους γυμναστές - μουσικούς κ.λπ.), τις προσπάθειες για συνεδριάσεις συλλόγου εκτός ωραρίου και τη διαφαινόμενη σύνδεση μισθού - παραγωγικότητας, πρέπει άμεσα ν' αποκρουστεί.

Οι ευσεβείς πόθοι της άρχουσας τάξης για αύξηση του απόλυτου χρόνου εργασίας μας, σε συνδυασμό με την καθήλωση της αξίας της «πνευματικής μας δύναμης», δεν μπορούν ν' αποκρουστούν με τις χλιαρές ανακοινώσεις των ομοσπονδιών και των κυρίαρχων παρατάξεων.

Υποστηρίζουμε, πως το σημερινό ωράριο όχι μόνο είναι κατάκτηση, αλλά πρέπει να μειωθεί κλιμακωτά ακόμα περισσότερο.

Υποστηρίζουμε, ότι η αγοραστική δύναμη του πραγματικού μας μισθού πέφτει ολοένα και κανένας μηχανισμός τύπου ΑΤΑ δεν μπορεί να συγκρατήσει την πτώση αυτή.

Η άρχουσα τάξη μας ζητά να γίνουμε το υποζύγιο, για να μπορέσει με το λιγότερο κόστος να λειτουργήσει έναν ιδεολογικό - ταξικό θεσμό σαν το σχολείο. Θα το δεχτούμε; Αυτοί έχουν ήδη πάρει τη μεζούρα, προσπαθώντας να μας φέρουν στα μέτρα τους. Καιρός είναι να μιλήσουμε εφ' όλης της ύλης και επιθετικά. **Η μεγάλη αστική πρόκληση χρειάζεται μια εξίσου μεγάλη απάντηση των εργαζόμενων.** Απάντηση που θα πρέπει να πάρει υπ' όψη της το σύνολο των πολιτικών και κοινωνικών συσχετισμών και να οργανώσει την κατ' αρχήν σωστή «αμυντική στάση» απέναντι στην αστική επίθεση που επιχειρείται ενάντια στα κατακτημένα μας δικαιώματα.

Γ' ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΟΥΣ

«Τα νέα αναλυτικά προγράμματα να είναι δημοκρατικά, δηλαδή να έχουν χαρακτήρα αντιαυταρχικό και αντιδογματικό στο περιεχόμενο και στη μορφή, αλλά και να διασφαλίζουν την ενεργητική συμμετοχή του μαθητή στη διαδικασία της μάθησης, δίνοντας τις αναγκαίες μεθοδολογικές κατευθύνσεις...

... να διατυπωθεί πρόταση για την καλλιέργεια της αγάπης και του σεβασμού προς τα βιβλία».

(Αποφάσεις 2ου συνεδρίου ΟΛΜΕ - Ιούνιος 1985).

Το αναλυτικό πρόγραμμα και το περιεχόμενο σπουδών, προτείνει η Ομοσπονδία, να είναι ανοικτό στις κοινωνικές αντιφάσεις, αντιαυταρχικό και αντιδογματικό. Το κύριο ζήτημα κατ' αρχήν δεν είναι ως προς το διφορούμενο και ασαφές στόχο, αλλά κυρίως ως προς το ανέφικτό του, σε συνθήκες συγκεκριμένων κοινωνικών συσχετισμών.

Αναφερόμαστε, βέβαια, και στο ασαφές του στόχου «ανοικτό», γιατί νομίζουμε ότι το σχολείο —παρά τη στεγανότητά του— είναι ανοικτό στις κοινωνικές διεργασίες και εξελίξεις, αλλά από την πλευρά της αστικής σκέψης και πράξης. Παρακολουθεί τις αλλαγές, το ίδιο κάνουν άλλωστε πιο συγκεκριμένα —παρά τις αντιφάσεις και τις παλινωδίες του κυβερνητικού προγραμματισμού— και τ' αναλυτικά προγράμματα. Το αστικό σχολείο φιλτράρει τις κοινωνικές αντιφάσεις, μέσα από τους διαύλους και τη μεθοδολογία μιας άποψης της κυρίαρχης.

Μια ματιά στα βιβλία της Αγωγής - Κοινωνιολογίας - Ιστορίας - Νέων - Φυσικής, θα έπειθε για την προσπάθεια να βελτιωθεί το περιεχόμενό τους, σε μια εκλεπτυσμένη, εκλεκτική —άρα επιλεκτική— κατεύθυνση.

Παρ' όλα αυτά, ο μαθητής αφ' ενός μισεί το βιβλίο της αποστήθισης και το εξεταστικοκεντρικό σχολείο, αφ' ετέρου συνηθίζει πλέον σ' έναν ισοπεδωτικό «πλουραλισμό», που δεν αναδεικνύει κανένα κύριο σημείο, καμιά κύρια πλευρά, η μορφή αναδεικνύεται σε κύρια αναζήτηση, η μέθοδος σε κύριο στόχο. Είναι χαρακτηριστικό το βιβλίο της Εισαγωγής στην Ιστορία της Γ' Λυκείου, όπου ιστορικά συστήματα και απόψεις ανακατεύονται φύρδην - μύγδην, ή το βιβλίο της Ιστορίας Α' Λυκείου (Σταυριανός), το οποίο καλεί τους μαθητές ν' αντικρίσουν την κοινωνική εξέλιξη μέσα από τα μάτια ενός εκλεπτυσμένου αντικομμουνιστικού κοσμοπολιτισμού.

Αποκάλυψη τώρα! Απέναντι στην ουτοπία της αναζήτησης «δημοκρατικού προγράμματος σπουδών» και «αντιδογματισμού», είναι φρονιμότερο ν' αποκαλύψουμε τη φιλοσοφία των αναλυτικών προγραμμάτων.

Και εν πάσει περιπτώσει είναι τουλάχιστον θλιβερό, οι Ομοσπονδίες και τα αιτήματα των συνεδρίων των εκπαιδευτικών να είναι πολύ πιο πίσω, ακόμα και από τις συλλήψεις και γραφές

προοδευτικών διανοούμενων της χώρας μας...

ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ; ΟΧΙ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

Δεν προσπαθούμε να υποστηρίξουμε ότι η αστική εκδοχή της αναβάθμισης και του συντηρητικού εκσυγχρονισμού ταυτίζεται με τις προσπάθειες της «επίσημης» πολιτικής και συνδικαλιστικής αντιπολίτευσης. Υποστηρίζουμε ότι κινούνται και οι δύο —με όλες τις ενδιάμεσες παραλλαγές τους— στο ίδιο το έδαφος της σημερινής οικονομικής και εκπαιδευτικής πραγματικότητας.

Απ' αυτήν την άποψη, η αιτηματολογία του κινήματος των εκπαιδευτικών —ή καλύτερα της κυρίαρχης σήμερα τάσης του— είναι εύκολο να αφομοιωθεί, να ενσωματωθεί στα όρια των μεταρρυθμίσεων και ν' αποτελέσει ένα νέο άλλοθι της εξουσίας, μια νέα προωθητική της δύναμη. Άλλωστε η θεωρία και πρακτική της «αλλαγής» στηρίχτηκε και εκεί. Οι επί μέρους αντιστάσεις των «προοδευτικών» μας δεν μπορούν να δημιουργήσουν όρους κινήματος, δεν έχουν τη δυνατότητα της προωθητικής δύναμης κρούσης ενάντια στον αστικό εκσυγχρονισμό. Το πολύ πολύ να δημιουργήσουν μια αντίληψη οικονομίστικου ή θεσμικού «φιλικατζιδικισμού», που αφήνει άθικτη την ουσία και τις αλλαγές του συστήματος.

Εκείνο, όμως, που σήμερα χρειάζεται είναι μια πολιτική, πέρα και ενάντια στις αστικές επιλογές, που ν' αποκαλύπτει το σύνολο των πλευρών του αστικού σχολείου, που να μπορεί να ενωθεί σε συγκεκριμένα σημεία με τις δυνάμεις της εργασίας, του πολιτισμού και της νεολαίας, που σήμερα παλεύουν σε μια αντικαπιταλιστική αντιεξαρτησιακή κατεύθυνση, που αρνείται όχι μόνο την αναβάθμιση σαν μια μεγάλη απάτη (όπως αντιστάθηκε, σωστά όπως αποδείχτηκε, και στην απάτη της κοινωνικοποίησης) αλλά και κυρίως στα συγκεκριμένα μέτρα που την συνακολουθούν και την εξειδικεύουν.

Οι δυνάμεις του ριζοσπαστικού και αριστερού κινήματος απέδειξαν ότι θέλουν την απόκρουση των σχεδίων της αστικής αναβάθμισης και του νέου αυταρχισμού.

Ας αποδείξουν ότι μπορούν και να το κάνουν.

Θανάσης Τσιριγώτης Αγγελική Φατούρου

«Ευρωπαϊκό σπίτι»

«Φαντάζομαι ότι έχετε διαβάσει τις σχετικές δηλώσεις και ξέρετε ότι μια από τις βασικές ιδέες του Γκορμπατσώφ είναι η εξής: Τι εμποδίζει να σκεφτούμε τη δημιουργία ενός «Ευρωπαϊκού σπιτιού», έτσι το λέει αυτός, δηλαδή μιας Ευρώπης από τα Ουράλια ως τον Ατλαντικό, η οποία δεν περιορίζεται στην ΕΟΚ, δεν είναι η ΕΟΚ των 12 ή δεν ξέρω πόσων εταίρων, αλλά εκφράζει τα συμφέροντα μιας Ηπείρου, με κάποια κοινά στοιχεία, με κάποια ενότητα. Το πρώτο κοινό συμφέρον είναι η αποτροπή του Πολέμου... μήπως άραγε τότε αυτό που βρήκαμε πριν σαν κάποια αντίφαση (η αυτοδύναμη εθνική ανάπτυξη) πάψει να φαίνεται σαν αντίφαση και πάρει μια άλλη πραγματοποιήσιμη μορφή... που προϋποθέτει βέβαια την προσέγγιση Ανατολής και Δύσης;»

«... και με την ελπίδα ότι μέσα στους ευρύτερους αυτούς οραματισμούς από τα Ουράλια ως τη Βαρκελώνη, μπορούμε να δικδικήσουμε μια καλύτερη σταδιοδρομία της ελληνικής εκπαίδευσης...»

... να ετοιμάσουμε τις σκευές για να αναδεχτούν τις κρυφορούμενες και σχεδιαζόμενες κοινωνικές μεταβολές, περισσότερο βέβαια μέσα στην πολύ ευρύτερη ευρωπαϊκή κοινωνία του Ανατολικού και του Δυτικού χώρου, όπως έλεγε ο κ. Πρίτανης γιατί πραγματικά νομίζω, ότι η χώρα μας μπορεί μέσα σε μια τέτοια διευρυμένη αντίληψη του γεωγραφικού χώρου να έχει προνομιακή θέση. Στο τρίγωνο που για τον παλιότερο ελληνοισμό λειτουργούσε από την Οδησό ως τη Μασσαλία, είμαστε πραγματικά σε προνομιακή θέση, γιατί είμαστε στο νότιο τμήμα αυτού του τριγώνου, αλλά πάντα στην κορυφή του, είμαστε στο πέρασμά του και φαντάζομαι ότι έχουμε περιθώρια δράσης και ανάπτυξης μέσα σε αυτό το χώρο. Το ίδιο ελπίζουμε και ευχόμαστε και εμείς».

(ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΣΚΕΨΗ, τεύχος 38, σελ. 17 και σελ. 24,

Όσοι νομίζατε ότι ειρήνη είναι η συνέχιση του πολέμου με διαφορετικά μέσα, όσοι πιστεύατε στην ύπαρξη ενδοϊμπεριαλιστικών αντιθέσεων και ανισόμερης ανάπτυξης του καπιταλισμού, όσοι αφελείς ερμηνεύατε τα κοινωνικά δρώμενα σε παγκόσμιο επίπεδο με την πάλη των τάξεων και τους ανταγωνισμούς των ισχυρών για επέκταση ή αναδιανομή των σφαιρών επιρροής, όσοι δυσπιστούσατε στις αφοπλιστικές - ειρηνικές προθέσεις εκείνων, που μέχρι σήμερα εξοπλίζονται σαν αστακοί, εισβάλλουν σε ξένα εδάφη και στέλνουν τους στόλους τους σε ξένες θάλασσες και ωκεανούς... ξεχάστε αυτά που ξέρατε!

Το «Ευρωπαϊκό σπίτι» (σήμερα, γιατί όχι αύριο το «παγκόσμιο σπίτι;») του Γκορμπατσώφ, όπως μας διαβεβαιώνουν οι κ.κ. Βουδούρης και Βώρος από τις σελίδες της Ε.Σ., κονιορτοποιεί και αχρηστεύει τις πεποιθήσεις σας.

Μόνο μια ένσταση έχουμε. Μη ξεχνάτε, αγαπητοί συντάκτες και φιλοξενούμενοι της Ε.Σ., ότι κάθε σπίτι έχει τους χώρους υποδοχής του, αλλά έχει και τους σκουπιδοτενεκέδες του... Για μας και την παιδεία μας, τί «σπιτικός» ρόλος επιφυλάσσεται;

Α.Φ.

Μερικές προτάσεις... αναβάθμισης

Στις 14 Αυγούστου, δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα «ΒΗΜΑ» ένα απολυπτικό, θα έλεγα, άρθρο για τις προθέσεις της άρχουσας τάξης και της κυβέρνησής της στα ζητήματα παιδείας.

Το λέω αυτό, γιατί η συγκεκριμένη εφημερίδα, πέρα από το ότι προβάλει πάντα την επίσημη κυβερνητική θέση, λειτουργεί πολλές φορές σαν «προπομπός» των κυβερνητικών επιλογών.

Έτσι, λοιπόν, κατά τον κ. Ράπτη —καθηγητή του Ε. Μ. Πολυτεχνείου και αντιπροέδρου του Ι.Κ.Υ. (Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών)— η παύση για τις επιπτώσεις από την ένταξή μας στην ΕΟΚ, είναι κάποιες μικρές αλλαγές στο χώρο της Παιδείας, η ευθυγράμμιση δηλαδή με την ΕΟΚ.

Κατ' αυτόν το κοινωνικοπολιτικό και οικονομικό (κυρίως) πλαίσιο, δεν έχουν σημασία.

Γράφει: «...νομίζω ότι όσο πιο γρήγορα επισημανθούν οι ευρύτερες επιπτώσεις από την ένταξή μας και γίνουν ορισμένες αλλαγές, τόσο θα είναι οι συνέπειες μικρότερες.»

Γράφει επίσης ο κ. Ράπτης: «... Η γενική λαϊκή εκπαίδευση, χρειάζεται τη δόση της αυτοδυναμίας. Δεν είναι δουλειά δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ούτε της κάθε κυβέρνησης να επιλέγει τους υποψήφιους για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η επιλογή των υποψηφίων, πρέπει να γίνεται από τα ίδια πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ.»

Πρόκειται για μια «μεθοδολογική» διαφορά και μόνον. Τα ανώτερα και καλύτερα ιδρύματα κάθε χώρας καμιά πολιτική και κοινωνική αυτονομία δεν έχουν από τις εκάστοτε κυβερνήσεις. Έχουν, ίσως, τυπική διοικητική αυτονομία. Έτσι, όμως, δεν εξασφαλίζεται με κανέναν τρόπο «η αυτονομία της γενικής λαϊκής εκπαίδευσης».

Προτείνει λοιπόν ο κ. Ράπτης ορισμένα «αναγκαία βήματα»:

1. Κατάργηση των Γενικών Εξετάσεων και η επιλογή να γίνεται από ένα κύκλο προκαταρκτικών προπανεπιστημιακών σπουδών. Είναι προφανές ότι αυτό δεν μπορεί να γίνει άμεσα γιατί α) δεν υπάρχει ούτε η τεχνική υποδομή ούτε το κατάλληλο εκπαιδευτικό προσωπικό και β) η εφαρμογή κάθε νέου θεσμού πρέπει να γίνεται βαθμιαία, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η αναγκαία ετοιμότητα, ωρίμανση και πλατιά συναίσθηση και να αποφεύγεται η δημιουργία κλίματος χάους. Για το σκοπό χρειάζεται αρκετή έρευνα και μελέτη.

Αυτό το μέτρο το μόνο που κάνει είναι να βγάξει τις κάθε φορά κυβερνήσεις από το αδιέξοδο και το «χάος» του μεγάλου αριθμού υποψηφίων και των αναγκαστικά ολιγάριθμων επιλογών. Την αγωνία της νεολαίας όμως την μεγαλώνει ακόμη περισσότερο, αφού μπαίνουν εξ αρχής προϋποθέσεις μετακίνησης προς τα κέντρα, επιβαρύνσεις οικονομικές και σκληρή επιλογή.

2. Να δημιουργηθούν άμεσα επιτροπές του υπουργείου Παιδείας, οι οποίες θα μελετήσουν τα προβλήματα και τις επιπτώσεις από την πλήρη ένταξή μας. Ένα πρόβλημα π.χ. που δημιουργείται είναι η αντιμετώπιση της ιδιωτικής εκπαίδευσης. Αν η ΕΟΚ υποχρεώσει ελεύθερη ιδιωτική εκπαίδευση στα μέλη κράτη, τότε είναι σίγουρο πως με την πολιτική του στρουθοκαμηλισμού που εφαρμόζεται σήμερα στη χώρα μας, η ιδιωτική εκπαίδευση «θα αγορασθεί» από τους ξένους που θα αναλάβουν τη μόρ-

φωση των παιδιών και το αποτέλεσμα θα είναι ο αφελλητισμός των ελληνοπαίδων και η απώλεια χιλιάδων θέσεων επαγγελματικής απασχόλησης. Το θέμα δεν βρίσκεται πια στο πώς θα εμποδίσουμε τα ιδιωτικά σχολεία να κάνουν καλή δουλειά, αλλά στο πώς θα προσφέρουμε σε όλα τα παιδιά την ποιότητα της παιδείας που απολαμβάνουν τα παιδιά των προνομιούχων (και όχι μόνον αυτών). «Θεσμικές» αλλαγές ξεκομμένες από τη σημερινή πολιτική πραγματικότητα είναι ρομαντισμός, ουτοπία και υποκρισία. (Είναι γνωστό ότι όλοι σχεδόν οι επώνυμοι υπέρμαχοι της κατάργησης της ιδιωτικής εκπαίδευσης στέλνουν τα παιδιά τους στα ιδιωτικά σχολεία).

Εδώ έχουμε μια καθαρή πρόταση για ιδιωτική εκπαίδευση. Το πρόβλημα κατά τον κ. Ράπτη βρίσκεται στο αν η ιδιωτική εκπαίδευση θα βρίσκεται στα χέρια Ελλήνων ή ξένων! Τα σχόλια περιττεύουν...

3. Να αναβαθμισθούν και εντατικοποιηθούν οι πανεπιστημιακές σπουδές και η φοίτηση να είναι υποχρεωτική. Να προβλεφθούν υποτροφίες και δάνεια για όσους έχουν απόλυτη ανάγκη να εργασθούν.

Το ζήτημα της εντατικοποίησης έχει μπει ήδη στα ελληνικά σχολεία, δημιουργώντας και βάζοντας φρένο και στεγανά στα παιδιά των φτωχών στρωμάτων (την πλειοψηφία δηλαδή), με τις υποχρεωτικές παρακολουθήσεις, φροντιστήρια κ.λπ.

4. Τα κόμματα να συνειδητοποιήσουν πως η παιδεία είναι πολιτικό πρόβλημα εθνικής σημασίας και όχι χώρος κομματικής αντιπαράθεσης, στρατολόγησης και εκμετάλλευσης και έχει μια ιδιαιτερότητα σε σχέση με τα άλλα κοινωνικά αγαθά. Σπίτια, ξενοδοχεία και νοσοκομεία μπορεί να κτισθούν πολλά μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα, αλλά δεν μπορείς να πεις το ίδιο και για την Παιδεία.

Αυτή η πρόταση έχει μια δόση... στρουθοκαμηλισμού. Λες και το ζήτημα της παιδείας δεν είναι όμως πολιτικό ή ακόμη περισσότερο ότι η παιδεία είναι απαλλαγμένη από την ταξική διαρθρωση και τις ταξικές αντιθέσεις της κοινωνίας ή ότι δεωντανακλάται και δεν προπαγανδίζεται μέσω της παιδείας η κυβερνητική και ευρύτερα η αστική ιδεολογία και πολιτική.

5. Εφόσον στη χώρα μας υπάρχει ζήτηση για πανεπιστημιακή μόρφωση, να ιδρυθούν ανοιχτά πανεπιστήμια για ενήλικες που θα χορηγούν βεβαίωση σπουδών και να ενισχυθεί παράλληλα ο υπάρχων θεσμός της λαϊκής επιμόρφωσης.

Η ζήτηση γενικά για πανεπιστημιακή μόρφωση, πηγάζει κυρίως από την αγωνία της νεολαίας να εξασφαλίσει το μέλλον της και καλύτερους όρους ζωής. Μια τέτοια πρόταση είναι το λιγώτερο δημαγωγική.

6. Να δοθεί έμφαση στην ταχεία και συνεχιζόμενη κατάρτιση, μετεκπαίδευση και επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών (και πρώτα απ' όλα εκείνων που θα αναλάβουν την εκπαίδευσή τους), ένα καθολικό αίτημα που δυστυχώς παραμένει ακόμα ανικανοποίητο. Τρία χρόνια λειτουργίας του νόμου - πλαισίου 1566/85 σπαταλήθηκαν σε διοικητικά, τυπικά κυρίως και άλλα επιμέρους θέματα (π.χ. με το θέμα της εισαγωγής των αρχαίων ελληνικών), ενώ δεν άρχισαν να υλοποιούνται σε ικανοποιητικό βαθμό οι πιο ουσιαστικοί στόχοι που έχουν να κάνουν, τόσο με την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης, όσο και με το καυτό κοινωνικό θέμα της μεγαλύτερης παροχής εκπαιδευτικών εφοδίων στις υποβαθμισμένες κοινωνικά ομάδες.

Στην ουσία εδώ ασκείται πίεση για ακριβή και γρήγορη εφαρμογή του 1566/85, χωρίς να γίνεται λόγος ούτε για την υποδομή, ούτε για τα βαθύτερα αίτια της διάλυσης της παιδείας στη χώρα μας.

M.B.

Ενώ η ΕΟΚική Ολοκλήρωση του 1992 απαιτεί όλο και πιο επιταχυνόμενους ρυθμούς προσαρμογής στο μονόδρομο της κρίσης και η νέα σχολική χρονιά

Άρχισε μια νέα εκπαιδευτική χρονιά. Τα χαρακτηριστικά της δε θα προσδιοριστούν από το θυμίαμα των αγιασμών, τις ευχές και τις επισκέψεις διαφόρων παραγόντων. Θα προσδιοριστούν από τη χρόνια κρίση που μαστίζει την παιδεία και το εκπαιδευτικό σύστημα που την υπηρετεί στον τόπο μας. Μια κρίση του είναι σύμφυτη και αναπαράγεται από τη γενικότερη κρίση -οικονομική, ιδεολογική, αξιών- του κοινωνικοπολιτικού καθεστώτος της εξάρτησης.

Εκπαιδευτικοί, μαθητές, φοιτητές, σπουδαστές, εργαζόμενοι, ας μην έχουν αυταπάτες. Η ευρύτερη συναίνεση που επιδιώκει η κυβέρνηση (βλέπε και μήνυμα του υπουργού Παιδείας, με αφορμή την έναρξη του σχολικού έτους 1988 - 89) και σε μεγάλο βαθμό πέτυχε το προηγούμενο εκπαιδευτικό έτος, δε στοχεύει πουθενά αλλού, παρά στη ριζική αναδιάρθρωση και προσαρμογή του εκπαιδευτικού συστήματος, που επιβάλλει η προοπτική του 1992, με όσο το δυνατό λιγότερο κόστος, κλυδωνισμούς και αναταραχές.

Οι περιουσίες καταλήψεις σχολείων και πανεπιστημίων, μαζί με την ηρωική απεργία των καθηγητών στις εξετάσεις, ήταν το καμπανάκι κινδύνου για την κυβέρνηση, την πολιτική της και τους συναινούντες σ' αυτήν.

Μια πολιτική που είναι σαφώς προδιαγραμμένη και προσδιορίζεται από την πρόσφατη έκθεση της ευρωπαϊκής επιτροπής, με τον εύγλωττο τίτλο: «Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ: μεσοπρόθεσμες προοπτικές 1989 - 92»!

Η γραμμή από τις Βρυξέλλες ή η θέληση του κυρίου τους...

Σύμφωνα λοιπόν με την έκθεση που υποβλήθηκε στο Συμβούλιο Υπουργών, «ο πρώτος και κεντρικός στόχος, για την περίοδο μέχρι το 1992, πρέπει να είναι ο προσδιορισμός και η εφαρμογή της συμβολής των συστημάτων εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης στη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς και κατά συνέπεια της εκμετάλλευσής της».

Σ' άλλο σημείο η έκθεση σημειώνει: «το κλειδί για την ευημερία της Ευρώπης βρίσκεται στην αποτελεσματική χρήση του ανθρώπινου δυναμικού της και στην αποτελεσματική εκμετάλλευση της αγοράς σαν οικονομική της βάση».

Και για να επιτευχθεί ο κεντρικός αυτός στόχος, η έκθεση υπογραμμίζει: «... Ο κυρίαρχος ρόλος της εκπαίδευσης και της ε-

παγγελματικής κατάρτισης στην προώθηση της αλλαγής συμπεριφοράς είναι ζωτικής σημασίας για το αν η κοινότητα θα γίνει καταληπτή και αν θα τύχει της εκτίμησης των πολιτών της γενικά. Και βρίσκεται στην καρδιά της προσπάθειας της Επιτροπής, προκειμένου να προάγει την Ευρώπη των πολιτών της».

Εμπρός για σχολεία ευρωπαϊκών προδιαγραφών, για... γκαρσόνια

Από τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό, σε τί επίπεδο προσαρμογής πρέπει να φτάσει η παιδεία και το εκπαιδευτικό μας σύστημα, στα πλαίσια του καταμερισμού εργασίας, που συνεπάγεται η ΕΟΚική ολοκλήρωση για τη χώρα μας.

Τα σχολεία και οι εκπαιδευτικοί καλούνται να συμβάλλουν στην «αλλαγή συμπεριφοράς», ώστε να γίνει αποδεκτή στην συνείδηση της νεολαίας και του λαού η αποβιομηχανοποίηση της χώρας και το ξεκλήρισμα δυναμικών αγροτικών καλλιεργειών, για να περάσει η «ανάπτυξη» του

τουρισμού και των υπηρεσιών! Μ' άλλα λόγια, τα σχολεία μας πρέπει να βγάζουν φτηνό μισοειδικευμένο ή ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό, αλλά πολύ καλά γκαρσόνια... ευρωπαϊκών προδιαγραφών!

Σημαντικά ήδη βήματα σ' αυτές τις κατευθύνσεις, έχουν γίνει με τον Ν. 1268 για τα ΑΕΙ, τον Ν. 1566 για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τα προγράμματα ΚΟΜΜΕΤ και ΕΡΑΣΜΟΣ, που όμως δεν φθάνουν.

Οι διαδικασίες της ολοκλήρωσης απαιτούν πιο γρήγορους ρυθμούς, πράγ-

μα που εκφράζεται σε δακρύβρεχτα άρθρα πολλών «ανησυχούντων» αστών κονδυλοφόρων γύρω από την παιδεία, άρθρα που όλο και πληθαίνουν τελευταία.

Η κυβέρνηση είναι υποχρεωμένη να ακολουθήσει αυτούς τους γρήγορους ρυθμούς και να τους επιβάλλει, παίρνοντας φυσικά υπόψη τις αντιστάσεις της νεολαίας, των εκπαιδευτικών και του εργαζόμενου λαού, που μπορεί πέρσι να εκδηλώθηκαν αποσπασματικά, αλλά εμπεριέχουν —έτσι κι αλλιώς— τη δυναμική ενιαιομετωπικής έκφρασης και αντιπαράθεσης.

Υπόθεση των εργαζομένων και της ταξικής πάλης τους, το ζήτημα της Παιδείας

Κανένα σχέδιο και επιλογή της άρχουσας τάξης και του διευθυντηρίου των Βρυ-

ξελλών (λόγω των ιδιαίτερων υποκειμενικών και αντικειμενικών συνθηκών που ε-

πικρατούν στην βάση και στο εποικοδόμημα της κοινωνίας μας) δεν περνάει, στο

βαθμό και στο χρόνο που αυτοί θέλουν.

Όπως καμιά λύση δεν μπορεί να υπάρξει στην κατεύθυνση για μια παιδεία στην υπηρεσία του λαού και του τόπου, αν και αυτό το πρόβλημα δεν αντιμετωπιστεί, σε συνάρτηση με το κοινωνικοπολιτικό καθεστώς από το οποίο απορρέει. Αν δεν συνδεθεί μακροπρόθεσμα με τον αγώνα του εργαζόμενου λαού και της νεολαίας, για μια ανεξάρτητη σοσιαλιστική Ελλάδα.

Ο αγώνας για την παιδεία δεν θα καρποφορήσει, αν απομονωθεί και περιοριστεί στον περίγυρο του κινήματος των εκπαιδευτικών, των μαθητών - φοιτητών - σπουδαστών και των συλλόγων γονέων, όταν μάλιστα αυτό το κίνημα ασχολείται κύρια με το ζήτημα της

αύξησης των δαπανών για την Παιδεία και κυριαρχείται από τις απάτες και τις απατήσεις της «αναβάθμισης» των πάσης φύσεως αναβαθμιστών. Αν περιοριστεί στις ευκαιριακές μαζώξεις και συζητήσεις γονέων, μαθητικών κοινοτήτων, ενώσεων εκπαιδευτικών και κάποιας δημοτικής αρχής.

Τα ζητήματα της Παιδείας πρέπει πρώτα και κύρια ν' απασχολήσουν και να μπουν στο διεκδικητικό πλαίσιο των συνδικάτων και των άλλων μαζικών οργανώσεων του εργαζόμενου λαού. Και αυτό σε μόνιμη βάση και όχι ευκαιρικά και αντιπολιτευτικά, όπως έγινε στην απεργία των καθηγητών, που βγήκαν για συμπάρασταση στα ζητήματα Παιδείας,

μόνο και μόνο για να θάψουν το οικονομικό αίτημα του αγώνα, μια και αυτό έβγαίνε έξω από τις προδιαγραφές τους.

Είναι αυτονόητο, πως η κατεύθυνση πάλης θα καταχτιέται, στο βαθμό που το μαζικό λαϊκό κίνημα, και ειδικότερα το συνδικαλιστικό, ξεπερνάει τη σημερινή κρίση και αναποτελεσματικότητά του. Στο βαθμό που θα ξεφεύγει από το βάλτο της ταξικής συνεργασίας και του ρεφορμισμού, σε μια πορεία ανασυγκρότησής του, από τα κάτω μέχρι την κορυφή. Γιατί μόνο έτσι θα μπορέσει ν' αχρηστεύσει και ν' ανατρέψει την αντιλαϊκή κυβερνητική πολιτική, τους συναινούντες σ' αυτήν και τέλος τους γενικότερους στόχους και επιλογές της άρχουσας τάξης.

Για το χαρακτήρα του κινήματος των εκπαιδευτικών

«Εθνική και κοινωνική συνοχή, πολιτική και οικονομική σταθερότητα: στην «αναπότρεπτη πορεία» προς το 1992 με τον Αντρέα και με το ΠΑΣΟΚ βέβαια, ήταν τα βασικά μηνύματα του «τρίο» των ομιλητών στα εγκαίνια της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης. Κύριο χαρακτηριστικό των αντιδράσεων των κομμάτων της αντιπολίτευσης είναι, πως —παρ' όλες τις επιφανειακές «διαφωνίες» τους— αποδέχονται την βαθύτερη ουσία της κυβερνητικής πολιτικής, την «αναπότρεπτη πορεία προς το 1992» και τον προκαθορισμένο ρόλο της χώρας στην ΕΟΚ. Οι «διαφωνίες» εκδηλώνονται στο ποιός θα σύρει σ' αυτόν τον μονόδρομο την άμαξα, ποιός θα υποτάξει με τα δικά του λόγια και ταξίματα το λαό σ' αυτήν την πρεία.

Όμως, κάτι τέτοιο δεν είναι δυνατόν να εξασφαλιστεί με σιγουριά στις σημερι-

νές συνθήκες της οικονομικοπολιτικής κρίσης και της αναζήτησης εφεδρειών από την άρχουσα τάξη.

Οι διακομματικοί ανταγωνισμοί συχνά οξύνονται αναπάντεχα και η κίνηση των μαζών, το ίδιο απρόσμενα, μπορεί να ξεφύγει από τους κομματικούς ελέγχους και ν' αποκτήσει ανεξέλεγκτη δυναμική. Ο μεγαλειώδης απεργιακός αγώνας των καθηγητών αποτελεί το καλύτερο παράδειγμα για τα παραπάνω.

Η πρόσκληση - πρόκληση σήμερα για τους εργαζόμενους, τις ταξικές πολιτικές και συνδικαλιστικές δυνάμεις, είναι ν' αποδείξουν ότι η αντιλαϊκή πορεία προς το 1992 δεν είναι αναπότρεπτος μονόδρομος. Η βίαιη ενσωμάτωση στην ΕΟΚ μπορεί, με τον αγώνα των εργαζομένων ν' αποτραπεί.

Από το χώρο της εκπαίδευσης, οι περι-

νές κινητοποιήσεις μαθητών - φοιτητών - καθηγητών, ανεξάρτητα από την κατάληξή τους, ανάδειξαν σχετική πείρα και ελπίδα για έναν τέτοιο προσανατολισμό του κινήματός τους.

Ανεξάρτητα βέβαια από το βαθμό που η κάθε πολιτικοσυνδικαλιστική δύναμη και ο κάθε αγωνιστής χωριστά το συνειδητοποιούσε, οι αγώνες αυτοί, με την δυναμική τους και τα απήματα που πάλευαν, αντικειμενικά αμφισβητούσαν και απορρυθμίζαν σε μεγάλο βαθμό την πορεία της ΕΟΚικής ολοκλήρωσης στο χώρο της εκπαίδευσης.

Οι ταξικές δυνάμεις, που με συνέπεια πάλεψαν και πρωτοστάτησαν σ' αυτούς τους αγώνες, έχουν υποχρέωση και καθήκον ν' αναδείξουν ακόμη παραπέρα και πιο συνειδητά αυτά τα χαρακτηριστικά. «Οι καιροί ου μενεοί».

Παναγιώτης Παπαναγιώτου

Χθες
Σήμερα
Αύριο

ΤΟ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Οι τελευταίες μεγάλες κινητοποιήσεις των καθηγητών της Μέσης Εκπαίδευσης, έδωσαν αφορμή για σοβαρούς προβληματισμούς γύρω απ' την οργάνωση του συνδικαλιστικού κινήματος και τις προοπτικές του. Η μεγάλη απεργία των 37 ημερών έφερε στο προσκήνιο όλα τα ζητήματα που συζητούνται καθημερινά μέσα στα σχολεία, για το ρόλο των συνδικαλιστικών παρατάξεων, την πορεία και προοπτική τους, αλλά και τις μορφές οργάνωσής τους. Θα έλεγε κανείς, ότι τα τελευταία γεγονότα έχουν παίξει καταλυτικό ρόλο σε όλο το μήκος και πλάτος του συνδικαλιστικού κινήματος.

Μια έντονη κινητικότητα παρατηρείται στις τοπικές ΕΛΜΕ τη νέα συνδικαλιστική χρονιά, που προβλέπεται έντονη με τις 3 εκλογικές της αναμετρήσεις (αιρετοί, Δ.Σ. ΕΛΜΕ, συνέδριο ΟΛΜΕ), που σε μεγάλο βαθμό θα την καθορίσουν.

Πριν δούμε τα νέα δεδομένα που έχουν προκύψει, πρέπει πρώτα απ' όλα να εκτιμήσουμε τη δράση των συνδικαλιστικών παρατάξεων την περασμένη χρονιά και ιδιαίτερα τη δράση τους στη φάση της απεργίας. Τρεις είναι οι παρατάξεις που εκφράζονται στο Δ.Σ. της ΟΛΜΕ και με τον ένα ή άλλο τρόπο κυριαρχούν στο συνδικαλιστικό κίνημα: η φιλοκυβερνητική ΠΑΣΚ, η παράταξη του ΚΚΕ η Δ.Ε.Ε. και η παράταξη της Ν.Δ. η ΔΑΚΕ. Θα προσπαθήσουμε συνοπτικά να περιγράψουμε την πολιτική των παρατάξεων αυτών.

Η ΠΑΣΚ, στενά δεμένη με την κυβερνητική πολιτική, παρέμεινε και παραμένει ο πιστός εκφραστής του κρατικού και κυβερνητικού συνδικαλισμού. Προσπάθησε και προσπαθεί να περάσει την εκσυγχρονιστική καπιταλιστική αναδιάρθρωση που προωθεί η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ στο χώρο της Μέσης Εκπαίδευσης. Εκσυγχρονισμός, που καμιά σχέση δεν έχει με τις πραγματικές ανάγκες της παιδείας, ενώ δένεται στενά με τις επι-

διώξεις της άρχουσας τάξης και ιδιαίτερα με τις επιλογές της ΕΟΚ. Τον τόχωνα όμως, η βαθειά οικονομική κρίση που μαστίζει τη χώρα μας, κάνει τον εκσυγχρονισμό αυτό, ακόμα πιο δύσκολο, με χιλιάδες δυσχερήσεις και παλινωδίες, που εκφράστηκαν είτε με την αδυναμία της εφαρμογής του περίφημου 1566, είτε με τις παλινωδίες στην ευρύτερη πολιτική των ιδρυμάτων του ΥΠΕΠΘ και τις συχνές αλλαγές του υπεύθυνου υπουργού.

Η ΠΑΣΚ, πιστός εκφραστής της κυβερνητικής αυτής πολιτικής, αναγκάστηκε πολλές φορές να συρθεί πίσω απ' τις ευκαιριακές επιλογές των εκάστοτε υπουργών, ενώ αρκετές άλλες αναγκάστηκε να συγκρουστεί με αυτές, όπως έγινε με τον περιβόητο Τρίτο, που την οδηγούσε με μεθυστική ακρίβεια στην απόλυτη απομόνωση.

Ειδικά την παρασμένη χρονιά, η θέση της ηγεσίας της ΠΑΣΚ, αλλά και των μελών της, ήταν τραγική. Απ' τις πρώτες κιόλας κινητοποιήσεις ακολούθησε η απομόνωσή της, η αντίθεσή της με την πορεία που προδιέγραφε η μεγάλη μάζα των εκπαιδευτικών. Άλλωστε, πώς μπορούσε να βριστεί μαζί μ' αυτούς που πάλευαν ενάντια στην εισοδηματική και εκπαιδευτική πολιτική της ΠΑΣΟΚικής κυβέρνησης, τη στιγμή που η ίδια ήταν ένα σκρόφιλο της πολιτικής αυτής μέσα στο χώρο της εκπαίδευσης. Δεν θα αναφερθούμε εδώ στην τακτική που ακολούθησε στη διάρκεια της μεγάλης απεργίας (βλ. σχετικό άρθρο των **ανπιπετραδίων**). Θα υπενθυμίσουμε μόνο ότι ήταν αντίθετη στην απεργία διαρκείας, προσπάθησε να τη συμπιέσει με κάθε τρόπο (π.χ. παραίτηση απ' το προεδρείο της ΟΛΜΕ, προσπάθεια δημιουργίας απεργοσπαστών) και τέλος έκανε «προτάσεις» για το ξεπέραςμα του «αδιεξόδου», που αποδείχθηκαν πολύ πίσω και απ' τις προτάσεις των Κακλαμάνη - Παπανδρέου.

Η ΔΑΚΕ, ή «φιλελεύθερη» παράταξη της ΝΔ, προσπάθησε την περασμένη χρονιά να εμφανιστεί με νέο πρόσωπο. Αφού κατάφερε να ξεπεράσει τις εσωτερικές της αντιθέσεις, που ήταν ιδιαίτερα φανερές στο συνέδριο του 1987, ακολούθησε πιστά τη γραμμή Μητσοτάκη, με βασικό στόχο την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη φθορά της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ. Βγαίνοντας με ένα φιλολαϊκό πρόσωπο, ακόμα και με αριστερή(!) φρασεολογία, εκμεταλλευόμενη παράλληλα τη διστακτικότητα της υποτιθέμενης αριστερής ΔΕΕ, προσπάθησε να μπει επικεφαλής του αγωνιστικού ρεύματος που αναπτυσσόταν μέσα στο σ.κ. και έκφραζε τη συσσωρευμένη αγανάκτηση των εκπαιδευτικών. Υποστήριξε την απεργία διαρκείας γιατί πίστευε ότι μ' αυτόν τον τρόπο θα έφερνε πιο γρήγορα τη φθορά στην κυβερνητική πολιτική.

Υπάρχουν όμως ορισμένα σοβαρά ζητήματα που αποκαλύπτουν τον πραγματικό ρόλο της ΔΑΚΕ, τόσο μέσα στην απεργία, όσο και στο σ.κ. γενικότερα.

Απ' τις πρώτες κιόλας μέρες που φούντωσε η απεργία, η ΔΑΚΕ έμεινε θεατής των εξελίξεων. Δεν μπορούσε απ' την ίδια τη της φύση να μπει στην πρωτοπορία αυτού του αγώνα. Αυτό έγινε ιδιαίτερα φανερό, από τότε που ανέλαβε και το προεδρείο της ΟΛΜΕ. Τα μέλη της ήταν πιο πολύ διακοσμητικά στοιχεία και συνέβαλαν στην ουσιαστική συνολική αναπαράσταση της «ηγεσίας» της ΟΛΜΕ. Επίσης, ποτέ δεν υποστήριξαν το αίτημα για την ανατροπή της εισοδηματικής πολιτικής της κυβέρνησης και φυσικά συνυπόγραψαν τη συμφωνία για τη λήξη της απεργίας, ακολουθώντας τη γραμμή Μητσοτάκη, που πρότρεπε — απεργούς και κυβερνητικούς — να τα βρουν κάπου στα μισά του δρόμου.

Ο λόγος για μας είναι προφανής. Όσο μπορούσε η ΔΑΚΕ να επηρεάζει την πορεία των γεγονότων φαινόταν υποστηρικτής του απεργιακού κινήματος, όταν όμως έμπαινε επιτακτικό το πρόβλημα της εισοδηματικής πολιτικής, τότε προσπαθούσε να αποτραβηχτεί απ' τα πράγματα, γιατί φοβόταν τη δημιουργία ενός κακού προηγούμενου, ιδιαίτερα αν η

ΚΑΚΕΣ ΕΠΟΧΕΣ

Το δέντρο έξηγει γιατί δέν έδωσε καρπούς.
 'Ο ποιητής έξηγει γιατί οί στίχοι βγήκαν κακοί.
 'Ο στρατηγός έξηγει γιατί χάθηκε ό πόλεμος.

Εικόνας ζωγραφισμένες σέ σκισμένο τελλάρο !
 'Αναφορές τής έκστρατείας παραδομένες σ' αυτούς που
 εύκολα ξεχνούν !
 Πομπώδικη συμπεριφορά που κανείς δέν τήν προσέχει !

Πάμε λοιπόν νά χρησιμοποιήσουμε τό γυαλισμένο βάζο
 για καθίκι ;
 Πάμε νά βγάλουμε άπ' τή γελοία τραγωδία μία φάρσα ;
 Πάμε νά πετάξουμε τήν παραμορφωμένη κοπελλιά μας
 στην κουζίνα ;

*Αξιοι αύτοί που φεύγουν άπ' τά έτοιμόρροπα σπίτια !

ΜΠΕΡΤΟΛ ΜΠΡΕΧΤ

Να καταφέρει να πάρει την κυβερνητική εξουσία.

Αφήσαμε τρίτη την παράταξη του ΚΚΕ, τη ΔΕΕ. Αξιολογικά, ίσως θα έπρεπε ν' ασχοληθεί κανείς πρώτα μ' αυτήν, γιατί ο δικός της ρόλος ήταν «θοροιστικός στην πορεία των γεγονότων. Όλη την περασμένη χρονιά, η θέση της ΔΕΕ ήταν σχεδόν εξ ίσου τραγική μ' αυτήν της ΠΑΣΚ. Δέσμια των ιδεολογικών και πολιτικών επιλογών του ΚΚΕ, κινήθηκε στα πλαίσια της γραμμής του 12ου συνεδρίου του. Δύο ήταν οι βασικοί της άξονες: Η γραμμή της «αναβάθμισης της παιδείας» και η γραμμή της «συμπάραταξης των αριστερών δυνάμεων».

Η «αναβάθμιση», γραμμή που εξειδικεύει τις αποφάσεις του 12ου συνεδρίου στο χώρο της εκπαίδευσης, ήταν η πρόταση της υποτιθέμενης αριστερής κυβέρνησης «των δυνάμεων της αλλαγής». Έτσι, με ένα αόριστο γενικόλογό πρόγραμμα που ο καθένας το αντιλαμβάνεται όπως αυτός νομίζει, δεν μπόρεσε ούτε καν ν' αντιληφθεί τον παλμό των γεγονότων. Οι στόχοι της —ίδιοι κάθε χρόνο, χωρίς αιτήματα αιχμής— την απομόνωναν καθημερινά, ακόμα και από τα ίδια της τα μέλη.

Προσπάθησε σ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς να εκτονώσει το αγωνιστικό φρόνημα των καθηγητών, προτείνοντας ξεκομμένες κινητοποιήσεις. Πίστευε ότι με τον τρόπο αυτό δεν θα φτάσουμε ποτέ σε μια απεργία διαρκείας, ιδιαίτερα μέσα στις εξετάσεις. Όταν όμως το ορμητικό ποτάμι της απεργίας πήρε το δρόμο του, η ΔΕΕ προσπάθησε να μπει μπροστά, ώστε απ' τη μια να μπορέσει να επιπλεύσει και απ' την άλλη να του αλλάξει κατεύθυνση. Κάτι που τελικά πέτυχε. Γι' αυτό και η παράταξη αυτή έθεσε τις πιο πολλές ευθύνες για την τελική κατάληξη των πραγμάτων. Τέ-

λος, στάθηκε ουσιαστικά αντίθετη, στα βασικά οικονομικά αιτήματα της απεργίας, γιατί η γραμμή της συγκυβέρνησης και οι γενικότεροι δεσμοί του ΚΚΕ με το ΠΑΣΟΚ δεν της επέτρεπαν να συγκρουστεί συνολικά μαζί του.

Πρέπει επίσης να αναφερθούμε στη συνδικαλιστική παράταξη «Δ. Γληνός».

Ο «Γληνός» αποτελεί μια ιδιόμορφη κατάσταση. Σε κεντρικό επίπεδο έχει τα χαρακτηριστικά μιας κομματικής παράταξης, που κινδυνεύει να γίνει δύο κομμάτια μετά τη διάσπαση του πάλαι ποτέ ενιαίου ΚΚΕ εσωτ., ενώ σε τοπικό επίπεδο στο «Γληνό» συμμετέχουν πολλοί συνδικαλιστές που καμιά σχέση δεν έχουν με τις δυνάμεις της «ανανέωσης».

Οι απόψεις που εκφράζονται στο «Γληνό» γενικά, αλλά και ειδικότερα στο ζήτημα της «αναβάθμισης», ποικίλλουν. Άλλοι υποστηρίζουν την «αναβάθμιση» (κύρια αυτοί που πολιτικά εκφράζονται ή επηρεάζονται από την ΕΑΡ), ενώ άλλοι είναι ριζικά αντίθετοι με τη γραμμή αυτή.

Συνολικά, θα μπορούσε να πει κανείς, ότι ο «Γληνός» έχει έντονες εσωτερικές αντιθέσεις. Έτσι, ενώ κεντρικά είναι ουσιαστικά μια παράταξη των ΚΚΕεσ. Α-Α και ΕΑΡ, σε τοπικό επίπεδο δεν υπάρχει αυτή η αντιστοιχία. Όμως, οι αντιθέσεις και τα χαρακτηριστικά αυτά λειτουργούν απωθητικά για τις ευρύτερες αριστερές δυνάμεις, με αποτέλεσμα να παρατηρείται μια οργανωτική του αποδυνάμωση τα τελευταία χρόνια.

Τέλος, ενώ η γενική του στάση στην τελευταία απεργία ήταν θετική, δεν κατάφερε να παίξει ηγετικό ρόλο σ' αυτήν. Είναι χαρακτηριστικό ότι ούτε μια προκήρυξη δεν κατάφερε να βγάλει σε πανελλαδικό επίπεδο, ενώ αρκετά επώνυμα στελέχη του στήριξαν ουσιαστικά την αναστολή της απεργίας (κυρίως από το χώρο της ΕΑΡ).

Όσον αφορά την «Επιτροπή Πρωτοβουλίας για την Απεργία στις Εξετάσεις» δεν έχει κατ' αρχήν τα χαρακτηριστικά μιας παράταξης. Είναι μια συσπείρωση δυνάμεων που πραγματοποιήθηκε σε μια συγκεκριμένη φάση της εξέλιξης του κινήματος. Σαν κεντρικό στόχο είχε τη προπαγάνδισή και την επιτυχία της απεργίας διαρκείας σε πανελλαδικό επίπεδο. Και είναι γεγονός, ότι —παρά το λίγο χρόνο που λειτούργησε— κατάφερε σε ικανοποιητικό βαθμό ν' ανταποκριθεί στις ανάγκες του αγώνα. Κατάφερε ν' αποκτήσει επαφή με τις περισσότερες ΕΛΜΕ, ενώ ήταν και η μόνη δύναμη που πάλεψε μέχρι τέλους για τη συνέχιση της απεργίας.

Εκείνο που μπορεί κανείς να συμπεράνει απ' αυτήν την Πρωτοβουλία είναι, ότι υπάρχει η δυνατότητα και η αναγκαιότητα συντονισμού των αγωνιστικών δυνάμεων, έτσι ώστε να μπορέσουν (οι δυνάμεις αυτές) να παρέμβουν αποφασιστικά στις εξελίξεις του συνδικαλιστικού κινήματος.

Το σταμάτημα της απεργίας, καθώς και τα αποτελέσματά της, καθορίζουν, σε μεγάλο βαθμό την από δώ και μπρος πορεία του. Στη συνείδηση των ευρύτερων μαζών, οι δομές του συνδικαλιστικού κινήματος βρίσκονται σε κρίση. Η θεωρία ότι «ο κόσμος δεν ενδιαφέρεται» έχει καταρρεύσει μετά τις μαζικότερες τελευταίες συνελεύσεις. Είναι φανερό, ότι οι ευθύνες βρίσκονται αλλού, ιδιαίτερα στη γραφειοκρατικοποιημένη ηγεσία της ΟΛΜΕ και στην ανυπαρξία της.

Στη συνείδηση της βάσης έχουν ταυτόχρονα χρεωκοπήσει και οι κυρίαρχες παρατάξεις, τόσο σαν μορφές δράσης στο συνδικαλιστικό κίνημα, όσο και σαν αποτέλεσμα της πολιτικής που εφαρμόζουν οι αντίστοιχες κομματικές τους δυνάμεις.

Ταυτόχρονα, έχει προκύψει σήμερα μια νέα δυναμική μέσα στο συνδικαλιστικό κίνημα, που αμφισβητεί τις παλιές δομές και ψάχνει για μια νέα προοπτική. Οι εμπειρίες των περασμένων κινητοποιήσεων, με τα θετικά και αρνητικά τους στοιχεία, ζητάνε μια καινούργια έκφραση, που θα ανατρέψει τους αρνητικούς συσχετισμούς και θα δώσει νέα πνοή στους συνδικαλιστικούς και πολιτικούς αγώνες.

Χρήστος Κάτσικας

Τα ΑΝΤΙτετράδια είναι ανοιχτά σε κάθε συνεργασία, κρίση ή επίκριση, μαθητών - σπουδαστών - φοιτητών - εκπαιδευτικών, καθενός που ενδιαφέρεται για την ανάπτυξη ενός προοδευτικού ριζοσπαστικού πανεκπαιδευτικού κινήματος.

Αφιέρωμα:

Πρωτοδιοριζόμενοι Εκπαιδευτικοί

Ο εκπαιδευτικός, όταν πρωτοδιορίζεται, μοιάζει λίγο με τον καινούριο μαθητή. Δεν ξέρει «τίποτα» γι' αυτήν τη μικρή κοινωνία που λέγεται σχολείο. Μια κοινωνία που καθρεφτίζει ακριβέστατα την κοινωνική ιεραρχία, την επιβολή, τον αυταρχισμό και την καταστολή την ταξικότητα και την ανταγωνιστικότητα της ευρύτερης κοινωνίας, τις συγκρούσεις και τις διαφορές της. Υπάρχει, λοιπόν, σ' αυτήν τη μικρή κοινωνία και η κριτική και η διεκδίκηση και η εξέγερση.

Εμείς οι καθηγητές παίζουμε διπλό ρόλο, γι' αυτό βρισκόμαστε και σε δύσκολη θέση: εξουσιάζουμε και καταπιεζόμαστε, κρίνουμε και κρινόμαστε, διεκδικούμε και καταστέλουμε, έχουμε ν' αντιμετωπίσουμε (και να εφαρμόσουμε) ένα εξ' ίσου αυστηρό και πειστικό νομικό πλαίσιο, μ' αυτό που ορίζει τους κανόνες όλης της κοινωνίας.

Προσπαθήσαμε να πραγματοποιήσουμε ένα μικρό «αφιέρωμα» στους νέους συναδέλφους, συμμαχητές στον αγώνα και στη ζωή, με αναφορές στα μισθολογικά, συνδικαλιστικά και κοινωνικά ζητήματα που αφορούν το σχολείο.

Το μεγαλύτερο βέβαια σχολείο είναι η ζωή και η πράξη. Αλλά κάποια εισαγωγικά σημειώματα δεν είναι περιττά, ίσα - ίσα μάλιστα, μπορούν ν' αξιοποιηθούν πολλαπλά.

Καλώς ήλθατε, νέοι συναδέλφω!

Καλώς ήλθατε στο «μαγικό» κόσμο της εκπαίδευσης!

Θ' ακούσατε ήδη πολλά καλωσορίσματα, λόγια παρηγοριάς ή αισιοδοξίας, αυτές τις πρώτες μέρες του Σεπτεμβρίου, από διευθυντές, σχολικούς συμβούλους και νομάρχες ίσως, σε κάποιους επαρχιακούς νομούς. Οι περισσότεροι από σας διοριστήκατε - δε θα ήταν παράλογο να λέγαμε ότι «πεταχτήκατε» - περίπου 500 χιλιόμετρα μακριά από το σπίτι σας. Το ΥΠΕΠΘ φρόντισε να γνωρίσετε και άλλες περιοχές της Ελλάδας, που ίσως δεν ξέρατε...

Το όνειρό σας έγινε πραγματικότητα, υπετυχήσατε να δείτε τον εαυτό σας διορισμένο στη Δημόσια Εκπαίδευση, μετά από αρκετά χρόνια αναμονής, επιμονής στο στόχο σας και υποαπασχόλησης. Τώρα πια έχετε πάρει θέση και αρχίζει ο μαραθώνιος.

Πρώτη επαφή με την πόλη και τους κατοίκους της, προσπάθεια προσαρμογής στην καινούργια ζωή, αναζήτηση σπιτιού, έκπληξη και απορία για τις τιμές των ενοικίων, κλείσιμο σπιτιού μ' όσο ενοίκιο ζητούν, μετακόμιση.

Έχετε περάσει κιόλας το πρώτο σεμινάριο των πρωτοδιοριζόμενων. Είναι σίγουρο ότι - σ' όσους ιδιαίτερα από σας έχετε δουλέψει σαν αναπληρωτές - σας φάνηκαν σα ν' ανήκουν στη σφαίρα του φανταστικού ή του γελοίου αυτά που λέγονται στο πρώτο επιμορφωτικό σεμινάριο. Όσο για τους συναδέλφους που έρχονται για πρώτη φορά σ' επαφή με την Δημόσια Εκπαίδευση, μη βιάζεστε συναδέλφω, σε λίγες μέρες όλο και περισσότερο θα γνωρίζετε την πραγματικότητα, που απέχει έτη φωτός απ' αυτά που μας λένε ή μας δείχνουν σε βιντεοταινίες (σκηνοθετημένες, καλά προετοιμασμένες διδασκαλίες, που διαρκούν πάνω από μια ώρα, ενώ εμείς έχουμε στη διάθεσή μας 50', δηλαδή τη διδακτική ώρα. Η επιμόρφωση σ' όλο της το μεγαλείο!).

Όμως, διοριστήκατε και μετά το «Μάη των Εκπαιδευτικών», μετά τη μεγάλη μας απεργία, όπου τολμήσαμε να ορθώσουμε το ανάστημά μας απέναντι στην κυβέρνηση και το κράτος. Ανοίξαμε ένα πρωτόγνωρο κεφάλαιο στην ιστορία του κλάδου. Οι καθηγητές πήραν στα χέρια τους τις τύχες τους.

Μαζί με τις ευχές μας, σας καλούμε κοντά μας, πλάι - πλάι, με αποφασιστικότητα, να προχωρήσουμε ακόμα παραπέρα τις κατακτήσεις μας.

Α) Ο μισθός μας

1. Ο πρωτοδιοριστός υπόκειται στις εξής έκτακτες κρατήσεις:

- α) υπέρ του Ταμείου Αρωγής: το 1/2 του αθροίσματος Βασικός + ΑΤΑ, κατά το χρόνο διορισμού, μοιρασμένο σε 12 μήνες.
- β) υπέρ του Μ.Τ.Π.Υ: το σύνολο των ακαθαρίστων, μοιρασμένο σε 12 μήνες. Το δεύτερο χρόνο οι κρατήσεις αυτές σταματάνε.

2. Οι τακτικές κρατήσεις - πλην του φόρου - είναι:

- α) 1% επί των ακαθαρίστων για Υγειονομική Περιθαλψη.
- β) 4% επί του αθροίσματος (βασικός + Χρονοεπίδομα + ΑΤΑ) - 1% επί του αθροίσματος των υπολοίπων επιδομάτων υπέρ Μ.Τ.Π.Υ. (Μετοχικό Ταμείο Πολιτικών Υπαλλήλων).
- γ) 5% επί του αθροίσματος (Βασικός + Χρονοεπίδομα + ΑΤΑ) υπέρ Τ.Α.Ο.Υ.
- δ) 4% επί του αθροίσματος (Βασικός + Χρονοεπίδομα + ΑΤΑ) υπέρ Τ.Π.Δ.Υ.

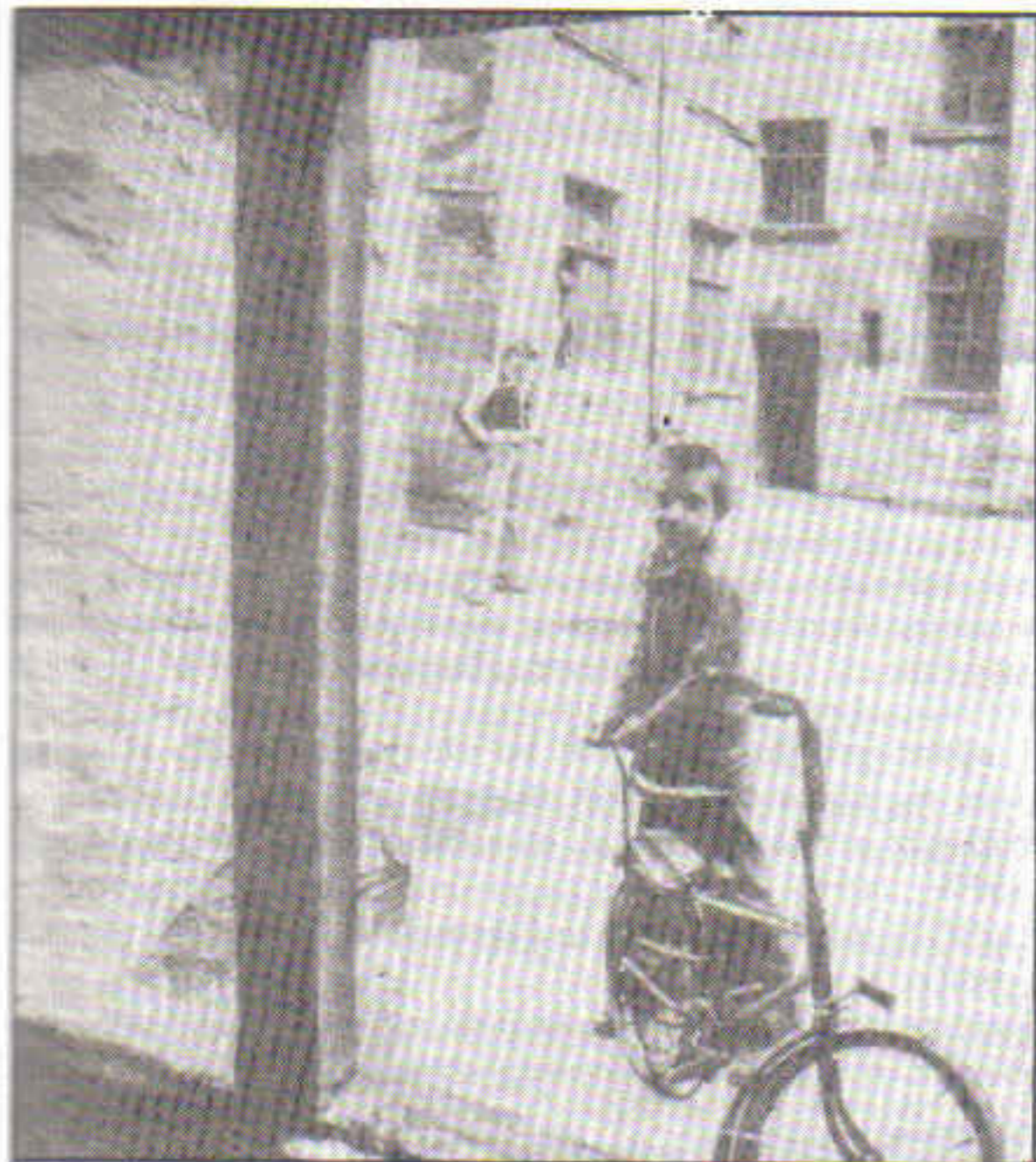
3. Οι αλλαγές στις αποδοχές γίνονται ως εξής:

- α) Κάθε ζυγό χρόνο - δηλ. κλείνοντας το 2ο, 4ο, 6ο κ.λπ. χρόνο υπηρεσίας - αυξάνεται το μισθολογικό κλιμάκιο του υπαλλήλου, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι αυξάνεται ο βασικός μισθός κατά 1000 δρχ., μειώνεται το επίδομα εξομάλυνσης κατά 200 δρχ. και αυξάνεται ανάλογα το χρονοεπίδομα και η ΑΤΑ.
- β) Κάθε μονό χρόνο - δηλ. συμπληρώνοντας τον 1ο, 3ο, 5ο κ.λπ. χρόνο υπηρεσίας - αυξάνεται το χρονοεπίδομα, που υπολογίζεται με 4% επί του βασικού μισθού του αντίστοιχου Μ.Κ. του υπαλλήλου. Η ΑΤΑ αυξάνει ανάλογα (τον πρώτο χρόνο υπηρεσίας, εάν ο υπάλληλος δεν έχει προϋπηρεσία, δεν υπάρχει χρονοεπίδομα).

Στις παραπάνω αποδοχές (διαφορά μισθολογικού κλιμακίου και χρονοεπίδοματος) γίνεται έκτακτη κράτηση υπέρ Τ.Α.Ο.Υ. που ισούται με το 1/2 της διαφοράς του αθροίσματος (Βασικός + Χρονοεπίδομα + ΑΤΑ) μεταξύ νέων και παλαιών αποδοχών.

Πολύ συζήτηση έγινε για τα οικονομικά ζητήματα, την περασμένη χρονιά. Είναι ολοφάνερο ότι αυτοί οι μισθοί καθόλου δεν ανταποκρίνονται στους «υψηλόμισθους καθηγητές», όπως προσπάθησαν να μας παρουσιάσουν ο κ. Τσοβόλας και το ΥΠΕΠΘ. Αντίθετα, έφεραν τους καθηγητές σε οικονομικό

Ξεκινώντας το οδοιπορικό μας, φτάνουμε στο σχολείο. Η πρώτη οπτική επαφή μάλλον μας προκαλεί ισχυρό σοκ. Στην καλύτερη περίπτωση θα έχει τις στοιχειώδεις αίθουσες που χρειάζονται, ένα διάδρομο, υπόστεγο και μια αυλή όπου θα στοιβάζονται κυριολεκτικά τα παιδιά στο διάλειμα. Στη χειρότερη, το σχολείο θα είναι παλιές αποθήκες, κτίρια τουλάχιστον μιας 20ετίας ή λυόμενα. Καπνιστά άλλα «το 1992 πλησιάζει» και μεις είμαστε έτοιμοι «ν' ανταγωνιστούμε τις χώρες της ΕΟΚ!»

Μπαίνοντας στο γραφείο των καθηγητών, συνήθως έρχεται η δεύτερη έκπληξη. Ίσως ονειρευόμαστε ένα άνετο, μεγάλο δωμάτιο, όπου ο καθένας θα έχει το δικό του γραφείο, την πολυθρόνα του, τη μοκέτα στο πάτωμα. Αντί γι' αυτά, βλέπουμε ένα γραφείο 2 Χ 2, με ελάχιστα γραφεία και καρέκλες, όπου στριμώχνονται 10 - 15 καθηγητές στα διαλείματα και κάθονται με βάρδιες.

Μετά τα πρώτα χαμογελαστά καλωσορίσματα από τους συναδέλφους, η πυραμίδα της ιεραρχίας σ' όλη της τη μεγαλοπρέπεια...

Ο Διευθυντής, οι παλιοί συνάδελφοι και οι νέοι (πρωτάρηδες με τα πρώτα άσπρα μαλλιά, λόγω ηλικίας από τη χρόνια αδιοριστία).

Οι νέοι, οι πρωτοδιοριζόμενοι που τους περιμένουν για να πάρουν ό,τι μαθήματα -πολλά και διάφορα- έχουν περισσέψει και όποιες γραφικές δουλειές είναι πιο βαριές και περίπλοκες.

Ο Διευθυντής, καλυμμένος πίσω από την εξουσία του πάνω στους καθηγητές του σχολείου του, αλλά και με την ευθυνοφοβία του απέναντι στους ανωτέρους του, φροντίζει να μας ενημερώνει μόνο για γραφειοκρατικές διοικητικές -κύρια- υποχρεώσεις μας «απέναντι στο σχολείο και την πολιτεία». «Πρέπει να λειτουργούν όλα τέλεια» -άσχετα αν τίποτε άλλο δεν λειτουργεί σωστά- «το σχολείο μας πρέπει να είναι υπόδειγμα».

Αλήθεια, νέοι συνάδελφοι, μήπως όλα αυτά σας θυμίζουν κάποιον άλλο μηχανισμό του κράτους, όπου όλοι εκτελούν τις υποχρεώσεις τους, χωρίς αντιρρήσεις και καθυστερήσεις, υπάκουοι στους ανωτέρους τους;

αδιέξοδο και έτσι ξέσπασε η μεγάλη απεργία του Μάη - Ιούνη '88.

Το βασικό αίτημα της αύξησης (20.000 καθοριζόταν για πέρυσι) στο βασικό μισθό, ήταν η απάντησή μας στην αντιλαϊκή εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης.

Αναγκαστήκαμε να υποχωρήσουμε, παίρνοντας κάποια επιδόματα (αγοράς βιβλίων - υπερωριακής απασχόλησης) του ύψους των 85.000 δραχ. περίπου το χρόνο. Κι αυτά τα εισπράτουμε με τις γνωστές «τοκογλυφικές» καθυστερήσεις του δημοσίου.

Μένουν ακόμη και οι «διορθωτικές» ρυθμίσεις Τσοβόλα, που εξαγγέλθηκαν το περασμένο Πάσχα, ψηφίστηκαν το καλοκαίρι και ακόμη δεν ξέρουμε ολοκληρωμένα τι προβλέπουν.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	Π.Α.	ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΕΙΣ													
			0221	0222	0223	0224	0225	0226	0227	0228	0229	0230				
ΠΡΟΤΥΠΟΤΗΤΕΣ	16	-	21.000	-	-	1.000	20.999	10.819	711	2.169	403	3.312	2.810	1.989	19.319	21.911
ΠΡΟΤΥΠΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΕΝΔΟΣΧΟΛΙΚΑ ΚΑΡΤΕΣ	16	2	21.000	-	6.300	2.000	12.100	20.100	803	2.819	619	3.232	2.811	2.169	19.196	20.196
ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΕΛΗ ΚΡΑΦΟ ΔΙ ΑΡΧΑΙΚΕΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΤΑ ΣΤΙΣ ΕΣΕΣ:																
ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΕΛΗ ΚΡΑΦΟ	16	-	21.000	19.900	-	1.000	21.000	18.819	169	2.992	-	2.912	-	1.982	19.216	21.216

Η ύλη των αντιτετραδίων έκλεισε στις 20 Σεπτέμβρη. Κάθε πρόσθετη ρύθμιση όσον αφορά τα μισθολογικά του «ενιαίου», που ανακοινώθηκε μετά από αυτήν την ημερομηνία, δεν έχει προφανώς ληφθεί υπ' όψη. Θα επανέλθουμε, όμως, στο επόμενο τεύχος.

Β) Η Ιεραρχία της «εξουσίας»

Απόλυτο «άρχοντα» του σχολείου, ο 1566/85 ορίζει τον διευθυντή. Βέβαια, δίνει και σε μας τους καθηγητές, λίγη από τη χαρά της άσκησης «εξουσίας»! Όλα αυτά ορίζονται με τις διατάξεις για τη λειτουργία του Συλλόγου Διδασκόντων.

Στο Σύλλογο συμμετέχουν όλοι οι καθηγητές —μόνιμοι και αναπληρωτές— που υπηρετούν σ' ένα σχολείο. Οι συνεδριάσεις του συλλόγου έχουν μόνιμα διορισμένο προέδρο το διευθυντή, σε απουσία του τον υποδιευθυντή και σε απουσία και αυτού, τον ανώτερο σε βαθμό εκπαιδευτικό (να μη ξεχνάμε και την ιεραρχία, έτσι γίνεται και στον στρατό!).

Τα περί λειτουργίας του σχολείου αποφασίζονται πλειοψηφικά, με διπλή ψήφο του προέδρου, σε περίπτωση ισοψηφίας.

Αυτό το «αποφασίζουν» είναι πολύ σχετικό. Γιατί μέσα από τις διατάξεις ορίζονται δέκα πέντε «προτείνει» και «εισηγείται» (ο σύλλογος), π.χ. προτείνει στη διεύθυνση το ωρολόγιο πρόγραμμα, προτείνει εκπαιδευτικά μέτρα, προτείνει πραγματοποίηση εκδρομών κ.λπ., και αποφασίζει για προαγωγές, απορρίψεις, απολύσεις, ποινές κ.λπ. των μαθητών. Με άλλα λόγια, αν οι προτάσεις δεν βρίσκουν σύμφωνη τη διεύθυνση, δεν ψηφίζονται.

Για την ιστορία θυμίζουμε, ότι ήταν παλαιότερα αίτημα του κλάδου, ο σύλλογος να είναι το αποφασιστικό όργανο του σχολείου (για μια περίοδο μάλιστα —όταν πέρναγε το ΠΑΣΟΚ την παιδική του αρρώστια— αυτό είχε κατοχυρωθεί) και ο διευθυντής να εκλέγεται από τον σύλλογο.

Βέβαια, μας δίνονται πλήρη δικαιώματα «χωροφυλακής»: «ο σύλλογος επαγρυπνά για την τήρηση του κανονισμού λειτουργίας και εφαρμόζει τα αναγκαία παιδαγωγικά και πειθαρχικά μέτρα» (υπογραμμίσεις δικές μας).

Σε καμιά περίπτωση, δεν έχουμε πρόθεση να τρομοκρατήσουμε τους νέους συναδέλφους με τα όσα γράφουμε. Ο σύλλογος ίσα - ίσα μπορεί και πρέπει να είναι ένας ζωντανός χώρος συζήτησης, διεκδίκησεων και περιορισμού της εξουσίας του διευθυντή. Ο κάθε ένας μπορεί και πρέπει να συζητάει τις απόψεις του και να

Μπαίνοντας στην τάξη νιώθουμε το δεύτερο ισχυρό σοκ. Βρισκόμαστε απέναντι σε δεκάδες μάτια που μας κοιτούν εξεταστικά. Τα μικρά παιδιά του Γυμνασίου συνήθως με χαρά, με ενθουσιασμό, με αγωνία, ενώ στο λύκειο η εικόνα αλλάζει. Η χαρά είναι υποβαθμισμένη, το ενδιαφέρον μειωμένο και τα αισθήματα, αισθήματα αδιαφορίας, συχνά και αγανάκτησης.

Και μεις... «μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα».

Ο γκρεμός: το σχολείο αποτελεί ιδεολογικό μηχανισμό στα χέρια της άρχουσας τάξης. Ο καθηγητής πρέπει να περιορίζεται σε έτοιμες κονσερβοποιημένες γνώσεις και να κρατάει ερμητικά κλεισμένα μέσα του τα μεγάλα μηνύματα της εποχής του. Να καλοπυθωθεί και να γίνει ένας άκριτος, άβουλος εντολοδόχος και υπάκουος μεσολαβητής της ιδεολογίας και πρακτικής της άρχουσας τάξης του καπιταλιστικού κράτους. Αν προσθέσουμε σ' αυτά, τη γνωστική μας ανεπάρκεια, τις ελάχιστες ψυχοπαιδαγωγικές μας γνώσεις, τα πιστικά βιοτικά προβλήματα που μας σπρώχνουν να βλέπουμε το λειτουργήμα του δασκάλου σαν καταναγκαστικό δημοσιούπαλληλίκι, φτιάξαμε το μοντέλο του δασκάλου που θέλουν.

Και το ρέμα: τα παιδιά στην πιο τρυφερή ηλικία και μεις προσωπικότητες ελεύθερες, που θέλουμε να εκφράσουμε τις αντιλήψεις μας. Τα παιδιά θέλουν το δάσκαλό τους βοηθό, συνεργάτη, να τους καταλαβαίνει και να τους κρίνει με επιείκεια και όχι εξουσιαστή, «μπαμπούλα» και αυστηρό δικαστή. Αλλά και μεις —σα δάσκαλοι— θα θέλαμε «κύρος» και εμπιστοσύνη, που θα πηγάζει, όμως, από τον αλληλοσεβασμό και την αλληλοκατανόηση, την ειλικρίνεια, την καλή θέληση, τη σοβαρή και υπεύθινη προσπάθεια και δουλειά.

Σήμερα μπορούμε και πρέπει ν' «ακουμπήσουμε» τους θεσμούς, να μιλήσουμε «εφ' όλης της ύλης» για τα προβλήματα της Εκπαίδευσης, ν' αγωνιστούμε και να επιβάλλουμε τη δική μας αγωνιστική πραγματικότητα μέσα στο σχολείο.

τις υπερασπίζεται. Δεν υποχωρούμε μπροστά στην «επίδειξη εξουσίας». Και προ πάντος δε θεωρούμε τον εαυτό μας «δικαστή» και «χωροφύλακα» των παιδιών. Θάταν καλό να θυμόμαστε ένα άρθρακι των διατάξεων, που αναφέρει για «... τη συνθήκες ζωής στο οικογενειακό και ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον... που επηρεάζουν την ανάπτυξη των μαθητών». Της κοινωνίας ολόκληρης, καλύτερα και του πλαισίου που αυτή διαμορφώνει για την νεολαία.

Στο διευθυντή, λοιπόν δίνεται πλήρης αρμοδιότητα αποφάσεων για τη λειτουργία του σχολείου, τον έλεγχο μαθητών και εκπαιδευτικών και την ενημέρωση των ανώτερων οργάνων, δηλαδή του συμβούλου και του γραφείου εκπαίδευσης. Και απορεί κανείς, πως —σύμφωνα με το άρθρο 4— μπορεί «εσέβεται την προσωπικότητα των διδασκόντων και να τους παρέχει συγκεκριμένα οδηγίες και όχι απλές υποδείξεις» (υπογρ. δικτ. μας).

«Ο Διευθυντής (Αρ. Πρ. 6492/11.1.83): Εκπροσωπεί το σχολείο. Επιμελώνει το σύλλογο. Φροντίζει τα υπηρεσιακά βιβλία. Υπογράφει τίτλους σπουδών. Βεβαιώνει γνησιότητα τίτλων. Εγκρίνει μεταγραφές. Μεριμνά για το ωρολόγιο πρόγραμμα. Φροντίζει να τροποποιεί το ημερήσιο πρόγραμμα. Εισηγείται στην προϊσταμένη αρχή. Είναι υπεύθυνος για την κατοχύρωση βαθμολογίας. Συντάσσει λόγους απαλλαγής μαθητών. Έχει την ειθίμη τα υγιεινής. Μεριμνά για τα διδακτήρια - έπιπλα. Μιτίζει στις μισθώσεις. Είναι εκκαθαριστής των αποδοχών. Προτείνει διορισμό ή απόλυση. Εισηγείται στη Σχολική Εφορεία. Συγκροτεί Επιτροπές. Τηρεί φακέλλους. Μεριμνά για τα ανακοινώσεις. Ανακοινώνει εγκυκλίους».

Η αβάσταχτη βαρύτητα του να είσαι διευθυντής. Η κρυφή γοητεία της εξουσίας έχει και τα βάρη της...

Ανάλογες αρμοδιότητες έχει ο υποδιευθυντής όταν αναπληρώνει τον διευθυντή. Κατά τ' άλλα, είναι ένας καλός «επιμελητής» για το σχολείο (αρχειοθετεί τα έγγραφα, κάνει την αλληλογραφία, ορίζει εφημερίες κ.λπ.).

Εμείς πάντως σεβόμαστε τον εαυτό μας και δεν «τρομάζουμε» μπροστά στην τόση συγκέντρωση εξουσίας.

Γ) Τι είναι οι Σύμβουλοι

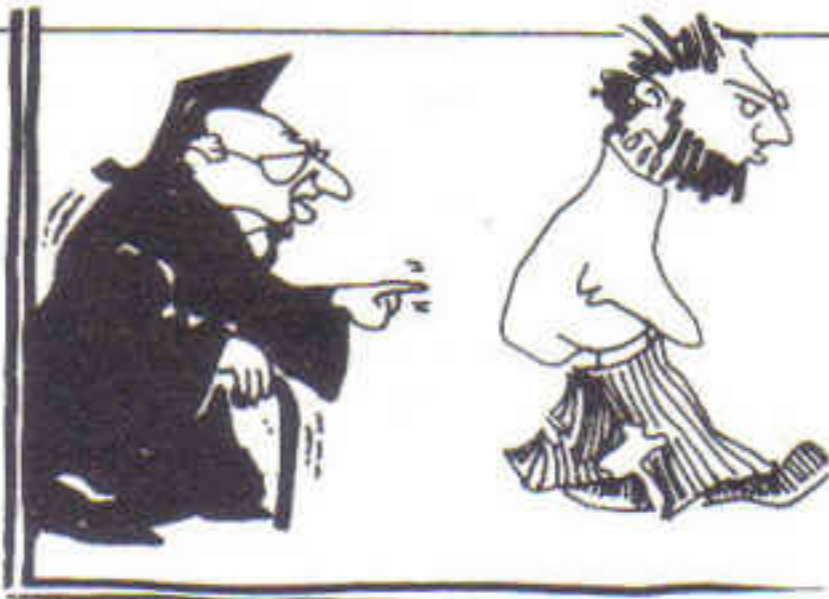
Το άρθρο 1, του νόμου 1304/82, ορίζει ότι: «Έργο του Σχολικού Συμβούλου είναι η επιστημονική - παιδαγωγική καθοδήγηση και η συμμετοχή στην αξιολόγηση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών...».

Αυτό τα λέει όλα: ο παλιός επιθεωρητής άλλαξε όνομα σήμερα ονομάζεται «σχολικός σύμβουλος... Ο θεσμός τόσο του επιθεωρητή όσο και του σχολικού συμβούλου είναι δοκιμασμένος και «πετυχημένος»: ο κάθε εκπαιδευτικός κρίνεται από την υποκειμενική αντίληψη ενός οργάνου του κράτους, ελεύθερου να κρίνει με βάση τις προσωπικές πολιτικές του απόψεις, τις αντιθέσεις και τις συμπάθειές του και μάλιστα ενθαρρύνεται σ' αυτό, αφού π.χ. σαν συνιστώσα της αξιολόγησης θα είναι και «η συνεργασία με τους (εκάστοτε βέβαια) φορείς».

Βέβαια, ο θεσμός μέχρι τώρα —και εν αναμονή του νομοσχεδίου αξιολόγησης— έχει υπολειπόμενα. Στο χέρι μας είναι, με την ανάπτυξη του κινήματος των καθηγητών, ν' αποτρέψουμε την επιβολή τέτοιων αυταρχικών και αναχρονιστικών θεσμών.

Σήμερα, ακόμα και οι Σχολικοί Σύμβουλοι «πρεσσάρονται» από το υπουργείο για μεγαλύτερη παραγωγικότητα, που μεταφράζεται σε περισσότερο έλεγχο των συναδέλφων.

Ας το ξεκαθαρίσουμε. Εμείς δεν αρνούμαστε τον έλεγχο γενικά και αόριστα. Άλλωστε το έργο μας ελέγχεται καθημερινά από δεκάδες παιδικά μυαλά και μάτια. Όμως αρνούμαστε να συνδέεται η μισθολογική και βαθμολογική μας εξέλιξη, καθώς και η κοινωνική και επαγγελματική μας υπόσταση, από το σχολικό σύμβουλο, δηλαδή από το μακρύ χέρι του ΥΠΕΠΘ.

Με τον ν. 1566/85 για την Παιδεία, τρεις ανώτεροι παράλληλοι θα κρίνουν τον καθηγητή και το έργο του: ο Σχολικός Σύμβουλος, ο Διευθυντής του Γραφείου Μ.Ε. και ο Διευθυντής του σχολείου. Το τρίπτυχο της επιτυχίας!

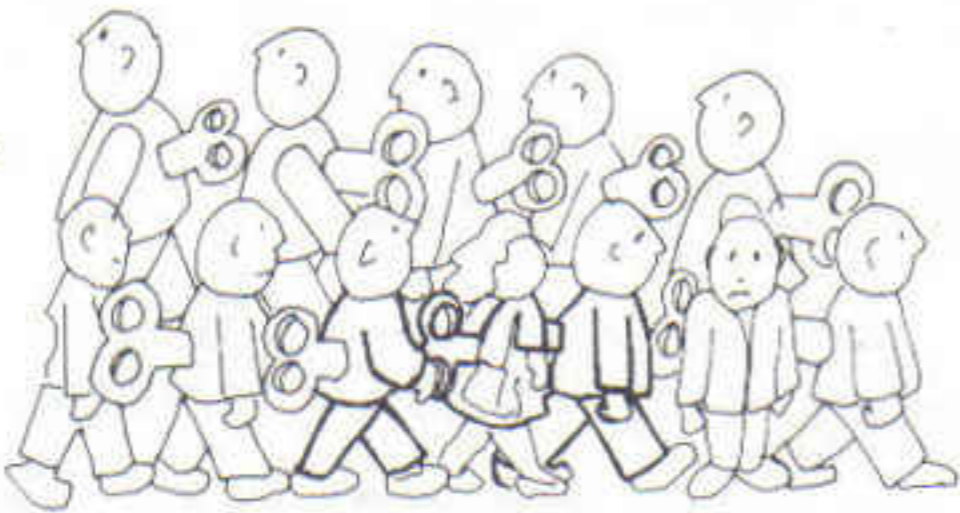
Ο πρώτος διατυμπανίστηκε σαν ο προοδευτικός εκείνος θεσμός, του συμβουλίου και συνεργάτη, που λειτουργεί σε πνεύμα αμοιβαίου σεβασμού και κατανόησης. Αλλά του δόθηκε ο ρόλος του ανεγκτή και του επιθεωρητή, αφού απ' αυτόν θα εξαρτάται η υπηρεσιακή μας εξέλιξη. Άλλαξε ο Μανωλιός κι έβαλε τα ρούχα του αλλιώς!

Ο Διευθυντής του σχολείου -συνήθως μεγάλης ηλικίας- ανατράφηκε κατά κανόνα σε κλίμα ωταρχισμού και παιδαγωγικής ακαμψίας. Συνήθως μας αξιολογεί στις διοικητικές γραφειοκρατικές διαδικασίες, από τις οποίες εμείς βέβαια θέλουμε ν' απαλλαγούμε.

Ο Διευθυντής Μ.Ε., κατά κανόνα δεν έχει καμιά επαφή ούτε καν γνωριμία με τους καθηγητές. Επικοινωνεί μαζί τους, μέσω των... φακέλλων τους.

Αυτό που αξίζει και στους τρεις: «Τακτικός υπολογισμός - Φραστική περιφρόνηση».

Και ας μην ξεχνάμε: Κρατάμε τις αποστάσεις από την τρέλα της εξουσίας, ίσως για να σωθούμε...

Στις τελευταίες κινητοποιήσεις ακούγαμε πολύ συχνά «η κοινή γνώμη, οι γονείς τι θα πουν; τι θα κάνουν;» Οι γονείς, μια κοινωνική ομάδα απ' όλο το φάσμα της κοινωνίας (εργάτες, μικροαστοί, αγρότες, αστοί) έχουν έμμεση σχέση με την Παιδεία, στη βάση του ότι έχουν παιδί στο σχολείο. Έτσι, ο κάθε γονιός ενδιαφέρεται πρώτα και κύρια για το δικό του παιδί. Επιδιώκει την ατομική προσέγγιση και επαφή με τον δάσκαλο του παιδιού του. Η «αγωνιστικότητα» του γονιού για αλλαγές στην εκπαίδευση, φτάνει μέχρι εκεί που δεν θύγεται η καριέρα και το μέλλον του παιδιού του (μέλλον που συνήθως καθρεφτίζει τις δικές του φιλοδοξίες) και προσπαθεί, πολλές φορές, ν' ασκήσει πίεσεις στους καθηγητές, για να «προχωρήσει» το παιδί του.

Τι μπορούμε να κάνουμε; Να υποταχθούμε στη θέληση των γονιών ή να τους περιφρονήσουμε; Ούτε το ένα, ούτε το άλλο. Με άλλα κριτήρια θ' αναζητήσουμε τους συμμάχους μας και θα συνεργα-

As μην μας πουν ότι σήμερα δεν τηρούν φακέλλους... Η αξιολόγησή μας θα στηριχτεί —παρ' όλο που «δεν υπάρχουν»— σ' αυτούς, κατά κύριο λόγο. Ε! δε θα δεχθούμε —για χίλιους λόγους— να κριθούμε από τους «κολλητούς» της εξουσίας! Οι ελάχιστες εξαιρέσεις, ακόμα και οι «φωτισμένες» δεν αλλάζουν τον κανόνα. Άλλωστε για μας «μετράει» ο θεσμός και όχι το «πρόσωπο».

Συνάδελφε! Αν ακούσεις χτύπημα στην πόρτα της τάξης που διδάσκεις και δεν είναι ο γαλατάς, αρνήσου ν' ανοίξεις, σε συνεργασία πάντα με το σύλλογο και τα συνδικαλιστικά σου όργανα. Όχι στη νεκρανάσταση του επιθεωρητή!

Δ) Αναπληρωτές

Ο αναπληρωτής, σύμφωνα με το άρθρο 197 του 1566/85, είναι προσωρινός, δηλαδή προσλαμβάνεται μόνο για ένα διάστημα (δύο - τρεις μήνες του σχολικού έτους ή για όλο το σχολικό έτος, με μειωμένο ωράριο, εφ' όσον οι ώρες δεν επαρκούν για να δικαιολογείται διορισμός μόνιμου εκπαιδευτικού).

Αυτό το τελευταίο έχει πλήρως παραβιαστεί από το Υπουργείο. Έχει γίνει, δηλαδή κανόνας στη λειτουργία των σχολείων, να προσλαμβάνουν κάθε χρόνο αρκετούς αναπληρωτές με πλήρες ωράριο. Προτιμά, δηλαδή, το Υπουργείο, αντί να διορίσει μόνιμους —ώστε να δουλέψουν και οι αδιόριστοι και τα σχολεία— να γλυτώνει από τη μια τις πληρωμές του καλοκαιριού και από την άλλη να χειρίζεται ένα θεσμό, είτε για να βολεύει «ημέτερους», είτε για να εξαθλιώνει τις μάζες των αδιωριστών.

Η πλειοψηφία των αναπληρωτών είναι φτωχοί άνεργοι συνάδελφοι, που αγωνίζονται για το μεροκάματο. Κι έτσι πρέπει να τους αντιμετωπίσουμε. Δηλαδή, να αποφεύγουμε να παίρνουμε υπερωρίες, ώστε να μένουν ώρες για τους αναπληρωτές.

Οι αναπληρωτές συμμετέχουν ισότιμα στο σύλλογο και έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους μόνιμους. Βέβαια, το πνεύμα της ιεραρχίας έχει θεσπίσει τον άγραφο νόμο να προηγείται σε όλα ο μόνιμος, όπως προηγείται και ο αρχαιότερος. Από μας λοιπόν εξαρτάται, αν θα γίνει ουσιαστική η ισοτιμία του αναπληρωτή.

As σημειωθεί, ότι σε περίπτωση αρρώστειας, κήσης κ.λπ., οι αναπληρωτές δικαιούνται ό,τι και όσα οι εργαζόμενοι που υπάγονται στο ΙΚΑ. Το ανώτερο που μπορεί —λόγω ασθένειας— να λείπει ο αναπληρωτής είναι 1 μήνας (αν έχει προϋπηρεσία μέχρι 4 χρόνια) και 3 μήνες (με προϋπηρεσία πάνω από 4 χρόνια).

Ε) Σχετικά με τις υπερωρίες.

Οι υπερωρίες είναι και προαιρετικές και υποχρεωτικές! Προαιρετικές γιατί μπορείς να τις δεχτείς ή να τις απορρίψεις, υποχρεωτικές γιατί μπορεί να στις επιβάλλει το ΠΥΣΔΕ! Αυτό το μπορεί κυοφορεί την απειλή της αύξησης του ωραρίου μας κατά 5 - 10 ώρες.

Εφ' όσον, για την ώρα, μας δίνεται η δυνατότητα να διαλέξουμε και ν' αποφασίσει ο Σύλλογος, δεν παίρνουμε υπερωρίες, ώστε να φαίνονται οι πραγματικές ελλείψεις και τα κενά, να προσλαμβάνονται αναπληρωτές, να καθιερώνονται οι οργανικές θέσεις και φυσικά να αποφεύγουμε την αύξηση του ωραρίου μας.

Σημειώνουμε πάντως, ότι μέχρι 5 ώρες η ανάθεση γίνεται από το Σύλλογο, για 5 - 10 από το ΠΥΣΔΕ και η αμοιβή είναι γύρω στις 600 δρχ. την ώρα.

ΣΤ) Αποσπάσεις - Μεταθέσεις

Απόσπαση δικαιούνται οι μόνιμοι, οι πρωτοδιόριστοι και οι αναπληρωτές. Είναι οι εκούσιες (αυτές που εμείς κινήσαμε, για να

στούμε μαζί τους και όχι στη βάση: «περνάς το παιδί μου, είσαι καλός καθηγητής», «δεν λες αλήθεια για την κοινωνία που ζούμε, είσαι σωστός δάσκαλος», διαφορετικά είσαι το ανατρεπτικό στοιχείο, που θίγει τις «δοσμένες ηθικές αξίες».

- 1) Υπολόγισε τις δυσκολίες στο νέο σου περιβάλλον και ταυτόχρονα περιφρόνησέ τις.
- 2) Να συνεργάζεσαι με το σύλλογο εκπαιδευτικών και τους «εντάξει» συναδέλφους. Μακριά από τους ρουφιάνους και τη διεύθυνση («τ' άχρηστα βιβλία μπαίνουν στην κορυφή της βιβλιοθήκης»).
- 3) Κριτική στάση στην παρεχόμενη γνώση. Είμαστε βέβαια αναπαραγωγοί της αστικής γνώσης, ας μη γίνουμε και μαγνητόφωνα.
- 4) Η τάξη δεν είναι ενιαία. Μέσα βρίσκονται ατομικές προσωπικότητες, κοινωνικά ιστορικά και ιδιαιτερότητες. Αφουγκράσου τα χτυποκάρδια, τα φαινόμενα σχεδόν πάντα απατούν. Ψάξε την αθέατη πλευρά της σελήνης.
- 5) Κράτα αποστάσεις από τους σχολικούς συμβούλους, τα γραφεία μέσης, κ.λπ. Η ζωή είναι αλλού.
- 6) Θα σου πουν: «Παραγωγικότητα - Αποδοτικότητα». Ρώτησέ τους: «Για ποιόν;»
- 7) Οι εξετάσεις, η απόρριψη, η πρόκριση είναι σοβαρά όπλα που σούβαλαν στο χέρι. Ενάντια σ' αυτά, λέμε ναι στην κοινωνική δικαιοκρασία. Σημάδευε, λοιπόν, σωστά.
- 8) Αυτογνωσία, κοινωνική γνώση, πολιτική δράση. Μην επιχειρήσεις να φέρεις την κοινωνία στο σχολείο. Πήγαινε το σχολείο σ' αυτήν. Είναι πιο βολικό.

λύσουμε τα οικογενειακά μας προβλήματα) και οι «για το συμφέρον της υπηρεσίας», που απολαμβάνουν οι λίγοι. Το πρόβλημα βρίσκεται στο ότι η απόσπαση «χάριν της υπηρεσίας», δεν σπαρεί κανένα δικαίωμα από τον εκπαιδευτικό, όπως μόρια λόγω οργανικής θέσης, προϋπηρεσία στον τόπο διορισμού, έξοδα μετακίνησης κ.λπ.

Δικαίωμα για αίτηση μετάθεσης από τη μια περιοχή στην άλλη έχουμε, αφού κλείσουμε δύο χρόνια στη θέση διορισμού και «έχει ο Θεός!»

Βέβαια, υπάρχουν τα παράθυρα της μετάθεσης συνυπηρεσίας (κυρίως για συζύγους στρατιωτικών), της αμοιβαίας μετάθεσης της μετάθεσης σε Πρότυπα και Πειραματικά.

Και μην ξεχνάτε, να αναγνωρίζετε την προϋπηρεσία σας.

Ζ) Σε ορισμένες περιπτώσεις, συναδέλφοι στέλνονται να κλύψουν το ωράριό τους σε άλλη πόλη, χωριό κ.λπ. από το μέρος της οργανικής τους θέσης. Αυτοί δικαιούνται τα οδοιπορικά έξοδα και το μισό (επιπλέον) της ωριαίας αμοιβής για κάθε υπερωριακή ώρα. Τα ίδια δικαιούνται και οι αναπληρωτές.

Για τους μετατιθέμενους χορηγείται (εφ' όσον ζητήσουν) από το κράτος δάνειο ίσο με 2 μηνιατικά χωρίς καμιά κράτηση, εξωφλητικά σε 32 δεκαπενθήμερες δόσεις.

Για κάθε μετακίνησή μας με κρατικά μέσα, δικαιούμαστε έκπτωση (π.χ. ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ 25%), που δίνεται με προσκόμιση βεβαίωσης από το σχολείο που υπηρετούμε.

Η) Οι άδειες

Σχετικά με τις άδειες που δικαιούμαστε, υπάρχει συνέπεια ως προς την... ιεραρχία. Κατά ταύτα (από εγκύκλιο του ΥΠΕΠΘ Δ2/6503/29.4.87):

«Οι εκπ/κοί που έχουν καθιρώσει τριετή πραγματική δημόσια υπηρεσία δικαιούνται κάθε ημερολογιακό έτος κανονική άδεια επτά (7) εργάσιμων ημερών για λόγους εξαιρετικής ανάγκης.

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και εφόσον οι ανάγκες της υπηρεσίας επιτρέπουν, μπορεί να χορηγείται σε κάθε εκπ/κό κατόπιν αιτήσεώς του για κάθε ημερολογιακό έτος, κανονική άδεια απουσίας άνευ αποδοχών μέχρι ένδεκα (11) εργάσιμες ημέρες και μετά σύμφωνη γνώμη του υπηρεσιακού συμβουλίου μέχρι είκοσι δύο (22) εργάσιμες ημέρες στο σύνολο (άρθρο 101, παρ. 4, Π.Δ. 611/77, 1157/81).

Οι εκπ/κοί που έχουν συμπληρώσει τριετή πραγματική υπηρεσία, δικαιούνται αναρρωτική άδεια με αποδοχές τόσων μηνών, όσα τα έτη της υπηρεσίας τους μετά την αφαίρεση των αδειών που χορηγήθηκαν την τελευταία πενταετία (η πενταετία λογίζεται, από την ημέρα που αρχίζει η ζητούμενη αναρρωτική άδεια)... Όταν εξαντλήσουν το όριο που δικαιούνται θέτονται σε διαθεσιμότητα «έντεκα νόσων» για ένα (1) έτος που αρχίζει από τη λήξη της αναρρωτικής άδειας... η διαθεσιμότητα μπορεί να παρατείνεται μέχρι δύο (2) έτη (άρθρο 186 Π.Δ. 611/77).

Οι Εκπ/κοί που δεν έχουν συμπληρώσει τριετή πραγματική υπηρεσία υπολογιζομένης και της προϋπηρεσίας, δικαιούνται αναρρωτική άδεια με αποδοχές ίση προς τόσους μήνες, όσα τα έτη της υπηρεσίας τους και χωρίς αποδοχές μέχρι συμπλήρωσεως διαστήματος έξι (6) μηνών, προκειμένου δε περί δυσιάτων νοσημάτων μέχρι δώδεκα (12) μηνών (χρόνος υπηρεσίας μεγαλύτερος των έξι (6) μηνών θεωρείται ως πλήρες έτος για τον υπολογισμό των αδειών).

Δεν χορηγούνται αναρρωτικές άδειες στους εκπ/κοίς κατά την διάρκεια του διδακτικού έτους για νοσήματα που επιδέχονται κατά την κρίση της οικείας υγειονομικής επιτροπής αναβολή θεραπείας (άρθρο 113).

Σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1400/83 χορηγούνται αναρρωτικές

9) Η μισή σου καρδιά βρίσκεται στην έδρα. Η άλλη μισή που βρίσκεται;

10) Η ενημέρωση είναι δικαίωμά σου στο χώρο δουλειάς (τ' α-ντιτετράδια υπό μάλης, λοιπόν).

11) Προσπάθησε ν' αποκτάς συλλογικά όνειρα. Είναι πιο αξιό-λογα και λιγότερο κουραστικά.

12) Η αξιοκρατία και η αναβάθμιση είναι δύο μεγάλες απάτες. Φάγε να βρεις τους απατεώνες.

13) Η δικύβηνση θα σου ζητήσει ν' αποχαιρετήσεις την «αξιο-πρέπια που χάνεις». Σκέψου ότι εσύ μπορείς να ζησεις και να δουλέψεις χωρίς τη δικύβηνση, αυτή χωρίς εσένα, ποτέ!

14) Να ησιχάζεις όταν είσαι «ανήσυχος». Η ιστορία άλλωστε γράφτηκε κυρίως από τους «ψυλλιασμένους».

15) Αξιοποίησε κάθε ώρα, κάθε μέρα, κάθε διάλλειμμα. Μην πε-ρμιμένεις να βγεις στη σύνταξη...

16) Πολύ πιθανά ν' ακούσεις για ορισμένους «απειθαρχούς» και «ατίθασους» συναδέλφους. Σκέψου πριν αποφασίσεις με ποιούς θα τας και ποιούς θ' αφήσεις. Οι δεινόσαυροι δεν είναι αιώνιοι. Τα ζάντα ρι.

17) Σκέψου ότι υπάρχει και το «γιατί» στην νεοελληνική γλώσ-σα. Χρησιμοποίησέ το...

άδειες μέχρι δύο (2) ημέρες κάθε χρόνο με απλή υπεύθυνη δήλωση του υπαλλήλου και μέχρι πέντε (5) ημέρες κατά περίπτωση και όχι περισ-σότερες από δεκαπέντε (15) συνολικά κάθε ημερολογιακό έτος με γνωμάτευση γιατρού».

Θ) Με πράξη νομοθετικού περιεχομένου του '80, έχει ορι-στεί το πενθήμερο (αυτό το είχε ξεχάσει ο κ. Τρίτσας), με επίση-μες αργίες, πληρωτές στους ωρομίσθιους.

«α) Ημέρα αργίας: Η Εθνική εορτή η 28η Οκτωβρίου, η πρώτη του έτους, τα Θεοφά-νια, η των Τριών Ιεραρχών δια τους εκπαιδευτικούς, ζειτώνησ, η Καθαρά Δευτέρα, η Μεγάλη Παρασκευή, το Μέγα Σάββατον, η Δευτέρα του Πάσχα, η 1η Μαΐου, η του Αγίου Πνεύματος (Δευτέρα της Πεντηκοστής), η της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, η 17η Νοεμ-βρίου δια τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και τα Ανωτέρα Σχολεία, η πρώτη και δευτέρα ημέρα των Χριστουγέννων και άπαναι αι Κυριακαί».

I) Μαθήματα κατά ειδικότητα.

Δεν υποχωρούμε σε καμιά πίεση να διδάξουμε μαθήματα άσχε-τα με την ειδικότητά μας.

Iα) Το ωράριο

«Εκπαιδευτικό προσωπικό των κλάδων ΑΤ1 μέχρι ΑΤ18 ώρες είκοσι μία (21) αν έχουν έως έξι έτη υπηρεσίας, ώρες δεκαεννέα (19) αν έχουν από έξι μέχρι δώδεκα έτη υπηρεσίας και ώρες δεκαοχτώ (18) αν έχουν πάνω από δώδεκα έτη υπηρεσίας».

Απαιτούμε κλιμακωτή μείωση ωραρίου. Ως τότε, μη διώχνετε τους υπεράριθμους. Η αδιοριστία είναι μεγάλη. Μειώστε το ωρά-ριό σας.

«14. Διδασκαλία με μειωμένο ωράριο δεν επιτρέπεται, εκτός εάν η συμπλήρωσή του δεν είναι αντικειμενικά δυνατή. Αν οι διδάσκοντες δεν συμπληρώνουν το υποχρεωτικό ω-ράριο διδασκαλίας στο σχολείο που υπηρετούν, διατίθενται, μερικά ή ολικά, σε άλλα scho-λεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ή σε τμήματα πρόσθετης διδακτικής βοήθειας, κα-θώς και σε σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για τη διδασκαλία των μαθημάτων που προβλέπονται στην παράγραφο 12 του άρθρου 4, τα οποία λειτουργούν στον ίδιο ή γει-τονικό δήμο ή κοινότητα, με απόφαση του νομάρχη, ύστερα από πρόταση του οικείου περι-φερειακού υπηρεσιακού συμβουλίου. Σε περίπτωση που εκπαιδευτικός πλεονάζει εξ ολο-κλήρου, μπορεί να αποσπασθεί σε άλλο σχολείο του ίδιου νομού ή νομαρχιακού διαμερί-σματος, με απόφαση του νομάρχη, ύστερα από πρόταση του περιφερειακού υπηρεσιακού συμβουλίου ή στο σχολείο άλλου νομού ή νομαρχιακού διαμερίσματος, με απόφαση του Υ-πουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από πρόταση του κεντρικού υπηρε-σιακού συμβουλίου. Οι εκπαιδευτικοί ενός σχολείου που πλεονάζουν σε ορισμένο κλάδο, εξαιτίας μεταβολών στα προγράμματα διδασκαλίας ή για άλλους λόγους, είναι υποχρεω-μένοι να διδάσκουν μαθήματα συγγενούς ειδικότητας στην ίδια σχολική μονάδα».

Αν αυτή η διάταξη δεν καταργεί την οργανική θέση, μεταβά-λοντας τον εκπαιδευτικό σε κινητή μονάδα κάλυψης ωραρίων, τότε τί άλλο κάνει;

Και η ΟΛΜΕ; Διαφωνεί ησιχάζοντας... Ο νόμος 1566 θεωρή-θηκε απ' αυτήν κατάκτηση!

«16. Σε περίπτωση που οι προβλεπόμενες ώρες διδασκαλίας για κάθε μάθημα δεν κα-λύπτονται με το υποχρεωτικό ωράριο των διδασκόντων και οι απομένοντες δεν δικαιολο-γούν θέση εκπαιδευτικού ή αν δικαιολογούν, μέχρι να προσληφθεί προσωρινός αναπληρω-τής, και εφόσον δεν υπάρχει προσφορά προαιρετικής υπερωριακής διδασκαλίας, ο σύλλο-γος των διδασκόντων αναθέτει την κάλυψη των ωρών αυτών σε εκπαιδευτικούς του ίδιου σχολείου. Για την κάλυψη των ωρών του προγράμματος μπορεί να ανατεθεί προαιρετική υπερωριακή διδασκαλία μέχρι πέντε (5) ώρες την εβδομάδα σε εκπαιδευτικούς του ίδιου σχολείου με απόφαση του συλλόγου των διδασκόντων και σε εκπαιδευτικούς άλλου scho-λείου με απόφαση του περιφερειακού υπηρεσιακού συμβουλίου. Η ανάθεση γίνεται με από-φαση του συλλόγου των διδασκόντων, αν πρόκειται για το ίδιο σχολείο, ή με απόφαση του περιφερειακού υπηρεσιακού συμβουλίου, αν πρόκειται για άλλο σχολείο και εφόσον και στις δύο περιπτώσεις δεν υπάρχει προσφορά για προαιρετική υπερωριακή διδασκαλία».

Υποχρεωτική υπερωριακή απασχόληση και μάλιστα με την υ-πογραφή του συλλόγου διδασκόντων. Με πρόσχημα τα σχολεία λίγων θέσεων, ανοίγει ο δρόμος για την κάλυψη των κενών με υ-περωρίες, για λιγότερους διορισμούς κ.λπ. Από το «λιγότερο κράτος» φτάνουμε στο «λιγότερο κόστος για την εκπαίδευση»...

Αυτά υποστηρίζει ο 1566/85.

Το σ.κ. όμως κατοχύρωσε de facto τα εξής: Στο σχολείο παρα-

Η χρονιά που διορίστηκες, νέε συνάδελφε, έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά για το συνδικαλιστικό κίνημα των καθηγητών. Βρισκόμαστε μπροστά στην καινούρια χρονιά - μετά τη μεγάλη απεργία του Ιούνη- όπου οι ίδιοι οι καθηγητές έγραψαν τη δική τους σελίδα στην ιστορία του σ.κ. Πέταξαν στην άκρη τον κρατικό συνδικαλισμό, το ρεφορμισμό, την απολιτική και τη μιζέρια, όπου χρόνια τους είχαν καταδικάσει οι κυρίαρχες παρατάξεις της ΟΛΜΕ (ΠΑΣΚ - παράταξη του ΠΑΣΟΚ, ΔΑΚΕ - της Ν. Δημοκρατίας και Δ.Ε.Ε. - του ΚΚΕ). Γκρεμίστηκαν τα καλούπια που χρόνια είχαν περιχαράκώσει τους καθηγητές. Αυτό που φάνηκε από την αρχή ήταν η κρίση ηγεσίας και καθοδήγησης, το κενό εξουσίας που δημιουργήθηκε, η αναντιστοιχία βάσης - ηγεσίας.

Σ' αυτή τη δύσκολη φάση για το σ.κ., συγκροτήθηκε η «Επιτροπή Πρωτοβουλίας Εκπαιδευτικών για την Απεργία στις Εξετάσεις», από αριστερούς συνδικαλιστές, ανεξάρτητους εκπαιδευτικούς και ομάδες. Παρά τις αδυναμίες της, άνοιξε καινούριους αγωνιστικούς δρόμους που πρέπει να πλατύνουν και να βαθύνουν.

Σε καλούμε να βοηθήσεις και συ, ώστε να συνεχίσουμε παραπέρα τον αγώνα που ξεκινήσαμε, για την σταθεροποίηση και διεύρυνση αυτών που κατακτήσαμε.

Χρυσάνθη Αθανασίου
Μαλάμω Βαρελά

μένουμε τις διδακτικές μας ώρες υπηρεσίας και τις ώρες που απαιτούνται για όποια υπηρεσία αναθέτει ο σύλλογος. Φυσικά όχι πάνω από έξι ώρες ημερησίως. Αίτημά μας παραμένει η πρόσληψη γραμματέων στα σχολεία και φυσικά η μείωση του ωράριου (διαβαθμισμένα). Είναι άλλωστε απαράδεκτο, βαδίζοντας προς τα «ορόσημα» του 1992 και του 2000, όχι μόνο να μην μειώνεται, αλλά να γίνεται προσπάθεια παραπέρα αύξησης του απόλυτου χρόνου εργασίας, προσπάθεια για μείωση των διακοπών (καλοκαιριού - Πάσχα - Χριστουγέννων), παραμονή στο σχολείο το Σάββατο. Η αύξηση του απόλυτου χρόνου εργασίας δένεται αρμονικότερα με την όλη «φιλοσοφία» του ΠΑΣΟΚ για σύνδεση μισθού - αποδοτικότητας και τις προσπάθειές του για σπίλωση των καθηγητών, ότι τάχα είναι τεμπέληδες.

Ιβ) Ο συνδικαλισμός

Μέσα στις υποχρεώσεις (τις κοινωνικές) και τα δικαιώματά μας (τα νομικά) είναι και η συλλογική διεκδίκηση, ο συνδικαλισμός. Όσα —λίγα ή πολλά— έχει πετύχει ο κλάδος μας, τα πετύχει με μαζικούς αγώνες.

Ανήκουμε στους πιο χαμηλόμισθους και «λαϊκούς» κλάδους εργαζομένων.

Να μην αφήσουμε να περάσουν στα συρτάρια της ιστορίας οι μαχητικοί αγώνες του καλοκαιριού.

Να μην αφήσουμε κανένα ν' αποφασίσει για την τύχη μας. Να διεκδικήσουμε μαζικά τα όσα δικαιούμαστε.

Καθήκον μας είναι να γραφτούμε στα τοπικά σωματεία (ΕΛΜΕ). Η εγγραφή είναι απλή: μια αίτηση και 400 - 500 δρχ.

Καθήκον μας είναι να παρακολουθούμε συνδικαλιστική κίνηση, να πηγαίνουμε στις συνελεύσεις, ν' αγωνιζόμαστε για τις εσώσεις και το δίκιο μας.

Συνάδελφοι Πρωτοδιόριστοι

Όλα αυτά (και πολλά άλλα, όπως οι υποχρεωτικές διοικητικές δουλειές είναι τα νομικά και τα νομικίστικα που μας δυσκολεύουν τη ζωή, αλλά δεν την καθορίζουν και δεν έχουν την πρώτη σημασία.

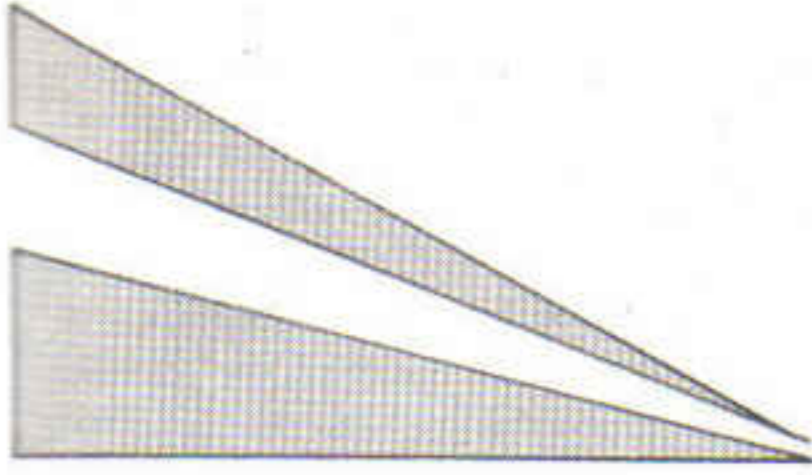
Παρενθετικά θυμίζουμε ότι κάποιες ΕΛΜΕ είχαν πάρει απόφαση να απέχουν από τις διοικητικές δουλειές. Δεν είμαστε γραμματείς - πολύ περισσότερο ... φαρισαίοι. Σημειώνουμε, ότι αν υπάρχει στο σχολείο γραμματεία, ζητάμε να εφαρμόζεται πλήρως ο νόμος για τις αρμοδιότητές της.

Ας κρατήσουμε ψηλά το κεφάλι, χωρίς να κρύβουμε τις αποψεις μας, αντιμετωπίζοντας με ειλικρίνεια τους συναδέλφους και τους μαθητές μας (τους μεγάλους χαμένους του εκπαιδευτικού συστήματος), αντιμετωπίζοντας τους τελευταίους με όσο σεβασμό αντιμετωπίζουμε τον καθένα.

Το να γνωρίσουμε τους μαθητές μας σαν άτομα κοινωνικά, το να έχουμε σαφή αντίληψη των οικογενειακών τους καταβολών και της κοινωνικής τους τάξης, το να δούμε τους γονείς τους (και έτσι να τους αντιμετωπίσουμε) σαν μέλη μιας συγκεκριμένης κοινωνίας, είναι πιο σοβαρό από τις απουσίες και τους βαθμούς, που υποχρεωτικά θα καταχωρήσουμε.

Και είναι σωστό παιδαγωγικά, να μην κρύψουμε τη δική μας κοινωνική τοποθέτηση και προσωπικότητα. Οι τύποι της Φυσικής και οι κλίσεις των ρημάτων ξεχνιούνται εύκολα, η στάση μας απέναντι στη ζωή, απέναντι στους ίδιους, σημαδεύει τους μαθητές μας.

Ας δούμε το σχολείο ζωντανό και εξελίξιμο, ας συμπεριλάβουμε τους συναδέλφους και τους μαθητές στα όνειρά μας, για μόρφωση, πρόοδο και κοινωνική δικαιοσύνη.

Μια πρώτη προσέγγιση στο θέμα:
ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ - ΜΑΘΗΤΕΣ - ΓΟΝΕΙΣ

Οι σχέσεις και οι ρόλοι τους

Για να κατανοήσει κανείς στην ουσία της τη σχέση των φορέων της εκπαίδευσης, δηλαδή τη σχέση μαθητών - καθηγητών και τη σχέση των γονιών με το σχολείο, πρέπει κατ' αρχήν να κατανοήσει ότι το αστικό σχολείο δεν είναι ένας ουδέτερος θεσμός, πάνω από τάξεις, πάνω από κοινωνικοπολιτικές και οικονομικές σκοπιμότητες, πάνω από προτεραιότητες που προκρίνει το κράτος.

Διακηρύξεις όπως: «Σκοπός της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι να συμβάλει στην ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών, ώστε, ανεξάρτητα από φύλο και καταγωγή, να έχουν την δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να ζήσουν δημιουργικά». (Ν. 1566, άρθρο 1), γνωρίζουμε ότι σε μια ταξική κοινωνία είναι τουλάχιστον κενός περιεχομένου, αφού είναι αδύνατον η ταξική προέλευση, το φύλο και η καταγωγή, να μην επηρεάσουν τις «διανοητικές και ψυχοσωματικές δυνάμεις των μαθητών».

Τις σχέσεις που διαμορφώνονται ανάμεσα στους φορείς της εκπαίδευσης μπορούμε να τις παρακολουθήσουμε μέσα από την αποκάλυψη των στόχων των επιδιώξεων και των χαρακτηριστικών του σημερινού αστικού σχολείου και την κατανομή των ρόλων μέσα σ' αυτό.

Το αστικό σχολείο είναι ένας ιδεολογικός μηχανισμός, στην υπηρεσία της κυρίαρχης τάξης, που προπαγανδίζει στο μαθητικό πληθυσμό την ιδεολογία της, την κουλτούρα της, τα πρότυπα και τις αξίες της.

Στην κοινωνία, για παράδειγμα, καλλιεργείται το πρότυπο του ανθρώπου που «κοιτάει τη δουλειά του» και αδιαφορεί για το τι γίνεται γύρω του, που κινηγάει την «ατομική λύση» στα προβλήματά του, που τεχνοκράτη που τον ενδιαφέρει να «είναι καλός, παραγωγικός και υπάκουος» στη δουλειά του για «να πάει μπροστά», χωρίς να ενδιαφέρεται για ποιόν και γιατί

προσφέρει τις υπηρεσίες του.

Η καλλιέργεια αυτού του πνεύματος ξεκινάει από το σχολείο: «Είσαι μικρός, πρέπει να μάθεις...», «Τι σχέση έχουν οι επιστήμες με την πολιτική», «Ας τα αυτά, είναι για τους μεγάλους...». Έτσι το σχολείο μένει μακριά από τα μεγάλα κοινωνικά προβλήματα.

Αν μια ολόκληρη κοινωνία έξω από τον περίβολο του σχολείου στενάζει κάτω από το βάρος της κοινωνικής εκμετάλλευσης και καταπίεσης, αν οι μαθητές —στη συντριπτική τους πλειοψηφία— είναι παιδιά των στερήσεων σα μέλη λαϊκών οικογενειών που με θυσίες παλεύουν να τα μορφώσουν, όλα αυτά πρέπει ν' αφήνουν αδιάφορους τους μαθητές. «Κοίτα τα μαθήματά σου, αυτά είναι για τους μεγάλους...»

Το αστικό σχολείο είναι μηχανισμός αναπαραγωγής της ταξικής κοινωνίας, που χρησιμοποιείται και για την κοινωνική κατανομή των μαθητών.

Είναι γνωστό, πως οι μαθητές που προέρχονται από τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα και ιδιαίτερα τα παιδιά της εργατικής τάξης και των αγροτών έχουν λιγότερες ευκαιρίες για μόρφωση. Το μορφωτικό επίπεδο και η κουλτούρα της οικογένειας και της γειτονιάς, η οικονομική κατάσταση, ο τρόπος που διαθέτουν τον ελεύθερο χρόνο τους, επηρεάζουν την απόδοση, την εξυπνάδα, την ικανότητα των παιδιών για μάθηση.

Στο σχολείο, με τους βαθμούς —τις εξετάσεις— τους διάφορους τύπους λύκειών (Γενικό, Τεχνικό, Πολυκλαδικό κ.λπ.) γίνεται σταδιακά η κατανομή των μαθητών. Άλλοι θα πάνε στο εργοστάσιο, άλλοι στο χωράφι, άλλοι θα προχωρήσουν για πανεπιστημιακή μόρφωση και πολύ λίγοι απ' αυτούς θα γίνουν τα στελέχη που θα επανδρώσουν τους μηχανισμούς της εξουσίας.

Όλοι ξέρουμε ότι τα παιδιά των φτωχών και μεσαίων οικογενειών είναι εκείνα που —μέσα από το σχολείο «των ίσων ευκαιριών»— στην πλειοψηφία τους προορίζονται για τις θέσεις στην αλυσίδα της παραγωγής, ενώ αντίθετα τα παιδιά των εύπορων οικογενειών κατά κανόνα προορίζονται για στελέχη της διοίκησης και της διεύθυνσης της παραγωγής.

ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ

Οι μαθητές είναι εκείνοι που υφίστανται τελικά την καταπίεση του σχολείου. Αυτοί είναι που πρέπει να αφομοιώσουν τη γνώση, τις αξίες της αστικής τάξης, να μεγαλώσουν με βάση τα πρότυπα που τους προσφέρει η ιδεολογία της. Όλα τα μαθήματα είναι προσαρμοσμένα σ' αυτή την κατεύθυνση.

«Σε μια ταξική κοινωνία υπάρχουν πάντοτε δύο τρόποι γνώσης: ο ένας προέρχεται από τον αγώνα για την παραγωγή, ο άλλος από τον αγώνα ανάμεσα στις τάξεις» (Μάο Τσετούνγκ).

Οι μαθητές του αστικού σχολείου δεν αποκτούν ούτε τον ένα, ούτε τον άλλο. Μακριά από την πράξη, η γνώση δίνεται ανεξάρτητα από τους όρους που την γέννησαν, τη συλλογική και μακραινώνη δηλαδή πρακτική στην πάλη του ανθρώπου με τη φύση, είτε στην ταξική πάλη.

Η εντατικοποίηση των σπουδών και ο ανταγωνισμός είναι μόνιμο συστατικό στη ζωή των μαθητών. Σχολείο - φροντιστήριο - δουλειά στο σπίτι έχουν αντικαταστήσει τη χαρά του παιχνιδιού και της διασκέδασης, που είναι απαραίτητα για την παιδική ηλικία. Ο ανταγωνισμός και η βαθμοθηρία έχουν αντικαταστήσει τη

συνεργασία ανάμεσα στους μαθητές. Οι μαθητές πρέπει να υποταχθούν, να πειθαρχήσουν και να γίνουν υπάκουα άτομα.

Απ' την άλλη μεριά όμως οι μαθητές, αντιδρούν, αμφισβητούν αυτή την κατάσταση και η αμφισβήτησή τους συνεχώς διογκώνεται. Οι μαθητές —είτε το λένε, είτε όχι— αντιδρούν. Η «καζούρα» και η «κοπάννα», αυθόρμητες και χωρίς στόχο αντιδράσεις, είναι στην ημερήσια διάταξη.

ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ

Ο καθηγητής, εντολοδόχος της κυβερνητικής πολιτικής, ανάμεσα στις συμπληγάδες της εξουσίας και της αμφισβήτησης, ανάμεσα στο υπουργείο και τους μαθητές, είναι υποχρεωμένος —μέσα από ένα πλέγμα νόμων, Π.Δ., κωδίκων κ.λπ.— να παίζει το ρόλο του διαμεσολαβητή.

Ο καθηγητής είναι υποχρεωμένος να αναπαράγει και να μεταδίδει την κυρίαρχη ιδεολογία. Δεν έχει τη δυνατότητα να κάνει έρευνα, ν' αναπτύξει κάποιες άλλες επιστημονικές αντιλήψεις, να βάλει σ' εφαρμογή παιδαγωγικές μεθόδους έξω απ' αυτές που είναι καθιερωμένες από τις κεντρικές υπηρεσίες του ΥΠΕΠΘ (Παιδα-

γωγικό Ινστιτούτο). Έχουμε παραδείγματα καθηγητών που ακόμα διώκονται γιατί τόλμησαν, σε λόγους τους στις σχολικές γιορτές, ν' αναπτύξουν άλλες απόψεις από τις επίσημες.

Τα καινούργια βιβλία και οι οδηγίες (π.χ. βιβλία δημοτικού, μαθηματικά Α' και Β' Γυμνασίου) αποτελούν σχεδιασμό του μαθήματος μέχρι και την τελευταία λεπτομέρεια, έτσι που οι πρωτοβουλίες των εκπαιδευτικών να περιορίζονται στο ελάχιστο.

Ο καθηγητής, λοιπόν, από τη μια μεριά καταπιέζεται, ωθείται από το κράτος να γίνει άβουλος εκτελεστής του αναλυτικού προγράμματος και από την άλλη γίνεται αφερρέγγος και αναξιόπιστος στους μαθητές του, αφού δε μπορεί να δώσει απαντήσεις στα προβλήματα, τις αναζητήσεις και τις ανησυχίες τους, που έχουν να κάνουν με την καθημερινή ζωή, και όχι με τα αναλυτικά και ωρολόγια προγράμματα.

Το κράτος έχει αναθέσει στον καθηγητή τον έλεγχο και τη χειραγώγηση του Μαθητόκοσμου. Ο καθηγητής βάζει απουσίες, μιλάει από την έδρα, έχει τον κατάλογο, βάζει βαθμούς, έχει την πείρα. Όλα αυτά είναι σύμβολα μα και όργανα εξουσίας. Ο καθηγητής έχει διοικητικά καθήκοντα, τιμωρεί την «καζούρα» και την «κοπάννα», τιμωρεί την αμφισβήτηση. Δίνει βραβεία στον υπάκουο και πειθαρχημένο μαθητή.

Ο καθηγητής πραγματοποιεί την κοινωνική κατανομή. Η αξιολόγηση και ο βαθμός τελικά θα ξεχωρίσουν τους μαθητές.

Εδώ πρέπει βέβαια να επισημάνουμε ότι ο καθηγητής είναι εργαζόμενος. Εργάζεται, μάλιστα, μέσα σ' ένα ασφυκτικό εργασιακό καθεστώς. Η εντατικοποίηση της δουλειάς, ο έλεγχος από το Σχολικό Σύμβουλο και το Διευθυντή, η πειθαρχηση και η οικονομική εξαθλίωση είναι καθημερινά προβλήματά του.

Έτσι, ο ρόλος του καθηγητή είναι διπλός: από τη μια υφίσταται την εκμετάλλευση και την πειθαρχηση από το κράτος και από την άλλη είναι υποχρεωμένος να ασκεί την χειραγώγηση, την κατανομή, την ιδεολογική καταπίεση στους μαθητές.

Είναι φανερό πως ο διπλός αυτός ρόλος καθορίζει τη σχέση καθηγητών - μαθητών.

Από την ίδια τη θέση τους στο σχολείο πηγάζει μια αντιπαλότητα.

Είναι σίγουρο πως η ανάπτυξη του μαθητικού κινήματος θα περάσει από την αμφισβήτηση του ρόλου του καθηγητή. Η ανάπτυξη του μαθητικού κινήματος θα έχει στόχο και τον καθηγητή, που αντλεί το κύρος του από το βαθμό, από την ποιότητα, από την «ιδιοκτησία» της γνώσης.

Οι καθηγητές, από τη μεριά τους, πρέπει να συνειδητοποιήσουν ακριβώς αυτή τη διπλότητα του ρόλου τους: του κριτή και του κρινόμενου. Να συνειδητοποιήσουν πως με το ένα πόδι βρίσκονται στην έδρα (στο ρόλο που τους τάζει η αστική τάξη) και με το άλλο μέσα στους αγώνες και τις αγωνίες της εύφλεκτης νέας γενιάς και του δοκιμαζόμενου λαού.

Η αμφισβήτηση —και από τη μεριά των καθηγητών— του ρόλου τους είναι μια απαραίτητη προϋπόθεση για να βρεθούν μαθητές και καθηγητές δίπλα - δίπλα, στον αγώνα για την ανατροπή της ταξικής κοινωνίας που γεννάει αυτή την αντιπαλότητα.

ΚΑΙ ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ;

Κύριο, αν όχι βασικό επιχείρημα, αναδείχτηκε —κατά την περίοδο της απεργίας των καθηγητών από τη Δ.Ε.Ε.— η λεγόμενη στάση των «γονέων - κηδεμόνων» απέναντι στους καθηγητές. «Τι θα κάνουν οι γονείς; Αυτοί δεν είναι σύμμαχοί μας;»

Είναι λοιπόν πραγματικά οι πατέρες - μητέρες - κηδεμόνες, συνισταμένη της εκπαίδευσης και μάλιστα τέτοιου ειδικού βάρους που να καθορίζουν το κίνημα των εκπαιδευτικών;

Οι γονείς προέρχονται απ' όλο το φάσμα της κοινωνίας —αστοί, εργάτες, μικροαστοί, άνεργοι, αγρότες— με διαφορετικό μορφωτικό επίπεδο, κάτοικοι των βορείων ή των δυτικών προαστίων (βλ. σχετικό άρθρο, *αντιτετράδια*, τεύχος 2, σελ. 9). Αυτά που τους «διαίρουν» είναι περισσότερα απ' αυτά που τους ενώνουν. Η σχέση του γονιού με το σχολείο είναι εξατομικευμένη, δεν αισθάνεται την κοινότητα των συμφερόντων, επιδιώκει την ατομική προσέγγιση με τον καθηγητή, ενδιαφέρεται κυρίως για το παιδί του. Η σχέση

του με την εκπαίδευση, είναι ειδική και παροδική, από το σχολείο επιθυμεί την καριέρα του παιδιού του, πληρώνει στο φροντιστήριο για το παιδί του. Σε τελική ανάλυση ο γονιός θέλει τόσες αλλαγές στην εκπαίδευση που να μη θίγουν την καριέρα και την ανέλιξη του παιδιού του.

Οι ελάχιστες πιθανές εξαιρέσεις ούτε αλλάζουν τον κανόνα, ούτε διαφοροποιούν το «περίφημο κίνημα γονέων», που —αφανές, άγνωστο και ράθυρο— εμφανίζεται πότε - πότε στις στήλες των εφημερίδων, με κύρια έκφραση την ΑΣΓΜΕ, που φυσικά δεν είναι Ανώτατη Συνομοσπονδία Γονέων Μέσης Εκπαίδευσης αλλά σφραγίδα του ΚΚΕ. Το διαταξικό αυτό «κίνημα των γονέων» είναι ένα συντηρητικό, μικροαστικό, ταλαντευόμενο ρεύμα, που ούτε είναι ούτε μπορεί να γίνει ενιαίο. Δεν μπορεί επομένως να αποτελέσει συνιστώσα του εκπαιδευτικού κινήματος και πολύ περισσότερο είναι αδιανόητο να καθορίζει το κίνημα των εκπαιδευτικών.

Η απεύθυνση των καθηγητών για πολιτικές και κοινωνικές συμμαχίες πρέπει να γίνει στα οργανωμένα τμήματα της κοινωνίας, στους εργαζόμενους και τους μαθητές.

ΤΙ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ;

Ποιά είναι τα ζητήματα εκείνα που μπορούν να δημιουργήσουν δυνατότητες προσέγγισης και κοινής δράσης μαθητών - εκπαιδευτικών;

Εδώ πρέπει να τονισθεί ότι μια πραγματική αλλαγή στην παιδεία δεν μπορεί να είναι αποτέλεσμα της δράσης μόνο του κινήματος των εκπαιδευτικών. Οι πραγματικές αλλαγές στην εκπαίδευση θα είναι αποτέλεσμα μιας συνολικής αλλαγής στις

δομές της ελληνικής κοινωνίας και αυτό αφορά ολόκληρο το λαϊκό κίνημα.

Υπάρχουν όμως κάποια αιτήματα για άμεση και κοινή δράση, που από τη μια βελτιώνουν τους όρους δράσης του λαϊκού κινήματος και από την άλλη φέρνουν πιο κοντά τον τελικό στόχο.

1) Κριτική στη γνώση που παρέχεται.

Καθηγητές και μαθητές πρέπει να κρίνουν τη γνώση που παρέχεται. Χρειάζονται και δεν αρνούνται τη γνώση, δηλαδή τη συσσωρευμένη κοινωνική εμπειρία, αλλά δεν πρέπει να δέχονται άκριτα αυτό που τους σερβίρεται. Πρέπει ν' αποκαλύψουν τις πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές σκοπιμότητες που επιβάλλουν την ποιότητα και την ποσότητα της παρεχόμενης γνώσης.

2) Απομυθοποίηση της εκπαίδευσης, «αποκάλυψη» του θεσμού.

Ο τρόπος διδασκαλίας, ο τρόπος γραψίματος των βιβλίων, οι εξετάσεις και ο ρόλος τους, το σχολικό θεσμικό πλαίσιο, οι τιμωρίες κ.λπ., εξυπηρετούν μια συγκεκριμένη πολιτική, ιδεολογία και εξουσία. Η άρχουσα τάξη κρατάει για τον εαυτό της το ρόλο του παιδαγωγού - αναμορφωτή της νεολαίας. Καθηγητές και μαθητές οφείλουν —με καθημερινό, συστηματικό, μαστόρικο τρόπο— να ξεσκεπάσουν όλη τη φιλοσοφία του αστικού εκπαιδευτικού συστήματος, που δείχνει τη βαθύτερή του φύση και ουσία. Ποιος εκπαιδεύει ποιόν, για ποιο λόγο και με ποιόν τρόπο, αυτά είναι ζητήματα που καθημερινά χρειάζεται να κριτικάρονται.

3) Σύνδεση με την εργατική τάξη και το ευρύτερο λαϊκό κίνημα, ενάντια στην αντεργατική πολιτική, τη λιτότητα, την ανεργία, την τρομοκρατία, σε μια αντικαπιταλιστική κατεύθυνση και προοπτική.

Στέλιος Σταυρινάδης

ΕΡΩΤΗΜΑ

Πώς να οικοδομήσουμε τη μεγάλη τάξη
Δίχως τη σοφία τών μαζών;
Αυτοί που δεν άκουνε συμβουλές
Δεν μπορούν να βρουν το δρόμο
Για τούς πολλούς.

Έσεϊς οί μεγάλοι δάσκαλοι,
Ν' άκουτε όταν μιλάτε!

ΔΑΣΚΑΛΕ, ΜΑΘΑΙΝΕ

Μή λές πολύ συχνά ότι έχεις δίκιο, δάσκαλε!
*Άσε να τó δουν κ' οί μαθητές!
Μήν πιέζεις πολύ τήν αλήθεια,
Δέν τ' άντέχει.
*Άκουγε όταν μιλάς!

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Για την αντιαυταρχική αγωγή

Τα αδιέξοδα της παραδοσιακής αγωγής, η ανάλυση και η κριτική της, τα νέα ιδεολογικά ρεύματα και οι διάφοροι πειραματισμοί, ολοκληρωμένοι ή όχι, επηρέασαν την αγωγή σοβαρά, έτσι ώστε να δημιουργηθούν στον αιώνα μας οι βάσεις για μια νέα αγωγή, απαλλαγμένη από διάφορες μορφές καταπίεσης.

Στο πνεύμα της νέας αγωγής, εντάσσονται οι προσπάθειες για να μπορεί το σχολείο ν' αναπτύσσει ελεύθερες προσωπικότητες, με πιο γνωστή αυτήν για το ελεύθερο ή αντιαυταρχικό σχολείο του Neill, που ιδρύθηκε στο Summerhill το 1921.

Το σύστημα Neill

Οι θεμελιακές αρχές πάνω στις οποίες είναι οικοδομημένο το σύστημα του Neill, όπως τις παραθέτει ο ίδιος στο έργο του «Θεωρία και πράξη της αντιαυταρχικής εκπαίδευσης», συνοπτικά είναι:

- «Το παιδί από τη φύση του είναι καλό».
- Στόχος της αγωγής πρέπει να είναι η κατάκτηση της ευτυχίας και ευτυχία σημαίνει «βρίσκω ενδιαφέροντα στη ζωή».
- Με την αγωγή πρέπει να αναπτύσσονται τόσο οι διανοητικές όσο και οι συναισθηματικές δυνάμεις του παιδιού.
- Η αγωγή πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στις ψυχικές ανάγκες και ικανότητες του παιδιού.
- Υπάρχει στενή σχέση μεταξύ πειθαρχίας, τιμωρίας, φόβου και εχθρότητας και η επιβολή τους είναι επιζήμια για το παιδί.
- Ελευθερία δε σημαίνει αουδοσία.
- Η ανάπτυξη του παιδιού προϋποθέτει την απόλυτη ανεξαρτητοποίησή του.
- Αποβολή κάθε αισθήματος ενοχής που δημιουργεί άγχος και επομένως υποκρισία.

Οι τάσεις αυτές του Neill, εντάσσονται θεωρητικά στις απόψεις του Rousseau, σύμφωνα με τις οποίες το παιδί γεννιέται καλό αλλά το καταστρέφει η κοινωνία. Επίσης έχουν αναπτυχθεί από τους παιδαγωγούς των σχολείων του Αμβούργου (1918 - 1933). Με τη σειρά τους επηρέασαν την παιδαγωγική σκέψη, υπέστησαν παραπέρα θεωρητική επεξεργασία, αλλά και κριτική θετική και αρνητική, με αποτέλεσμα την ανάπτυξη στα επόμε-

να χρόνια της λεγόμενης «αντιαυταρχικής αγωγής», έστω κι αν σήμερα οι θέσεις αυτές αμφισβητούνται ειδικά και γενικά.

Οι θέσεις της «αντιαυταρχικής» αγωγής δεν βρήκαν βέβαια απήχηση σε ευρύτερες κοινωνικές κατηγορίες, όμως απασχόλησαν νεαρούς γονείς, γοήτευσαν παιδαγωγούς και φάνηκε η ελκυστική τους δύναμη σε στρώματα διανοουμένων που αμφισβητούσαν το δοσμένο κοινωνικό σύστημα. Ιδιαίτερο ρόλο έπαιξαν στη διάρκεια των δυο δεκαετιών '60 και '70' στη Βόρεια Ευρώπη, όπου δεν παρέμειναν στη θεωρία αφού έγιναν προσπάθειες για πρακτική εφαρμογή τους.

Σήμερα έχουν μορφοποιηθεί θεωρητικά και η απήχηση τους, καθώς και η ευκαταφρόνητα στα πλαίσια του προοδευτικού κινήματος της παιδαγωγικής, τις καθιστά επικίνδυνες, αφού είναι αντιλήψεις θεμελιωμένες στην κυρίαρχη ιδεολογία.

Βέβαια, οι θιασώτες της «αντιαυταρχικής» αντίληψης ξεκινούν από τα κοινωνικά και παιδαγωγικά προβλήματα που είναι υπαρκτά και ζητούν λύση, αλλά οδηγούνται στην περιγραφή των προβλημάτων αυτών, με εκτιμήσεις που καταλήγουν στον υποκειμενισμό και τον ουτοπισμό.

Κατ' αρχήν αρνούνται να δούν τον ταξικό χαρακτήρα της κοινωνίας και τα ζητήματα που πηγάζουν από τη βασική αυτή αρχή. Αντιμετωπίζουν τον άνθρωπο σαν αιώνιο και αμετάβλητο στην ουσία του, έξω από κοινωνικές συνθήκες, ξεκινώντας από μια αφηρημένη ιδεατή εικόνα του. Ο τρόπος αυτός προσέγγισης είναι αντιεπιστημονικός, αφού ενδιαφέρεται για το γενικά ανθρώπινο και προβάλλει το αταξικό - αφηρημένο στη θέση του συγκεκριμένου.

Οι αντιλήψεις αυτές αποκρύβουν το γεγονός, ότι δεν μπορεί να υπάρξει διαπαιδαγώγηση υπερταξικού χαρακτήρα. Η παιδεία και η αγωγή σ' όλες τις εποχές είναι όργανα μιας κυρίαρχης τάξης ή ομάδας τάξεων. Παντού και πάντα η κυρίαρχη τάξη που βρίσκεται στην εξουσία προσπαθεί να υποβάλλει και να επιβάλλει τις ιδέες που υπηρετούν ευρύτερα τα συμφέροντά της. Για να πάψει η παιδεία να είναι όργανο μιας τέτοιας επιβολής «πρέπει να πάψει να υπάρχει τάξη που θάχει συμφέρον να επιβάλλεται». Η αποκορύφωση της βασικής αυτής αρχής γεννάει αντιλήψεις, που είτε διακατέχονται από αυταπάτες για την αγωγή και τον απελευθερωτικό κοινωνικό της ρόλο, είτε διαστρεβλώνουν την αλήθεια, καταλήγοντας στον υποκειμενισμό και την αντιεπιστημονικότητα.

Διαμόρφωση της προσωπικότητας

Οι θεωρητικοί της «αντιαυταρχικής» αγωγής δεν παρουσιάζουν ενιαία αντίληψη, στηρίζονται σε διαφορετικές πηγές, με σημαντικές μάλιστα αποκλίσεις.

Βασικό σημείο αναφοράς και έρευνας της «αντιαυταρχικής» αντίληψης είναι το ζήτημα της αυταρχικής προσωπικότητας, της οποίας η διαμόρφωση ανάγεται στην αυταρχική αγωγή που εξετάζεται στα πλαίσια της κοινωνίας και θεμελιώνεται θεωρητικά στις απόψεις της «κριτικής θεωρίας» της Φραγκφούρτης. Οι εκπρόσωποί της ασκούν κριτική στον καπιταλιστικό κόσμο —εύστοχη όσον αφορά σε πολλές πλευρές του— και προβάλλουν την καταστροφική του επίδραση στη διαμόρφωση της προσωπικότητας.

Έτσι περιγράφονται τα φαινόμενα της υποδούλωσης του ανθρώπου με τη χειραγώγηση των ατομικών και κοινωνικών αναγκών του, η οικονομική και κοινωνική καταπίεση, η μισθωτή δουλεία, η αλλοτρίωση και οι ανταγωνισμοί που συνδέονται —σαν αποτελέσματα— με την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων.

Όμως, η ανάλυση αυτή δεν τεκμηριώνεται επιστημονικά, αφού αγνοεί ότι οι καταστροφικές συνέπειες στην προσωπικότητα δεν είναι αποτέλεσμα γενικά της ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων και της προόδου της τεχνικής. Αυτή είναι μια μονόπλευρη θεώρηση, που αντιλαμβάνεται τις διαδικασίες διαμόρφωσης της προσωπικότητας μόνο από την άποψη της ανάπτυξης των υλικών μέσων παραγωγής και όχι της διαλεκτικής παραγωγικών δυνάμεων και παραγωγικών κοινωνικών σχέσεων. Γιατί, με την επιστημονική ανάλυση των αντικειμενικών συνθηκών, προσεγγίζεται το ανθρώπινο «σαν σύνολο των κοινωνικών σχέσεων», πάντοτε ιστορικά και συγκεκριμένα. Και ο τρόπος παραγωγής είναι εκείνος που δημιουργεί τύπους προσωπικότητας, που μπορούν να καθοριστούν ανάλογα με τις ταξικές σχέσεις. Τύπους προσωπικότητας που παίρνουν συγκεκριμένη μορφή, σε εξάρτηση με το εκάστοτε επίπεδο ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων και παραγωγικών σχέσεων.

Οι εκπρόσωποι της αντίληψης της «αντιαυταρχικής» αγωγής αποκρύβουν το γεγονός, ότι κάτω από τις συνθήκες του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής γίνεται η αναστροφή της ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων σε δυνάμεις καταστροφής, με συνακόλουθες επιπτώσεις στην ανθρώπινη προσωπικότητα.

Μια άλλη θεωρητική πηγή στην οποία στηρίζεται η «αντιαυταρχική» αγωγή εξετάζοντας τον «αυταρχικό» χαρακτήρα, είναι η φροϋδική αντίληψη της δομής της προσωπικότητας και επιχειρείται η έρευνα του ζητήματος με τη συμβολή της ψυχανάλυσης. Υποστηρίζεται ότι το άτομο κατευθύνεται από τη βασική του ορμή για την απόκτηση της ηδονής, που είναι και η κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης. Όλες οι ορμές του ανθρώπου προέρχονται από τη γενετήσια ορμή (λίμπιντο). Το άτομο, σαν υποκείμενο των ορμών, υφίσταται τις απαγορεύσεις της αυταρχικής κοινωνίας και με τη συσσώρευση απωθημένων δημιουργείται η «αυταρχική» προσωπικότητα.

Μ' αυτόν όμως τον τρόπο δίνεται μια μονόπλευρη ψυχαναλυτική ερμηνεία του «αυταρχισμού» της προσωπικότητας, που τα αίτιά του αποδίδονται στη σεξουαλική απώθηση, η άρνη της οποίας θα σημάνει απελευθέρωση του ανθρώπου. Άρση που προϋποθέτει την κατάργηση κάθε εξαναγκασμού για το άτομο. Επομένως, κεντρικό πρόβλημα της «αντιαυταρχικής» αγωγής γίνεται η ικανοποίηση των αναγκών, που θεωρείται προϋπόθεση για την υγιή ανάπτυξη του ατόμου και την ευτυχία του. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η φύση του ανθρώπου και η συμπεριφορά του ερμηνεύονται αποκλειστικά από τις ορμές και η κοινωνική συμπεριφορά του επίσης από τη γενετήσια ορμή.

Αλλά, οι ανάγκες του ανθρώπου εξηγούνται και καθορίζονται κοινωνικά σύμφωνα με την ουσία τους και όχι από τις ορμές του ανθρώπου. Όσον αφορά στην ελευθερία του ανθρώπου, αυτή δεν είναι προϊόν των ενσπικτων, αλλά βασικά των κοινωνικών σχέσεων. Το ζήτημα της προσωπικής ελευθερίας δεν είναι πρόβλημα της ψυχολογίας. Εξαρτάται από το βαθμό που η κοινωνία προαγάγει τη διαδικασία της κοινωνικής ανάπτυξης και καθορίζεται από την εκάστοτε κοινωνική αναγκαιότητα, σαν γνώση και κατανόηση των νόμων της.

Οι εκπρόσωποι της «αντιαυταρχικής» αγωγής —ξεκινώντας από την άποψη ότι η επιστήμη είναι μια εχθρική δύναμη προς την αληθινή φύση του

ανθρώπου και ότι οι δυνατότητές της για την επίλυση των ανθρώπινων προβλημάτων είναι περιορισμένες— καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι γενικά τα διδακτικά συστήματα και οι μέθοδοι έρχονται σε αντίθεση με τη φύση του μαθητή. Αρνούνται έτσι τη συστηματική μάθηση και προβάλλουν την καλλιέργεια της αυθόρμητης αυτοτέλειας του παιδιού. Αυτό σημαίνει, ότι ο παιδαγωγός περιμένει να εκδηλώσει το παιδί ενδιαφέρον και επεμβαίνει όταν το παιδί θελήσει. Το παιδί μαθαίνει όταν και όσα επιθυμεί και όσο επιτρέπουν οι συγκινησιακές του δυνάμεις μέσω του παιχνιδιού.

Ακόμα υποστηρίζουν, ότι αυτό που έχει σημασία για την αγωγή δεν είναι η μετάδοση των επιτευγμάτων του πολιτισμού, αλλά η «κοινωνική συμπεριφορά», την οποία αντιπαραθέτουν προς τη γνώση, αγνοώντας ότι η κοινωνική συμπεριφορά δεν είναι δυνατή χωρίς τη γνώση.

Σχετικά με τη μόρφωση, ο ίδιος ο Neill διακηρύσσει: «*Το Σάμμερχιλ είναι ένα σχολείο στο οποίο τα παιδιά που έχουν έμφυτη ικανότητα και θέλουν να μορφωθούν, μορφώνονται, ενώ εκείνα που δεν μπορούν να γίνουν παρά οδοκαθαριστές, γίνονται οδοκαθαριστές. Μέχρι τώρα απ' το σχολείο μας δεν έγινε κανένας οδοκαθαριστής. Το λέω αυτό χωρίς κομπασμό, γιατί προτιμώ ένα σχολείο που βγάζει ευτυχισμένους οδοκαθαριστές παρά νευρωτικούς σοφούς.*»

Αν με τον όρο οδοκαθαριστές εννοούνται εδώ εκείνοι που δεν έχουν στοιχειώδη μόρφωση και γνώση, πρέπει πραγματικά να αντιτάξουμε σ' αυτήν την αντίληψη, ότι δεν μπορεί να είναι ευτυχισμένος ο άνθρωπος που δεν έχει εδραιωμένες βασικές γνώσεις για τη φύση και την κοινωνία, ο άνθρωπος που αγνοεί βασικές πλευρές του πολιτισμού του. Η αντίληψη του «μακάριοι οι πτωχοί τω πνεύματι...» ευνοεί την άρχουσα τάξη να διατηρεί το προνόμιο της μόρφωσης για τον εαυτό της, μαζί με τη διαίωνιση της εξουσίας της.

Στα χνάρια του Neill, που εξύψωσε τον «ατομικισμό» και παραγνώρισε τους δεσμούς του ατόμου με την κοινωνία, οι νεώτεροι εκπρόσωποι της «αντιαυταρχικής» αγωγής συλλαμβάνουν με τρόπο ιδανικό την προσωπικότητα του ατόμου της αστικής κοινωνίας και φέρνουν σε αντιπαράθεση το άτομο με την κοινωνία.

Αλλά η κοινωνία δεν είναι ένας δειλός παρατηρητής του σχολείου, ούτε το σχολείο μπορεί να σταθεί πάνω από την κοινωνία, να μην πάρει «θέση» απέναντί της.

Η αντίληψη της «αντιαυταρχικής» αγωγής, μολονότι άσκησε κριτική στις δομές του σχολείου, στο ιδεολογικό του περιεχόμενο στη σύγχρονη κοινωνία και γενικότερα στο κοινωνικό σύστημα, δεν έπαυσε ποτέ να είναι συνδεδεμένη μ' αυτό.

Πρότεινε τη διαμόρφωση προσωπικότητας απαλλαγμένων από τον αυταρχισμό, αλλά όχι υπεύθυνων για την ανανέωση των κοινωνικών θεσμών.

Αδιαφόρησε για τη σύνδεση θεωρίας και πράξης που θα δημιουργούσε μαθητές ικανούς ν' ανταπεξέλθουν στα προβλήματα της ζωής.

Αγνόησε το ζήτημα των φραγμών προσπέλασης σ' ορισμένες βαθμίδες της εκπαίδευσης για τα ασθενέστερα οικονομικά στρώματα.

Αποσύνδεσε εντελώς το εκπαιδευτικό σύστημα από την οικονομική παραγωγική βάση, επιδεικνύοντας μια αξιοσέβαστη ευαισθησία απέναντι στο παιδί και την ανάπτυξη του, αλλά και μια τεράστια αδυναμία βαθιάς επιστημονικής και ρεαλιστικής προσέγγισης.

Με όλο το σεβασμό που μπορεί να έχει κάποιος απέναντι στην ευαισθησία ενός κομματιού της μικροαστικής ή και αστικής φιλελεύθερης διανοήσης, δεν μπορεί παρά να επισημάνει τον ουτοπικό και μονόπλευρα ελιτίστικο χαρακτήρα των βασικών πλευρών της «αντιαυταρχικής» αντίληψης στην παιδαγωγική, έτσι τουλάχιστον όπως την εμπνεύστηκαν και την εφάρμοσαν οι βασικοί ιδρυτές της.

Η λύση του προβλήματος βρίσκεται πέρα από τη διαμάχη αντιαυταρχισμού - αυταρχισμού, μ' όποιες μορφές και αν παρουσιάζονται και παρά τα τόσα γνωσιολογικά λάθη στην προσέγγισή τους, πέρα από τις συναισθηματικές φορτίσεις, και τις ιδεοληψίες πέρα από την άγονη διαμάχη. Η λύση βρίσκεται στο έδαφος της πολιτικής που κρίνει τις παιδαγωγικές μεθόδους στο έδαφος της διαμόρφωσης μιας ανατρεπτικής παιδαγωγικής, βαθιά ρεαλιστικής και κοινωνιοκεντρικής, όπου το σχολείο δεν είναι το επίκεντρο αλλά το εργαλείο για να γνωρίσει κανείς την φύση και την κοινωνία στην εξέλιξή τους.

*...Κριτική σε αστικές
-και όχι μόνο- αντιλήψεις*

Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

Πίσω από τη βιτρίνα της τυπικής ισότητας

I. Η ΑΠΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΚΑΘΗΤΗΤΩΝ, ΟΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ Ο ΤΥΠΟΣ

Η απεργία των καθηγητών στη διάρκεια των Γ.Ε. προκάλεσε ποικίλες αντιδράσεις, με αφορμή κυρίως το χρόνο εκδήλωσής της. Από τον πρωθυπουργό της χώρας και της αρχηγούς των κομμάτων, από το μεγαλύτερο μέρος του αστικού τύπου και των «διαπρεπών» επιστημόνων - καθηγητών πανεπιστημίου (όπως ο κ. Μπέης), μέχρι και ανώνυμους ή και «διάσημους» γονείς, εκφράστηκε μια περίεργη(;) ομοφωνία και ομοψυχία που επικεντρωνόταν στο ότι: «οι καθηγητές έχουν κάποιο δίκιο, αλλά...»

Το «αλλά» παρέπεμπε στην υποκριτική αγωνία των περισσοτέρων για τις ... «απροσμέτρητες συνέπειες σε βάρος εκατοντάδων χιλιάδων παιδιών και των οικογενειών τους»¹ από την απεργία στις εξετάσεις.

Έτσι, το ζήτημα της διεξαγωγής των εξετάσεων βρισκόταν στην επικαιρότητα για ενάμιση περίπου μήνα. Παρ' όλα αυτά, νομίζουμε, ότι δε δόθηκε η ευκαιρία για έναν ουσιαστικό προβληματισμό σχετικά με τη λειτουργία και το ρόλο του θεσμού των εξετάσεων, τη θέση του μέσα στο εκπαιδευτικό σύστημα και στην κοινωνία γενικότερα. Οι περισσότερες συζητήσεις και «αναλύσεις» επικαλούνταν τον «κίνδυνο» του να μη δώσουν οι μαθητές εξετάσεις και τις επιπτώσεις που θα είχε το γεγονός αυτό για το μέλλον τους.

Και βέβαια, οι παραπάνω διαπιστώσεις αφορούν και τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς. Πολλές φορές μέσα στις Γ.Σ. ακούγαμε την κινδυνολογία και τις δακρύβρεχτες τοποθετήσεις πολλών συναδέλφων και παρατάξεων —και μάλιστα «αριστερών»— για το μέλλον των παιδιών. Σ' αυτή την κατεύθυνση κινήθηκε και το Δ.Σ. της ΟΛΜΕ, όπως χαρακτηριστικά φαίνεται από τα αποσπάσματά της παρακάτω ανακοίνωσής της: «... γνωρίζει καλύτερα από τον καθένα την κρισιμότητα της διαδικασίας των εξετάσεων για τους μαθητές μας και τις προσπάθειές τους για μόρφωση και προκοπή... Επιθυμία μας είναι να αποφευχθεί οποιοδήποτε πρόβλημα στη διάρκεια των γενικών εξετάσεων, γεγονός που το αποδείξαμε έμπρακτα μέχρι τώρα»².

Ευτυχώς, δεν έλειψαν και κάποιες ανεξάρτητες - αριστερές φωνές, όπως οι αυτή της Επιτροπής Πρωτοβουλίας, που προσπάθησαν —πολλές φορές έμμεσα και αποσπασματικά— να αντικρούσουν τις μελοδραματικές τοποθετήσεις που αναγόρευαν το ζήτημα των εξετάσεων σε ταμπού και να απομυθοποιήσουν το ρόλο τους. Χαραριστικά, σε προκήρυξη της Επιτροπής Πρωτοβουλίας, αναφέρεται: «Η απόφασή μας για απεργία στις εξετάσεις... εκφράζει και την αντίθεσή μας μ' αυτούς που έχουν μετατρέψει την εκπαιδευτική διαδικασία σ' ένα υποκατάστατο των εξετάσεων, δηλ. του μαθητικού ελέγχου και της κοινωνικής απόρριψης.

- Οι εξετάσεις είναι το «άλλοθι» των ίσων ευκαιριών, που ΔΗΘΕΝ δίνονται, αφού όλοι οι μαθητές εξετάζονται στα ίδια θέματα, οπότε και «περνούν όσοι αξίζουν πράγματικά».
- Οι εξετάσεις είναι το «άλλοθι», που κρύβει την πραγματικότητα

των ανισοτήτων και των ταξικών διαφορών, ανάμεσα στις χιλιάδες των μαθητών που φοιτούν στα δημόσια σχολεία με τις γνωστές συνθήκες και στους λίγους προνομιούχους που μπορούν να πληρώσουν μια καλύτερη προετοιμασία.

- Κρύβοντας αυτή την πραγματικότητα, οι εξετάσεις πετυχαίνουν στο μαθητικό έλεγχο και την κοινωνική απόρριψη, και μάλιστα με τη συναίνεση της κοινής γνώμης»³.

Αρχές Ιουλίου, ο αγώνας των εκπαιδευτικών —ο πιο δυναμικός σε διάρκεια και σε ένταση στη διάρκεια της ΠΑΣΟΚικής 7ετίας— σύρεται στην προκρούστεια κλίση των κομματικών και συνδικαλιστικών διαπραγματεύσεων και αναστέλλεται ή καλύτερα καταστέλλεται. Οι περισσότεροι, ευχαριστημένοι πια, ρίχνονται στη «μάχη των εξετάσεων»... τάξη επικρατεί, επιτέλους, στην Παιδεία.

Ο τύπος βρίσκει θέμα να ασχολείται, από τα μέτρα και την κινητοποίηση του κρατικού μηχανισμού για την «άψογη» διεξαγωγή των εξετάσεων, τη βατότητα ή μη των θεμάτων, μέχρι και τις σωστές απαντήσεις. Τυποποιημένα ρεπορτάζ, όπως κάθε χρόνο. Ακόμα και το υπόλοιπο διάστημα του καλοκαιριού, που οι περισσότερες εφημερίδες δεν έχουν θέματα, συντηρείται —και μάλιστα στα πρωτοσέλιδα— το θέμα της βαθμολόγησης των γραπτών και των υποψηφίων. Και βέβαια το Σεπτέμβρη, με αφορμή την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων των Γενικών Εξετάσεων, βρίσκουν την ευκαιρία για θριαμβολογίες, για τη νίκη της επαρχίας ή και τη νίκη των κοριτσιών —χωρίς στατιστικά στοιχεία, με δεσπόζον χαρακτηριστικό την αυθαιρεσία— επίδεικνούν έναν ιδιόμορφο «φιλοεπαρχιωτισμό» και συμπάθεια προς τους «ανίσχυρους».

Η Πάτρα, το Ηράκλειο και άλλα μεγάλα αστικά κέντρα κατατάσσονται στην ίδια κατηγορία με τα χωριά ή με μικρά αστικά κέντρα. Και —το κυριότερο— αποσιωπάται η κοινωνική προέλευση των επιτυχόντων. Εκτός κι αν, όσοι κατοικούν στην επαρχία, ανήκουν... στα κατώτερα στρώματα και τάξεις.

II. ΑΣΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΑΛΗΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΣΜΟ ΤΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ.

Είναι φανερό, ότι ο τρόπος με τον οποίο το μεγαλύτερο μέρος του τύπου καλύπτει το θέμα των εξετάσεων, εκφράζει τις αντιλήψεις των αστικών πολιτικών φορέων για το θεσμό και τη λειτουργία του. Οι εξετάσεις θεωρούνται θεσμός —παρόλες τις «μικροαδικίες» και την αποτυχία ενός μεγάλου ποσοστού— αναγκαίος για την επιλογή των υποψηφίων. Αυτό επικαλούνταν και οι προηγούμενες κυβερνήσεις της Ν.Δ., αυτό επικαλούνται και οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ την τελευταία επταετία. Άλλωστε, όπως κατά κόρον τονίζεται, σ' όλες τις χώρες γίνονται εξετάσεις, όχι μόνο για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αλλά και σε ενδιάμεσες βαθμίδες.

Παράλληλα, προβάλλεται σαν κύριο χαρακτηριστικό η ουδετερότητα και η αντικειμενικότητα των εξετάσεων. Ότι, δηλαδή, όλοι οι υποψήφιοι αντιμετωπίζονται ισότιμα και αξιοκρατικά,

«ΤΑ ΝΕΑ», Πέμπτη 3 Σεπτεμβρίου 1987

Του ΚΩΣΤΑ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

αφού όλοι οι απόφοιτοι του Λυκείου έχουν δικαίωμα να συμμετέχουν στις εξετάσεις, τα θέματα είναι ίδια για όλους και, τέλος, η αξιολόγηση γίνεται με τα ίδια κριτήρια και χωρίς οι βαθμολογητές να γνωρίζουν σε ποιον ανήκει το συγκεκριμένο γραπτό, αφού το όνομα του υποψηφίου καλύπτεται. Σύμφωνα, λοιπόν, με τους υποστηρικτές της «τυπικής ισότητας», σ' όλους δίνονται ίσες ευκαιρίες και όλοι αντιμετωπίζονται ισότιμα για την αναγκαία επιλογή των «άξιων και ικανών».

Αυτοί που εισάγονται θεωρούνται οι πιο «άξιοι» για να αποτελέσουν —μετά την αποφοίτησή τους— το επιστημονικό δυναμικό της χώρας. Οι άλλοι —λιγότερο «άξιοι»— θα στραφούν προς διάφορες μέσες ιδιωτικές τεχνικές σχολές, ή προς τα τεχνικά επαγγέλματα ή θα στελεχώσουν το εργατικό δυναμικό της χώρας ή θα ενταχθούν στις στρατιές των χιλιάδων ανέργων. «Σύμφωνα με τα στοιχεία, το 25% των νέων μέχρι 25 ετών είναι άνεργοι»⁴.

Αυτοί, λοιπόν, προορίζονται —κυρίως— για να ασκήσουν χειρωνακτική εργασία. Να, λοιπόν, η διάκριση της εργασίας σε πνευματική και χειρωνακτική και μάλιστα η τελευταία θεωρείται κατώτερη, όσο κι αν προσπαθούν να παρηγορήσουν τους «αποτυγχόντες», όσο κι αν προσπαθούν να τους πείσουν πως «η δουλειά δεν είναι ντροπή» και με διάφορα άλλα λιβανιστήρια περί του ιερού δικαιώματος της εργασίας, που δεν κάνουν τίποτα άλλο, παρά να επιβεβαιώνουν και να διαιωνίζουν τις κοινωνικές προκαταλήψεις περί ανωτέρων και κατωτέρων επαγγελμάτων.

Τελευταίο «πιστοποιητικό νομιμοποίησης» των εξετάσεων είναι η στενή σύνδεσή τους με την εκπαιδευτική διαδικασία. Πιο συγκεκριμένα, οι εξετάσεις αποσκοπούν στον έλεγχο και την εμπέδωση των γνώσεων που έχουν αποκτήσει οι υποψήφιοι.

ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΚΑΙ ΟΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Οι εξετάσεις ως «υψηλή παιδαγωγική πράξη».

Μάλιστα ο κ. Τρίσης —λίγο πριν αναδομηθεί— είχε καλέσει «τον Έλληνα εκπαιδευτικό... να μην προχωρήσει στην απεργία τη στιγμή της υψηλής παιδαγωγικής πράξης που αντιπροσωπεύουν οι εξετάσεις, γιατί αυτό θα σημάνει την αυτοκατάργησή του»⁵.

Άλλωστε, συνολικά το ΠΑΣΟΚ, τόσο σαν κυβέρνηση όσο και σαν κόμμα (αδιάφορος και αυθαίρετος αυτός ο διαχωρισμός) δεν βλέπει πέρα από τους αστικούς ορίζοντες. Άσχετα αν, οι πριν από το σωτήριο έτος 1981 θέσεις του, φάνταζαν προοδευτικές. Αλλά αξίζει να θυμηθούμε τι υποστήριζε σαν κόμμα της αντιπολίτευσης: «...Η νέα γενιά, το μέλλον της Πατρίδας, συμπιέζεται διεκδικώντας μια θέση στα Πανεπιστήμια με ένα απαράδεκτο εξεταστικό σύστημα, όπου κυριαρχεί το άγχος και η τύχη. Αναζητεί διεξό-

δους σε Πανεπιστήμια του εξωτερικού, με δυσβάσταχτες οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες για τους ίδιους, τους γονείς, αλλά και τον τόπο μας»...⁶

Ο ΠΑΣΟΚΙΚΟΣ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ

Βέβαια, μέσα σε λίγα χρόνια —τέσσερα για την ακρίβεια— ο ΠΑΣΟΚικός σοσιαλισμός είχε αλλάξει και το «απαράδεκτο εξεταστικό σύστημα» είχε λύσει το πρόβλημα των άνισων ευκαιριών. Πως; Απλούστατα: οι μέχρι τότε Πανελλήνιες εξετάσεις βαφτίστηκαν Γενικές. «Οι γενικές εξετάσεις, που αντικατέστησαν τις χρεωκοπημένες Πανελλήνιες, σε συνδυασμό με την κατάργηση των εξετάσεων στα Γυμνάσια και τα Λύκεια, δίνουν τη δυνατότητα στον καθένα να σπουδάσει χωρίς φραγμούς»⁷.

Οι όποιες αλλαγές επέβαλε η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, απέβλεπαν στον εκσυγχρονισμό του θεσμού και όχι στην αλλαγή του. Κινήθηκε, δηλαδή στη λογική... μισό βήμα μπροστά και δύο πίσω. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι ανεπαίσθητες αυτές αλλαγές δεν «ακούμπησαν» και τον προσανατολισμό της εκπαίδευσης. Άλλωστε, καλλιέργησε σε μεγαλύτερο βαθμό την εντατικοποίηση των σπουδών και τη βαθμοθηρία, αφού ο βαθμός των τριών τάξεων του Λυκείου συνυπολογιζόταν (35%) με το βαθμό που έπαιρνε ο μαθητής σε κάθε μάθημα στις εξετάσεις.

Η εντατικοποίηση, οι υπέρμαχοί της και μερικά αναπάντητα ερωτήματα.

Εδώ ας εξηγηθούμε για το ζήτημα της εντατικοποίησης. Πολλοί ισχυρίζονται, ότι μια βασική αιτία της κρίσης του εκπαιδευτικού συστήματος είναι οι «ευκολίες» που αυτό παρέχει στη διάρκεια της σχολικής χρονιάς και των εξετάσεων, από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο ή από το Γυμνάσιο στο Λύκειο (υψηλή-επιλεκτική βαθμολογία κ.ά.) Και ξιφουλκούν εναντίον όσων αντιδρούν στην εντατικοποίηση.

Μήπως όμως το πρόβλημα του σημερινού, αστικού (μην το ξεχνάμε!), σχολείου δεν είναι η ποσότητα των γνώσεων αλλά η ποιότητα; Μήπως, ακόμα, είναι ανάγκη να λάβουμε υπόψη τις συνθήκες και τον τρόπο μετάδοσης της γνώσης; Μήπως, και σε συνδυασμό με τα προηγούμενα, χρειάζεται να εξετάσουμε τίνος τις ανάγκες εξυπηρετούν οι παρεχόμενες γνώσεις, σε μια ανταγωνιστική κοινωνία, κάτω από συνθήκες αστικής κυριαρχίας; Μήπως τέλος, πρέπει να διερευνήσουμε τις συνέπειες που έχει για τους μαθητές η εντατικοποίηση; Συντελεί π.χ. στην ανάπτυξη της αυτενέργειας και της πρωτοβουλίας, της κριτικής ικανότητας και σκέψης, στο ξεδίπλωμα όλων των στοιχείων της προσωπικότητας των μαθητών ή —μέσω της «παπαγαλίας» αναχρονιστικών και άχρηστων γνώσεων— στον ευνουχισμό τους;

Η... «ευδοκίμηση» των φροντιστηρίων και της ιδιωτικής εκπαίδευσης

Αλλά —μετά απ' αυτήν την, ίσως, αναγκαία παρέκβαση περί της εντατικοποίησης— ας επανέλθουμε στις συνέπειες που είχε ο εκσυγχρονισμός του εξεταστικού συστήματος απ' το ΠΑΣΟΚ. Είναι διαπιστωμένο από πολλούς, ότι τα φροντιστήρια διανύουν την πιο αποδοτική, περίοδο. Παράλληλα, τα ιδιαίτερα μαθήματα τους ανθούν, ακόμα και σε μαθητές που φοιτούν και στα φροντιστήρια ή στα Μεταλυκειακά Προπαρασκευαστικά κέντρα. «Είναι πασίγνωστο, ότι ο αριθμός τους έχει διπλασιαστεί από το '80 και μετά... καθώς και ο αριθμός των μαθητών που φοιτούν σ' αυτά. Προφανώς, στα στοιχεία αυτά δεν περιλαμβάνονται τα ιδιαί-

πρα μαθήματα (μεμονωμένα ή κατά «γκρουπ») που ανθούν, ιδιαίτερα στα προνομιούχα στρώματα»⁸. Ταυτόχρονα η ιδιωτική παιδεία... ζει και βασιλεύει.

Αλλά ας δούμε τις παλιότερες θέσεις του ΠΑΣΟΚ για την ιδιωτική εκπαίδευση: «*Η ιδιωτική εκπαίδευση, η παραπαιδεία, τα προνομιώδικα σχολεία, η φοίτηση ελλήνων σε ξένα σχολεία, αποτελούν παραφάραξη της Συνταγματικής επιταγής και δεν έχουν θέση σε μια δημοκρατική κοινωνία. Στόχος μας είναι η κατάργηση της ιδιωτικής εκπαίδευσης και των προνομιωδικών σχολείων, με μέτρα που θα προβλέπουν στην αρμονική ένταξή τους στο δημόσιο, εθνικό, σύστημα Παιδείας και η εξάλειψη της παραπαιδείας*»⁹.

Βέβαια, το πιο σημαντικό είναι, ότι το ΠΑΣΟΚ —στο όνομα της εξάλειψης των ανισοτήτων— θέτει ολοένα και περισσότερους φραγμούς στο δικαίωμα των νέων για μόρφωση. Στα πλαίσια της συντηρητικής του πολιτικής, κάθε χρόνο αφήνει σταθερό ή και μειώνει τον αριθμό εισαγομένων στα ανώτερα και ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Μάλιστα, για ν' αποφύγει το πολιτικό κόστος από τη συνεχή μείωση των εισαγομένων —μέσω τρίτης— θέσπισε το νέο σύστημα, που θέτει σαν προϋπόθεση για την εισαγωγή, βαθμό πάνω από τη βάση (80) στο βασικό μάθημα. Αυτό δίνει τη δυνατότητα στο να συρρικνωθεί ο αριθμός των εισαγομένων, με θέματα απρόσιτα στους περισσότερους υποψηφίους στο βασικό μάθημα.

Άλλωστε, δεν είναι τυχαίο και άσχετο με τα παραπάνω το μέτρο για τη μείωση της στρατεύσιμης ηλικίας στα 18.

Απλά και μόνο για να δείξουμε τον παραλογισμό που διέπει το ίδιο εκπαιδευτικό σύστημα θα αναφέρουμε, ότι είναι δυνατόν να εισάγονται υποψήφιοι με χαμηλή βαθμολογία και να αποκλειστούν άλλοι με υψηλότερη βαθμολογία, αλλά με μικρότερο του 80 βαθμό στο βασικό μάθημα.

Συμπερασματικά, λοιπόν, το ΠΑΣΟΚ κινήθηκε στην ίδια τροπή με τη ΝΔ και με την πολιτική του, όχι μόνο δε συνετέλεσε στην κατοχύρωση του δικαιώματος των νέων για ίσες ευκαιρίες για μόρφωση, αλλά θέσπισε νέους φραγμούς.

ΤΟ ΚΚΕ ΚΑΙ Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ...Κάτω οι ταξικοί φραγμοί... ζήτω οι εξετάσεις

Μια πρώτη ανάγνωση των στερεότυπων ανακοινώσεων —κάθε χρόνο, με αφορμή τις εξετάσεις— της ΚΝΕ και του ΚΚΕ περί των άνισων ευκαιριών και των ταξικών φραγμών στη μόρφωση, ίσως να δημιουργούσε την εντύπωση ότι το κόμμα αυτό έχει μια ριζικά αντίθετη, από τις αστικές πολιτικές δυνάμεις, στάση, αναφορικά με το θεσμό των εξετάσεων. Όμως, αν εξετάσουμε ουσιαστικά τις θέσεις και την πρακτική του ΚΚΕ, θα διαπιστώσουμε ότι κινείται στη λογική «κάτω οι ταξικοί φραγμοί, ζήτω οι εξετάσεις» και γι' αυτό δε διαφοροποιείται ριζικά από τις αντιλήψεις των αστικών κομμάτων. Αυτό ακριβώς δείχνει και η τακτική του ΚΚΕ στην απεργία.

Είναι γνωστό, ότι η Δ.Ε.Ε. (συνδικαλιστική παράταξη του ΚΚΕ) μαζί με την ΠΑΣΚ δεν ψήφισαν στο Δ.Σ. της ΟΛΜΕ και στις Γ.Σ. την πρόταση για απεργία διαρκείας. Ο βασικός λόγος ήταν «να μη ματαιωθούν οι εξετάσεις». Σεβασμός, λοιπόν, στην ιερότητα και ουδετερότητα του θεσμού. Είναι, ακόμα, χαρακτηριστική η δήλωση του Γ.Γ. του ΚΚΕ, Χ. Φλωράκη μετά τη συνάντησή του με την ΟΛΜΕ: «*Θεωρούμε πέρα για πέρα δίκαια τα αιτήματά σας και υποστηρίζουμε οποιοδήποτε πρόγραμμα κινητοποιήσεων καθορίσετε εσείς, φτάνει να μην οδηγήσει σε ακύρωση των εξετάσεων. Γιατί οι μαθητές δεν φταίνε σε τίποτα*»¹⁰. Μάλιστα την ίδια δήλωση —γιατί άραγε; μήπως για να αποδείξει ότι το κόμμα του σέβεται τους κανόνες του κοινοβουλευτικού παιχνιδιού; - ανέφερε και στη συνεδρίαση της Βουλής: «*Εμείς θα σας υποστηρίξουμε στον αγώνα σας. Σε ένα πράγμα δεν θα σας καλύψουμε πολιτικά. Στην απεργία που θα έχει σαν αποτέλεσμα τη ματαίωση των εξετάσεων*»¹¹.

Παράλληλα, το ΚΚΕ, όπως και τα άλλα αστικά κόμματα, θεωρεί το θεσμό των εξετάσεων ως την πεμπτούσια της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Πιο συγκεκριμένα ο «Ριζοσπάστης», με αφορμή την απεργία των καθηγητών, έγραψε: «*Τώρα ολοκληρώνεται η προσπάθεια ολόκληρης της χρονιάς για την κατάκτηση της γνώσης*»¹². Σ' άλλο άρθρο, αναφερόμενος στους καθηγητές που υποστήριζαν αγωνιστικά την απεργία, έγραψε: «*Με άλλα λόγια, επιμένουν στην ίδια κοντόθωρη και ανεύθυνη τακτική, που πολλαπλασιάζει τις δυσκολίες και απειλεί—με τη συνδρομή και αναρχοσυνδικαλιστικών, τυχοδιωκτικών τάσεων— να τινάζει στον αέρα τους κόπους μιας ολόκληρης χρονιάς των μαθητών*»¹³.

Στα ίδια ακριβώς πλαίσια κινήθηκε και η... αυτόνομη παράταξη του ΚΚΕ στο χώρο των καθηγητών. Σε ανακοίνωσή της πριν την έναρξη της απεργίας, τόνιζε: «*Οχι ματαίωση των εξετάσεων... η ΔΕΕ προτείνει να προχωρήσουμε σε ελεγχόμενες απεργιακές κινητοποιήσεις και την περίοδο των εξετάσεων που δε θα οδηγούν στη ματαίωσή τους δε θα δημιουργούν ένα αφόρητο κλίμα αβεβαιότητας και δε θα εντάσσονται στη λογική του εκβιασμού σε βάρος των μαθητών και του «τώρα ή ποτέ». Απ' αυτή τη σκοπιά εκφράζουμε τη διαφωνία μας με την πρόταση για απεργία διάρκειας στις εξετάσεις*»¹⁴.

Είναι νομίζουμε σαφές, ότι δεν υπήρξε η παραμικρή διαφοροποίηση του ΚΚΕ από κυβερνητικούς και άλλους παράγοντες, όσον αφορά την κινδυνολογία από τη ματαίωση των εξετάσεων. Για παράδειγμα ο υπουργός Εμπορικής Ναυτιλίας, Ευάγγελος Γιαννόπουλος, τόνιζε ότι οι καθηγητές που απεργούν: «*καταστρέφουν τη ζωή 350.000 παιδιών και την ησυχία των γονέων τους. Υπέρ ή πάνω από το στομάχι, θα κριθεί το μέλλον των παιδιών, της νεολαίας: Κάποια μέρα θα το μετανιώσουν σκληρά*»¹⁵. Ο αστικός τύπος αναφωνούσε: «*ΑΥΤΗΝ ΩΡΑ οι μαθητές είναι έτοιμοι να μετρήσουν τον μόχθο ενός χρόνου και να διεκδικήσουν βαθμούς, που θα έχουν καθοριστική σημασία για το μέλλον τους. Χρειάζονται, τουλάχιστον, ψυχι-*

κή ηρεμία και ηθική συμπαράσταση από το υπουργείο, τους καθηγητές τους και τους γονείς τους»¹⁶.

Από τα προηγούμενα συμπεραίνουμε, ότι πράγματι το ΚΚΕ έχει αποδεχθεί το θεσμό των εξετάσεων και —μέχρι ενός σημείου— και το αστικό σύστημα εκπαίδευσης. Απλά τονίζει την αναγκαιότητα αύξησης των δαπανών και δευτερευόντως την παροχή περισσότερων δυνατοτήτων —γενικά και αόριστα— στα παιδιά των ασθενέστερων οικονομικά στρωμάτων για να σπουδάσουν. Εύλογο, όμως, το ερώτημα: Γιατί ένα κόμμα που εμφανίζεται σαν αριστερό έχει τόσα κοινά σημεία με τα αστικά κόμματα; Γιατί, τελικά, αποδέχεται και αναπαράγει τις αστικές αντιλήψεις για το ρόλο των εξετάσεων; Χωρίς να επιδιώκουμε να δώσουμε μια λεπτομερειακή απάντηση στο παραπάνω ερώτημα, πιστεύουμε ότι το ΚΚΕ, δέσμιο μιας οικονομίστικης λογικής, παραγνωρίζει και αποσιωπά την ιδεολογική και κατασταλτική λειτουργία των εξετάσεων, όπως άλλωστε και άλλων θεσμών της αστικής κοινωνίας. Έτσι, κινείται σε μια λογική εκσυγχρονισμού των θεσμών κι τελικά αποδοχής τους. Μια λογική, δηλαδή, που οδηγεί τα επιμέρους μαζικά κινήματα στην ενσωμάτωση, χωρίς ν' ανοίγει καμιά προοπτική αγώνα για την ανατροπή των μηχανισμών του αστικού κράτους. Ταυτόχρονα, ακολουθώντας μια τακτική «χαϊδέματος» και προσεταιρισμού των υποψηφίων και των διανοουμένων, αποφεύγει να τοποθετηθεί ουσιαστικά για το «φιλτράρισμα», τη διάβρωση που έχουν υποστεί μέσα από τον ιδεολογικό μηχανισμό της εκπαίδευσης και κυρίως για το ρόλο που τους επιφυλάσσει η άρχουσα τάξη, δηλαδή την αναπαραγωγή της ιδεολογίας της και τη διατήρηση του καπιταλιστικού συστήματος. Και βέβαια είναι ευνόητο ότι τέτοιου είδους συγκαλύψεις διευκολύνουν την —χωρίς αντίσταση— ενσωμάτωση των διανοούμενων και την κυριαρχία της άρχουσας τάξης.

III. ΟΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ... ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Μύθος 1ος: «Οι πιο διαβασμένοι πετυχαίνουν».

Όταν μιλάμε για εξετάσεις, εννοούμε τη διαδικασία εκείνη, μέσα από την οποία, οι υποψήφιοι προσπαθούν να αποδείξουν ότι είναι «ικανοί». Και μάλιστα η «ικανότητά» τους μεταφράζεται σε κάποιο βαθμό, οποιονδήποτε, αρκεί να είναι πάνω από τη βάση. Όμως στις εισαγωγικές εξετάσεις, ο αριθμός των εισακτέων είναι και σταθερός και προκαθορισμένος. Αυτό σημαίνει, ότι χιλιάδες υποψήφιοι —ενώ βαθμολογούνται με βαθμό πάνω από τη βάση (80), άρα είναι «ικανοί»— δεν εισάγονται, γιατί άλλοι υποψήφιοι έχουν γράψει καλύτερα απ' αυτούς και συμπληρώνουν τον αριθμό των εισακτέων. Από την άλλη πλευρά είναι πιθανόν να εισάγονται μαθητές «ανίκανοί» και «κακοί», με την έννοια ότι η βαθμολογία τους σε κάποιο μάθημα είναι χαμηλότερη από τη βάση. Και το πιο κωμικοτραγικό της όλης υπόθεσης είναι, ότι —ακόμα κι αν όλοι οι υποψήφιοι γράψουν περίπου— άριστα αποκλείεται να περάσουν όλοι. Μετά τη συμπλήρωση του αριθμού των εισακτέων, οι υπόλοιποι αποκλείονται. Επομένως, δε μπορούμε να μιλάμε για εξετάσεις, αλλά για διαγωνισμούς με ιδιαίτερα επαχθείς όρους. Απ' αυτήν την άποψη είναι υποκριτικές ανοησίες τα διάφορα που ακούγονται για τη βατότητα των θεμάτων, όπως η παρακάτω επισήμανση του Υπ. Παιδείας: «Όποιοι δεν αποπροσανατολίστηκαν από διάφορα φροντιστήρια και κάποιους «καλούς» φροντιστές με τα «SOS» θέματα και τις «δύσκολες» ασκήσεις και είχαν μελετήσει την ύλη που διδάχθηκε στα σχολεία, έγραψαν»¹⁷.

Επίσης, είναι γνωστό και παραδεκτό από όλους, ότι οι εξετάσεις - διαγωνισμοί είναι μια διαδικασία αφερέγγυα ως προς την επιλογή των πιο κατάλληλων, ακόμα και με κριτήρια που καθορίζουν οι αστικές —περί αξιοκρατίας— αντιλήψεις. Γιατί μέσα σε

ελάχιστες ώρες και κάτω από άσχημο —τουλάχιστον— ψυχολογικό κλίμα, καλούνται οι υποψήφιοι να αποδείξουν τις γνώσεις τους σ' ορισμένα θέματα. Έτσι είναι πιθανό —και συμβαίνει επ' σπάνια— υποψήφιοι με λιγότερο διάβασμα από άλλους να έχουν δώσει ιδιαίτερη προσοχή σ' ορισμένα θέματα και να τύχει να εξεταστούν σ' αυτά. Αξίζει να επικαλεστούμε στο σημείο αυτό τη μαρτυρία μιας εκ των «κορυφαίων των εισαγωγικών»: «Στην προεργασία μου βοήθησαν δύο παράγοντες. Το διάβασμα και η τύχη. Το λειτούργησε αυτό γιατί κι άλλα παιδιά ήταν σκυμμένα πάνω από τα βιβλία 12-13 ώρες την ημέρα, αλλά δεν πέτυχαν. Όχι γιατί δεν άξιζαν, αλλά γιατί δεν τους ευνόησε η τύχη στην επιλογή των θεμάτων που μπήκαν στις εξετάσεις»¹⁸.

Μύθος 2ος: «Ο κατάλληλος άνθρωπος, στην κατάλληλη θέση»

Ένας άλλος αστικός μύθος υποστηρίζει, ότι με τις εξετάσεις επιλέγονται οι υποψήφιοι για να σπουδάσουν σε σχολές για τις οποίες διαθέτουν τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά: ικανότητες, κλίσεις, ενδιαφέροντα κ.λπ. Όμως η πραγματικότητα δείχνει, ότι οι πιο πολλοί σπουδάζουν σε σχολές που ποτέ δεν προτιμήσαν, αλλά βρέθηκαν σ' αυτές λόγω του συστήματος επιλογής. Άλλωστε, εκείνο που φαίνεται να μετράει ιδιαίτερα για τον κριτικό μηχανισμό είναι το πτυχίο και όχι οι κλίσεις, οι ικανότητες, τα ενδιαφέροντα κ.λπ. Εξάλλου για την επιτυχία στις εξετάσεις δεν απαιτούνται κάποια ιδιαίτερα προσόντα, όπως κριτική σκέψη και ικανότητα, αλλά κυρίως η «παπαγαλία». Μια ματιά στα θέματα των εξετάσεων και στις οδηγίες του ΥΠΕΠΘ για τους διορθωτές, μας πείθει για την αλήθεια των παραπάνω.

Μύθος 3ος: «Η αντικειμενική και δίκαιη αξιολόγηση»

Ένα ακόμα σοβαρό θέμα που σχετίζεται με την αξιολόγηση —βαθμολόγηση ορθότερα— των γραπτών των υποψηφίων. Πως τα αντιθέτως λεγόμενα, πολλές «αδικίες» γίνονται και μεγάλες αποκλίσεις παρουσιάζονται ανάμεσα στον α' και β' βαθμολογητή. Χαρακτηριστικά ένας από τους υποστηρικτές της αξιολόγησης αναφέρει: «... Υπάρχουν βέβαια, και κριτήρια αξιολόγησης, πρόσφορα, παρείσακτα, άσχετα (λ.χ. ποια είναι η πολιτική ιδεολογία ή η κομματική τοποθέτηση του δασκάλου). Η αξιολόγηση γίνεται από κάποιον. Μπορεί από τον ίδιο τον συντελεστή του έργου, μπορεί από άλλον. Σε όλες τις περιπτώσεις μπορεί —για ποικίλους λόγους— να είναι η αξιολόγηση υποκειμενική, επισφαλής, ανακριβής, άδικη. ... Σιχνά, έχει χρησιμοποιηθεί η Εκπαίδευση με βιασύνη ή και με έκδηλη αυθαιρεσία, με εντολές ή κριτήρια που δεν σχετίζονται με την Εκπαίδευση, με κίνητρα ποικίλα. Τα αποτελέσματα, όμως, όλων των εκπαιδευτικών συνοψίζονται σε δύο αρνητικά «κατορθώματα»: αδικία σε βάρος συγκεκριμένων ανθρώπων (και τραυματισμό του έργου τους) και απροξοπιστία για την πραγμάτωση της αξιολογικής λειτουργίας»¹⁹.

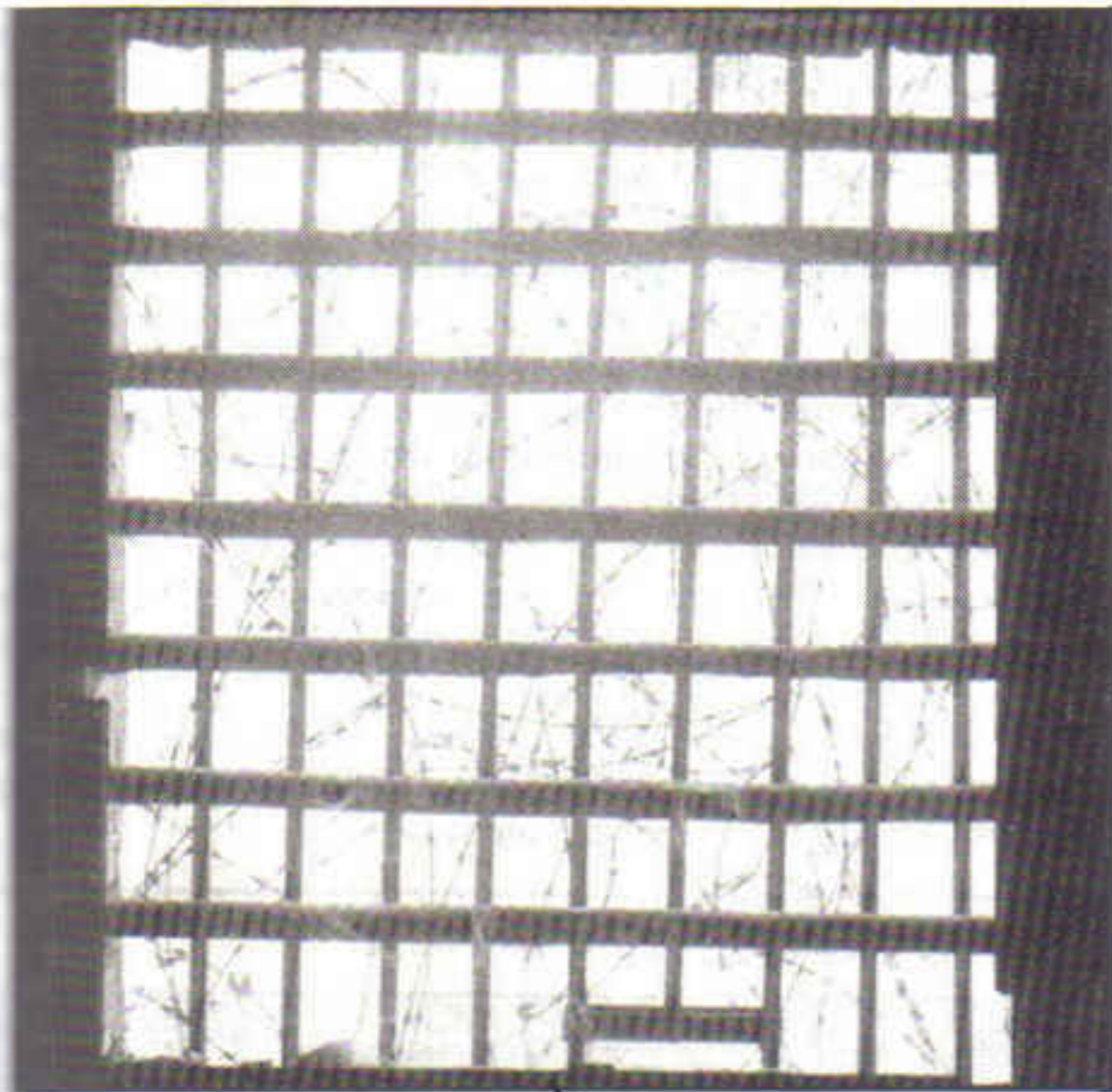
Αλλά, επειδή η περί «δίκαιης ή άδικης» βαθμολογίας αναφορά δεν μπορεί να είναι ολοκληρωμένη σ' αυτήν εδώ την εργασία, εκείνο που θέλουμε να τονίσουμε είναι, ότι θεωρούμε απαράδεκτο —δείχνει τη σαθρότητα του συστήματος αξιολόγησης— τη στέρηση του δικαιώματος της αναβαθμολόγησης, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει το άρθρο 18, παρ. 8 του Π.Δ. 102/1986 για τα Γ.Ε. των Λυκείων: «... Επανεξέταση, αναβαθμολόγηση, επίδειξη σε οποιονδήποτε ή χορήγηση φωτοαντιγράφων των γραπτών δοκιμίων δεν επιτρέπεται, καθόσον η αξιολόγηση αφήνεται στην αντικειμενική και δίκαιη κρίση των αρμόδιων ειδικών βαθμολογητών (άρθρ. 18 παρ. 8)».

Αλήθεια, ποιά εχέγγυα παρέχονται στους υποψηφίους, ότι η βαθμολόγηση των γραπτών τους είναι «δίκαιη και αντικειμενική» και πως όλοι οι βαθμολογητές διαθέτουν «αντικειμενική κα-

δικαιη κρίση»; Και αφού τέλος πάντων, υπάρχει τόση αντικειμενικότητα και δικαιοσύνη, γιατί να μην έχουν οι υποψήφιοι το δικαίωμα της αναβαθμολόγησης των γραπτών τους;

Μύθος 4ος: «Σκοπός της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι να συμβάλλει στην ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών»²⁰.

Απομυθοποίηση: Σκοπός της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ιδιαίτερα του Λυκείου είναι να φροντίσει —φροντιστήριο δηλαδή— ώστε να φτάσουν στη «μεγάλη λεωφόρο των εξετάσεων». Κι αυτή ακριβώς είναι η τραγική κατάσταση που ζούμε όσοι διδάσκουμε στα σχολεία. Το ενδιαφέρον και η συμμετοχή των μαθητών του Λυκείου για τα μαθήματα του κορμού κυμαίνεται από το μηδαμινό έως το ελάχιστο. Έτσι, τελικά, το Λύκειο λειτουργεί σαν φροντιστήριο για την προετοιμασία των μαθητών στις εξετάσεις. Πού καιρός για «άλλα πράγματα»; Πού καιρός για «ολόπλευρη αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών»; Μήπως αλήθεια επιδιώκει κάτι τέτοιο το αστικό σχολείο;

Μύθος 5ος - τελευταίος:

Η αναγκαιότητα των εξετάσεων για την επιλογή των πιο «ικανών».

Τυπικά, όλοι οι μαθητές είναι ίσοι· όλοι έχουν δικαίωμα εγγραφής στο σχολείο· όλοι εξετάζονται πάνω στην ίδια ύλη· όλοι βαθμολογούνται με το ίδιο «ακριβοδικαίο» σύστημα βαθμολογίας· και όλοι παίρνουν μέρος —με τους ίδιους τυπικά όρους— στις Γενικές Εξετάσεις διεκδικώντας την εισαγωγή τους στην πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Και φυσικό είναι, τέλος, οι «καλοί και έξιοι» να εισάγονται, ενώ οι «κακοί και ανάξιοι» —ή τέλος πάντων οι «αδιάβαστοι»— να αποκλείονται.

Όμως το παραπάνω παραμύθι μέρα με τη μέρα γίνεται όλο και λιγότερο πιστευτό. Και δε γίνεται πιστευτό, γιατί δεν είναι νοητή η αποσύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος από την κοινωνία.

Δεν αποτελεί, με λίγα λόγια, το εκπαιδευτικό σύστημα ένα αυτόνομο χώρο, που δεν έχει σχέση με την κοινωνία. Κάθε άλλο μάλιστα! Το εκπαιδευτικό σύστημα είναι ένας από τους κυριότερους ιδεολογικούς μηχανισμούς του κράτους με στόχο την αναπαραγωγή - διαίωνιση του αστικού κοινωνικού καθεστώτος. Και αυτό συντελείται μέσα από την αναπαραγωγή της κυρίαρχης ιδεολογίας και ολόκληρου του κοινωνικού σχηματισμού.

Καθοριστικός είναι ο ρόλος των εξετάσεων για την αναπαραγωγή των κοινωνικών τάξεων και ανισοτήτων. Πιο συγκεκριμένα, ο μηχανισμός των εξετάσεων δεν αποβλέπει απλά στον έλεγχο γνώσεων, ικανοτήτων κ.ά., αλλά στον **ταξικό διαχωρισμό**. Στο διαχωρισμό, δηλαδή, εκείνων που «πρέπει» να έχουν βαθιά επιστημονική κατάρτιση και θα ενταχτούν αύριο στην ελίτ της καπιταλιστικής κοινωνίας, από εκείνους που θα αποτελέσουν τις στρατιές «ημιεπιστημόνων» και θα στελεχώσουν τον κρατικό μηχανισμό ή και άλλες ιδιωτικές επιχειρήσεις. Ακόμα όσοι δεν είναι... από τη φύση τους προορισμένοι για γράμματα, πρέπει —αφού διαποτιστούν από τις αξίες της καπιταλιστικής κοινωνίας (υποταγή στους ανώτερους κ.λπ.) και αποκτήσουν βασικές γνώσεις— να ασκήσουν διάφορα τεχνικά επαγγέλματα ή να γίνουν ανειδίκευτοι εργάτες ή αγρότες.

Έτσι λοιπόν οι εξετάσεις εξυπηρετούν με τον καλύτερο τρόπο τον κοινωνικό καταμερισμό εργασίας. Όμως η επιλογή αυτή δεν γίνεται με βάση τις ατομικές ικανότητες και διαφορές. Οι επιδόσεις στο σχολείο, η επιτυχία στις εξετάσεις και η κοινωνική ανέλιξη δεν οφείλονται σε κάποιες έμφυτες ικανότητες που κουβαλά ο καθένας μας από τη γέννησή του.

Επιστημονικές έρευνες, που δεν αμφισβητούνται από κανένα σοβαρό μελετητή, καταλήγουν στα παρακάτω συμπεράσματα:

1) Η **άνιση επίδοση στο σχολείο δεν οφείλεται στις ατομικές διαφορές ικανοτήτων, αλλά στην κοινωνική προέλευση των μαθητών**. Πρώτα απ' όλα γιατί η κουλτούρα που μεταβιβάζει το σχολείο στους μαθητές, είναι η κουλτούρα της κυρίαρχης τάξης.

«Οι σκέψεις της κυρίαρχης τάξης σε κάθε εποχή είναι και οι κυρίαρχες ιδέες, μ' άλλα λόγια, η τάξη που είναι η κυρίαρχη υλική δύναμη της κοινωνίας είναι και η κυρίαρχη πνευματική της δύναμη»²¹.

Έτσι λοιπόν, η καλλιέργεια, οι συνήθειες των μαθητών που προέρχονται από τις προνομιούχες τάξεις είναι εναρμονισμένες μ' αυτές του σχολείου. Αντίθετα, οι μαθητές που προέρχονται από τα ασθενέστερα οικονομικά στρώματα αναγκάζονται —με βίαιο πολλές φορές τρόπο— να προσαρμοστούν και ν' αναμορφωθούν σύμφωνα με τις απαιτήσεις του σχολείου. Γι' αυτούς, η σχολική μάθηση είναι «μια κατάκτηση ακριβοπληρωμένη».

Υστερα, η γλώσσα παίζει ένα σημαντικό ρόλο στην επίδοση των μαθητών²². Το εκπαιδευτικό σύστημα επιβάλλει ένα συγκεκριμένο γλωσσικό κώδικα και έναν κάποιο τύπο ελέγχου της γλώσσας. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, οι μαθητές που προέρχονται από τα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα να έχουν σοβαρά προβλήματα γλωσσικής επικοινωνίας και έκφρασης, συγκριτικά με τους μαθητές από οικογένειες που ανήκουν στα ανώτερα στρώματα, αφού ο γλωσσικός κώδικας που μιλούν είναι ίδιος μ' αυτόν που επιβάλλει το σχολείο. Επομένως, το γλωσσικό περιβάλλον για τους πρώτους είναι «ανοίκειο» και τους αποθαρρύνει, τους αναστέλλει τις δυνατότητες για σχολική επιτυχία, ενώ για τους δεύτερους, είναι οικείο και ευνοεί τις προσπάθειές τους για επιτυχία.

2) Η **κοινωνικά καθορισμένη άνιση επίδοση στο σχολείο επιβιώνει και μετά τις οποιεσδήποτε εκπαιδευτικές παροχές στα πλαίσια της τυπικής ισότητας ευκαιριών στη μόρφωση** (δωρεάν παιδεία, κτίρια, βιβλία κ.ά.). Και όχι μόνο επιβιώνει, αλλά οι διά-

φορες παροχές και το δικαίωμα εγγραφής στο σχολείο και συμμετοχής στις εξετάσεις, αποτελούν το μακιγιάζ που κρύβει από το πρόσωπο της εκπαίδευσης τις βαθιές ρυτίδες· δηλαδή, τις κοινωνικές ανισότητες και τους ταξικούς φραγμούς.

Πιο συγκεκριμένα, συντελεί στην απόκρυψη της πραγματικότητας: «Το σχολείο ευνοεί εκείνους που είναι ήδη ευνοημένοι· αποκλείει, απωθεί, απαξιώνει τους άλλους· στους κληρονόμους προνομιούχων καταστάσεων λαχαινει επίσης η σχολική κληρονομιά. Οι σχολικές επιτυχίες, η δυνατότητα μιας προχωρημένης σχολικής παιδείας, η προσέλευση στο Πανεπιστήμιο... ανήκουν ολοκληρωτικά σε εκείνους των οποίων η οικογένεια βρίσκεται ήδη σε κυρίαρχη θέση»²³.

3) Η αξιολογική κλίμακα του σχολείου, που με διάφορους μηχανισμούς (αξιολόγηση - διαγωνισμοί - εξετάσεις κ.λπ.) κατατάσσει τους καλούς και τους κακούς μαθητές, **αναπαράγει εντυπωσιακά τη διαστρωμάτωση της κοινωνίας.**

Πολλοί βέβαια υποστηρίζουν ότι —στα πλαίσια της τυπικής ισοτιμίας— η πρόοδος και η επιτυχία του κάθε μαθητή εξαρτάται κυρίως από τα προσόντα του και την εργασία του (μελέτη). Όμως, σύμφωνα και με επιστημονικές έρευνες, οι «κακοί» μαθητές είναι παιδιά εργατών και αγροτών, οι μέτριοι, παιδιά ορισμένων μικροαστικών κατηγοριών και οι «άριστοι» των ανώτερων κοινωνικών στρωμάτων.

4) Είναι πια φανερό, ότι η αποτυχία στις εξετάσεις δεν εξαρτάται από τις ικανότητες ή τη μελέτη των μαθητών, αλλά —κατά κύριο λόγο— είναι αποτέλεσμα των ταξικών φραγμών και των κοινωνικών ανισοτήτων.

Μην ξεχνάμε:

α) την προικοδότηση των παιδιών των ανωτέρων στρωμάτων (μορφωτικό - γλωσσικό περιβάλλον, οικονομικές δυνατότητες - φροντιστήρια - ιδιαίτερα - πρότυπα - ιδιωτικά σχολεία κ.ά.).

β) ότι η απομάκρυνση των μαθητών από τα χαμηλότερα στρώματα δε γίνεται με ωμό, βίαιο αποκλεισμό, αλλά «με ιδιοβαθμίσεις σοφές και σοφά αποκρυμμένες». Για παράδειγμα έχει διαπιστωθεί, ότι —παρόλο που έχει κατοχυρωθεί με νόμο η 9χρονη υποχρεωτική εκπαίδευση— το 30% όσων τελειώνουν το Δημοτικό Σχολείο δεν γράφονται στο Γυμνάσιο. Παρότι δεν υπάρχουν συγκεκριμένα στατιστικά στοιχεία, δε νομίζουμε ότι θα αμφισβητούσε κανείς το συμπέρασμα ότι αυτό το 30% προέρχεται από την εργατική τάξη και την αγροτιά. Ακόμα, από όσους δεν τελειώ-

Πίνακας 1²⁴

νουν το Γυμνάσιο και το Λύκειο, δεν θα ήταν αυθαιρεσία και υποκειμενισμός αν υποστηρίζαμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία προέρχεται από τα χαμηλότερα στρώματα. Άρα, λοιπόν, ο θεσμός των εξετάσεων «ενεργεί την απόκρυψη του αποκλεισμού χωρίς καν εξετάσεις»²³.

Πριν παραθέσουμε ορισμένα στοιχεία που αποδεικνύουν τα συμπεράσματά μας, θα θέλαμε να προλάβουμε ορισμένες αντιρρήσεις. Θα μπορούσαν πολλοί να ρωτήσουν: Πώς γίνεται και ένας μεγάλος αριθμός επιστημόνων προέρχεται από την εργατική τάξη, την αγροτιά και άλλα μικροαστικά στρώματα; Και πράγματι δεν είναι λίγες οι φορές που εμείς οι ίδιοι, οι δάσκαλοι, φέρνουμε παραδείγματα μαθητών (μας) που ξεκίνησαν από πολύ χαμηλά και με κόπο έφτασαν ψηλά.

Όμως δεν πρέπει να παραγνωρίζουμε:

α) τη θέση μέσα στη διαστρωμάτωση της κοινωνίας που καταλαμβάνει η συντριπτική πλειοψηφία των πτυχιούχων. Δηλαδή, ότι εντάσσονται στη βάση της κοινωνικής πυραμίδας. Απλοί δημόσιοι ή ιδιωτικοί υπάλληλοι με μισθούς πείνας, που η μόνη τους παρηγοριά είναι οι κοινωνικές προκαταλήψεις, που δίνουν ξεχωριστό «κύρος» στο πτυχίο τους. Με άλλα λόγια στελεχώνουν αυτό που ονομάζεται «επιστημονικό προλεταριάτο». Εξάλλου, μην ξεχνάμε και τους χιλιάδες άνεργους πτυχιούχους, πολλοί από τους οποίους ετεροαπασχολούνται, τις συνθήκες κάτω από τις οποίες εξασφαλίζουν κάποια θέση (μεγάλο χρονικό διάστημα —ώσπου να διοριστούν - ρουσφέτια - δεσμεύσεις κ.λπ.).

β) ότι οι προερχόμενοι από χαμηλά στρώματα που καταλαμβάνουν υψηλές θέσεις στη διαστρωμάτωση της κοινωνίας είναι ελάχιστοι και ακίνδυνοι για την άρχουσα τάξη. Και αυτό γιατί

γ) η άρχουσα τάξη ελέγχει απόλυτα τον τρόπο επιλογής, χωρίς να τίθεται σε αμφισβήτηση η κατεστημένη ιεραρχία. Έτσι, οι προερχόμενοι από τα κατώτερα στρώματα ενσωματώνονται στο σύστημα και μάλιστα αφοσιώνονται ισχυρότατα σ' αυτό, αφού τους επέτρεψε να επιτύχουν, να «ξεφύγουν». Άλλωστε, σ' αυτή τη φάση δεν είναι η κοινωνική προέλευση που έχει σημασία, αλλά η κοινωνική θέση που έχουν κατακτήσει και τελικά η εξυπηρέτηση των συμφερόντων της τάξης στην οποία —πλέον— ανήκουν.

δ) «Οι «θαυματοουργικές περιπτώσεις» αποτελούν εγγύηση του συστήματος και παρόλες τις κολακευτικές επιφάσεις, είναι στην πραγματικότητα περιπτώσεις ομήρων»²³.

Αριθμός και ποσοστό μαθητών που πήραν στα Μαθηματικά πάνω από 16 στις Γενικές Εξετάσεις του 1984.

Λύκειο	Αριθμός μαθητών που πήρε μέρος στα Μαθηματικά	πάνω από 16	Ποσοστό%
Αιγάλεω	110	3	2,8
Ν. Λιοσίων	131	8	6,2
Κορυδαλλού	82	2	2,5
Χαϊδαρίου	72	3	4,1
Ελευσίνας	51	1	2
Περιστερίου	233		3,9
Αμερικάνικο Κολέγιο		βαθμό πάνω από 15	42,8
Μωραΐτη		βαθμό πάνω από 15	15
Αναβρύτων		βαθμό πάνω από 15	51
Ζηρίδη		βαθμό πάνω από 15	20
Δημόσια Λύκεια Πάτρας		βαθμό πάνω από 15	8
Πρότυπο Πάτρας		βαθμό πάνω από 15	31

Πίνακας 2²⁵

Πιθανότητες εισαγωγής στο Πανεπιστήμιο

	Γαλλία	ΗΠΑ	Αγγλία	Ανατ. Γερμανία	Τσεχοσλοβακία
Ο γιος αγρότη	1 στις 50	1 στις 45	1 στις 60	1 στις 50	1 στις 48
Ο γιος των ανώτερων στρωμάτων της αστικής τάξης ή της «ιντελιγκέντσιας»	1 στις 2	1 στις 1,5	1 στις 1,5	1 στις 2	1 στις 2

ΝΑ ΚΑΤΑΡΓΗΘΟΥΝ ΟΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Με βάση τα παραπάνω, είναι σαφές ότι —όσο δεν παρέχονται ίσες ευκαιρίες σ' όλους τους νέους για μόρφωση— είμαστε και θα είμαστε αντίθετοι όχι μόνο στο θεσμό των εξετάσεων, αλλά και σε κάθε είδους αξιολόγηση. Και βέβαια, ίσες ευκαιρίες για μόρφωση δεν μπορεί να προσφέρει η καπιταλιστική κοινωνία.

Απ' αυτήν την άποψη, οι όποιες προτάσεις «βελτίωσης» του θεσμού των εξετάσεων μας αφήνουν παγερά αδιάφορους.

Το πρόβλημα της ισότητας των ευκαιριών είναι δυνατό να λυθεί μόνο στα πλαίσια μιας σοσιαλιστικής κοινωνίας. Η μόνη διέ-

ξοδος είναι η κατάργηση των εξετάσεων. Βέβαια, η κατάργηση των εξετάσεων συνδέεται άμεσα με την πάλη για μια ολοκληρωμένη δημοκρατική παιδεία, που αποτελεί στρατηγικό στόχο. Με την έννοια ότι δεν είναι εφικτή στο παρόν κοινωνικό σύστημα, αλλά δημιουργεί τους όρους που θα οδηγήσουν στην ποιοτική αλλαγή και ταυτόχρονα συμβάλλει στο συνολικό αγώνα του λαϊκού κινήματος για δημιουργία καλύτερων υπέρ αυτού συσχετισμών, που θα οδηγήσουν στην αλλαγή των κοινωνικο-οικονομικών δομών και σχέσεων.

Γιώργος Καββαδίας

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Απ. Κακλαμάνης - Υπουργός Παιδείας, «Ελευθεροτυπία», Σάββατο 14.5.88.
2. Ανακοίνωση της ΟΑΜΕ, «Ελευθεροτυπία», Παρασκευή 22.4.88.
3. Προκηρύξεις της Επιτροπής Πρωτοβουλίας για την Απεργία στις Εξετάσεις, Μάης 1988.
4. Από άρθρο του Χ. Δούκα στην «Πρώτη», Δευτ. 14.3.88.
5. Α. Τρίτσας, «Πρώτη», Τρίτη 10.5.88.
6. Από το πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ για την Παιδεία, «Οικονομικός Ταχυδρόμος», Πέμπτη 24.9.81.
7. Από τον απολογισμό του ΠΑΣΟΚ για την Παιδεία, πριν τις εκλογές του 1985.
8. Ασπασία Δεμερούκη, «Η παιδεία νοσεί, η παραπαιδεία ανθεί», «αντιτετράδια της εκπαίδευσης», τ. 2.
9. ΠΑΣΟΚ, Συμβόλαιο με το λαό (1981).
10. Χ. Φλωράκης, Γ.Γ. του ΚΚΕ, «Ριζοσπάστης», 19.4.88.
11. Χ. Φλωράκης, Γ.Γ. του ΚΚΕ, «Πρώτη», Τρίτη 7.6.88.
12. «Ριζοσπάστης», Παρασκευή 15.4.88.
13. «Ριζοσπάστης», Πέμπτη 5.5.88.
14. «Ριζοσπάστης», 18.4.88.

15. «Πρώτη», Δευτέρα 13.6.88.
16. «Ελευθεροτυπία», Σάββατο 23.5.88.
17. «Βήμα», 15.7.86.
18. Γκ. Μαγγίνη, Μπήκε πρώτη στο τμήμα της Φιλοσοφικής «Παιδαγωγική - Ψυχολογία», «Ελευθεροτυπία», Παρ. 29.8.88.
19. Φ. Βώρος, «Αξιολόγηση και αναξιοπιστία», «Πρώτη», Τρίτη 12.8.86.
20. Νόμος 1566/85 για την εκπαίδευση.
21. Κ. Μαρξ - Φρ. Ένγκελς, «Η γερμανική ιδεολογία», Εκδ. Αναγνωστίδη.
22. Γ. Καββαδίας, «Ο ρόλος της «Εκθεσης Ιδίων», «αντιτετράδια της εκπαίδευσης», τ. 1.
23. Ζ. Σνόντερ, «Σχολείο, τάξη και πάλη των τάξεων» Εκδ. Σ. Ι. Ζαχαρόπουλος.
24. Π. Κόκκοτας, «Οι εξετάσεις ως μέσο κοινωνικής επιλογής», Νεοελληνική Παιδεία, τ. 10.
25. Χ. Κάτσικας, «Σχολική επίδοση και κοινωνική Προέλευση - Β'», «αντιτετράδια της εκπαίδευσης», τ. 2.
26. Α. Φραγκουδάκη, «Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης».
27. Α. Φραγκουδάκη, «Γλώσσα και ιδεολογία».

Εκπαιδευτικό σεμινάριο της Ένωσης Καθηγητών Καλλιτεχνικών Μαθημάτων

Στις 5 - 9 Σεπτέμβρη, πραγματοποιήθηκε στο Πνευματικό Κέντρο Αθηνών (Ευελπίδων) σεμινάριο, που διοργάνωσε η Ένωση Καθηγητών Καλλιτεχνικών Μαθημάτων. Στο σεμινάριο, που περιλάμβανε εισηγήσεις για την αντιμετώπιση μιας σειράς προβλημάτων της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης και —το ουσιαστικότερο— πλατιές εποικοδομητικές συζητήσεις για τα προβλήματα αυτά, πήραν μέρος 300 περίπου καλλιτέχνες - εκπαιδευτικοί, από την Αθήνα και την επαρχία. Τέτοιου είδους συναντήσεις, για μια συλλογική επεξεργασία των προβλημάτων της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης γίνονται κάθε χρόνο με πρωτοβουλία της Ένωσης, πράγμα που συμβάλλει στη διαρκή βελτίωση και την ανύψωση του επιστημονικού επιπέδου της καλλιτεχνικής διδασκαλίας.

Ένα γεγονός που πιστοποιεί τα παραπάνω είναι, ότι η Ένωση Καθηγητών Καλλιτεχνικών Μαθημάτων, με την οικονομική ενίσχυση της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς, εξέδωσε τώρα 400 σειρές σλαϊντς, με έργα τέχνης (από 300 σλαϊντς η κάθε σειρά). Κάθε σειρά σλαϊντς κατάλληλα συσκευασμένη, διανεμήθηκε από την Ένωση τις μέρες αυτές δωρεάν στους καλλιτέχνες - εκπαιδευτικούς, για να τα χρησιμοποιήσουν από φέτος στη διδασκαλία τους. Πρόκειται για ένα πολύτιμο εποπτικό υλικό, αναντικατάστατο στην καλλιτεχνική εκπαίδευση.

Από την Ένωση έγιναν εξάλλου τον προηγούμενο χρόνο σοβαρές εκδόσεις βιβλίων με θεωρητικά έργα δασκάλων της τέχνης, τα οποία επίσης δόθηκαν δωρεάν στους καλλιτέχνες εκπαιδευτικούς. Ιδιαίτερη συμβολή στην ανάπτυξη ενός δημιουργικού προβληματισμού ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς - καλλιτέχνες, διαδραματίζει επίσης το περιοδικό της Ένωσης «Εικαστική Παιδεία». Μέσα απ' όλα αυτά και με τη ζωντανή συμμετοχή τους στις συναντήσεις της Ένωσης (το ετήσιο εκπαιδευτικό σεμινάριο κ.ά. συναντήσεις, συνελεύσεις κ.λπ.), αναπτύσσεται μια ουσιαστική επιμορφωτική - επιστημονική δουλειά. Αλλά επίσης ισχυροποιούνται έτσι οι συναδελφικοί δεσμοί ανάμεσα στους καλλιτέχνες - εκπαιδευτικούς που διαμορφώνουν με ζωντανό συλλογικό τρόπο τα αιτήματά τους.

Σ' ένα τέτοιο πλαίσιο έγινε το φετεινό καλλιτεχνικό εκπαιδευτικό σεμινάριο. Σαν βασικό θέμα του είχε την «αξιοποίηση του εποπτικού υλικού» και συγκεκριμένα των σλαϊντς, με τη βοήθεια των οποίων θα μπορεί απ' αυτή τη χρονιά να διδάσκονται τα καλλιτεχνικά και η ιστορία της τέχνης στο Γυμνάσιο - Λύκειο.

Στο σεμινάριο, τις εισηγήσεις έκαναν καλλιτέχνες - εκπαιδευτικοί, καθώς και ιστορικοί τέχνης. Θέματα που αναπτύχθηκαν ήταν: «Ο ρόλος της εικόνας γενικά στην ανθρώπινη αντίληψη και ειδικά στην εικαστική λειτουργία», «Η ανάλυση του έργου τέχνης», «Είναι μονοδιάστατο το Έργο τέχνης;» κ.ά.

Μέσα από το διάλογο που ακολούθησε, φάνηκαν τόσο τα θετικά στοιχεία, όσο και οι αδυναμίες και οι ανάγκες για παραπέρα συστηματοποίηση των διδακτικών μεθόδων. Ιδιαίτερα φάνηκε πόσο διαφορετικά προσεγγίζει το ίδιο έργο τέχνης ένας εικαστικός καλλιτέχνης κι ένας φιλόλογος, ιστορικός τέχνης κ.λπ., πράγμα που υπογραμμίζει —έτσι κι αλλιώς— ιδιαιτερότητα της καλλιτεχνικής διδασκαλίας.

Στη συνάντηση των εκπαιδευτικών καλλιτεχνών, εκ μέρους της ΟΛΜΕ απηύθυνε χαιρετισμό ο Γ. Νικολακόπουλος, ο οποίος αναφέρθηκε ιδιαίτερα στην θετική παρουσία της Ένωσης στη μεγάλη Απεργία των καθηγητών, επίσης ο πρόεδρος του ΕΕΤΕ (Επιμελητηρίου Εικαστικών Τεχνών Ελλάδας) Χ. Δαραδήμος.

Τις εργασίες της συνάντησης άνοιξε, με σύντομη ομιλία της, η πρόεδρος της Ένωσης Καθηγητών Καλλιτεχνικών Μαθημάτων, Ζωή Χατζή, ομιλία την οποία και δημοσιεύουμε:

«Καλωσορίζουμε όλους του συναδέλφους, που είναι παρόντες και συμμετέχουν στο εκπαιδευτικό σεμινάριο που διοργανώνει η Ένωσή μας, και πρώτα - πρώτα τους πρωτοδιορισμένους συναδέλφους, καθώς και όσους ήρθαν από την επαρχία, παραγνωρίζοντα διατάξεις μετακίνησης, έξοδα και άλλα προβλήματα.

Το εκπαιδευτικό σεμινάριο που διοργανώνουμε φέτος, έχει έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα. Φέτος, για πρώτη φορά, οι καλλιτέχνες εκπαιδευτικοί, έχουμε στα χέρια μας ένα πολύτιμο εποπτικό υλικό, για να το χρησιμοποιήσουμε κατά τη διδασκαλία στο σχολείο.

Έχει ο καθένας μας μια σειρά από 300 σλαϊντς έργων τέχνης, τα οποία εκδόθηκαν από την Ένωση Καθηγητών Καλλιτεχνικών Μαθημάτων σε συνεργασία με τη Γ. Γ. Νέας Γενιάς.

Όλοι γνωρίζουμε ποιά είναι η σημασία της εικόνας στην διδασκαλία της τέχνης και πνευώς δεν χρειάζεται να επιχρηματολογηθεί κανείς για το ότι ένα τέτοιο υλικό όχι μόνο είναι χρήσιμο - με τη γενική έννοια που θα ήταν χρήσιμο το εποπτικό υλικό σε οποιοδήποτε μάθημα - αλλά είναι αναντικατάστατο μέσο διδασκαλίας για το μάθημα των καλλιτεχνικών. Τίποτε δεν μπορεί να υποκαταστήσει την εικόνα στο δικό μας μάθημα. Βλέπω ένα έργο τέχνης, σημαίνει ότι εκπαιδεύομαι στην Τέχνη.

Πεποίθησή μας είναι, ότι με την εισαγωγή στη διδασκαλία των καλλιτεχνικών και την

κατάλληλη σε κάθε περίπτωση χρησιμοποίηση των σλαϊντς, μπορεί να επέλθει μια ουσιαστική βελτίωση του διδακτικού περιεχομένου του μαθήματος.

Από κανέναν δεν διαφεύγει βέβαια ότι -κατά τα άλλα- το μάθημα των καλλιτεχνικών θα εξακολουθήσει να γίνεται μέσα στις γνωστές συνθήκες, με το συρρικνωμένο ωράριο στο Γυμνάσιο, με τον παρατεινόμενο εξοστρακισμό του μαθήματος από το Λύκειο, με τα πρόσθετα προβλήματα που μας δημιουργεί τώρα ο νόμος για την απόσπαση, ολική ή μερική, στα δημοτικά, και με όλα τα άλλα γνωστά προβλήματα.

Ωστόσο, και μέσα σ' αυτά τα πλαίσια, μπορούμε όπως δείχνουν τα πράγματα να κάνουμε βήματα προόδου, να πραγματοποιούμε κατακτήσεις, και ο εφοδιασμός μας τώρα με το υλικό των σλαϊντς αποτελεί από κάθε άποψη μια πραγματική κατάκτηση της Ένωσης και όλων των εκπαιδευτικών καλλιτεχνών.

Ασφαλώς, τα 300 σλαϊντς δεν είναι δυνατόν να καλύψουν πραγματικά την ιστορία τέχνης και τις άλλες πτυχές μιας πλήρους διδασκαλίας με βάση το εποπτικό υλικό. Είναι όμως μια αρχή και σαν τέτοια πρέπει να την εκτιμήσουμε. Στο μέλλον θέλουμε να πιστεύουμε ότι το τωρινό υλικό θα συμπληρωθεί και θα βελτιωθεί παραπέρα.

Αυτό που τώρα έχουμε να κάνουμε είναι να συζητήσουμε τρόπους για την καλύτερη αξιοποίηση στο σχολείο αυτού του υλικού. Έχουμε τα σλαϊντς, αλλά πώς θα τα χρησιμοποιή-

σουμε;

Σίγουρα δεν υπάρχει ένας μόνο τρόπος, υπάρχουν πολλοί τρόποι και μέθοδοι και ο καθένας θα έχει να διατυπώσει σχετικές ιδέες.

Θα ακούσουμε τους ομιλητές, θα συζητήσουμε τις εισηγήσεις τους με κριτικό πνεύμα, θα αντιδικήσουμε ενδεχομένως, ώστε να ξεκαθαριστούν περισσότερο τα ζητήματα και να βγούν καθαρότερα τα συμπεράσματα.

Στα σεμινάρια μας δεν μετέχουν κάποιοι που κατέχουν όλη την αλήθεια και κάποιοι που την αγνοούν, αλλά ισότιμα διαλεγόμενοι καλλιτέχνες-εκπαιδευτικοί, οι οποίοι αναζητούν μέσα από το διάλογο (που περιλαμβάνει και την ασυμφωνία και τις αντιπαραθέσεις), το φώτισμα των προβλημάτων της εκπαίδευσης τέχνης και την πρόκληση νέων δημιουργικών ερεθισμάτων, με σκοπό την παραπέρα ανύψωση του επιστημονικού επιπέδου της διδασκαλίας.

Τους καλύτερους τρόπους αξιοποίησης των σλαϊντς, πρέπει να τους αναζητήσουμε από κοινού και να τους επιβεβαιώσουμε μέσα από ένα αρκετά μακροχρόνιο έλεγχο της πράξης. Εδώ σήμερα οι εισηγήσεις, όσο και οι συζητήσεις που θα ακολουθήσουν, θα αποτελέσουν ένα ερέθισμα για την επίτευξη του καλύτερου δυνατού αποτελέσματος στο σχολείο.

Η διαδικασία δημιουργικού διαλόγου στη διάρκεια των σεμιναρίων μας, θα επιτρέψει να εμπλουτισθεί η συλλογική εμπειρία για τη διδασκαλία που αφορά την «ανάγνωση» ενός έργου τέχνης, την ανάλυση των στοιχείων του, τη σύγκριση και τις αναλογίες του με άλλα έργα της ίδιας ή άλλης εποχής, την πολιτισμική σημασία του, τους ιστορικούς όρους μέσα στους οποίους πρόβαλε η μια ή η άλλη μορφή τέχνης κ.ο.κ.

Πιστεύοντας πως -όταν τελειώσει το σεμινάριο μας- θα φύγουμε από δω, έχοντας αποκομίσει περισσότερες θετικές εμπειρίες, ας ξεκινήσουμε τις εργασίες μας».

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Τη Θήβα ποιός με τις επτά τις πύλες έχει κτίσει;
Οι βασιλιάδες κουβαλούσαν τις μεγάλες πέτρες;

Μ. Μπρεχτ

Είναι κοινός τόπος ότι η ιστορία δεν μπορεί να εξισώνεται με την κατανόηση της δράσης των επώνυμων, ότι το περιεχόμενό της δεν μπορεί να είναι μόνο η πολιτική, η διπλωματική ή η ιστορία των πνευματικών δημιουργιών και ότι για την πλειοψηφία των ανθρώπων σε μια συγκεκριμένη εποχή τα πράγματα είναι κάπως διαφορετικά.

Το γράψιμο της ιστορίας δεν είναι ανεξάρτητο από τους κοινωνικούς στόχους, που είναι άλλοτε φανεροί και άλλοτε όχι. Οι επαγγελματίες ιστορικοί γράφουν για το κοινό. Κάποιοι γράφουν ιστορία για να ικανοποιήσουν δικές τους ανάγκες. Κάποιοι για να αλλάξουν την κοινωνία, διαμορφώνοντας μια διαφορετική συνείδηση στον κόσμο. Η ιστορία μιας πόλης ή μιας περιοχής γράφεται σε μια προσπάθεια που ψάχνει να βρει τις ρίζες της ή τις αλλαγές που συντελέστηκαν. Μέσα από την πολιτική και την κοινωνική ιστορία που διδάσκονται τα παιδιά στο σχολείο, βοηθούνται να καταλάβουν τον τρόπο που δημιουργήθηκε το πολιτικό και κοινωνικό σύστημα κάτω από το οποίο ζουν και ποιές δυνάμεις πήραν ή συνεχίζουν να παίρνουν μέρος σε αυτή την εξέλιξη. Οι περισσότεροι άνθρωποι που διαβάζουν ιστορία προσπαθούν μέσα από αυτήν να βρουν και να καταλάβουν τη δική τους ζωή και τις δικές τους εμπειρίες.

Ο στόχος της προφορικής ιστορίας αναφέρεται στον πιο ουσιαστικό κοινωνικό σκοπό της ιστορίας. Ο ακριβής σκοπός της ιστορίας δεν είναι να δώσει μια αθανασία σε κάποια στοιχεία του παρελθόντος. Είναι ένα μέρος του δρόμου με τον οποίο οι ζωντανοί καταλαβαίνουν τη θέση τους μέσα στον κόσμο. Η ιστορία μπορεί να βοηθήσει να δει ο κόσμος πού στέκεται και πού πηγαίνει. Αυτός είναι ο λόγος που η σύγχρονη ιστορία είναι τόσο διαδεδομένη.

Σε αυτή την πορεία όμως υπάρχουν κάποιοι περιορισμοί.

* Η ιστορία δεν μπορεί να ασχοληθεί με οτιδήποτε και σπουδήποτε συνέβη αυτό. Οι ιστορικοί που θα το προσπαθήσουν έχουν αναλάβει σχεδόν το αδύνατο.

* Είναι αρκετό όμως να περιλαμβάνει μόνο τις δραστηριότητες κάποιων «σπουδαίων» ανθρώπων ή κοινωνικών ομάδων, για τους οποίους είναι εύκολο να έχουμε στοιχεία; Σε μια τέτοια περίπτωση, εάν στηριχτούμε μόνο σε αυτά, θα μάθουμε για το παρελθόν μόνο ένα μέρος του και μάλιστα αυτό με το λιγότερο ενδιαφέρον.

* Ή τελικά η ιστορία είναι μόνο τα ερωτήματα που αποφασίζουν να βάλουν οι ιστορικοί από τα οποιαδήποτε δεδομένα υπάρχουν; Εάν αυτό είναι αλήθεια, τότε οι ιστορικοί δημιουργούν την ιστορία τόσο όσο και την αναδημιουργούν και αρνούνται τον Αριστοτέλη που λέει ότι ούτε ο Θεός δεν μπορεί να αλλάξει το παρελθόν.

Μπορούμε να αποδεχτούμε ότι η ιστορία δεν είναι εντελώς συνώνυμη με το παρελθόν, αλλά αποτελείται από οτιδήποτε έχει επιζήσει από το παρελθόν. Απέναντι σε αυτά όμως οι ιστορικοί δεν ενεργούν παθητικά. Οι ιστορικοί της προφορικής ιστορίας είναι ανάμεσα σε αυτούς που προσθέτουν ιστορικά δεδομένα, μια και κανένα από τα δεδομένα που συγκεντρώνουν δεν υπάρχει σε άλλη πηγή. Με άλλα λόγια μαζεύοντας δεδομένα τα μετατρέπουν σε πηγές.

Η προφορική ιστορία αναφέρεται στη μελέτη του πρόσφατου παρελθόντος, συγκεντρώνει ιστορίες από τη ζωή των ανθρώπων, όπου οι άνθρωποι μιλούν για τις εμπειρίες τους. Σε όλες τις κοινωνίες το παρελθόν είναι το υποκείμενο ενός συνεχούς προβληματισμού. Στην καλύτερή της στιγμή η ιστορική μελέτη, ανεξάρτητα αν βασίζεται σε γραπτές ή προφορικές

μαρτυρίες, έχει σα σκοπό να φωτίσει κάποιες πλευρές αυτού του παρελθόντος όσο πιο πιστά γίνεται.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Ο όρος προφορική ιστορία μπορεί να είναι νέος, όπως και τεχνολογία του μαγνητοφώνου και της κασέτας, αλλά στην πραγματικότητα είναι τόσο παλιός όσο και η ιστορία. Είναι το πρώτο είδος ιστορίας. Πριν την εφεύρεση και τη διάδοση της γραφής, το προφορικό γεγονός είχε μια μοναδική σημασία. Ο Όμηρος πιθανόν να είναι ο πρώτος προφορικός ιστοριογράφος.

Αλλά και μετά την ανάπτυξη της γραφής, ιστορικοί —όπως ο Ηρόδοτος και ο Θουκυδίδης— που είχαν στη διάθεσή τους γραπτά ντοκουμέντα, συγκεντρώνουν παράλληλα και προφορικές μαρτυρίες από αυτόπτες μάρτυρες. Οι μεταγενέστεροι ιστορικοί (Ξενοφώντας, Πολύβιος, Σαλλούστιος, Καίσαρας, Τάκιτος, Αμμιανός Μαρκελλίνος κ.ά.) ακολούθησαν το παράδειγμά τους. Οι ιστορικοί της Δυτικής Μεσαιωνικής Ευρώπης συνεχίζουν να αναφέρονται στις προφορικές πηγές. Πολλοί από αυτούς, όπως ο Γοδεφρείδος ο Βιλλεαρδουίνος, πήραν μέρος στα γεγονότα που περιγράφουν, ακολουθώντας την παράδοση του Θουκυδίδη και συμπλήρωσαν το έργο τους με τις αναμνήσεις και άλλων.

Στον Ισλαμικό κόσμο η γνώση και η ανάπτυξη των πρώτων ισλαμικών χρόνων βασίστηκε πάνω σε προφορικό υλικό. Με όμοιο τρόπο και στην Κινέζικη Ιστορία, τα προφορικά δεδομένα έχουν παίξει ένα σπουδαίο ρόλο.

Ο ΦΕΤΙΧΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ

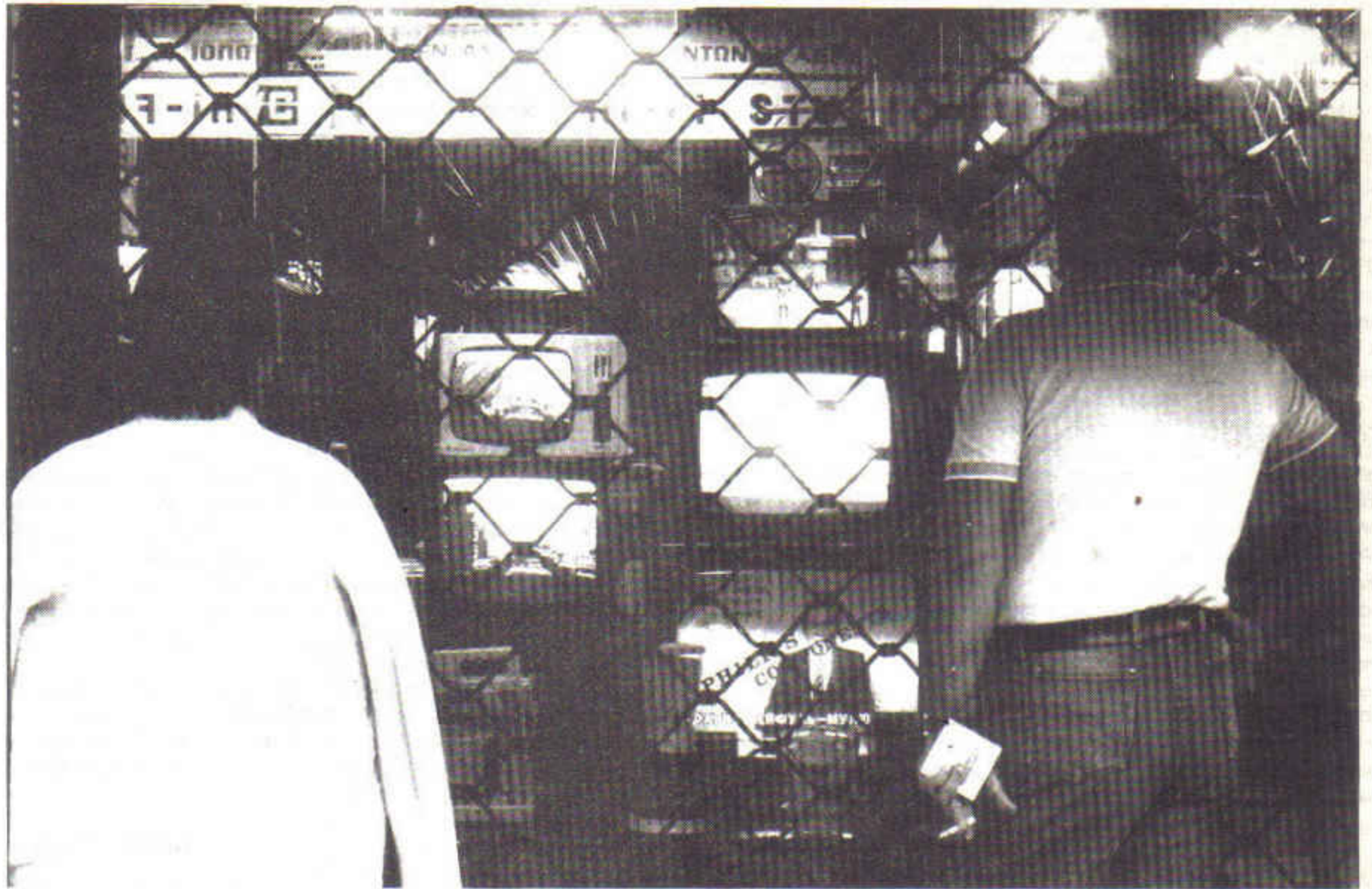
Μετά όμως το τέλος του 17ου αιώνα οι ιστορικοί χρησιμοποιούν σπάνια τα προφορικά δεδομένα. Επικρατεί η άρχη ότι για το γράψιμο της ιστορίας είναι αναγκαίο να υπάρχουν κύριες πηγές που πηγάζουν μέσα από τα αρχεία του κράτους. Αυτό βέβαια δεν είναι άσχετο με την ισχυροποίηση και την επέκταση της κρατικής εξουσίας και τη διαμόρφωση των εθνικών κρατών. Ο λόγος που είχαν δώσει στα αρχεία και στα έγγραφα τόση σημασία τον περασμένο αιώνα, εξαρτιόταν και από το είδος της ιστορίας που σκόπευαν να γράψουν.

Μέχρι τον αιώνα μας η ιστορία αναφερόταν βασικά στα πολιτικά γεγονότα, στα οποία οι ζωές των απλών ανθρώπων δεν έπαιζαν τόσο σπουδαίο ρόλο, εκτός από τις περιόδους κρίσεων. Ένας από τους λόγους που γινόταν αυτό ήταν το γεγονός ότι οι ιστορικοί ανήκαν στις κυρίαρχες τάξεις και αυτού του είδους η ιστορία ήταν κάτι που τους ενδιέφερε άμεσα. Η ζωή των ανθρώπων π.χ. της εργατικής τάξης ή των γυναικών, ήταν έξω από τα ενδιαφέροντά τους και τις εμπειρίες τους. Εξάλλου, καμιά άλλη απασχόληση δεν θα τους πρόσφερε κύρος, ούτε θα τύγχανε αναγνώρισης, ούτε θα μπορούσε να γίνει μέσα στα πλαίσια των Πανεπιστημίων.

Ακόμα και αν κάποιοι ιστορικοί θα ήθελαν να γράψουν μια άλλου είδους ιστορία θα ήταν δύσκολο, γιατί οι πρωταρχικές πηγές πάνω στις οποίες βασίζεται η ιστορία, είχαν καταστραφεί από ανθρώπους που έβαζαν τις ίδιες προτεραιότητες. Όσο περισσότερο ένα ντοκουμέντο ήταν προσωπικό, τοπικό και ανεπίσημο, τόσο λιγότερες δυνατότητες είχε να επιζήσει.

Ο ΤΡΙΤΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Στην ανάπτυξη της προφορικής ιστορίας βοήθησε και ο αγώνας των αποικιών για την ανεξαρτησία τους. Κάποιοι ιστορικοί αυτών των χωρών, στην προσπάθειά τους να ερευνήσουν το παρελθόν τους, είδαν ότι στις α-

ποικίλες οι μόνες δραστηριότητες για τις οποίες υπήρχαν πηγές, με βάση τις οποίες θα μπορούσε να γραφτεί η ιστορία — με τα ακαδημαϊκά δεδομένα — ήταν αυτές των αποικιοκρατών και ότι πέρα από αυτούς υπήρχε σκοτάδι. Το σκοτάδι όμως δεν μπορεί να είναι υποκείμενο της ιστορίας. Με αυτό το σκεπτικό, ιστορικοί των χωρών αυτών, προσπαθώντας να βρουν το παρελθόν της χώρας τους ή της φυλής τους, χρησιμοποίησαν την προφορική παράδοση και αυτό θεωρήθηκε αποδεκτό.

Έτσι άνοιξαν καινούργια μονοπάτια για τους ιστορικούς. Ήταν απλώς ένα σημάδι των καιρών. Η Ιστορία, όπως και ο Τρίτος Κόσμος, ήθελε να απελευθερωθεί από τα δεσμά των επίσημων ντοκουμέντων, να της επιτραπεί να μελετήσει όλα τα γεγονότα του παρελθόντος.

Η ΔΥΣΗ

Η Προφορική Ιστορία άρχισε να αναπτύσσεται μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, γιατί παρόλο που με την πάροδο του χρόνου η σκοπιά της ιστορίας είχε διευρυνθεί, η οπτική γωνία της έχει αλλάξει ελάχιστα. Όταν οι ιστορικοί άρχισαν να γράφουν για τους απλούς καθημερινούς ανθρώπους αυτοί αναφέρονταν σαν στατιστικά δεδομένα.

* Η οικονομική ιστορία ασχολήθηκε με το ύψος των μισθών, με τις τιμές και την ανεργία.

* Η εργατική ιστορία συγκέντρωσε το ενδιαφέρον της στις σχέσεις της εργατικής τάξης και του κράτους, ή στην οργάνωση των σωματείων ή των εργατικών ενώσεων.

* Η κοινωνική ιστορία ασχολήθηκε με την ανάπτυξη των κοινωνικών σχηματισμών ή με το μέγεθος του πληθυσμού ή με τις γεννήσεις, τους θάνατους, τους γάμους, τη δομή της οικογένειας.

* Η δημογραφική ιστορία συνέδεσε την ιστορία της οικογένειας με την πορεία της κοινωνικής εξέλιξης.

* Η ιστορία των γυναικών επικεντρώθηκε στον αγώνα για πολιτική ισ-

νομία και πάνω απ' όλα για το δικαίωμα της ψήφου.

Βέβαια, υπάρχουν και φωτεινές εξαιρέσεις και σίγουρα οι προτεραιότητες που βάζει η πλειοψηφία των ιστορικών δεν είναι εκείνες της κυρίαρχης τάξης, αλλά ίσως είναι του επαγγέλματος. Παρόλα αυτά εξακολουθεί να είναι δύσκολο το εγχείρημα να γραφτεί η ιστορία με κάποιο άλλο τρόπο εκτός από ντοκουμενταρισμένες πηγές.

Στον αιώνα μας, που η ιστορία έχει στραφεί σε νέες περιοχές, οι προφορικές μαρτυρίες έχουν μεγάλη βαρύτητα για τις πολιτικές και τις κοινωνικές επιστήμες, τη σύγχρονη ιστορία και την πολιτική, την οικονομική και την κοινωνική ιστορία.

Η δεκαετία του '60 και του '70 σημαδεύτηκε από το ότι οι πανεπιστημιακοί πείστηκαν για τη χρήση των προφορικών πηγών. Παρόλα αυτά η Π.Ι. παραμένει σε ένα στάδιο θεωρητικής ρευστότητας. Η μελέτη και η κατανόηση του προφορικού υλικού είναι και δύσκολη και απαιτητική. Τα προβλήματα και οι δυσκολίες που παρουσιάζει μπορούν να εξηγήσουν τόσο το ενδιαφέρον όσο και την πρόκληση για προφορική ιστορική έρευνα σήμερα.

Το ενδιαφέρον για την προφορική ιστορία όλο και αυξάνεται. Σ' αυτό βοήθησε η τεχνολογική ανάπτυξη, που έδωσε τη δυνατότητα της μαγνητοφώνησης, αλλά το πιο σπουδαίο είναι ότι πλάτυνε τους προβληματισμούς του ιστορικού ενδιαφέροντος.

ΠΟΙΟΣ ΞΕΡΕΙ «ΤΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΣΥΝΕΒΗ;»

Η πραγματικότητα είναι και πολύπλευρη και πολύπλοκη. Με την προφορική ιστορία δίνεται η δυνατότητα να αναπαραχθεί σε πολλά σημεία της. Πολλές φορές ο ιστορικός παγιδεύεται από τη γοητεία των αρχηγών της εποχής που δουλεύει. Αντίθετα, στην προφορική ιστορία υπάρχει η δυνατότητα για μια πιο εντιμότερη κρίση, μπορούν να κληθούν για μαρτυρες πρόσωπα από τις κατώτερες τάξεις, που δεν έχουν προνόμια ή και

από τους ηττημένους. Μπορεί να μελετηθεί ένας νόμος που έφτιαξε κάποιος πολιτικός από την πλευρά αυτών που τον υπέστησαν. Γράφοντα, την ιστορία του εργατικού κινήματος, με βάση τα «επίσημα» στοιχεία, είναι δύσκολο να ανιχνευτούν οι σχέσεις των εργατριών με το σωματείο ή οι επιπτώσεις που έφερε στις σχέσεις μέσα στην οικογένεια ο μισθός της γυναίκας ή το θέμα των ανοργάνωτων εργατών ή να γίνει καλύτερα κατανοητό γιατί φτωχοί εργάτες υποστηρίζουν ένα συντηρητικό κόμμα.

Η προφορική ιστορία μπορεί να βοηθήσει σε τομείς που μέχρι τώρα αποσιωπούσαν, όπως η ιστορία της οικογένειας, οι σχέσεις της με τη γειτονιά και τους συγγενείς, ο αγώνας των νέων για ανεξαρτησία, η σεξουαλική συμπεριφορά μέσα και έξω από το γάμο κ.ο.κ.

Η εμπειρία των ανθρώπων όλων των κατηγοριών, όταν γίνεται το πρωταρχικό υλικό για τη συγγραφή της ιστορίας, της δίνει μια καινούργια διάσταση. Η Προφορική Ιστορία σηκώνει το φακό και φωτίζει νέα ιστορικά πεδία και ανοίγει νέους ορίζοντες ερωτημάτων, δίνοντας σημασία σε σημαντικές ενότητες ανθρώπων που μέχρι τώρα ήταν αγνοημένες. Η σκοπιά της ιστορικής γραφής πλατύνεται και πλουτίζεται και παράλληλα αλλάζει το κοινωνικό της μήνυμα. Η ιστορία γίνεται πιο δημοκρατική.

Παρόλα αυτά, η προφορική ιστορία δεν είναι απαραίτητα ένα εργαλείο για την αλλαγή της κοινωνίας. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί με ένα συντηρητικό, κοινωνικό και πολιτικό, τρόπο. Εξαρτάται από τον τρόπο και το πνεύμα που χρησιμοποιείται.

Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να αλλάξει την οπτική γωνία από την οποία βλέπουμε την ιστορία, να ανοίξει νέους ορίζοντες, να σπάσει τα σύνορα μεταξύ αυτών που διδάσκουν και αυτών που διδάσκονται, ανάμεσα στις γενιές, ανάμεσα στα εκπαιδευτικά ιδρύματα και στον απλό κόσμο. Στη διατήρηση της ιστορικής μνήμης μπορεί να δώσει μια κεντρική θέση στους ανθρώπους που δημιούργησαν και βίωσαν την ιστορία.

Η ζυγαριά για το περιεχόμενο της ιστορίας και τις πηγές των γεγονότων θα αλλάξει και παράλληλα η κριτική της και προοδευτικά το μήνυμά της σαν δημόσιος μύθος. Θα βρούμε από το παρελθόν διαφορετικούς ήρωες: καθημερινούς ανθρώπους όπως και αρχηγούς, γυναίκες και άν-

τρες, άσπρους και μαύρους. Θα βοηθήσει να γραφτεί μια ιστορία πιο προσωπική, πιο κοινωνική και περισσότερο δημοκρατική. Αυτό θα επηρεάσει όχι μόνο την τυπωμένη ιστορία, αλλά και τον τρόπο που αυτή γράφεται.

Η ιστορία θα συνδεθεί με τον έξω κόσμο και θα ξεφύγει από τα στενά πλαίσια του πανεπιστημιακού χώρου, την ιεραρχία που αναπτύσσεται, τα στεγανά, τη διάσταση ανάμεσα στους νέους και τους μεγάλους, τους δασκάλους και τους μαθητές, ανάμεσα στους ιστορικούς και του απλού ανθρώπου. Το παρελθόν δεν θα αναπαράγεται μόνο από επαγγελματίες ιστορικούς, αλλά και από φοιτητές και μαθητές ή από τους κατοίκους μιας περιοχής. Μπορεί να μη χρειάζεται να μαθαίνουν μόνο την ιστορία τους, αλλά να τη γράφουν κιόλας. Μπορεί να φτιαχτεί μια ιστορία για τη ζωή των δρόμων, των εργοστασίων, των οικογενειών, για μια απεργία...

Θα διευρυνθεί η αντίληψη για το ιστορικό γεγονός και τις μεθόδους με τις οποίες αυτό το βρίσκουμε, καθώς και η αντίληψη για τους κοινωνικούς και πολιτικούς σκοπούς της ιστορίας. Όπως τώρα τα ιστορικά βιβλία χρησιμοποιούν τη φωτογραφία, για να δείξουν ή να τονίσουν ή να φέρουν το παρελθόν πιο κοντά στους ανθρώπους, στις μελλοντικές βιβλιοθήκες θα υπάρχει και η φωνή του παρελθόντος.

Ήδη αυτό έχει αρχίσει να γίνεται στη Σουηδία, στην Ολλανδία, στον Καναδά, στις ΗΠΑ και στην Αγγλία. Η φωτογραφία έχει δημιουργήσει ένα τύπο ζωντανής ιστορίας, αλλά το ανθρώπινο νόημά της είναι αινιγματικό. Η φωνή θα εξηγή. Ο ιστορικός φακός θα υψωθεί από τους νόμους, τις στατιστικές, τις κυβερνήσεις, στους ανθρώπους. Θα γίνει μπορετό να ερευνηθούν ιστορικοί τομείς όπως η ιστορία της εργατικής τάξης, η ιστορία των γυναικών, η ιστορία φυλετικών ή άλλων μειονοτήτων, η ιστορία των φτωχών και των αγράμματων.

Η προφορική ιστορία μπορεί να δώσει την ιστορία πίσω στους ανθρώπους με τις δικές τους τις λέξεις. Και δίνοντας το παρελθόν είναι σα να βοηθάς να φτιάξουν το μέλλον τους. Αυτός είναι ο βασικός λόγος που η προφορική ιστορία κάποιους ιστορικούς τους τρομάζει και κάποιους άλλους του εξάπτει τόσο.

Τασούλα Βερβενιώτη

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙ ΚΑΠΟΙΟΣ ΝΑ ΔΙΑΒΑΣΕΙ:

- Seldom Anthony and Joanna Pappwort «By word of mouth: «Elite oral history» Methuen London and New York, 1983.
- Henige Danid «Oral historiography» Longman, London, N. York, Haggos, 1982.
- Thompson P. «The voice of the past: Oral history» Oxford University Press, 1978.

Υπάρχει ακόμα το Περιοδικό: «The Journal of Oral History Society» editor: Paul Thompson. Διεύθυνση: Sociology Department, University of Essex, Colchester, Essex, England. που εκδίδεται από το 1972 και μέχρι το 1982 είχε εκδώσει 10 τόμους. Στο περιοδικό περιέχονται ενδιαφέροντα άρθρα για προβλήματα μεθοδολογικά, ιστορικές έρευνες καθώς και ειδικά αφιερώματα.

Για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Ένας καινούργιος κύκλος άνοιξε και αυτόν το Σεπτέμβρη, καθώς μια νέα σχολική χρονιά έχει κιόλας αρχίσει. Ελπίδα και προσμονή για κάτι διαφορετικό, κάτι καινούργιο, χάνονται με τις πρώτες ώρες στο σχολείο, καθώς τα ίδια συσσωρευμένα για χρόνια προβλήματα παραμένουν. Τα απρόσωπα κτίρια, τα ίδια βιβλία στα περισσότερα μαθήματα, το άκαμπτο ωρολόγιο πρόγραμμα, η ατομική αξιολόγηση, η τιμωρία σα μέσο επιβολής των κανόνων της σχολικής ζωής, πνίγουν τον ενθουσιασμό και τη φαντασία μαθητή και καθηγητή, συμβάλλουν στον κατακερματισμό της γνώσης, ενισχύουν τον ανταγωνισμό, αναστέλλουν την ερευνητική διάθεση. Τα σχολεία μας, ξεκομμένα από την καθημερινή ζωή, εξακολουθούν να είναι υποχρεωτική αγγαρεία για το μαθητή. Τα παιδιά ασφυκτιούν μέσα στις σχολικές τάξεις, ακίνητα για πολλές ώρες στα θρανία, σε μια ηλικία που η κίνηση γι' αυτά είναι ζωτική ανάγκη.

Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια αισιόδοξα μηνύματα για αλλαγές στην εκπαιδευτική διαδικασία έρχονται, από τα σχολεία που εφαρμόζουν προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Πράγματι η μέχρι τώρα εφαρμογή της στα σχολεία της Μέσης Εκπαίδευσης μόνο θετικά αποτελέσματα έχει δείξει, παρ' όλα τα προβλήματα που αντιμετωπίζει.

Η Π.Ε., σύμφωνα με τον ορισμό που έδωσε η UNESCO, είναι «ένα νέο εκπαιδευτικό σύστημα, ικανό να διαμορφώσει συνειδητούς πολίτες με γνώσεις, ευαισθησίες, φαντασία και επίγνωση των σχέσεων που τους συνδέουν με το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, έτοιμοι να προτείνουν λύσεις και να μετέχουν στη λήψη και την εκτέλεση των αποφάσεων».

Και μόνο από τους στόχους που διαγράφονται σ' αυτόν τον ορισμό είναι φανερό η αναγκαιότητα εφαρμογής τέτοιων προγραμμάτων σήμερα, που τα προβλήματα τόσο του περιβάλλοντος όσο και του εκπαιδευτικού μας συστήματος είναι οξυμμένα.

Θεωρώντας δεδομένη την αναγκαιότητα εφαρμογής τέτοιων προγραμμάτων και έχοντας τη θετική μέχρι τώρα εμπειρία, ας δούμε μερικές πληροφορίες και συμπεράσματα από την εφαρμογή της στα ελληνικά σχολεία.

Τελευταία, κάθε χρόνο, έρχεται στα σχολεία μας μια εγκύκλιος (ας ελπίσουμε έγκαιρα φέτος) από την υπεύθυνη για την Π.Ε. ομάδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, που παροτρύνει τους εκπαιδευτικούς που έχουν κάποια ενημέρωση γύρω από την Π.Ε., είτε μέσα από σεμινάρια ή με άλλο τρόπο, να εφαρμόσουν τέτοια προγράμματα. Για τις ανάγκες διεξαγωγής των προγραμμάτων δίνεται ή προστίθεται ένα δίωρο την εβδομάδα στο ωρολόγιο πρόγραμμα.

Μέσα απ' αυτά τα προγράμματα, εκπαιδευτικοί και μαθητές είχαν την ευκαιρία ν' ασχοληθούν με την περιοχή τους και να μελετήσουν τα προβλήματα του περιβάλλοντος χώρου τους. Λέγοντας «περιβάλλον», όπως προκύπτει και από τον ορισμό της UNESCO για την Π.Ε., αναφερόμαστε τόσο στο φυσικό, όσο και στο ανθρωπογενές περιβάλλον. Έτσι, ο μαθητής, ο αυριανός πολίτης δηλαδή, προσεγγίζει, διερευνά και κατανοεί το χώρο που ζει, έρχεται σ' επαφή με τα προβλήματα, ευαισθητοποιείται και αναζητά τρόπους για να τα ξεπεράσει. Συνειδητοποιεί ότι όλα αυτά που συμβαίνουν γύρω του τον αφορούν και έχει δικαίωμα και υποχρέωση να παρέμβει προτείνοντας λύσεις και να μεριμνήσει για την εφαρμογή τους.

Μπαίνω στον πειρασμό ν' αναφερθώ στο θλιβερό απολογισμό των φετεινών πυρκαγιών που έπληξαν και τους Εθνικούς μας Δρυμούς (Πρέσπες, Όλυμπος), για να ενισχύσω την άποψη για την αναγκαιότητα της δημιουργίας ενός τέτοιου ευαισθητοποιημένου πολίτη. Πέρα από την τραγικότητα της καταστροφής των δασών, το πιο ανησυχητικό ήταν η αδιαφορία και η μη συμμετοχή των κατοίκων στην κατάσβεση, η λογική του «δε βαριέσαι, κάποιος άλλος είναι υπεύθυνος».

Η φιλοσοφία, οι στόχοι και οι μέθοδοι με τους οποίους γίνονται αυτά τα προγράμματα είναι ανατρεπτικές για το υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα. Τα παιδιά δουλεύουν σε ομάδες, όπου το κάθε μέλος συνεισφέρει ανάλογα με τις ικανότητες και τις δεξιότητές του. Οι εκπαιδευτικοί διαφορετικών ειδικοτήτων που συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνεργάζονται στην έρευνα του προς μελέτη θέματος και έτσι προωθείται η διεπιστημονικότητα. Ο εκπαιδευτικός προσφέρει τις γνώσεις του και βοηθά τα παιδιά ν' αναζητήσουν την κατάλληλη βιβλιογραφία, τους ειδικούς επιστήμονες και τους ανθρώπους εκείνους που γνωρίζουν περισσότερα για το θέμα.

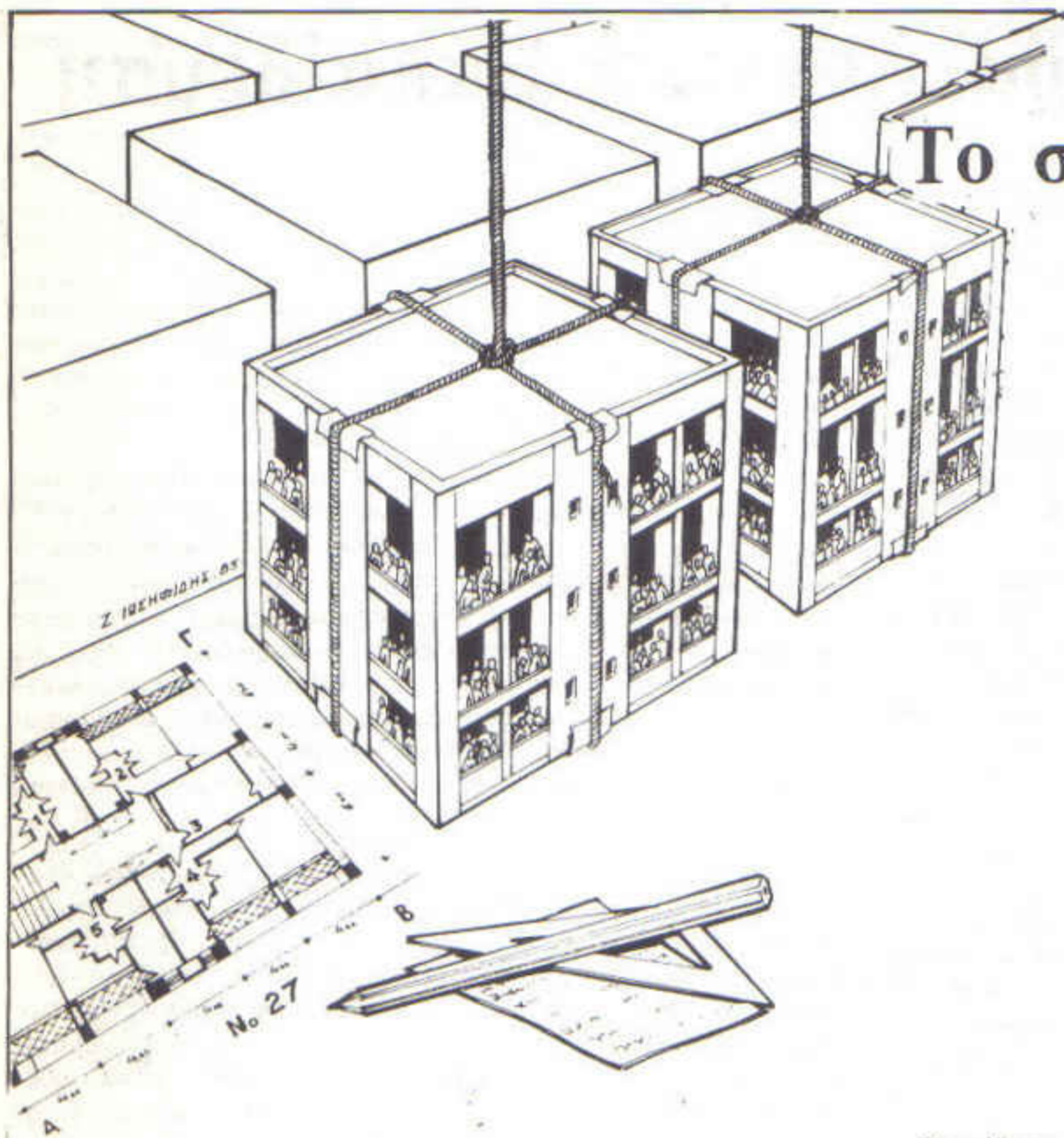
Είναι φανερό, λοιπόν, ότι το ένα και μοναδικό σχολικό σύγγραμμα δεν αρκεί, ο εκπαιδευτικός δεν είναι ο παντογνώστης. Τα παιδιά, για να βρουν απάντηση στα ερωτήματά τους, απευθύνονται και σ' άλλες πηγές, όπως είναι τα βιβλία, το περιβάλλον, οι άνθρωποι που ζουν σ' αυτό και οι ειδικοί επιστήμονες. Με την Π.Ε., λοιπόν, καταργείται αυτό που ο Ράολο Φρέϊρε ονομάζει «τραπεζική» αντίληψη της Παιδείας, όπου ο δάσκαλος «καταθέτει» πληροφορίες και ο μαθητής απλά τις αποτυπώνει και τις αποστηθίζει, χωρίς να τις διερευνά κριτικά και να τις αφομοιώνει.

Στην Π.Ε., η γνώση δεν είναι αυτοσκοπός. Αυτό που έχει αξία είναι η δημιουργική και ερευνητική μάθηση. Το σχολείο παύει να είναι ο μοναδικός χώρος μάθησης, μια και ο μαθητής χρειάζεται να βγει έξω, να παρατηρήσει και να ερευνήσει το περιβάλλον, να συναντηθεί με ανθρώπους και να επισκεφθεί υπηρεσίες. Επίσης γίνεται ένας χώρος που δέχεται ανθρώπους που δεν έχουν την ιδιότητα του εκπαιδευτικού, ζητώντας τη συνεργασία τους.

Η Π.Ε., λοιπόν, είναι κάτι καινούργιο για τα ελληνικά δεδομένα. Αναμφισβήτητα συναντά προβλήματα και δυσκολίες στην εφαρμογή της. Είναι άλλωστε φανερό ότι τέτοια προγράμματα δύσκολα χωράνε στο άκαμπτο αναλυτικό πρόγραμμα, δύσκολα γίνονται δεκτά, κυρίως από τους διευθυντές, οι οποίοι συνήθως θεωρούν ότι τους «αναστατώνουν» το σχολείο. Αυτή όμως η αναταραχή, στα ήσυχα και βαλτωμένα νερά της σχολικής ζωής, αποπνέει αισιόδοξια.

Η Π.Δ., δειλά - δειλά, έχει κλείσει έξι χρόνια ζωής. Είναι καιρός ν' αξιοποιηθεί σοβαρά όλη αυτή η συσσωρευμένη εμπειρία από την εφαρμογή της στα ελληνικά σχολεία και να επιμορφωθούν περισσότεροι εκπαιδευτικοί. Θα πρέπει επίσης να υπάρξει συνεργασία και σύνδεση των εκπαιδευτικών που εφαρμόζουν τέτοια προγράμματα, με τους ερευνητές των παιδαγωγικών και άλλων πανεπιστημιακών τμημάτων, για να είναι πιο επιστημονική η εξαγωγή συμπερασμάτων και να βοηθηθεί αποτελεσματικότερα η παραπέρα εφαρμογή της Π.Ε.

Βέτα Τσαλίκη

Το σχολείο σα χώρος

ή πως η τάξη
του χώρου,
κρύβει μια τάξη
πραγμάτων

... Λιτά χτίστε τα, απλόχωρα, μεγάλα,
γερά θεμελιωμένα, από της χώρας,
ακάθαρτης, πολύβοης, αρρωστιάρας,
μακριά μακριά τ' ανήλιαγα σοκάκια,
τα σχολειά χτίστε!

Και τα πορτοπαράθυρα των τοίγων
περίσσια ανοίχτε, νάρχεται ο κυρ Ηλιος,
διαφεντευτής, να χύνεται, να φεύγει,
ονειρεμένο πίσω του αργοσέρον-
τας το φεγγάρι.

Γιομίζοντάς τα να τα ζωντανεύουν
μαϊστράλια και βοριάδες και μελέτμα
με τους κελαηδισμούς και με τους μόσκους
κι ο δάσκαλος, ποιητής και τα βιβλία
να είναι σαν κρίνα...

Κωστής Παλαμάς

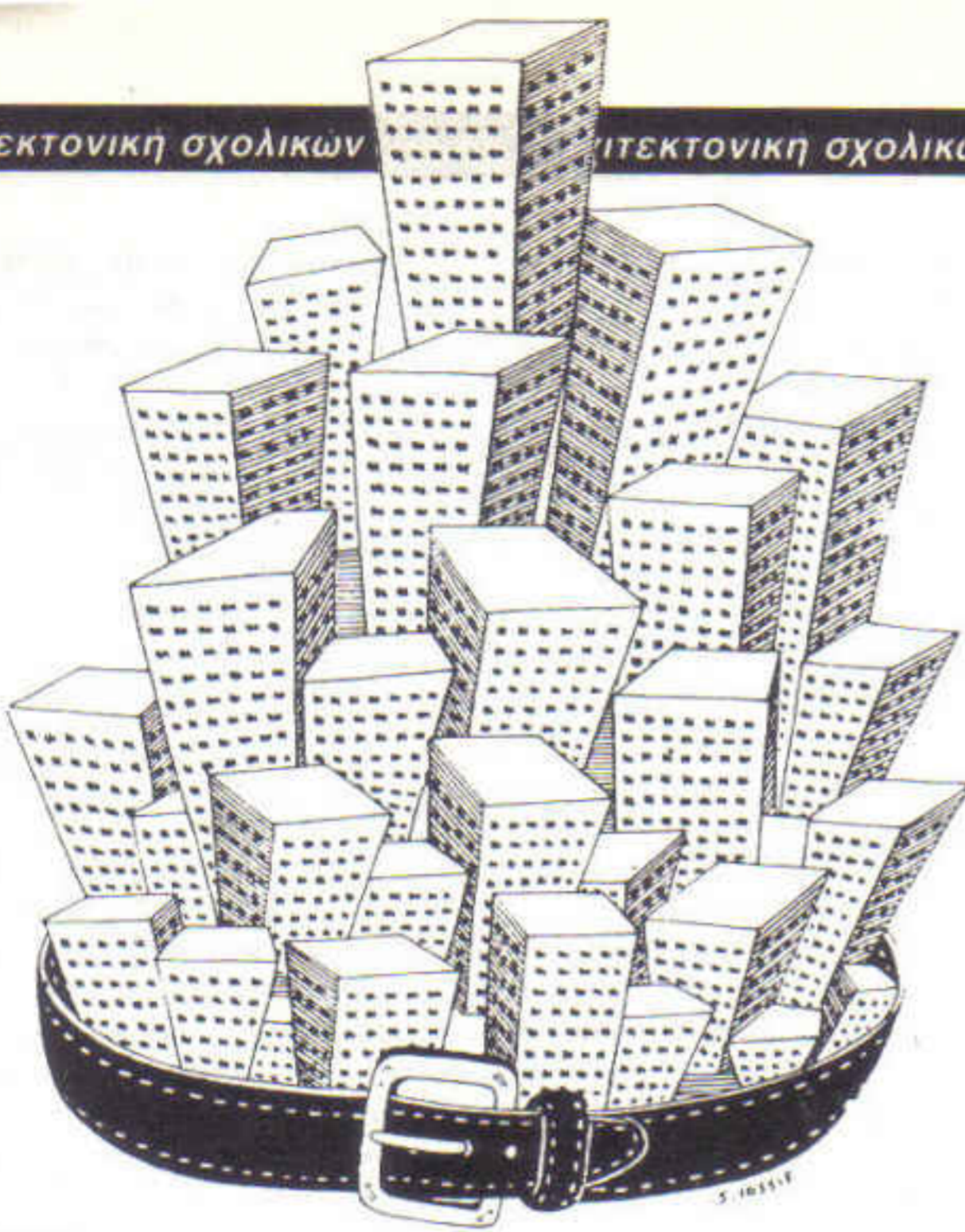
Χρειάζεται σίγουρα πολύ δουλειά, για ν' αποκρυπτογραφήσει κανείς τις συγκεκριμένες ιδεολογικές προεκτάσεις, που γεννάει η αρχιτεκτονική και τοπογραφική δομή του σχολείου και της τάξης, σήμερα στην Ελλάδα.

Τούτο το σημείωμα (στο τεύχος 3-4 των **αντιτετραδίων**) έχει εισαγωγική έννοια, με την ελπίδα πως θα ακολουθήσουν και άλλες προσεγγίσεις, ίσως και κυρίως από το χώρο των μηχανικών-αρχιτεκτόνων.

Βέβαια, η προσέγγιση αυτή δεν μπορεί να γίνει από μια τεχνοκρατική-επιστημονική πλευρά, με βάση συγκεκριμένα κρατικά όρια και μοντέλα. Πρέπει να γίνει, λαμβάνοντας υπόψη της τις πραγματικές ατομικές και κοινωνικές ανάγκες που οφείλει να εξυπηρετεί το σχολείο, σαν χώρος συγκεκριμένων λειτουργιών.

Στην χώρα μας σήμερα, ούτε το Τεχνικό Επιμελητήριο (Τ.Ε.Ε), ούτε οι γνωστοί επιστημονικοί σύλλογοι των μηχανικών μπορούν να κάνουν κάτι τέτοιο, επειδή είτε είναι υπηρέτες του κράτους και της κυβέρνησης, είτε κυριαρχούνται από δυνάμεις που είναι φορείς της αστικής ιδεολογίας και του τεχνοκρατισμού.

Το κριτήριο για μια προοδευτική τοποθέτηση σε ζητήματα παραγωγής χώρου -και ιδιαίτερα χώρου με «ευαίσθητες» λειτουργίες, όπως είναι το σχολείο- είναι αυτό που πολύ απλά λέμε: «να υπηρετούμε το λαό». Αυτό είναι το φίλτρο μέσα από το οποίο πρέπει πάντα να περνάνε η γνώση και η επιστήμη. Με βάση λοιπόν αυτήν την αντίληψη, θα προσπαθήσω να θίξω ορισμένα ζητήματα.

ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Το σπίτι, σαν χώρος κατοικίας, έρχεται να καλύψει πολλαπλές ανάγκες και να επιτελέσει μια σειρά κοινωνικών λειτουργιών.

Πρώτα - πρώτα, λειτουργεί σαν ένα πολλαπλό φίλτρο ανάμεσα στο εξωτερικό περιβάλλον και τον εσωτερικό χώρο, προσαρμόζοντας —λιγότερο ή περισσότερο— το περιβάλλον στις ανθρώπινες (βιολογικές, ψυχοσωματικές, πνευματικές και κοινωνικές) ανάγκες.

Μέσα στην κατοικία, ο άνθρωπος διοργανώνει και αναπαράγει μια σειρά δραστηριοτήτων του και ρυθμίζει τις ανθρώπινες σχέσεις του. Ορισμένες από αυτές τις δραστηριότητές του παίζουν θεμελιακό ρόλο στην όλη ψυχική, πνευματική και σωματική του συγκρότηση και ανάπτυξη. Ο ύπνος, ο έρωτας, το φαγητό, οι συναναστροφές, το διάβασμα, η ξεκούραση κ.λπ., είναι στενά δεμένα με το χώρο της κατοικίας, —σαν μορφή και λειτουργία— μέσα στον οποίο συντελούνται.

Μέσα στην κατοικία —με αυτόν ή τον άλλον τρόπο (διαμόρφωση χώρων διακόσμησης, χρώματα, έπιπλα κ.λπ.)— αντανακλάται σ' ένα σημαντικό βαθμό το πολιτιστικό επίπεδο των ενοίκων. Στην μορφή και το περιεχόμενο του σπιτιού απεικονίζεται ο πολιτισμός της χώρας γενικότερα και ειδικότερα αυτός της κοινωνικής τάξης, της ομάδας, του γεωγραφικού διαμερισματος κ.λπ.

Η κατοικία αποτελεί ένα κοινωνικό αγα-

θό πρώτου μεγέθους. Στις συνθήκες όμως της συγκεκριμένης καπιταλιστικής οικονομίας, η κατοικία και γενικότερα το κτισμένο περιβάλλον, σαν κομμάτι του κεφαλαίου (γαιοπρόσοδος - κατασκευή - αγορά - πώληση - ενοίκιο), μεταμορφώνεται από κοινωνικό αγαθό σε **εμπόρευμα**, με όλους φυσικά τους νόμους που διέπουν αυτή την οικονομία (κέρδος, προσφορά, ζήτηση κ.λπ.).

Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες είναι φανερό, ότι στο σημερινό σπίτι-κατοικία (και ιδιαίτερα στο ετοιμοπαράδοτο), ελάχιστο ρόλο παίζουν οι προθέσεις και οι ιδιαίτερες ανάγκες μας και περισσότερο αυτές του κατασκευαστή, που κινείται κύρια από την ανάγκη του κέρδους και την ελαχιστοποίηση του κόστους.

Το γεγονός αυτό και το νομικό του προϊόν —η αστική πολεοδομική νομοθεσία— παρήγαγαν τα «σύγχρονα» κτίρια, τις πόλεις «τέρατα» και τα παραμορφωμένα χωριά, με αποτέλεσμα την επικίνδυνη υποβάθμιση του περιβάλλοντος.

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΑΝ ΧΩΡΟΣ

Ένας μαθητής της πέμπτης τάξης του Δημοτικού άρχισε κάποτε την έκθεσή του (με θέμα «Το σχολείο μας») ως εξής: «Το σχολείο μας είναι πολύ μεγάλο και μοιάζει ωςάν ορθογώνιον παραλληλεπίπεδον. Όλα δε δουλεύουν σωστά ωςάν ωρολόγιον... Η εικόνα του σχολείου-κουτιού και η εσωτερική (στρατιωτικής μορφής) οργάνωσή του, αποτυπώνεται στη συνείδηση του παιδιού, στην αρχική αυτή φάση της κοινωνικο-

ποίησης του. Το προετοιμάζουν για μια επόμενη φάση κοινωνικοποίησης, το στρατό, με την φασιστική του οργάνωση, τόσο στην μορφή (θάλαμοι υπνωτήρια - άθλιες εγκαταστάσεις), όσο και στην λειτουργία (καταναγκασμός - πειθαρχία - τιμωρίες), ώστε να ενταχθεί στη συγκεκριμένη κοινωνική οργάνωση, αποδεχόμενος και υποτασσόμενος τόσο στο υλικό περιβάλλον μέσα στο οποίο πρέπει να ζήσει, όσο και στις συγκεκριμένες παραγωγικές και κοινωνικές σχέσεις που διέπουν το συγκεκριμένο κοινωνικό σύστημα.

Το σχολείο είναι ένας χώρος, όπου η συντονισμένη δράση πολλών ανθρώπων, η συλλογική τους δηλαδή δραστηριότητα, επενεργεί τόσο στο σύνολο, όσο και στον κάθε ένα χωριστά μορφή και ο προσανατολισμός της συλλογικής αυτής δράσης είναι, που καθορίζουν και το αποτέλεσμα. Γι' αυτό το λόγο, το κράτος επεμβαίνει και ελέγχει τόσο τη μορφή (περιβάλλον, τρόπος διδασκαλίας, σχέση δασκάλων - μαθητών), όσο και τον προσανατολισμό (περιεχόμενο γνώσης κ.λπ.).

Έτσι, λοιπόν, στο σημερινό σχολείο γεννιέται η πρώτη εσωτερική του αντίφαση σαν χώρος. Από τη μια πλευρά συγκεντρώνει στον ίδιο χώρο εκατοντάδες άτομα (δασκάλους - μαθητές), από την άλλη σχεδόν ιδιοποιεί τις συνθήκες της ζωής τους, αναιρώντας την συλλογική δράση.

Σήμερα, η συλλογικότητα στο χώρο του σχολείου εκφράζεται στο διοικητικό τρόπο άσκησης της εξουσίας και στα πρόσωπα των διευθυντικών του στοιχείων (διευθυντές, καθηγητές) και σε καμιά περίπτωση δεν είναι αποτέλεσμα της πρωτοβουλιακής δράσης των «ενοίκων» του, αποτέλεσμα των μορφωτικών και κοινωνικών τους αναγκών.

Ο χώρος διαμοιράζεται, οι μαθητές διαμοιράζονται και μάλιστα με τον ηλίθιο αλφαριθμητικό τρόπο κοινωνία και η φύση διαχωρίζονται —με καγκελάφρακτο τρόπο— απ' αυτούς.

Το φυσικοκοινωνικό στοιχείο που γεννάει τις συγκλίσεις ή αποκλίσεις, τις διαθέσεις και τα ενδιαφέροντα, δεν ενδιαφέρει το σχεδιαστή-κατασκευαστή και —στη συγκεκριμένη περίπτωση— το επιτελείο των αρχιτεκτόνων του Ο.Σ.Κ., που υπακούουν σε μια αρχιτεκτονική αντίληψη που διαμορφώνεται από τα πάνω, με ένα στεγνό-τεχνοκρατικό πνεύμα: «Λιγότερο κόστος για κάθε σχολική μονάδα», που σημαίνει πρακτικά φθηνή και χονδροειδή κατασκευή, με βάση ένα τυπικό αφαιρετικό κριτήριο. Ίδια σχολεία για όλη τη χώρα, ανεξάρτητα από κλιματολογικές συνθήκες, υψόμετρο, κοινωνικό και

οικονομικό περίγυρο, ιστορία του κάθε τόπου κ.λπ. Το σχολείο στη χώρα μας, με ελάχιστες διαφορές, είναι ίδιο από τον Έβρο ως την Κρήτη και από τα Ζαγόρια ως τη Ρόδο.

Η αρχιτεκτονική του σχολικού κτιρίου εκφράζει την προσπάθεια για ρύθμιση συνολικά από τα πάνω της σχολικής ζωής, ελαχιστοποιώντας τις τριβές και την αυτενέργεια.

Η συλλογικότητα —στην πρωινή προσευχή, στην τάξη, στις ανακοινώσεις του συλλόγου προς τους μαθητές, στην παρέλαση— έχει έναν τυπικό και κυρίως αυταρχικό χαρακτήρα. Ο διευθυντής προστάζει, οι άλλοι εκτελούν, ενώ οι αντιθέσεις ενιαιοποιούνται βίαια, αφού ο κάτοχος του μικροφώνου είναι ο ρυθμιστής του χώρου στις εξόδους, στο πρωινό ή απογευματινό προσκλητήριο.

Αντίθετα, η συλλογικότητα της Γενικής Συνέλευσης, της αποχής, της κατάληψης, το ομαδικό παιχνίδι, όπου η επικοινωνία είναι αμεσότερη και αυθόρμητη, διασπά τον κατακερματισμό του χώρου, πράγμα που συμβαίνει στο θέατρο.

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι στην αντικειμενική ανάγκη για συλλογικότητα, το σύγχρονο καπιταλιστικό κράτος, στο χώρο σχολείο, προβάλλει το ρόλο του σαν ουσιαστικού ρυθμιστή της σχολικής μέρας, κάτω από τον μανδύα της

οργάνωσης του χώρου. Με αυτή την έννοια, ο σχεδιασμός του σχολικού χώρου εκφράζει —σε τελική ανάλυση— τα σχολικά συμφέροντα (διαμεσολάβηση - έλεγχος - υποταγή - συναίνεση) της κυρίαρχης τάξης.

Στην Τάξη

Η τάξη, ο κτισμένος χώρος όπου γίνεται η διδασκαλία, είναι μια ορθογώνια αίθουσα με εμβαδόν υπολογισμένο να εξυπηρετήσει έναν ορισμένο αριθμό μαθητών, ο οποίος βέβαια τις περισσότερες φορές παραβιάζεται. Οι μαθητές καθισμένοι μπροστά στα θρανία, που είναι τοποθετημένα το ένα πίσω από το άλλο, σε σειρές παράλληλες και προσανατολισμένες προς την ίδια κατεύθυνση, όπου βρίσκεται η έδρα ο πίνακας και ο δάσκαλος. Ο κάθε μαθητής έχει την καθορισμένη θέση του όπου κάθεται στη διάρκεια του μαθήματος. Υπάρχει μια τυποποιημένη διακόσμηση από χάρτες και ρητά, ενώ τώρα τελευταία προστέθηκαν κάποιες ζωγραφιές.

Σ' αυτές τις συνθήκες, όπου συνήθως οι μαθητές στιβάζονται σε στενούς χώρους, είναι ίσως πολυτέλεια να μιλάμε για μια τάξη που θα είναι ένα μικρό φυσικοκοινωνικό εργαστήριο. Μια τάξη όπου θα διαμορφώνεται (πίνακες, βιβλιοθήκη κ.λπ.) με βάση τις συγκεκριμένες ανάγκες των μαθητών και των καθηγητών της τάξης.

Στη σημερινή τάξη, ο καθηγητής ελέγ-

χει από τη θέση του τους μαθητές, την είσοδο, τον έξω χώρο, τον πίνακα. Ταυτόχρονα, η διδασκαλία παίρνει διαστάσεις αποκάλυψης. Ο πρωθιερέας της γνώσης, με τελετουργικές και επιδέξιες κινήσεις, είτε γράφοντας, είτε πειραματιζόμενος, είτε διαβάζοντας, είτε ρωτώντας, αποκαλύπτει «την αλήθεια».

Η γνώση-αποκάλυψη είναι οργανικό στοιχείο της αίθουσας - γυάλας.

Οι μαθητές αντικρίζουν ο ένας την πλάτη του άλλου και όλοι μαζί το δάσκαλο, στην προκαθορισμένη επικοινωνιακή σχέση.

Η είσοδος, έξοδος, παρουσία, απουσία, καθώς και οι κώδικες είναι σηματοδεδεμένοι με την παρουσία του ενός που σχεδιάζει, αυτοσχεδιάζει, προγραμματίζει και κινείται ελεύθερα, με αποκωρύφωμα μερικές φορές το πλάνο-χωρόγραμμα της τάξης για να μπορεί —όντας καινούργιος στην τάξη— να ελέγχει όλα τα θρανία (πάλι μιλάει ο... Ταδόπουλος, μεσαία σειρά, τρίτο θρανίο).

Αλλά αυτό το άχαρο πλαίσιο, ούτε αυτός το ορίζει! αστική αρχιτεκτονική φρόντισε να σχεδιάσει και να κατασκευάσει ένα άχαρο, πληκτικό και καταπιεστικό περιβάλλον. Ένα περιβάλλον, όπου η τάξη του χώρου αποτελεί υλική έκφραση και κρύβει μια συγκεκριμένη τάξη πραγμάτων.

Ταξιάρχης Χρήστου

Η ΤΡΑΓΙΚΗ ΑΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΝ ΤΗΣ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Για να προσεγγίσουμε το θέμα, δύο μέθοδοι είναι δυνατές. Η πρώτη: να γίνει λεπτομερειακή αναφορά σε όλο το βιβλίο, επιστημονώντας τις επιστημονικές, γλωσσικές και παιδαγωγικές ανεπάρκειές του. Η δεύτερη: να γίνει λεπτομερειακό «διάβασμα» ενός κεφαλαίου του για να ξετυλίξουμε τα κρυμμένα(;) νήματα του αντιπαιδαγωγικού ιστού του.

Η πρώτη μέθοδος ήταν αυτή που ακολουθήθηκε όταν το βιβλίο εξετάστηκε από την «Ομάδα Εργασίας Φυσικών» του Κέντρου Μαρξιστικών Ερευνών, που η μελέτη τους δημοσιεύτηκε στη σειρά ΘΕΜΑΤΑ ΠΑΙΔΕΙΑΣ αριθμ. 5/1985, από τη ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ. Εκείνη η ανάλυση είναι μακροσκελής και δεν θα την ξανακάνουμε, αφού —με μερικές εξαιρέσεις— ισχύει ακόμα στο σύνολό της, γιατί στο βιβλίο που μοιράστηκε και φέτος έχουν γίνει πολύ λίγες εκσυγχρονιστικές αλλαγές απ' αυτό που διδάχτηκε το 1977. Για παράδειγμα, η Ροδεσία επιτέλους μετονομάστηκε σε Ζιμπάμπουε, αν και η αλλαγή από το «να κυβερνιέται από μια μειονότητα Ευρωπαίων» του παλιού βιβλίου, στο «σήμερα είναι ανεξάρτητη Δημοκρατία» του σημερινού, παραμένει ανατιολόγητη. Όμως η αναφορά στην χούντα του Πινοσέτ για τη Χιλή δεν ευτύχησε να προστεθεί.

Αντίθετα, επειδή για λόγους που θα εκθεθούν παρακάτω, το βιβλίο δεν διδασκόταν ποτέ ολόκληρο, ο ΟΕΔΒ «έκοψε» στη φετινή έκδοση τις τελευταίες 40 σελίδες, που αφορούσαν τα κράτη της Ν. Αμερικής και της Ωκεανίας. Όμως και το φετινό βιβλίο εξακολουθεί να έχει τον ίδιο πίνακα περιεχομένων, γιατί ο ΟΕΔΒ «έκοψε» μεν τις τελευταίες 40 σελίδες, αλλά η αναμόρφωση του πίνακα περιεχομένων χρειαζόταν δουλειά και σεβασμό προς το μαθητή. Έτσι οι μαθητές αναζητούν την Αυστραλία στην σελίδα 209, αλλά «Αυστραλία γιοκ», γιατί το βιβλίο σταματάει απότομα στη σελ. 192.

Για όποιους δεν έχουν εύκολη πρόσβαση στην ανάλυση που αναφέρθηκε προηγουμένως, αναφέρουμε περιληπτικά πως στα βιβλία των μελών της ομάδας εργασίας θεωρήθηκε πως μπορούν να διακριθούν (αντιγράφουμε επιλεκτικά):

«Τρία κύρια σημεία - στηρίγματα μέσα από τα οποία η άρχουσα τάξη περνά την ιδεολογία της: την αποσιώπηση, την παραποίηση και το «ανεξήγητο».

1. ΑΠΟΣΙΩΠΗΣΗ: Εδώ έχουμε φαινόμενα, γεγονότα, αίτια κ.λπ., τα οποία δε μπορούσαν να οδηγήσουν τη σκέψη και την κρίση των μαθητών σε ατραπές και λεωφόρους μη επιθυμητούς από την άρχουσα τάξη. Τι κάνουν λοιπόν τα βιβλία; Απλά τα αποσιωπούν!...

2. ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗ: Αποτελεί τελειοποίηση της φανεράς διαστρέβλωσης που γινόταν σε παλαιότερα βιβλία. Όταν τα φαινόμενα ή τα γεγονότα είναι τόσο κρωγαλέα που δεν μπορούν να κρυφτούν, τότε παραποιούνται!...

3. ΤΑ «ΑΝΕΞΗΓΗΤΑ»: Εδώ έχουμε πληθώρα παραδειγμάτων που όχι μόνο δε γίνεται προσπάθεια να εξηγηθούν (...) αλλά ούτε νύξεις καν που θα άγγιζαν το πρόβλημα δεν επιτρέπονται!... Υπάρχει σίγουρος φόβος (πως) (...) το ιδεολογικό εποικοδόμημα που με τόση μαστοριά χτίζεται θ' αρχίσει να τρίζει επικίνδυνα. Επιπλέον αφήνεται ορθάνοιχτη η πόρτα για το μεταφυσικό τρόπο σκέψης!...

Ακολουθεί ο μακρύς κατάλογος των αποσιωπήσεων, των παραποιήσεων και των «ανεξηγήτων» στο σύνολο των σελίδων του βι-

βλίου. Δε θα διαφωνήσουμε. Βέβαια εμείς, σε μια αντίστοιχη εργασία, θα προσθέταμε και την αποσιώπηση της σοβιετικής εμπλοκής στο Αφγανιστάν, της Σινοβιετναμικής σύρραξης, του προβλήματος της Μογγολίας, όπως και των προβλημάτων που είναι απότοκα της στρεβλής «ξενόφερτης ανάπτυξης» και που βάζουν σε κίνδυνο την ίδια την ύπαρξη του πλανήτη και την οικολογική ισορροπία σ' όλες τις χώρες του τρίτου κόσμου, όπως η καταστροφή του τροπικού δάσους από υπερβολική ξύλευση πολυεθνικών εταιριών χαρτομάζας ή τεχνικές νομαδικής γεωργίας, η υποβάθμιση της ποιότητας και της ποσότητας του απαραίτητου νερού, η ερημοποίηση τεράστιων εκτάσεων σαν αποτέλεσμα της εγκατάλειψης των παραδοσιακών τρόπων χρήσεως γης και οργάνωσης της ζωής, η απόπλυση τεράστιων εκτάσεων από το γόνιμο έδαφός τους, τα «αναπτυξιακά» έργα τύπου φράγματος Ασσουάν και τα τεράστια προβλήματα που δημιούργησαν, η εξαφάνιση της παραδοσιακής γνώσης των φυλών των τροπικών δασών παράλληλα με την εξαφάνιση των ίδιων των φυλών και του τρόπου ζωής τους κάτω από τα χτυπήματα της εισβολής του «πολιτισμού», τα σύνορα που χαρακτήθηκαν με το διαβήτη και το χάρακα πάνω από το ζωτικό χώρο επιβίωσης ολόκληρων πολιτισμών και που βέβαια επιβλήθηκαν «δια πυρός και σιδήρου» των... πολιτισμένων λευκών, τα περισσότερα από ένα είδη που εξαφανίζονται οριστικά ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ, το 15 - 66% των ειδών που θα εξαφανιστούν από τα δάση της Λατινικής Αμερικής μέσα στην επόμενη δεκαετία, τα οικολογικά χάγια των μονοκαλλιεργειών, είτε σίτου στον Καναδά - ΗΠΑ, είτε ζαχαροκάλαμου στην Κούβα, το 8% του δάσους που απόμεινε στη Βραζιλία απ' αυτό που θαύμασε ο Δαρβίνος, το 2% του δάσους που απόμεινε απ' αυτό που στέγασε στο Μεξικό τους πολιτισμούς των Ολμέκων, Ατζέκων και Μάγιας, η παγκόσμια έκρηξη των πληθυσμών των ζιζανίων, των ποντικών και των κατσαριδών (ειδικά οι τελευταίες με τεράστια αντοχή στην πυρηνική μόλυνση), τις συγκρούσεις που προκλήθηκαν ή και αυτές που πνίγηκαν στο αίμα τους στο όνομα κάποιας στρατηγικής ισορροπιών ανάμεσα στις υπερδυνάμεις κ.λπ., κ.λπ. Βέβαια τόσες πολλές «αποσιωπήσεις αποσιωπήσεων» είναι αρκετά δηλωτικές της μονομέρειας, αν όχι τίποτ' άλλο, της δουλειάς των μελών της ομάδας εργασίας.

Δεν είναι μόνο τα παραπάνω που πραγματικά λείπουν από το βιβλίο, αλλά μια πολύ μακροσκελής αναφορά των παραλείψεων και των πλεονασμών του μεγάλου όντως βιβλίου, που σημειώστε πως πρέπει να διδαχτεί ως τις 20 Ιανουαρίου, θα ήταν εργασία που βγαίνει απ' τα πλαίσια αυτής της προσπάθειας, γιατί ουσιαστικά θα σήμαινε το γράψιμο ενός άλλου βιβλίου.

Πιο σύντομο και εξ ίσου αποτελεσματικό για την απόδειξη του ισχυρισμού του τίτλου είναι να δουλέψουμε σύμφωνα με το δεύτερο τρόπο, όπως εκτέθηκε στην εισαγωγή. «Εξ όνυχος τον λέοντα» άλλωστε.

Για τον καθορισμό του «όνυχος» ακολουθήθηκε μια μέση οδός. Δεν έγινε επιλογή του απολύτως χειρότερου κεφαλαίου, αλλά ούτε και ένα τυχαίο άνοιγμα του βιβλίου και ανάλυση του

πρώτου τυχόντος κεφαλαίου. Το κεφάλαιο που θα προσπαθήσουμε μαζί να μελετήσουμε και για λογαριασμό των μαθητών μας - παιδιών μας να κατανοήσουμε είναι από τα μέσης ανεπάρκειας, άρα κατά την άποψή μας κατάλληλο για το σκοπό μας.

Παρακαλούμε τον αναγνώστη να μας συγχωρήσει το χιουμοριστικό χαρακτήρα της ανάλυσης από δω και κάτω. Ας κρατήσουμε μια απόσταση από τη σοβαρότητα, όχι για να σωθούμε, αλλά για να την σώσουμε, αν μ' εννοείς.

Η ΠΕΡΙΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΓΗΣ

Η ΗΜΕΡΑ ΚΑΙ Η ΝΥΧΤΑ.
ΟΙ ΕΠΟΧΕΣ

Η ΓΗ ΠΕΡΙΣΤΡΕΦΕΤΑΙ
ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ
ΤΗΣ ΣΕ 24 ΩΡΕΣ

Η Γη περιστρέφεται από αριστερά προς τα δεξιά, κάνει δηλαδή μια κίνηση αντίθετη από τους δείχτες του ρολογιού.

Η περιστροφή γίνεται γύρω από ένα άξονα, που περνάει από δύο ορισμένα σημεία, που λέγονται πόλοι.

Η γραμμή στην επιφάνεια της Γήινης σφαίρας, που απέχει το ίδιο από το Β και Ν πόλο, ονομάζεται Ισημερινός και χωρίζει τη σφαίρα σε δύο ίσα μέρη, τα ημισφαίρια.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ ΚΑΙ ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΟΙ

Μερικές φορές είναι απαραίτητο να γνωρίζουμε ακριβώς τη θέση ενός σημείου στην επιφάνεια της Γης, σε σχέση με σταθερά σημεία, όπως είναι οι πόλοι και ο Ισημερινός.

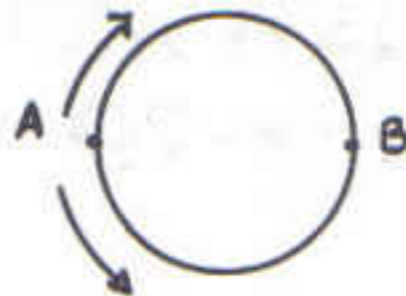
Αυτό είναι πολύ χρήσιμο για τους ναυτικούς ή τους πιλότους αεροπλάνων, γιατί έτσι καθορίζουν την πορεία του σκάφους τους.

Για το λόγο αυτό οι επιστήμονες σκέφτηκαν να χωρίσουν τη Γη με ένα φανταστικό δίκτυο γραμμών, που διασταυρώνονται κανονικά μεταξύ τους.

Έτσι στην επιφάνεια του κάθε ημισφαιρίου χάραξαν 90 γραμμές, που απέχουν το ίδιο μεταξύ τους και σχηματίζουν κύκλους παράλληλους προς τον Ισημερινό και γι' αυτό οι κύκλοι αυτοί ονομάζονται παράλληλοι.

Ο μεγαλύτερος από τους παράλληλους είναι ο Ισημερινός και διαδοχικά γίνονται μικρότεροι, ώστε στους πόλους να μην είναι παρά ένα σημείο.

Προσπαθείστε να εξηγήσετε στα παιδιά:

Το Α πηγαίνει προς τη θέση Β για να ξανάρθει στη θέση Α. Το Α είναι αριστερά. Όποια φορά και αν έχει η κίνησή του δεν θα πάει από αριστερά προς τα δεξιά; Το δηλαδή, δηλαδή, δεν έχει θέση αφού και η πρώτη πρόταση δημιουργεί σύγχυση. Η αντίθετη προς την κίνηση των δεικτών του ρολογιού κίνηση της Γης (και όχι προς τους δείχτες) είναι βέβαια σωστή, μόνο που πολλά παιδιά στην επαρχία δεν έχουν δει ρολόι ή είναι εξοικειωμένα με τα ψηφιακά χωρίς δείκτες ρολόγια και δεν ξέρουν να διαβάσουν την ώρα σε παραδοσιακό ρολόι.

Ένα άξονα ή για λόγους ευφωνίας έναν άξονα; Εξάλλου δεν αναφέρεται το φανταστικό του άξονα. Όσο για τα ορισμένα σημεία είναι ορισμένα αν αγνοήσουμε το φαινόμενο της μετατόπισης των πόλων. Πόλοι γεωγραφικοί ή μαγνητικοί; Το βιβλίο του Δημοτικού ήδη το έχει ξεκαθαρίσει, άρα η μη επανάληψή του είναι στοιχείο σύγχυσης.

Γήινης γιατί με κεφάλαιο αφού είναι επίθετο, κυρία Μπαμνίου Μαριάνθη; (Η ερώτηση προς τη φιλόλογο που επιμελήθηκε το βιβλίο από γλωσσική άποψη). Β και Ν σημαίνει βέβαια Βόρειο και Νότιο για τους μνημένους, μικρή η επιφύλαξη. Μεγαλύτερη η παρακάτω: Μπορούν πολλοί να δεχτούν ότι η έννοια της ίσης απόστασης πάνω σε ένα στερεό σχήμα είναι δυνατό να γίνει κατανοητή από παιδιά 12 - 13 ετών (μιλάμε για γεωμετρικό τόπο σημείων!), αλλά ακόμα και τότε ο ορισμός είναι λάθος, γιατί μια γραμμή δε χωρίζει μια σφαίρα σε ημισφαίρια· αυτό το κάνει ένα επίπεδο, το ισημερινό επίπεδο στην περίπτωση της Γης! Και τα ημισφαίρια έτσι αξιωματικά, χωρίς επεξήγηση ότι ημι = μισό κ.λπ.

«Θέση σε σχέση με σταθερά σημεία» χρειάζεται πολλή δουλειά για να εξηγηθεί.

Η μόνη πρόταση σ' όλο το κεφάλαιο που είναι απόλυτα σωστή.

Φανταστικό με διπλή πια για τα παιδιά σημασία. Δίκτυο: καθαρεύουσα. Κανονικά: τι θα πει διασταυρώνονται κανονικά; ρωτάει ο μαθητής.

Γιατί 90, ρωτάει ο Ανέστης, και όχι ένα στρογγυλό νούμερο, ας πούμε 100; Η απάντηση παρακάτω.

Άρα, δεν είναι μόνο οι παράλληλοι προς τον Ισημερινό οι παράλληλοι, αλλά και ο Ισημερινός είναι κι αυτός ένας παράλληλος.

Και στα δύο λοιπόν ημισφαίρια υπάρχουν 180 παράλληλοι, που απέχουν μεταξύ τους 111 χμ.

Κατά τη διεύθυνση από Β προς Ν σχηματίζονται 180 ημικύκλια, που περνούν όλα από τους πόλους και έχουν μήκος 20.000 χμ. το καθένα. Τα ημικύκλια αυτά ονομάζονται **μεσημβρινοί**. Στον Ισημερινό οι μεσημβρινοί απέχουν μεταξύ τους 111 χμ.

Για να μάθουμε λοιπόν τη θέση ενός σημείου στην επιφάνεια της Γης, αρκεί να υπολογίσουμε με ειδικά όργανα σε ποιο μεσημβρινό και σε ποιο παράλληλο βρίσκεται το σημείο αυτό.

Η ΕΝΑΛΛΑΓΗ ΗΜΕΡΑΣ ΚΑΙ ΝΥΧΤΑΣ

Ο ήλιος φωτίζει τη μια πλευρά της Γης, ενώ η άλλη είναι στη σκιά.

Έτσι, επειδή η Γη περιστρέφεται, κάθε σημείο της επιφάνειάς της περνάει διαδοχικά από τη σκιά στο φως του ήλιου.

Κάθε μέρα ο ήλιος ανατέλλει από την Ανατολή, ανεβαίνει στον ουρανό και δύει προς τη Δύση πίσω από τον ορίζοντα.

Τα παλιά χρόνια οι άνθρωποι, για να υπολογίσουν την ώρα, παρατηρούσαν τη θέση του Ήλιου.

Το μεσημέρι είναι η στιγμή, που ο Ήλιος βρίσκεται ψηλά στον ουρανό.

Αν κοιτάξουμε τον Ήλιο τη στιγμή αυτή και χαμηλώσουμε τα μάτια μας προς τον ορίζοντα, τότε το βλέμμα μας κατευθύνεται προς το Νότο.

Αυτό, φυσικά, ισχύει για μας, που βρισκόμαστε στο β. ημισφαίριο.

Να γιατί είναι 90 + 90 οι παράλληλοι, απαντάει η Κατερίνα στην ερώτηση του Ανέστη. Για να απέχουν 111 χιλιόμετρα (χμ), που είναι ένα νούμερο που μπορούμε εύκολα να θυμόμαστε. Η Κατερίνα έχει μπει στο νόημα της ελληνικής εκπαίδευσης. Άκριτα απομνημόνευση και άγιος ο Θεός!

Η προηγούμενη παράγραφος τέλειωσε, χωρίς να τελειώσει το θέμα των παραλλήλων. Σε τούτη, ξαφνικά, ενώ εξηγούσαμε παραπέρα για τους παράλληλους, πέφτουν και οι μεσημβρινοί. Όλοι 20.000 χμ. Και αυτοί που περνάνε πάνω από ψηλά βουνά; ρωτάνε τα παιδιά. Εξηγείστε και το άλλο. Οι παράλληλοι απέχουν παντού ίσα, δεν είναι όμως ίσοι. Οι μεσημβρινοί είναι ίσοι, αλλά απέχουν άνισα. Πόση Στερεομετρία χρειάζεται για αυτό; Περισσότερα για αυτό το συγκεκριμένο, παρακάτω.

Το «αρκεί να υπολογίσουμε» έφτανε, γιατί προσθέτοντας το «με ειδικά όργανα», όλο και κάποιος μαθητής ρωτάει με ποιά ειδικά όργανα. Ακόμα όμως και αν δεν ρωτήσει, αρχίζει μέσα του να σταλάζει ένας αναιτιολόγητος, υπαρξιακός, αφού ζυμώνεται με την εν τω γίγνεσθαι προσωπικότητά του, γιατί όχι μεταφυσικός(;) θαυμασμός προς τους χειριστές των όποιων ειδικών οργάνων, μια άκριτη και αργιστή αποδοχή των πορισμάτων των όποιων τεχνοκρατών. Αυτή η στάση έχει βέβαια αρχίσει να χιτίζεται στη συνείδηση του παιδιού πολύ νωρίτερα, από τα τρυφερά παιδικά του χρόνια, με τα παιδικά παιχνίδια (συναρμολογούμενα ή μη), που αφού πια δεν κατασκευάζονται από τα ίδια τα παιδιά (θυμόσαστε την περιπέτεια της κατασκευής ενός πατινιού από ρουλεμάν;) και όντας τόσο τέλεια, ούτε τη φαντασία αφήνουν να δουλέψει, ούτε την αυτενέργεια. Αυτή την τάση λοιπόν έρχεται το σχολικό βιβλίο να υποθάψει.

Ας ξανασκύψουμε όμως στο κείμενο. Όλη αυτή η φασαρία, λοιπόν, για να ξέρουμε που βρίσκεται ακριβώς ένα σημείο «σε σχέση με τα σταθερά», αν το σημείο αυτό μας κάνει τη χάρη να βρίσκεται ακριβώς στις τομές των μεσημβρινών και των παραλλήλων. Δεν είναι οι μεσημβρινοί 180 και οι παράλληλοι άλλοι τόσοι; Δεν υπολογίζουμε σε ποιο μεσημβρινό και σε ποιο παράλληλο είναι το σημείο αυτό; Τα υπόλοιπα σημεία που δεν είναι πάνω σε κάποιο μεσημβρινό και σε κάποιο παράλληλο; ρωτάνε τα παιδιά.

ήλιος, με μικρό ήτα.

ήλιου, με μικρό ήτα

Καμιά αναφορά στη φαινόμενη τέτοια κίνηση του ήλιου με μικρό ήτα. Ανεβαίνει στον ουρανό, ενώ η Ανατολή (αφήνεται να εννοηθεί) δεν είναι μέρος του ουρανού, δύει προς τη δύση πίσω απ' τον ορίζοντα, πράγμα που σημαίνει πως ξέρουν τα παιδιά τι είναι ορίζοντας (και πού να το ξέρουν, όταν η πιο μεγάλη ελεύθερη ευθεία είναι μέχρι το απέναντι μπαλκόνι;) και ότι βέβαια τους ξεκαθαρίζεις ότι και η Ανατολή είναι «πίσω απ' τον ορίζοντα» και όχι μόνο η Δύση.

Να ο Ήλιος με κεφαλαίο ήτα. Τα πόσο παλιά χρόνια; Τα ηλιακά ρολόγια; ρωτούν οι μνημένοι. Πως μπορούσαν να ξέρουν πως η ώρα ήταν, ας πούμε, έντεκα παρά τέταρτο; ρωτούν οι ανήξεροι ανατρεπτικοί του εφησυχασμού των συγγραφέων - μεταφραστών. Τον ήλιο θα τον γράφουμε με κεφαλαίο, όπως η Γη, ή μικρό, ρωτούν άλλοι, ταλαιπωρημένοι από τη γλωσσική επιμέλεια της κ. Μαριάνθης.

Καλά, και για μόνο μια στιγμή βρίσκεται ο ήλιος ψηλά στον ουρανό; ρωτάει ο Στέλιος που έχει πρόβλημα να κάτσει ήσυχος στο θρανίο του γιατί, πια, βαρέθηκε να υποτιμάνε τη νοημοσύνη του.

Αν κοιτάξουμε τον ήλιο τη στιγμή αυτή (άντε να προλάβεις, μια στιγμή όλη κι όλη)... θα στραβώσουμε, πετάγεται η Μαρία.

Με μικρό β τώρα. Οι άλλοι που δεν;

Όταν σε ένα σημείο της Γης είναι μεσημέρι, στο αντίθετο διαμετρικό σημείο, στους αντίποδες, είναι μεσάνυχτα.

Στο αντίθετο διαμετρικό ή διαμετρικά; Και θα μαραινόμαστε αν δε μάθαιναν τα παιδιά τη λέξη αντίποδες; Ένα σημείο ονομάζεται αντίποδες; ρωτάει η Φανή. Και πως λέγεται αυτό το ένα σημείο από τη δική μας μεριά; ρωτάει ο Γιώργος. Αντίποδες απαντάει η Ξανθή. Μα όχι, αντίποδες είναι το αντίθετο διαμετρικό σημείο, επιμένει ο Γιώργος. Ε, και; εξηγεί η Ξανθή. Και οι αντίποδες δεν είναι ένα σημείο, οπότε το σημείο μας είναι αντίθετο διαμετρικά στους αντίποδες του, άρα δεν είναι οι αντίποδες των αντιπόδων του;

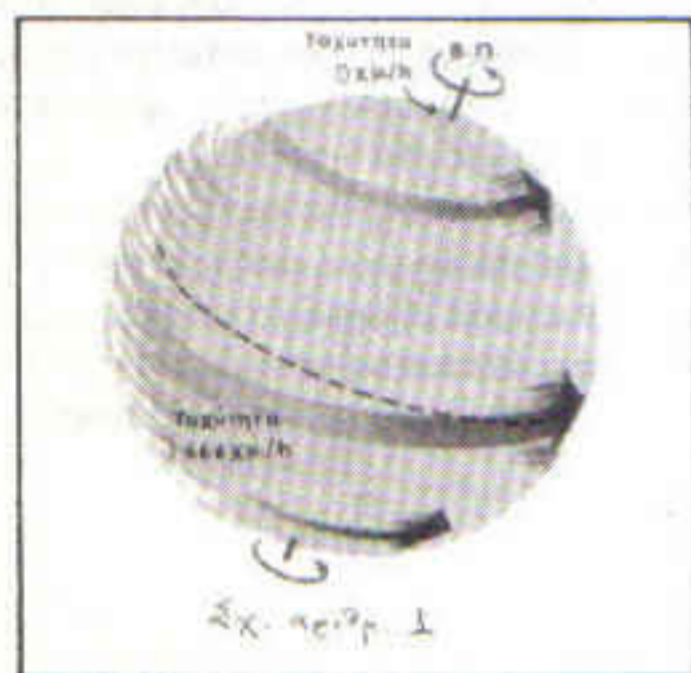
Άντε να μην πω ποιός έχει μεσάνυχτα, κλείνει τη συζήτηση αυτοκριτικά(!) ο Δήμος.

Τέλειωσαν έτσι τρεις ενότητες από τις επτά του κεφαλαίου. Γενικότερες εκτιμήσεις στο τέλος. Όμως πρέπει να επιστημόνουμε κάποιες αντικειμενικές και κάποιες παιδαγωγικές παραλείψεις.

Δε αναφέρεται π.χ. τίποτε για τις έννοιες του γεωγρ. πλάτους και μήκους και θα συμφωνούσαμε, ότι, ας πούμε, δε χρειάζεται η γνώση τους στο παιδί. Τότε γιατί στο αμέσως επόμενο κεφάλαιο αναφέρουν οι συγγραφείς επί λέξει: «Το κλίμα των διαφόρων περιοχών της Γης και τα διάφορα μετεωρολογικά φαινόμενα(!) έχουν

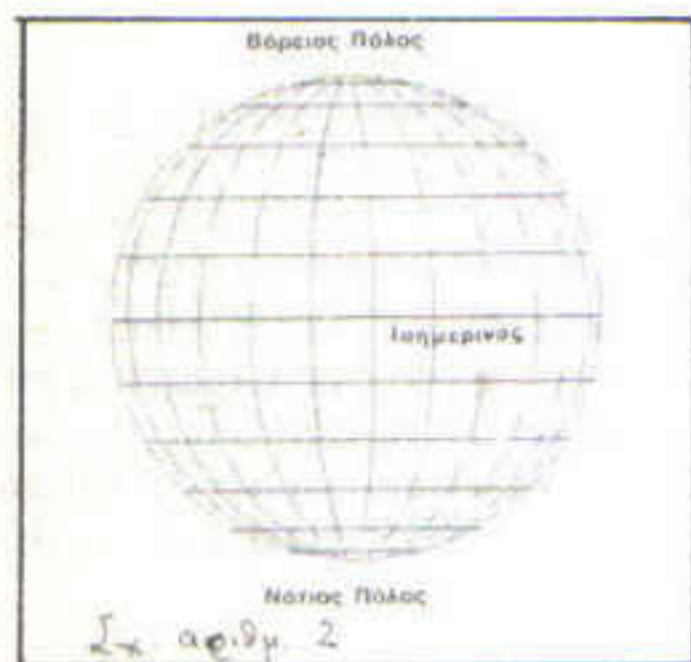
ως αιτία τους τον ήλιο, γιατί αυτός μοιράζει τη θερμότητα διαφορετικά στα διάφορα γεωγραφικά πλάτη»(!!!);

Παράδειγμα παιδαγωγικής παράλειψης. Στους «αντίποδες» του Ιου μεσημβρινού έχει οριστεί ο μεσημβρινός αλλαγής ημερομηνίας. Αυτό το τόσο εύκολο να εντυπωσιάσει το παιδικό μυαλό, παραλείπεται. Φανταστείτε το σκίτσο ενός πλοίου να ταξιδεύει ακριβώς πάνω στο μεσημβρινό αλλαγής ημέρας και το πλήρωμα στο μισό πλοίο να εργάζεται γιατί είναι Δευτέρα, ενώ οι άλλοι μισοί να έχουν σχολή γιατί γι' αυτούς είναι Κυριακή.

Το βιβλίο όμως συνοδεύει το κείμενο και με επεξηγηματικά(!) σχήματα ή φωτογραφίες, που θέλουν κι αυτές ειδικό σχολιασμό.

Έτσι στο σχήμα αριθμ. 1, που παρατίθεται στην πρώτη ενότητα, σημειώνεται η γραμμική ταχύτητα (έννοια που διδάσκεται στη Γ' Γυμν.) με συμβολισμό τουλάχιστον Β' Γυμν. Η ταχύτητα των πολικών σημείων είναι, πολύ σωστά, 0 χμ/h (όχι Km/h ούτε ψμ/ω, αλλά «παιδαγωγικότητα» χμ/h) και υποδειχνεται ότι μιλάμε για τον πόλο με το στρατηγικά τοποθετημένο βελάκι. Το αντίστοιχο όμως για τα σημεία του Ισημερινού έχει ξεχαστεί, με αποτέλεσμα η ταχύτητα των 1.666 χμ/h να αναφέρεται γενικά σε κάποια σημεία των υποτροπικών του Ν. ημισφαιρίου.

Στο σχήμα αριθμ. 2 τώρα. Θυμόσαστε τους παράλληλους που είναι άνισοι, αλλά ισανέσουν μεταξύ τους; Ε, λοιπόν στο σχήμα φαίνεται να απέχουν άνισα, αφού (πολύ σωστά) τέτοια είναι η εικόνα από εξωτερικό παρατηρητή που βρίσκεται στην προέκταση του ισημερινού επιπέδου. Για τον ίδιο βέβαια λόγο, ούτε οι μεσημβρινοί ισαπέχουν στην τομή τους με τον Ισημερινό.

Το σχήμα αριθμ. 3 είναι μια εικόνα ηλιόλουστου πολικού τοπίου. Έτσι, αν καταλάβετε, αν βρεθείτε σε πολική περιοχή (Β ή Ν πόλο αδιάφορο) κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού της και σύμφωνα με το ρολόι σας είναι μεσάνυχτα, ο ήλιος, που είναι βέβαια ορατός, είναι ο ήλιος του μεσονυχτίου. Βέβαια, μέχρι τώρα πιθανό να νομίζατε πως ο ήλιος του μεσονυχτίου είναι άλλη ονομασία για το βόρειο σέλας και ότι αυτό εμφανίζεται μόνο στο Β. πόλο. Ε, τα παιδιά σας θα το μάθουν αλλιώς!

Ο ΧΕΙΜΩΝΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

Όλο το έτος οι ημέρες διαδέχονται τις νύχτες, αλλά, εκτός από τις περιοχές του Ισημερινού, η διάρκειά τους δεν είναι πάντοτε η ίδια. Το καλοκαίρι οι ημέρες είναι αρκετά μεγαλύτερες από τις νύχτες και το αντίθετο συμβαίνει το χειμώνα. Στις περιοχές που βρίσκονται κοντά στους πόλους το καλοκαίρι οι ημέρες γίνονται τόσο μεγάλες, που ο Ήλιος δε δύει. Στις πολικές περιοχές η ημέρα διαρκεί έξι μήνες το καλοκαίρι και η νύχτα έξι μήνες το χειμώνα.

Συμβαίνουν όμως και άλλα φαινόμενα ακόμη πιο περίεργα από αυτά. Όταν το Β. ημισφαίριο έχει καλοκαίρι, το Ν. ημισφαίριο έχει χειμώνα.

Στη χώρα μας τα Χριστούγεννα κάνει κρύο και οι νύχτες είναι μεγάλες. Αλλά την ίδια στιγμή στο Ν. ημισφαίριο γιορτάζουν τα Χριστούγεννα στην καρδιά του καλοκαιριού.

Ο ΑΞΟΝΑΣ ΠΕΡΙΣΤΡΟΦΗΣ - ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Η Γη περιστρέφεται γύρω από τον εαυτό της αλλά και διαγράφει μέσα σε ένα χρόνο ένα τεράστιο κύκλο γύρω από τον Ήλιο.

Η Γη λοιπόν κάνει δύο κινήσεις συγχρόνως, περιστροφή γύρω από τον εαυτό της, κατά τον άξονα των πόλων, και περιφορά γύρω από τον Ήλιο.

Συμβαίνει όμως ο άξονας περιστροφής να μην είναι κάθετος πάνω στο επίπεδο περιφοράς της Γης γύρω από τον Ήλιο, αλλά να είναι κεκλιμένος κατά 66°. Η κλίση αυτή του άξονα περιστροφής έχει ως αποτέλεσμα την αλλαγή και τη διαδοχή των εποχών.

Στο σχήμα αριθμ. 4, ξαφνικά εγκαταλείπουμε τη Στερεομετρία και έχουμε σύστημα ορθογώνιας προβολής. Βέβαια, άτρακτος δε σημαίνει τίποτε για τα παιδιά. Τους θυμίζεις το αδράχτι (στην επαρχία ακόμα βοηθάει), το ατρακτοειδές σχήμα (η φωτογραφία ενός ψαριού ή ενός Ζέπελιν ξεκαθαρίζει τα πράγματα), αλλά ξαφνικά πρέπει να ξανακάνεις στον πίνακα το χάρτη για να ξαναγίνουν οι λουρίδες άτρακτοι. Και τα κράτη που χωρίζονται σε περισσότερες ατράκτους; Η Ισπανία π.χ. που είναι σε δύο ατράκτους;

Ας συνεχίσουμε όμως τη μελέτη - σχολιασμό του κειμένου.

Δε δύει ο ήλιος. Τι φαινόμενη κίνηση κάνει όμως; Δεν είναι τυχαίο που δεν υπάρχει αναφορά στο βιβλίο. Υποστηρίζουμε πως ούτε και οι συγγραφείς γνωρίζουν, γιατί αλλιώς θα έπεφταν στον πειρασμό να περιγράψουν στα παιδιά το φαινόμενο. Έστω όμως ότι εκείνοι το ξέρουν. Δεν πρέπει να μάθουμε όλοι όσοι διδάσκουμε το μάθημα της Γεωγραφίας (ανάμεσά μας και πολλοί φιλόλογοι, γυμναστές, οικοκυρικών κ.λπ.) πως ο ήλιος φαίνεται να γυρίζει γύρω-γύρω στον «οριζοντα», οπότε τα περί ανατολής και δύσης των προηγούμενων παραγράφων αναιρούνται;

Τι να πούμε τώρα! Ότι οι συγγραφείς - μεταφραστές δε θεώρησαν σαν περίεργα όλα τα κωμικοτραγικά αποτελέσματα της προσπάθειάς(;) τους, αλλά θεωρούν περίεργα και ακόμα πιο περίεργα από περίεργα τα φυσικά φαινόμενα;(!!!)

Μανία με τις στιγμές. Να φταίει ότι το βιβλίο γράφτηκε - μεταφράστηκε την εποχή των στιγμιαίων; Ακόμα κι έτσι όμως, δε θάταν καλύτερο αν η γλωσσική επιμέλεια πρόσθετε ένα «τους» στο τέλος; Το «γιορτάζουν Χριστούγεννα στην καρδιά του καλοκαιριού τους», δεν παρασύρει το παιδικό μυαλό στο λάθος να μεταφέρει τα Χριστούγεννα στον Ιούνιο του Ν. ημισφαιρίου.

Τι θα πει επίπεδο περιφοράς για τα 12χρονα μυαλά; Αν ο κύκλος που «διαγράφει» η Γη γύρω από τον Ήλιο είναι «τεράστιος», ποια λέξη θα χαρακτηρίσει την τροχιά του Πλούτωνα;

Τονισμένες οι λέξεις περιστροφή και περιφορά. Όπως του Επιτάφιου, μονολογεί ο Δήμος που δεν ξέρει άλλη περιφορά. Γιατί όμως να μην αναφερθούν εδώ και τα περιήλιο, αφήλιο, αφού όλα τελοσπάντων γράφονται; Εκείνο το «κατά τον άξονα των πόλων»;

Τι να πούμε εδώ που να είναι αρκετά στεντόρειο για να ξυπνήσει από το μακάριο ύπνο τους όλους τους επιστημονικοφανείς αγύρτες και τους καρεκλοκένταυρους που κυοφορούν και προωθούν τέτοια σκουπίδια και ταλαιπωρούν παιδιά και εκπαιδευτικούς! Ανάκατες οι έννοιες του επιπέδου, της καθετότητας ευθείας προς επίπεδο, της κλίσης της ευθείας ως προς επίπεδο (και προσέξτε: όχι παρουσιάζει κλίση 66°, αλλά «είναι κεκλιμένος κατά 66°» όχι, παίζουμε! Όλη κι όλη η καθομιλούμενη περιορίστηκε στο ένα μ του κεκλιμένου). Και τέλος το απόφθεγμα: Η κλίση αυτή του άξονα περιστροφής κ.λ.π. Έτσι, αξιωματικά. Γιατί; ρωτούν συνήθως τα παιδιά που δεν έχουν ακόμα παραδοθεί τελείως στη «φαλακρή απ' έξω και από μέσα» «λογική» του συστήματος. Και εσύ πρέπει να το εξηγήσεις. Αλλά για να το κάνεις χρειάζεσαι μιαν ολόκληρη διδακτική ώρα, που δεν την έχεις, γιατί μετά δεν προφταίνεις ούτε την Ασία να τελειώσεις. Οπότε γιατί, κύριοι, η αναφορά;

Οι συγγραφείς συνεχίζουν, παρ' όλα αυτά, απτόητοι το βασανιστήριο παιδιών και εκπαιδευτικών με δυό ακόμα ενότητες πριν κλείσει το κεφάλαιο, τις ενότητες που επιγράφονται ΙΣΗΜΕΡΙΕΣ και ΗΛΙΟΣΤΑΣΙΑ. Εμείς όμως δε θα προχωρήσουμε. Θα τους εγκαταλείψουμε, όπως άλλωστε τους εγκαταλείψουμε και κάθε σχολική χρονιά ήδη από την αρχή του κεφαλαίου που εξετάζουμε (και πολλών άλλων) διαπράττοντας, ενεπιγνώσει μας, πειθαρχικό αδίκημα αφού, εκτός απ' τα άλλα, εμβαθύνουμε στη μελέτη της Γεωγραφίας ασχολούμενοι με «αλλότρια», τέτοια που το βιβλίο ούτε και φαντάζεται πως μπορεί να θίξει, π.χ. πόσες ώρες ποδαρόδρομο χρειάζεται το μέσο νομαδικό νοικοκυριό της ερημοποιημένης Αφρικής για να συλλέξει κάθε μέρα τόσα ξύλα = ενέργεια όση ξοδεύει ο μπαμπάς του έλληνα μαθητή για να πάει με αυτοκίνητο στο περίπτερο για να αγοράσει τα τσιγάρα του; Ποιοί οι λόγοι που ένα λίτρο ζημιογόνου Κοκακόλας, κάνει τέσσερις φορές όσο ένα λίτρο πολύτιμου για τον πολιτισμό μας, πετρέλαιου;

Ας έρθουμε τώρα στο θέμα των γενικότερων συμπερασμάτων. Τα ερωτήματα που θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε είναι: 1) Πώς επιδρά ένα τέτοιο βιβλίο (και δεν είναι μόνο του) πάνω στη στάση του παιδιού απέναντι στο σχολείο και ποιά νοοτροπία το οδηγεί να διαμορφώσει; 2) Ποιοί οι λόγοι που τα βιβλία είναι έτσι και δεν είναι αλλιώς;

Θα ξεκινήσουμε από το δεύτερο ερώτημα. Δε θα απαντήσουμε όπως η ομάδα εργασίας στην ανάλυση που αναφέραμε στην αρχή. Τα πράγματα είναι, νομίζουμε, πολύ πιο σύνθετα από τη ντετερμινιστική σχέση σκοπού - μέσων που μέσα της εξαντλείται η λογική της ομάδας εργασίας. Είναι βέβαια εν μέρει και έτσι. Είναι όμως και οι ανάγκες της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για όλο και περισσότερες προεισαγωγικές γνώσεις των εισαγομένων. Είναι και οι απαιτήσεις της σύγχρονης Παιδαγωγικής για όλο και ελαστικότερη αντιμετώπιση (τι λέξη!) των μαθητών από το σχολείο. Είναι και η πατροπαράδοτη δυσλειτουργία των κρατικών υπηρεσιών. Είναι και τα όχι αξιοκρατικά κριτήρια για την έγκριση και έκδοση των σχολικών βιβλίων. Είναι και η άρνησή μας να ξοδέψουμε για την Παιδεία, αφού τα σχετικά κονδύλια ακόμα μπαίνουν στον προϋπολογισμό σαν έξοδα (μαζί, ας πούμε, με τα έξοδα θέρμανσης των γραφείων) και όχι σαν επενδύσεις. Βλέπεις, η «απόδοση» της «βιομηχανίας της Παιδείας» και μακροπρόθεσμα είναι και μόνο «οικονομικίστικα» θεωρείται, έχοντας υποβαστεί μόνο στο επίπεδο της τροφοδότησης της παραγωγής με ειδικευμένο εργατικό δυναμικό. Η συμβολή της στην «παραγωγή» ολοκληρωμένων, υπεύθυνων πολιτών - υποκειμένων μόνο στα λόγια και ευσεβής πόθος παραμένει, αν δεν τη θεωρούμε κιόλας επικίνδυνη σ' αυτούς τους καιρούς του σύγχρονου Μεσαίωνα της ραδιοηλεκτρονικής αποπροσανατολιστικής χειραγώγησης.

Η ανάγκη για περισσότερες προεισαγωγικές γνώσεις έχει συμπίεσει την ύλη προς τα κάτω. Ήδη στο Γυμνάσιο ή και στο Δημοτικό (π.χ. Βιολογία Γ' Γυμν. ή η Δομή της Ύλης στο Δημοτικό) διδάσκονται μαθήματα που οι σαραντάρηδες καθηγητές διδασχθήκαμε στο Λύκειο ή και στο Πανεπιστήμιο. Έτσι όλο και λιγότερα παιδιά —σήμερα περίπου ένα 25 - 30%, βιολογικά και κοινωνικά προικισμένα— είναι στο επίπεδο που χρειάζεται για να παρακολουθήσουν τα τεκταινόμενα στο Δημοτικό και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Η ανάγκη για ελαστικότερη αντιμετώπιση των μαθητών έχει πολύ σωστά θέσει εκτός νόμου τις σωματικές ποινές. Αυτό όμως μόνο τυπικά, γιατί σε πολλά Δημοτικά και Γυμνάσια της επαρχίας το ξύλο πηγαίνει σύννεφο «ταις ευλογίαις» των γονέων, χω-

ρίς βέβαια τα αναμενόμενα —από τους ηθικούς και φυσικούς αυτουργούς— καλά αποτελέσματα. Απ' την άλλη, αυτή η παιδαγωγική τάση ελαστικότερης στάσης απέναντι στο μαθητή έχει οδηγήσει σε κατάργηση των εξετάσεων και γενικά ελαχιστοποίηση του ελέγχου επίδοσης των μαθητών (δε λέμε ότι συμφωνούμε παιδαγωγικά μ' αυτόν!) που, σε συνδυασμό με την περισσότερη και δυσκολότερη ύλη, έχει δημιουργήσει τάξεις που το 70% των παιδιών, «αντικειμενικά» πια, δεν έχουν καμιά δυνατότητα να παρακολουθήσουν το μάθημα. Έτσι περνάνε στις επόμενες τάξεις μόνο και μόνο γιατί το να μη προαχθούν θα σήμαινε και αποβολή του παιδιού από τη μικρή του κοινωνική ομάδα, με μόνο δυσμενείς επιπτώσεις στον ψυχισμό του. Εδώ ο υπουργός κατάργησε φέτος τις εξετάσεις στο Λύκειο, θα τις επιβάλλουμε στο Γυμνάσιο ή στο Δημοτικό;

Όταν λοιπόν ο κακοπληρωμένος εκπαιδευτικός βρίσκεται σε τέτοιου επιπέδου πολυμελείς τάξεις, ή θα αποφασίσει να δουλέψει με το 30% (γι' αυτούς υπάρχουν και άλλες λύσεις, εξωσχολικές) ή, αν θελήσει να βοηθήσει και τους υπόλοιπους να καταλάβουν, προσκρούει σε τόσο κακογραμμένα βιβλία, κακοτυπωμένα και κακοδεμένα, ώστε η ίδια η διαδικασία μάθησης σαμποτάρεται απ' τα μέσα. Προσκρούει βέβαια ο τέτοιος εκπαιδευτικός και στην υποχρέωση τήρησης του αναλυτικού προγράμματος (όλο και πιο ακριβής τήρηση, ενός όλο και πιο αναλυτικού —για λόγους ελέγχου αυτών που γίνονται μέσα στις τάξεις— προγράμματος). Αν δεν προσκρούει και στο δημοσιούπαλληλικό κώδικα που όλο και **θα** εκσυγχρονιστεί και αν δεν ελεγχθεί πειθαρχικά για την έκφραση απόψεων σε άρθρα όπως αυτό.

Πώς αντιδρούν λοιπόν τα παιδιά; Τα παιδιά δεν ξέρουν πως «αντικειμενικά» είναι αδύνατο να καταλάβουν το βιβλίο. Ρίχνονται με όρεξη στην περιπέτεια της μάθησης και βγαίνουν ηττημένα, καθημαγμένα. Το «δεν έχω καταλάβει» γίνεται γρήγορα «δε μπορώ να καταλάβω». Αποτέλεσμα: απώλεια της αξιοπρέπειάς τους, του αυτοσεβασμού τους, του ενδιαφέροντός τους γενικά και αόριστα για ό,τι έχει σχέση με τη μάθηση, αύξηση των κρουσμάτων αντικοινωνικής συμπεριφοράς, ανάγκη επιβολής μιας πειθαρχίας απ' έξω και όχι της υγιούς αυτοσυγκράτησης και συντονισμού για την επιτέλεση ενός κοινά ανειλημμένου σκοπού (πειθαρχία δηλ. τύπου στρατού), ανάπτυξη νοοτροπίας μικροπατεωνίστικης και προσπάθεια για αντιγραφή, παράλληλα με το άνοιγμα τάφρου ασυνεννοησίας ανάμεσα στους μαθητές και στον εκπαιδευτικό, τους κύριους δηλ. συνεργάτες - συντελεστές της μαθησιακής διαδικασίας.

Τέτοια βιβλία για να πάψουν να υπάρχουν πρέπει πρώτα - πρώτα να αποφασίσουμε σαν κοινωνικό σώμα πάνω σε κάποιες **ανταξίες**: η διατήρηση της ζωής και της οικολογικής ισορροπίας του πλανήτη, για παράδειγμα. Οι συγκρούσεις με βάση τη σχετική αξία των διάφορων -ισμών έχουν, νομίζουμε, σε τελευταία ανάλυση, όση αξία έχει η εκτονωτική κυριακάτικη κλωτσοπατινάδα παικτών και οπαδών, αφού αναζητιέται και τονίζεται έτσι αυτό που μας χωρίζει και όχι αυτό που μας ενώνει.

Το κακό είναι ότι η έξοδος από τέτοιες καταστάσεις γίνεται πάντα μέσα (και όχι πριν) από τη γενική συνειδητοποίηση της κρίσης. Ας ελπίσουμε πως τότε θα υπάρχει ακόμα χρόνος να αντιδράσουμε.

Μιχάλης Τζιώτης

ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΑΚΡΟΒΑΣΙΑ

ΣΤΟ ΧΑΛΑΝΔΡΙ...

Αποσπάσματα από το βιβλίο του ΛΕΜΠΛΟΝ «Η Επιστήμη και οι εργαζόμενοι»

Ζούμε σε μία εποχή μεγάλων αναταραχών. Η άποσύνθεση του γέρικου καπιταλιστικού κόσμου επιταχύνεται και όντηχει σ' όλους τους τομείς — όπου περιλαμβάνεται και η ζωή, οι ελπίδες και οι πόνοι του κάθε ατόμου. Οι παλιές αξίες γκρεμίζονται, αλλά όχι μονομιάς. Και οι νέες αξίες, ή νέα ήθικη ξεπροβάλλουν μόλις, μέσα σε σύγχυση. Όλα ξαναμπαίνουν σε κριτική: διαίρεση της δουλειάς, σχέσεις μεταξύ των τάξεων, μεταξύ των φύλων, μεταξύ των γενεών, ταυτότητες πολιτιστικές και έθνικές. Η αναζήτηση του καινούργιου χαράζει ένα μονοπάτι μέσα σε κάθε είδους αγώνες και βόσσανα. Έκατομμύρια άνθρωποι αναρωτιούνται δύσκολες και καινούργιες ερωτήσεις.

Συχνά, αυτοί που χτές άρκοῦνταν λίγο-πολύ στην καθημερινή ζωή, θέλουν σήμερα να καταλάβουν την κοινωνία κι άκόμο να γνωρίσουν τους έαυτούς τους. Από κει ξεκινάει μία μεγάλη περιέργεια, ένα μεγάλο ένδιαφέρον για ό τι βάζει

σημερινά προβλήματα: πολιτική, λογοτεχνία, θέατρο, ανθρωπιστικές επιστήμες (ιστορία, κοινωνιολογία, ψυχολογία...).

Μέσα στις ανθρώπινες επιστήμες, τί τό χρήσιμο, τό άληθινό μπορούν να βρουν οι εργαζόμενοι, που να τους βοηθάει να λύσουν τά προβλήματά τους: Δέν Εέρω να άπαντήσω σ' αυτή την έρώτηση με γενικό τρόπο. Άλλά νομίζω πως μπορώ να πω μερικά στοιχεία άπάντησης, δείχνοντας πως ό Μάρξ και ό Ένγκελς έκαναν να δοθεί στή γνώση της κοινωνίας ένα επαναστατικό όλμο. Πως την έκαναν να περάσει από τό στάδιο των μεμονωμένων γνώσεων στο στάδιο μιάς επιστήμης.

Τό μυστικό των ανακαλύψεών τους είναι ό τι ήταν ύλικές. Που σημαίνει: Έκαναν κριτική στην παραδοσιακή τακτική των διανοούμενων που άκέφτονται να κρατούν τις γνώσεις και θέλουν να επιβάλουν τις ιδέες τους. Μπήκαν στο σχολείο των εργαζόμενων. Θεώρησαν την επιστήμη της κοινωνίας όχι σαν ένα

μέσο να διδάξουν την εργατική τάξη τί πρέπει να κάνει, αλλά σαν ένα μέσο να καταλάβουν τις συνθήκες, την εξέλιξη και τό σκοπό του εργατικού κινήματος στο σύνολό του, σ' όλες τις χώρες και στα διαδοχικά στάδια της ιστορίας του.

Στή δεκαετία του 1840, τή στιγμή που ό Μάρξ και ό Ένγκελς άρχισαν να μελετούν την κοινωνία, θεωρητικοί όπως ό Προυιτόν άπευθύνονταν στην εργατική τάξη και της άπόδειχναν ότι τά συνδικάτα (1) και οι άπεργίες δέν χρησιμεύαν σε τίποτα. Ό Μάρξ και ό Ένγκελς κατάλαβαν ό τι οι άπεργίες και οι εργατικές όργανώσεις σκοπό είχαν να υπερασπίσουν τά άμεσα συμφέροντα των εργατών και σύγχρονα να προετοιμάσουν τους μελλοντικούς αγώνες.

Σε κάθε στάδιο του αγώνα, οι εργαζόμενοι μπόρεσαν να δούν όχι μόνο τά άμεσα άποτελέσματα, αλλά επίσης τις γνώσεις που κατακτήθηκαν χάρη στον αγώνα.

‘Ο αγώνας κατά των μηχανών

Πως άποκτά ή εργατική τάξη τις γνώσεις γύρω από την κοινωνία; Μπορούμε να πάρουμε σαν παράδειγμα την πρώτη περίοδο του εργατικού κινήματος, αυτήν του αγώνα κατά των μηχανών.

Αυτός ό αγώνας φτάνει μέχρι και τις ίδιες τις άρχές της εργατικής τάξης: τον 17ο αιώνα σ' όλη σχεδόν την Εύρωπη έξεσπασαν έξεγέρσεις κατά της μηχανής ταιγίας, που μόλις είχε εισαχθεί και θα άπειλούσε να καταδικάσει στην άνεργία τους εργάτες που έφτιαχναν σειρήνια.

Στή άρχή του 19ου αιώνα, με τή γρήγορη εξέλιξη του καπιταλισμού, ό αγώνας κατά των μηχανών γίνεται πολύ πιο βίαιος. Τό 1812, τό Βρετανικό Κοινοβούλιο ψηφίζει την ποινή του θανάτου γι' αυτούς που καταστρέφουν μηχανές. Τό 1813, 18 διευθύνοντες εργάτες εκτελέστηκαν στην Ύόρκη.

Στή Γαλλία, οι εργάτες τυπογραφείων, αφού χτυπήθηκαν στα όδοφράγματα τον Ιούλιο του 1830, καταστρέφουν τις εκτυπωτικές μηχανές.

Τό Σεπτέμβριο του 1831, 1500 εργάτριες διαδηλώνουν στο Παρίσι, στην όδο Καντράν κατά των άφεντικών που

έφεραν από τή Λυών μιά μηχανή για να κόβει τά σάλια. Φωνάζουν: «Όχι πιά μηχανές!» Τους επιτίθενται με τό ίππικό. Θα χρειαστούν 5 μέρες για να τά βγάλουν πέρα.

Θά μπορούσε κανείς να γελάσει με την άπλοϊκότητα των εργατών που πίστευαν ό τι θα καλύτερώσουν την τύχη τους καταστρέφοντας τις μηχανές! Μερικοί τό έκαναν κιόλας. Άλλά όμως, όταν θεωρούσαν τις μηχανές σαν έχθρούς τους, οι εργάτες δέν ήταν τόσο άπλοϊκοί όσο νομίζουμε. Οι καπιταλιστές ή τά φερέφωνά τους, αναγνώριζαν άνοιχτά εκείνη την εποχή ό τι χρησιμοποιούσαν τις μηχανές όχι μόνο για να αυξήσουν τις απολαυές των, αλλά επίσης για να σπάσουν την αντίσταση της εργατικής τάξης, για να έμποδίσουν κάθε αγώνα για καλύτερους μισθούς και καλύτερες συνθήκες δουλειάς.

Ό Άτριου Γιούρ, υπερασπιστής του καπιταλισμού, έγραφε σχετικά με τις συμβάσεις δουλειάς, που οι καπιταλιστές θεωρούσαν ένοχλητικές γι' αυτούς:

«Επιτέλους, οι καπιταλιστές άποφάσισαν ν' άπελευθερωθούν άπ' αυτή

την άνυπόφορη σκλαβιά, παίρνοντας βοήθεια από τις πηγές της επιστήμης και σε λίγο άποκαταστάθηκαν τά νόμιμα δικαιώματά τους, όπως τό κεφάλι πάνω στα άλλα μέρη του σώματος. Σ' όλες τις μεγάλες βιομηχανικές έδρες, σήμερα υπάρχουν μηχανές τεσσάρων και πέντε χρωμάτων που κάνουν τό τύπωμα των βαμβακερών ύφασμάτων μιά διαδικασία γρήγορη και άλάνθαστη».

Τά «νόμιμα δικαιώματα» των καπιταλιστών, είναι κατά τον Γιούρ εκείνα του κεφαλιού πάνω στα άλλα μέρη του σώματος: δέν υπάρχει καλύτερος τρόπος για να είπωθεί τί χρήση της επιστήμης κάνει ή άστική τάξη.

Ο ίδιος ό Γιούρ έγραφε άκόμο, σχετικά με την ανακάλυψη του μηχανικού άργαλειού:

«Αυτή ή δημιουργία, ό σιδερένιος άνθρωπος, όπως τον ονομάζουν με τό δικιο τους οι εργάτες... ήταν προορισμένη να άποκαταστήσει την τάξη ανάμεσα στις βιομηχανικές τάξεις.

Αυτή η ανακάλυψη έρχεται να στηρίξει τη θεωρία που εκθέσαμε κιόλας. «Όταν το κεφάλαιο στρατολογεί την επιστήμη, το ανυπάκουο χέρι της βιομηχανίας μαθαίνει πάντα να είναι υπάκουο».

Στόν αγώνα τους κατά των μηχανών, οι εργάτες δεν κατάφεραν υλικές νίκες. Αλλά έμαθαν να γνωρίζουν τόν έχθρό τους και να γνωρίζονται μεταξύ τους. Κατά τη διάρκεια αυτού του αγώνα έμαθαν να διακρίνουν τις μηχανές από τη χρησιμοποίηση των μηχανών από τους καπιταλιστές. Έτσι, απέκτησαν συνείδηση της ύπαρξης των δύο τάξεων με τα άσυμφατα συμφέροντα της εργατικής τάξης και της άστικής.

“Ενας πρωτοφανής αναβρασμός ιδεών

Η αρχή του 19ου αιώνα είναι η εποχή του χαρτιστικού κινήματος στην Αγγλία και των μεγάλων εξεγέρσεων στο εργοστάσιο μεταξωτών της Λυών το 1831 και το 1844. Όλοι οι αγώνες αυτής της εποχής δείχνουν τη δύναμη που είχε αποκτήσει το αυθόρμητο κίνημα της εργατικής τάξης: όχι μόνο αγώνες κατά των μηχανών, αλλά επίσης και για τους μισθούς για τη μείωση του χρόνου δουλειάς κλπ. Σ' όλες αυτές τις κινήσεις, σ' όλες τις οργανώσεις που αναδείχθηκαν, αναλογούσε ένας πρωτοφανής ιδεολογικός αναβρασμός. Μιλώντας για τους ύφαντες των λινών της Σκωτίας, εργάτης στην κατοικία του, ο ιστορικός Χομπομπάουν γράφει:

«Στους κήπους τους, συναγωνίζονταν μεταξύ τους για την καλλιέργεια των πιο άπιαστων λουλουδιών, διάβαζαν τη δικιά τους λογοτεχνική επιθεώρηση (την «Ντάνφρεντλίν Γκαζομέτερ») και ήταν όλοι τους φυσικά χαρτιστές. Η ταξική συνείδηση, η αγωνιστικότητα, το μίσος και η περιφρόνηση για τους καταπιεστές, αποτελούσαν μέρος αυτού του κόσμου, ακριβώς όπως οι άργαλειοί, όπου δούλευαν αυτοί οι άνθρωποι. Πλούσιοι, δεν έπαιρναν παρά τό μισθό

τους: στην κοινή τους δουλιά χρωστούσαν ό,τι είχαν στη ζωή».

Διανοούμενοι, άλλοι εργάτες, άλλοι ανήκοντες στις κυρίαρχες τάξεις, εκφράζανε τους πόνους και τις ελπίδες του προλεταριάτου, με λογοτεχνικό ή θεωρητικό τρόπο. Βοηθούσαν έτσι τους εργάτες να ανσπύξουν τη σκέψη τους, να ξεπεράσουν το στενό πλαίσιο της κοινωνίας. Έτσι η «Εταιρία Φίλων του λαού» (της οποίας έμπυχωτής ήταν ο Αύγουστος Μπλανκί) δημοσίευσε το Σεπτέμβρη του 1831, μερικές μέρες μετά τις διαδηλώσεις των εργατριών της οδού Καντράν, μία μπροσούρα, όπου μπορούσε κανείς να διαβάσει αυτό:

«Ψεύτικη ανακοχή! Όχι, οι βελτιώσεις δεν είναι για όλους. Αν τα εργαλεία της δουλειάς τελειοποιούνται, οι μόνοι που επωφελούνται είναι αυτοί που τα κατέχουν. Αν τα μηχανικά μέσα γίνονται πιο ισχυρά, πιο επιδέξια από τα χέρια του ανθρώπου, αυτός που δεν έχει παρά τα χέρια του, δεν μπορεί να κάνει τίποτα από μόνος του. Δουλεύει λιγότερο καλά, λιγότερο γρήγορα. Πρέπει να υπηρετεί τόν εύτυχημένο κάτοχο αυτών των εκπληκτικών μηχανών, που

μονοπωλούν όλη την παραγωγή, όλο τό εμπόριο. Αυτός είναι τό αφεντικό που θά τόν κάνει να ζήσει, τό αφεντικό που θά τόν αφήσει να πεθάνει. Ας επαναλάβουμε έναν τετριμμένο λόγο, ένα λόγο κοινού νου, που λένε οι εργάτες, όταν εμφανίζεται μία νέα μηχανή: Δεν μπορούμε τίποτα να κάνουμε πιά, αυτό μάς κόβει τό χέρι... Οι βελτιώσεις δεν εξαρτώνται παρά από ένα μικρό αριθμό προσώπων, που διατηρούν στην κατοχή τους τό βιομηχανικά μέσα, τό κεφάλαια, τη γη, τίς μηχανές. Οι υπόλοιποι δεν παίρνουν μέρος από τό μήλο της εριδας παρά μόνο κάτω από την καλή θέληση και την εξάρτηση αυτών των ανθρώπων. Υπάρχει στην κοινωνία διαμάχη συμφερόντων...»

Η κύρια αδυναμία αυτών των διανοούμενων, που έπαιρναν τό μέρος της εργατικής τάξης, ήταν ο ουτοπισμός τους. Αντί να βλέπουν μέσα στο ίδιο τό εργαστικό κίνημα την ικονή δύναμη που θά καταστρέψει την καπιταλιστική κοινωνία, πρότειναν πρότυπα ιδανικής κοινωνίας και έλπιζαν με την προπαγάνδα τους, να προσηλυτίσουν όλο τόν κόσμο (εκμεταλλεζόμενους και εκμεταλλευτές) στο σχέδιό τους για μία καλύτερη και δικαιότερη κοινωνία(2)

Μάρξ και “Ενγκελς

Η μεγάλη πρόοδος που πραγματοποιήσαν ο Μάρξ και ο Ένγκελς είναι ότι κατόρθωσαν να ξεπεράσουν τόν ουτοπισμό: να καταλάβουν την ιστορική σπουδαιότητα του εργατικού κινήματος. Είναι ένα αποφασιστικό βήμα μπροστά που τούς επέτρεψε να δημιουργήσουν την κοινωνική επιστήμη.

Πώς ο γιάς ενός δικηγόρου κι ενός πλούσιου αφεντικού βιομηχανίας, μπόρεσαν να καταλάβουν την αληθινή φύση της εργατικής τάξης, την ικανότητά της να καταστρέψει τόν παλιόκοσμο και να δημιουργήσει ένα κόσμο καινούργιο. Οι ιδιότητές τους, θάρρος και έξυπνάδα, ή μανία τους για δουλιά, δεν θά ήταν αρκετές: έπρεπε ακόμα να γνωρίσουν την εργατική τάξη, να συνδεθούν προσωπικά με τούς εργάτες και να κατορθώσουν να μορφωθούν κοντά τους.

Ο Ένγκελς περνά τό παιδικά του

χρόνια στη μικρή γερμανική πόλη, όπου ο πατέρας του έχει ένα νηματοουργείο.

Βλέπει τη φτώχεια των εργατών και των παιδιών τους, την άρπακτικότητα και την ύποκρισία της άστικής τάξης.

Είκοσιδύο χρόνων, φεύγει για την Αγγλία: ο πατέρας του, συνεταιίρος στην επιχείρηση ύφαντων Έρμεν και Ένγκελς, εύχεται να τόν κάνει ένα σταθερό επιχειρηματία. Αλλά ο νέος, τελειοποιώντας σύγχρονα τίς γνώσεις του σ' αυτό τόν τομέα, μαθαίνει επίσης να γνωρίζει την κοινωνία, βλέποντάς την από την αντίθετη πλευρά: από την πλευρά του προλεταριάτου. Γνωρίζει ένα νέο σκωτσέζο εργατή, τόν Μάρκ Μπάρνς, που γίνεται ή συντροφιά του και που τόν βάζει μέσα στις εργατικές έστιες.

Γιά δυό χρόνια πάνω-κάτω συνεχίζει την έρευνά του, συνδέεται με μοχητές και με άπλους εργάτες. Μαθαίνει να γνωρίζει

τη ζωή τους, τόν τρόπο που αισθάνονται και σκέφτονται σ' όλες του τίς όψεις.

Απ' αυτή την εμπειρία βγάζει ένα βιβλίο («Η κατάσταση της εργατικής τάξης στην Αγγλία»), που είναι σύγχρονα μία λεπτομερής περιγραφή, μία αρχή για επιστημονική ανάλυση και ένας ύμνος στη δόξα της εργατικής τάξης. Γιά παράδειγμα, με την εύκαιρία της μεγάλης απεργίας των άνθρακωρύχων τό 1844, ο Ένγκελς γράφει:

«Τί ύψος πραγματικά ανθρώπινης καλλιέργειας (κουλτούρας), ένθουσιασμού και δύναμης χαρακτηέρα προϋποθέτει μία τέτοια σύγκρουση γι' αυτό τό πλήθος των 40.000 ανθρώπων που (...) τούς είχαν περιγράψει τό 1840 ακόμα (...) σαν τετριμμένους έντελώς και διεφθαρμένους. Αλλά πόσο άπάνθρωπη πρέπει να ήταν ή καταπίεση

για να σπρώξει αυτές τις 400.000 ανθρώπους να ξεσηκωθούν σαν ένας άνθρωπος και σαν ένας στρατός όχι μόνο πειθαρχημένος αλλά και με ένθουσιασμό, που η όμορφω η θέλησή του είναι να εξακολουθήσει τον αγώνα με τη μεγαλύτερη ψυχραιμία και τη μεγαλύτερη ήρεμία, μέχρι τη στιγμή όπου μία μεγαλύτερη αντίσταση δεν θα είχε νόημα! Και τί αγώνας — όχι κατά δραστών εχθρών, θνητών, αλλά κατά της πείνας και της ανάγκης, της φτώχειας και της απουσίας στέγης, ενάντια στα ίδια τους τα όξυμένα πάθη (απελπισμένα) μέχρι την παραφροσύνη από την αγριότητα του πλούτου! "Αν είχαν ξεγεραθεί χρησιμοποιώντας βία, αυτοί που δεν είχαν όπλα, θα τους είχαν σφάζει επί τόπου και θα άρκοσαν λίγες μέρες για να κριθεί ή νίκη των αφεντικών. Αυτός ο σεβασμός της νομιμότητας δεν ήταν ο φόβος που εμπνεύσανε τα ρόπαλα των αστυνομικών μία υπολογισμένη τακτική, ή καλύτερη απόδειξη της εξουσίας και της αυτοκυριαρχίας των εργατών».

Αλλά βιβλία είχαν κιόλας περιγράψει τη φτώχεια της εργατικής τάξης. Το βιβλίο του Ένγκελς είναι το πρώτο που περιγράφει και την εξέγερση της καθώς και τον ήρωισμό της. Και που βγάζει συμπεράσματα για τον ιστορικό ρόλο που η εργατική τάξη καλείται να παίξει:

«Όσα που σκληραίνουν τόσο για να λυγίσουν έναν αστό, θα είναι και σε θέση να καταστρέψουν τη δύναμη ολόκληρης της αστικής τάξης».

Κατά τη διάρκεια της παραμονής του στην Αγγλία, ο Ένγκελς γράφει ακόμα μία Σκιαγραφία μιας κριτικής της πολιτικής οικονομίας, αφιερωμένης της μαρξιστικής θεωρίας ο αυτό τον τομέα.

Την ίδια εποχή ο Μάρξ είναι στο Παρίσι. Συχνάζοντας στις συναντήσεις κομμουνιστών εργατών, μαθαίνει να τους γνωρίζει και να τους αγαπά. Όταν συναντιούνται, παρατηρεί, συναντιούνται για τη μελέτη και την προπαγάνδα, αλλά επίσης όπλα και μόνο για να βρεθούν όλοι μαζί.

«Η συνέντευξη, η εταιρία, η συζήτηση που με τη σειρά της έχει για στόχο της την κοινωνία τους άρκοι, η ανθρώπινη αδελφοσύνη δεν είναι μία κενή φράση για αυτούς, αλλά μία αλήθεια και η ευγένεια της ανθρωπότητας λάμπει πάνω σ' αυτά τα πρόσωπα που έχουν

σκληρύνει από τη δουλιά».

Ο Μάρξ καταλαβαίνει τότε πόσο λυομένη είναι η τακτική των παλιών του φίλων, των άριστων γερμανών διανοουμένων, που ονομάζονται «κριτικοί». Εκείνοι τοποθετούνται πάνω από το λαό και χρησιμοποιούν συχνά έναν ανώτερο διαχωρισμό, μία περιφρόνηση χωρίς πάθος. Οι κριτικοί θεωρούν τη σκέψη τους σαν το μοναδικό στοιχείο που δρά στην ιστορία. Ο Μάρξ, αντίθετα, μελετώντας την ιστορία της Γαλλικής Επανάστασης, καταλαβαίνει ότι είναι οι μάζες (οι απλοί εργαζόμενοι, οι συνθημαμένοι άνθρωποι), που φτιάχνουν την ιστορία.

Στη Γερμανία, τον Ιούνιο του 1844, οι ύφαντες της Σιλεσίας ξεσηκώνονται

Για τρεις μέρες λεηλοτούν τα σπίτια των αφεντικών, καταστρέφοντας τ' αποθέματα (στόκς) και τα βιβλία των λογαριασμών. Χρειάζονται τέσσερις λόχοι πεζικού, όπλισμένοι με κανόνιο και ενισχυμένοι από το ιππικό, για να τα βγάλουν πέρα.

Στην εφημερίδα «Φορβέτς», που εκδίδεται στο Παρίσι για τους μετανάστες γερμανούς εργάτες, εμφανίζεται τον Ιούλιο ένα άρθρο του Άρνολντ Ρούγκε, που οίκτηρει αυτή την εξέγερση σε μία καθυστερημένη χώρα:

«Οι φτωχοί Γερμανοί δεν είναι πια εξυπνοί από τους κακόμοιρους τους Γερμανούς, δηλαδή απ' αυτούς που δεν βλέπουν μιά μακριά από το σπίτι τους, τό εργοστάσιό τους, την επαρχία τους

(...) «Όλες οι εξεγέρσεις που ξέσπασαν σ' αυτό τό άπαισιο κράτος της απομόνωσης (...) θα πνιγούν μέσα στο αίμα και στη βλακεία (...) Μία κοινωνική επανάσταση χωρίς πολιτική ψυχή (δηλαδή χωρίς την εξέγερση που να την οργανώνει από μία γενική σκοπιά) είναι άδύνατη».

Ο Μάρξ απαντά σ' αυτό τό άρθρο τον Αύγουστο. Κατηγορεί τον Ρούγκε για τη γεμάτη περιφρόνηση κριτική του για τους γερμανούς εργάτες και γράφει:

«Τό μόνο καθήκον ενός πνεύματος που σκέφτεται και αγαπά την αλήθεια, μπροστά στις πρώτες εκδηλώσεις της εξέγερσης της Σιλεσίας, δεν ήταν να παριστάνουμε τους δασκάλους για τό συμβάν αλλά ακριβώς να μελετήσουμε τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της. Αυτό προϋποθέτει όμως κάποιες επιστημονικές γνώσεις και λίγο θάρρος, ενώ αντίθετα για την άλλη ενέργεια, μία φρασολογία ντυμένη από πάνω μέχρι κάτω με κούφιο έγωισμό αρκεί τέλεια».

Την ίδια χρονιά του 1844, ο Μάρξ και ο Ένγκελς γράφουν μαζί ένα βιβλίο, την «Αγία Οικογένεια», ενάντια στις ιδέες των «κριτικών». Ο Ένγκελς Μπάουερ, ένας από τους πιο δραστήριους σ' αυτή την ομάδα, έγραφε π.χ.:

«Για να είναι κανείς ικανός να δημιουργήσει τό πάντα, χρειάζεται μία συνείδηση πιο δυνατή από τη συνείδηση ενός εργάτη (...) Ο εργάτης δεν κάνει τίποτα, γι' αυτό και δεν έχει τίποτα και αν δεν κάνει τίποτα είναι γιατί η δουλειά του μένει πάντα μεμονωμένη, λογαριασμένη για τις πιο προσωπικές του ανάγκες, γιατί είναι καθαρά μεροκαματιά».

Ο Ένγκελς του απαντάει:

«Ο εργάτης δεν δημιουργεί τίποτα. Αυτός ο τύπος (φόρμουλα) βάζει εξ' άλλου κατά μέρος την ιδέα ότι ο εργάτης μόνος του δεν παράγει μιά ολότητα, πράγμα που είναι μιά αλήθεια τελείως ήλιθια. Η κριτική κριτική, δεν δημιουργεί τίποτα. Ο εργάτης δημιουργεί τό πάντα και σε τέτοιο σημείο που ακόμα και με τό πνευματικά του δημιουργήματα ντροπιάζει πραγματικά όλη την Κριτική, τους Άγγλους, και Γάλλους εργάτες. Ο εργάτης δημιουργεί μέχρι τον άνθρωπο. Η Κριτική θα μείνει για πάντα ένα τέρας, με την ικανοποίηση, είναι αλήθεια, του να είναι μιά κριτική Κριτική».

Προέλευση της κοινωνικής επιστήμης

Ο Μαρξισμός γεννήθηκε λοιπόν από τό εργατικό κίνημα και αναπτύχθηκε μαζί του. Χωρίς τους αγώνες της εργατικής τάξης, χωρίς τη νηπείρα που είχε αποκτήσει αυτή (κυρίως στην Αγγλία και τη Γαλλία), δεν θα υπήρχε όλος αυτός ο αναθρασμός ιδεών, που επέτρεψε στον Μάρξ και τον Ένγκελς να δημιουργήσουν την επιστήμη της κοινωνίας.

Όπως τό έλεγαν οι ίδιοι τό 1845: «Η ύπαρξη επαναστατικών ιδεών σε μιά καθορισμένη εποχή προϋποθέτει κιόλας την ύπαρξη μιάς επαναστατικής τάξης».

Όμως, τό εργατικό κίνημα δεν παρήγε την κοινωνική επιστήμη αυθόρμητα. Η κοινωνική επιστήμη γεννήθηκε πάνω στη βάση του εργατικού κινήματος, αλλά για να γεννηθεί απ' αυτή τη βάση χρειαζόντουσαν ακόμα ορισμένες συνθήκες. Έπρεπε να βρεθούν άτομα που να θέλουν κατ' αρχήν να υπηρετήσουν τό προλεταριάτο σαν θεωρητικοί και που μετά να βρουν τό μέσο, για να τό κάνουν.

Τά μέσα, είδαμε ότι για τον Μάρξ και τον Ένγκελς ήταν αρχικά η κριτική των ιδεών μιάς άριστερας που περι-

φρονούσε την εργατική τάξη, μηδένιζε την εξέγερση της και την πολιτική της ικανότητα. Κριτική και επίσης αυτοκριτική: ο Μάρξ και ο Ένγκελς ήταν κάποτε μέρος αυτής της άριστερας. Αλλά μπόρεσαν να βγάλουν μαθήματα από την πολιτική άποτυχία της. Σ' όλη τους τη ζωή έκαναν κριτική στους άστοχους διανοούμενους και στις θεωρίες τους.

Σκέφτονταν ότι στη μελέτη της κοινωνίας ή όστική επιστήμη συναντά άξεπέραστα όρια. Γι' αυτήν τό καπιταλιστικό σύστημα είναι αιώνιο. Όσο πιο βίαιος είναι

ο ταξικός αγώνας, τόσο λιγότερο ή άστική σκέψη είναι ικανή να φτάσει την αλήθεια, όταν πρόκειται για κοινωνικά φαινόμενα. Τα μέσα, για να υπηρετήσουν το προλεταριάτο, για τον Μάρξ και τον Ένγκελς, ήταν ακόμα ή σοβαρή δουλειά. Είχαν σταθερές και πλατιές γνώσεις, κυρίως στην ιστορία, το δίκαιο και τη φιλοσοφία. Σ' όλη τους τη ζωή ποτέ

δεν σταμάτησαν να μαθαίνουν. Γι' αυτούς, το να κάνουν μιά αληθινή επιστημονική δουλειά κι όχι άοριστες προκηρύξεις ήταν ένα ζήτημα σεβασμού για την εργατική τάξη. Μεταφέρουμε γι' αυτό το θέμα μερικές φράσεις του Μάρξ που είναι ακόμα σύγχρονες.

«Τό να απευθύνεται κανείς στη

Γερμανία στους εργατές, χωρίς να έχει ιδέες σταθερά επιστημονικές και μιά συγκεκριμένη θεωρία κατανοήσει ένα άτιμο και μάταιο παιχνίδι, μιά προπαγάνδα όπου προϋπόθετε κανείς από τή μιά πλευρά ένα ένθουσιώδη απόστολο και από τήν άλλη άπλους ήλίθιους που να τον ακούνε με ανοιχτό στόμα».

Ἡ εξέλιξη τοῦ Μαρξισμού

Ἡ ἱστορία τοῦ μαρξισμού εἶναι πολύ διαφορετική, ἀπό ἐκείνη τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Αὐτές μπόρεσαν νά ἀναπτυχθοῦν μονοπωλούμενες ἀπό τήν ἀστική τάξη. Ὁ μαρξισμός ὁμως ἐκφυλίζεται, ὅταν ἀπομακρυνθεῖ ἀπό τοὺς ἐργαζόμενους. Κάθε φορά πού ἐγινε μιά «οπεσιαλιπέ» μέ τήν ἀκατάλητη γλώσσα τῆς, ἀκατανόητη γιά τοὺς κοινούς ἀνθρώπους, σταμάτησε νά προοδεύει καί κατάντησε νά γίνει μιά ψεύτικη ἐπιστήμη.

Ἀντίθετα, κάθε σημαντική τῆς πρόοδος, κάθε νέο στάδιο τῆς ἐξέλιξης τῆς εἶχαν σάν βάση μεγάλους ἀγῶνες τοῦ προλεταριάτου ἢ λαοῦς τοῦ Τρίτου Κόσμου.

Ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1848 στή Γαλλία καί εἰδικά ἡ ἐξέγερση τοῦ Ἰουνίου, πού πνίγηκε στό αἶμα ἀπό τόν Καβαϊνιάκ, ἔκαναν τό προλεταριάτο τοῦ Παρισιῦ νά χάσει τίς αὐταπάτες του γιά τή Δημοκρατία. Αὐτή τήν πείρα ὁ Μάρξ ἐκφράζει καί γενικεύει στά ἀρθρα του τοῦ 1850—52: ἡ Ἀστική Δημοκρατία, γράφει, σημαίνει ἐδῶ τόν ἀπόλυτο δεσποτισμό μιάς τάξης πάνω στίς ἄλλες τάξεις. Ἡ Ἐκτελεστική ἐξουσία μέ τόν στρατό τῆς ἀπό μισό ἑκατομμύριο μισθωτοῦς (ὑπάλληλους) καί μέ τόν ἄλλο στρατό τῆς ἀπό 500.000 στρατιῶτες, εἶναι ἓνα «τρομακτικό παρασιτικό σῶμα, πού σκεπάζει σάν μιά μεμβράνη τό σῶμα τῆς γαλλικῆς κοινωνίας καί τοῦ φράζει ὅλους τοὺς πόρους». Αὐτός ὁ μηχανισμός τοῦ γραφειοκρατικοῦ στρατιωτικοῦ κράτους εἶναι τό μήλο τῆς ἐριδος γιά ὅλα τό μέρη πού ἀγωνίζονται γιά τήν ἐξουσία. Ὅλες οἱ πολιτικές ἐπαναστάσεις δέν ἔκαναν ἄλλο ἀπό τό νά τελειοποιοῦν αὐτό τόν μηχανισμό ἀντί νά τόν καταστρέψουν.

Ἀντίθετα, ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση ἐτοιμάζεται γιά νά καταστρέψει αὐτό τόν κρατικό μηχανισμό: κατά τήν ἐκφραση τοῦ Μάρξ, τόν ἀπομονώνει καί κατευθύνει ἐναντίά του ὅλες τίς μορφές, γιά νά μπορέσει νά συγκεντρώσει πάνω του ὅλες τίς καταστροφικές του δυνάμεις.

Τό 1871, ἡ Κομμούνια τοῦ Παρισιῦ πραγματοποιεῖ αὐτή τήν καταστροφή τοῦ μηχανισμοῦ τοῦ ἀστικοῦ κράτους. Ἀλλά πηγαινεῖ πιά μακριά καί λύνει ἓνα πρόβλημα πού οὔτε ὁ Μάρξ οὔτε κανένας ἄλλος δέν εἶχε μπορέσει νά λύσει νωρίτερα: μέ τί πρέπει νά ἀντικατασταθεῖ αὐτός ὁ καταστραμμένος κρατικός μηχανισμός;

Ἡ Κομμούνια καταργεῖ τόν μόνιμο στρατό καί τόν ἀντικαθιστᾷ μέ τόν ἐνοπλο λαό. Ἡ ἀστυνομία, ὄργανο τῆς κεντρικῆς κυβέρνησης, ἀντικαθίσταται μέ μιά ἀστυνομία ὑπεύθυνη ἀπέναντι στήν Κομμούνια καί τῆς ὁποίας κάθε μέλος εἶναι ἀνακλητό σέ κάθε στιγμή. Καί τό ἴδιο συμβαίνει γιά ὅλους τοὺς ὑπάλληλους καί γιά τοὺς δικαστές πού

στεροῦνται ἀπό τήν δέθεν «ἀνεξαρτησία» τους. Ὅλοι οἱ ὑπάλληλοι παίρνου ἓνα μισθό ἐργάτη.

Στόν ἐμφύλιο πόλεμο στή Γαλλία ὁ Μάρξ βγάζει μαθήματα ἀπό τήν Κομμούνια. Ἀκόμα μιά φορά, μπαίνει στό σχολεῖο τῶν ἐργαζόμενων Ὑπάρχουν, γράφει πολλές ἐρμηνείες γιά τήν Κομμούνια.

«Ἡ πολλαπλότητα τῶν ἐρμηνειῶν στίς ὁποῖες ὑποβλήθηκε ἡ Κομμούνια καί ἡ πολλαπλότητα τῶν συμφερόντων πού ἐκφράσει, δείχνουν ὅτι ἦταν ἓνα πολιτικό σχῆμα ἐπιδεικτικό ἐπέκτασης ἐνῶ ὅλα τά προηγούμενα σχήματα ἦταν οὐσιαστικά κατασταλτικά. Νά τό πραγματικό του μυστικό: ἦταν οὐσιαστικά μιά κεντρική ἐργατικῆς τάξης τό ἀποτέλεσμα τῆς πάλης τῆς τάξης τῶν παραγωγῶν ἐναντία στήν τάξη τῶν ἰδιοκτητῶν, τό πολιτικό σχῆμα πού βρέθηκε τελικά καί πού ἐπέτρεπε νά πραγματοποιηθεῖ ἡ οἰκονομική χειραφέτηση τῆς δουλιᾶς».

Ἐνα ἄλλο πρόβλημα δείχνει ἐπίσης πῶς ἐξελίχθηκε ὁ μαρξισμός: ἐκεῖνο τῶν ἀγῶνων ἐθνικῆς ἀπελευθέρωσης. Τόν 19ο αἰῶνα ὁ Μάρξ καί ὁ Ένγκελς εἶχαν ὑπογραμμίσει τή σημασία ἀγῶνων ὅπως τῆς Ἰρλανδίας, τῆς Πολωνίας, τῆς Οὐγγαρίας, κατὰ τῶν ξένων δυνάμεων πού τίς καταπιέζουν. Εἶχαν καταλάβει ὅτι ἡ Ἰνδία καί ἡ Κίνα θά μπορούσαν νά ποίξουν ἓνα σημαντικό ρόλο στήν παγκόσμια ἱστορία. Ἀλλά σ' αὐτό τόν τομέα, ὁ μαρξισμός δέν ἦταν ἀκόμα παρά στά πρώτα του βήματα. Ἡ ἀποφασιστική θεωρητική πρόοδος ἐγινε ἀπό τόν Λένιν, μετά ἀπό τό μεγάλο ἐπαναστατικό κόσμο, πού σηκώθηκε στήν Ἀσία στήν ἀρχή τοῦ 20οῦ αἰῶνα: ἐπαναστάσεις στήν Περσία, στήν Τουρκία, στήν Κίνα, ἐπαναστατικό κίνημα στήν Ἰνδία κλπ. Μέσα στό εὐρωπαϊκό ἐργατικό κίνημα, οἱ συζητήσεις γιά τήν ἀποικιοκρατία γίνονται τότε πιά ζωηρές. Ὁ Λένιν διαπιστώνει ὅτι ἀνάμεσα στίς μεγάλες ἀποικιοκρατικές δυνάμεις, ἓνα μεγάλο μέρος τοῦ προλεταριάτου ἐχει μολυνθεῖ ἀπό τόν σωβινισμό τῆς ἀστικῆς τάξης. Καί θάζει στόν ἑαυτό του τό ἐρώτημα: ποιά εἶναι ἡ ὕλική, ἡ οἰκονομική βάση αὐτῆς τῆς μόλυνσης; Δηλαδή, μέ σύγχρονους ὄρους: πῶς γίνεται ἡ λεηλασία τοῦ Τρίτου Κόσμου;

Ξεσπάει ὁ πρῶτος Παγκόσμιος Πόλεμος (1914). Ἡ μεγάλη πλειοψηφία τῶν ἐργατικῶν κομμάτων καταποντίζεται μέσα στό σωβινισμό. Στή Ρωσία, τό μπολσεβίκικο κόμμα καταγγέλλει καί πολεμᾷ τόν ἱμπεριαλιστικό πόλεμο. Ἀλλά στίς ἄλλες χώρες τῆς Εὐρώπης, μόνο μειοψηφούντα ρεύματα ἀρνούνται

νά ὑποστηρίξουν τήν ἀστική τους τάξη σ' αὐτό τόν ληστρικό πόλεμο. Ὁ Λένιν ὁδηγήθηκε στό νά βάλει ἄλλα ἐρωτήματα: γιατί αὐτή ἡ χρεωκοπία τῆς 2ης Διεθνούς; Καταπιάνεται μέ τήν ἀνάλυση τῆς ἐξέλιξης τοῦ καπιταλισμοῦ καί ἀνακαλύπτει ὅτι αὐτός ἄλλαξε σέ βάθος στό τέλος τοῦ 19οῦ αἰῶνα. Τό νέο στάδιο τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας ὁ Λένιν τό ὀνομάζει ἱμπεριαλισμό. Καί δείχνει ὅτι στήν ἐποχή τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ ἡ ἐθνική καταπίεση καί ἡ τάση γιά προσαρτήσεις ἐντείνονται σημαντικά στίς χώρες τοῦ Τρίτου Κόσμου, ὅπως καί στίς ἄλλες. Οἱ ἀπελευθερωτικοί ἀγῶνες εἶναι λοιπόν ἀναπόφευκτοι. Καί καθώς τείνουν νά ἀποδυναμώσουν τίς ἱμπεριαλιστικές δυνάμεις, ἔχουν τόν ἴδιο ἐχθρό πού ἐχει ἡ εργατική τάξη τῶν καπιταλιστικῶν μητροπόλεων.

Ἔτσι ὁ Λένιν, γενικεύοντας τήν πείρα τῶν λαῶν τῆς Ἀσίας καί τήν πείρα τῆς Ἑργατικῆς τάξης τῆς Εὐρώπης, δημιούργησε τή θεωρία πού προβλέπει καί δικαιολογεῖ τή σύνδεση τῶν δυῶ

μεγάλων κινήματων: τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί τοῦ ἀγῶνα τῶν καταπιεσμένων λαῶν, ἰδιαίτερα τῶν λαῶν τοῦ Τρίτου Κόσμου. Αὐτά τά δύο μεγάλα κινήματα ὑπῆρχαν καί τό ἓνα καί τό ἄλλο ἐδῶ κι αἰῶνες, ἀλλά ἦταν ἀγνωστα μεταξύ τους σχεδόν ἐντελῶς.

Τά συμβάντα πού ἀκολούθησαν ἐπιθεβαίωσαν περισσότερο ἀπό μιά φορά ὅτι ἔχουν τοὺς ἴδιους ἐχθρούς. (Ποιός ὄραγε ἀνάρτησε τό φασιστικό καθεστῶς στήν Πορτογαλία, ἂν ὄχι οἱ λαοί τῶν τριῶν πορτογαλικῶν ἀποικιῶν στήν Ἀφρική;). Αὐτή ἡ σύμπτωση συμφερόντων αὐτή ἡ σύγκλιση τῶν ἀγῶνων, εἶναι πού ἐπιτρέπουν νά σκεφτοῦμε ὅτι ἀργά ἢ γρήγορα τά δυῶ μεγάλα κινήματα θά γίνουν πραγματικά σύμμαχοι καί θά θριαμβεύσουν μαζί κατὰ τοῦ κοινῶ ἐχθροῦ τους.

Ο μαρξισμός ανήκει στην εργατική τάξη

Αυτά τα λίγα παραδείγματα είχαν σκοπό να δείξουν ότι ο μαρξισμός δεν είναι μία θρησκεία που αποκαλύφθηκε στους εργαζόμενους από τρεις - τέσσερις ή πέντε προφήτες. Είναι ο ισολογισμός των αγώνων της εργατικής τάξης και των λαών του Τρίτου Κόσμου. Ο μαρξισμός δεν είναι ένα βιβλίο συνταγών για να κάνουμε την Επανάσταση, αλλά μία μέθοδος ανάλυσης των νέων προβλημάτων.

Δεν αποκοιτιστή την υπεροχή των διανοούμενων αλλά δείχνει γιατί μόνο η εργατική τάξη μπορεί να διευθύνει την επανάσταση, να καταστρέψει με τον παλιό κόσμο και να χτίσει ένα καινούργιο κόσμο.

Για την εργατική τάξη, το να κατακτήσει τη μαρξιστική θεωρία σημαίνει να κατακτήσει τον απολογισμό της δικής της πείρας και να αποκτήσει τα μέσα να προσανοτήσει τον δικό της αγώνα. Χωρίς επαναστατική θεωρία η εργατική τάξη δεν θα μπορούσε να ξεπεράσει το τοπικό ή εθνικό πλαίσιο. Άρα δεν θα μπορούσε να νικήσει τους έχθρους της, γιατί αυτοί

ξέρουν πολύ καλά να ακέφτονται και να δρούν πάνω σ' ένα διεθνές πλάνο. Χωρίς επιστημονική θεωρία ή εργατική τάξη δεν θα μπορούσε να πάρει υπ' όψη της το σύνολο της επαναστατικής πείρας, συμπεριλαμβανομένης κι εκείνης του παρελθόντος. Οι αγώνες του παρελθόντος δεν είναι πρότυπα που πρέπει να τα αντιγράψουμε, αλλά απόπειρες απ' όπου μπορούμε να πάρουμε μαθήματα. Τι πλούτο γνώσεων αποφέρει η Κομμούνια του Παρισιού, για παράδειγμα, ή ακόμα η επανάσταση και η άστυχία του σοσιαλισμού στην ΕΣΣΔ, ή η Απελευθέρωση στη Γαλλία και ο πόλεμος της Άλγεριας!

Χωρίς επιστημονική θεωρία, η εργατική τάξη δεν θα μπορούσε ν' αποφύγει τις ενέδρες της αστικής ιδεολογίας, της οποίας η μορφή είναι άπειρο πολύμορφη και ανανεώνεται σταθερά. Η εργατική τάξη δεν ζει σ' ένα ιδεολογικό γκέττο. Όλα τα ιδεολογικά ρεύματα της εποχής μας την επηρεάζουν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο και έχει ανάγκη να πάρει θέση με ανεξάρτητο

τρόπο πάνω σ' όλα τα καινούργια προβλήματα, πολιτικά και πολιτιστικά που βάζει η ζωή.

Για την αστική τάξη, όποιος λέει επιστήμη λέει συλλογή κανόνων και συνταγών, που οι εργαζόμενοι δεν έχουν δικαίωμα ν' αγγίζουν. Το πολύ πολύ μπορούν να μάθουν με σεβασμό μερικά ψίχουλα. Το να πούμε ότι ο μαρξισμός είναι μία επιστήμη, είναι σά να λέμε το αντίθετο. Οι νόμοι που ανακαλύφθηκαν από τον μαρξισμό είναι αληθινοί για καθορισμένες συνθήκες. Μερικοί έχουν παγκόσμια όξια. Άλλοι είναι αληθινοί μόνο για μερικές εποχές ή σε μερικές χώρες. Η γνώση του μαρξισμού δεν αντικαθιστά τη μελέτη της κατάστασης σε μία δοσμένη στιγμή. Άλλα μός δίνει μέσα γι' αυτή τη μελέτη.

Όπως κάθε επιστήμη, ο μαρξισμός δεν μπορεί να προοδεύσει παρά διορθώνοντας τα λάθη του. Σάν επιστήμη της επανάστασης, σάν ισολογισμός της πείρας των εργαζόμενων και των καταπιεζόμενων λαών δεν μπορεί να είναι χρήσιμος παρά μόνο όταν οι κύρια ενδιαφερόμενοι τον κατέχουν και τον μεταχειρίζονται θαρραλέα

Φυσική και κοινωνική επιστήμη

Η χειρωνακτική δουλιά είναι ο αγώνας ενάντια στην ύλη. Ο εργάτης αγωνίζεται ενάντια στην άψυχη ύλη: μέταλλο, μπετόν, χημικά προϊόντα, νήματα... Ο χωρισμός εργαζόμενος παλεύει επίσης ενάντια στη ζωντανή ύλη: Φυτά που καλλιεργεί, ζώα, πουλερικά, βλαβερά χόρτα, έντομα... Οι φυσικοί ή βιολογικοί νόμοι δεν έχουν αυτή την ευτελή όψη, που τους δίνει η διδασκαλία. Ο εργαζόμενος, ακόμα κι αν αγνοεί τη θεωρητική μορφή αυτών των νόμων, πρέπει να τα βγάλει πέρα για να τα πάρει πρακτικά υπ' όψη του. Άλλιώς κινδυνεύει να αποτύχει, να πάθει ατύχημα, να πεθάνει.

Οι φιλόσοφοι και οι σοφοί της αστικής τάξης, με ελάχιστες εξαιρέσεις, δεν έφτασαν ποτέ να καταλάβουν, ότι η ύλη θρίθει από αντιθέσεις. Γι' αυτούς δεν υπάρχουν αντιθέσεις παρά μόνο ανάμεσα στους ανθρώπους και επίσης: ανάμεσα στα λόγια ή στις σκέψεις των ανθρώπων. Για τους εργαζόμενους, η ιδέα ότι υπάρχουν αντιθέσεις μέσα στην ύλη είναι πιο φυσική, γιατί μπορούν να τις χρησιμοποιήσουν (όπως στο τζούντο χρησιμοποιεί τη δύναμη του αντιπάλου του) ή να χτυπηθούν μεταξύ τους. Αν η διδασκαλία των επιστημών της φύσης συνίσταται στην ανάλυση των αντιθέσεων της ύλης, θα ήταν πολύ πιο κοντά στην πραγματικότητα και λιγότερο απομακρυσμένη από τους παραγωγούς.

Άλλα, δεν είμαστε σ' αυτό το σημείο: όπως γίνεται τώρα, η διδασκαλία σβύνει, κρύβει κάθε αντίθεση, για παράδειγμα κάτω από τους μαθηματικούς τύπους. Γενικά, τη στιγμή της ανακάλυψής τους, οι νόμοι της φύσης δέχονται μία τυποποίηση λιγότερο ή περισσότερο

διαλεκτική (δηλαδή: που να δείχνει τις αντιθέσεις). Στη συνέχεια, αυτή η ζωντανή όψη εξαφανίζεται και οι νόμοι εκφράζονται με την παγωμένη μορφή τους, τη συνήθως άνιαρή των διδακτικών βιβλίων και των μαθημάτων.

Αυτός ο φόβος των αντιθέσεων, ενωμένος με την περιφρόνηση για την πράξη είναι το ταξικό αποτύπωμα που όριζει τη φυσική επιστήμη, όπως την ανέπτυξε η αστική τάξη. Ο Μάρξ και ο Ένγκελς είχαν υπογραμμίσει τη στενότητα του οπτικού πεδίου των ειδικών των φυσικών επιστημών, και είχαν κριτικάρει πολλές φορές τον «άφηρημένο υλισμό» τους, που «δεν εκτιμά καθόλου την ιστορική εξέλιξη». Και όμως, είχαν πάθος, για τις προόδους της φυσικής επιστήμης στην εποχή τους. Δεν αναφέρονταν στην επιστήμη που είχε κιάλας παγώσει και κωδικοποιηθεί αλλά στις μεγάλες ανακαλύψεις της εποχής τους, στις ανακαλύψεις του Δαρβίνου, για παράδειγμα, που έκτμοῦσαν πολύ, κόνοντας όμως κριτική. Δεν επρόκειτο γι' αυτούς να βάλουν την καπιταλιστική κοινωνία σε μαθηματικούς τύπους, αλλά να την μελετήσουν αντικειμενικά. Δηλαδή: όπως είναι πραγματικά κι όχι μόνο όπως εμφανίζεται στα ιδρύματα (Κράτος / δίκαιο / σχολείο...) και στα έργα των συγγραφέων της, των ιστορικών, τις διακηρύξεις των πολιτικών κλπ. Στις ιδέες της, στη μεθοδό της και στη σκοπιά απ' όπου βλέπει τα πράγματα, η κοινωνική επιστήμη, για την οποία ο Μάρξ και ο Ένγκελς έβαλαν τις πρώτες πέτρες, έχει κι αυτή ένα ταξικό αποτύπωμα: το αποτύπωμα της εργατικής τάξης.

Αυτές οι ιδέες, αυτή η μέθοδος κι αυτή

ή σκοπιά γεννήθηκαν από την πείρα της εργατικής τάξης. Γι' αυτό προσαρμόστηκαν στη νοοτροπία, στον τρόπο σκέψης, αίσθησης και δράσης αυτής της τάξης. Είναι φανερά κατανοητές από όποιονδήποτε, αλλά όποιος θέλει να τις υιοθετήσει πρέπει να τεθεί υπό σι' εση ο ίδιος, να κάνει κριτική στις προκαταλήψεις του και να προσπαθήσει να υιοθετήσει τη σκοπιά, απ' όπου βλέπει τα πράγματα το προλεταριάτο

Αυτά τα τελευταία χρόνια στη Γαλλία, στην Ιταλία και σε άλλες χώρες της Ευρώπης βρισκόμαστε μπροστά σε μία ανανέωση του εργατικού κινήματος. Ο Μάιος του '68, μετά η Λίπ και άλλοι αγώνες έδειξαν τη δύναμη νέων ρευμάτων που παίρνουν ένα δρόμο άλλοτε ορατό κι άλλοτε υπόγειο, ανάμεσα από αγώνες και δυσκολίες όλων των ειδών. Το παλιό σύνθημα της Πρώτης Διεθνούς ξαναπαίρνει όλη του την ισχύ: «Η χειραφέτηση των εργαζόμενων θα είναι το έργο των ίδιων των εργαζόμενων». Το να βάλουμε στην πράξη αυτό το σύνθημα είναι και το να παλεύουμε στο θεωρητικό μέτωπο, το να αφομοιώσουμε την επιστήμη της επανάστασης.

(1) Εκείνη την εποχή χρησιμοποιούσαν τον όρο συνασπισμός.

(2) Όπως έγραφε το Μανιφέστο του Κομμουνιστικού κόμματος: «Δεν αντιλαμβάνονται, απ' τη μεριά του προλεταριάτου, καμιά ιστορική πρωτοβουλία, καμιά πολιτική κίνηση που να είναι δικιά του (...) Γι' αυτούς το προλεταριάτο δεν υπάρχει παρά μόνο μ' αυτή τη μορφή της τάξης που υποφέρει περισσότερο».

Σύντομες παιδαγωγικές αρχές...

Από τον συνάδελφο Α.Κ. πήραμε και δημοσιεύουμε με ευχαρίστηση το σύντομο σεμινάριο ανθρωπίνων σχέσεων, που μπορεί να χρησιμεύσει και μέσα στην τάξη:

- * Οι έξι πιο σημαντικές λέξεις:
«Παραδέχομαι ότι αυτό ήταν λάθος μου»
- * Οι πέντε πιο σημαντικές λέξεις:
«Μπράβο! έκανες πολύ καλή δουλειά»
- * Οι τέσσερις πιο σημαντικές λέξεις:
«Ποιά γνώμη έχεις εσύ;»
- * Οι τρεις πιο σημαντικές λέξεις:
«Σε παρακαλώ πολύ»
- * Οι δύο πιο σημαντικές λέξεις:
«Σε ευχαριστώ»
- * Η πιο σημαντική λέξη:
«Εμείς»
- * Η πιο ασήμαντη λέξη:
«Εγώ»

Light

Διανύουμε την εποχή του light.

Γιαούρτι και Coca - cola light (1 θερμίδα), γάλα και τσιγάρα lights (0,0002 νικοτίνη), μπισκότα και μαγιονέζα light και έπεται συνέχεια.

Και βέβαια, το light δε μπορούσε να περιοριστεί στη διατροφή μας. Η δημοσιογραφία light και η πολιτική light έκαναν τον τελευταίο καιρό πιο αισθητή την παρουσία τους, ανταγωνιζόμενες επί ίσοις όροις τις βιομηχανίες παροχής ελαφριών απολαύσεων.

Έχουμε και λέμε: Πρωθυπουργός light και Δήμητρα, σε ρομαντικούς περιπάτους, μας χαιρετάνε μέσα από γαργαλιστικά πρωτοσέλιδα light. Θα χωρίσει; Θα παντρευτούν; «Αγαπιούνται τα παιδιά», λέει η πεθερά και δεν έχουμε λόγους να μην την πιστέψουμε. Ο ευτραφής Μαρούδας (όχι light αυτός) έχει αναλάβει την καθημερινή μας ενημέρωση επί του ζητήματος, κι έτσι η πολιτική μας επιμόρφωση επί θεμάτων επικαιρότητας αναμένεται πλούσια (Γιακούμπ επιτρέποντος).

Αν όμως ο έρωτας κινεί βουνά, οι δεσμοί αίματος θα υστερήσουν; Όχι, απαντά η light κυρία Κακλαμανάκη και παραιτείται, επιτιθέμενη κατά παντός υπευθύνου για τον αποκλεισμό του λατρευτού ανηψιού της απ' την Ολυμπιάδα. Ο ανηψιός την ευχαριστεί συγκινημένος, η παραιτηθείσα αντευχαριστεί δακρυσμένη, κι εμείς —αδιάφοροι για το νεαρό Κακλαμανάκη— ενδιαφερόμαστε εν τούτοις για τη βρεγμένη ιστοσανίδα του, φάρμακο κατά πάσης νόσου και ελαφρότητας.

Για όσους πάντως —ελαφρούς— φοβούνται, μήπως τα πράγματα βαρύνουν απότομα, ο άρχοντας του Λονδίνου έχει εξαλείψει κάθε λόγο ανησυχίας. Κουτσόγιωργας και Χαραλαμπόπουλος, Χαραλαμπόπουλος και Κουτσόγιωργας, εναλλάσσονται με μαθηματική ακρίβεια σε χαριτωμένους συνδιασμούς, που θα ζήλευε κι αυτός ο Μολιέρος.

Η αβάσταχτη ελαφρότητα της δημόσιας ζωής θα ομορφύνει, με τα σκέρτσα της, την περίοδο της αλλαγής: μέχρι τελικής πτώσεως.

N.K.

«Των αποτυχόντων...»

«κλίνη φέρεται εστρωμένη των αφανών»

Μεσ' στους καπνούς και την αντάρα των αποτελεσμάτων των Γενικών Εξετάσεων, πίσω απ' τους ευφρόσυνους ασπασμούς και αλαλαγμούς, πίσω απ' τους τίτλους, τις συνεντεύξεις, τα ρεπορτάζ και τα χαμόγελα των πρώτων σελίδων, διαθλασμένα είδωλα εντός θρησκευοληπτικά δομημένου προτύπου κοινωνικής θεώρησης, με τους επιτυχόντες κατά την κρατούσα θεώρηση στο ρόλο των καλών, των δικαίων, αυτών «ων εστι η βασιλεία των Πανεπιστημίων» (μόλο που όλοι πολύ καλά γνωρίζουν πόσο αξίζουν όλα αυτά, τι κούφια λόγια είναι αυτές οι βασιλείες), πίσω απ' όλα αυτά τα βουβά θύματα των ταξικών εξεταστικών ικριωμάτων, οι αποτυχόντες, «Νικημένοι» σ' ένα παιγνίδι που οι αξίες μετριούνται με «χρήμα» - μόρια, που οι κακοί εξοβελίζονται στα Τάρταρα της ανεργίας και της ανασφάλειας και οι καλοί παίρνουν παράταση για λίγα χρόνια, σ' ένα παιγνίδι παρωδία - μικρογραφία της Τελικής Κρίσης.

Οι «αποτυχόντες» —(και οι θέσεις στο δημόσιο καπαρωμένες κι ο θεός απ' την Αμερική μονάχα υποσχέσεις και το χαρτί απ' το στρατό ήδη ταχυδρομημένο)— εξοστρακισμένοι στην καθημερινή αρτοκλασία της μιζέριας και της ανασφάλειας («για ένα κομμάτι ψωμί, θα φτύσεις αίμα δικέ μου»).

Οι «αποτυχόντες», ύποπτη λέξη - ιδεολογικού ευφημισμού, για ν' αποκρύψει την πλήρη αποτυχία ενός εξετασιοκεντρικού εκπαιδευτικού συστήματος, μικρογραφίας και προθάλαμου συγχρόνως του σαθρού κοινωνικού συστήματος - γεννήτορα.

Γι αυτούς (και όχι μόνον), κάτι σαν αφιέρωση, κάτι σαν υπενθύμιση —μα σίγουρα όχι σαν παρηγοριά— οι παρακάτω στίχοι του Ζακ Πρεβέρ:

«Ακούγοντας
Για κοινωνία αταξική
Αμέσως το παιδί ονειρεύεται
Τον κόσμο - σκασιαρχείο
Και με καλωσυνάτη αδιαφορία
Χαμογελάει
Σαν ο καθηγητής του «Ζήτω η Γαλλία»
Του λέει πως είναι ο τελευταίος
Κι όταν ο ίδιος πάλι τον μαθαίνει
Το Πιστεύω του
Τίποτε δεν καταλαβαίνει από Θρησκευτικά
Κι απ' όλα τα μελοκηρύγματα

Καμιά δεν δίνει προσοχή
Στο κήρυγμα της αρετής και της ευσέβειας
Πάλι χαμογελάει ακούγοντας ακούγοντας
Πως και στη Γαλλική Ιστορία επίσης
Έρχεται τελευταίος
Και τελευταίος των τελευταίων και στην κατήχηση

Μα θάπρεπε να ντρέπεται
Λέει ο ταπεινωτής του
Να ντρέπομαι γιατί
Λέει το παιδί
Δεν πάει πολύς καιρός
Που εσείς ο ίδιος μου είπατε
Πως οι έσχατοι θα γίνουν πρώτοι.

Περιμένω».

B.A.

Αθώοι και ένοχοι, στην κοινωνία της ενοχής

«...Ο Μιχάλης ήταν άτυχος, γιατί στο παιχνίδι του επάνω διάλεξε για ταίκτες του, ηλίθιους αντιπάλους και πωρωμένους...»

(από τη δήλωση της μητέρας του Μ. Καλτεζά, μετά τη δικαστική απόφαση για τον Α. Μελίστα).

«Κανένας νομικός χαρακτηρισμός δεν μπορεί να συγκαλύψει την αμώμτητα και την ανανδρία της εκτέλεσης με στόχευση από πίσω στο κρανίο ενός 15χρονου αγοριού από τον οπλοφόρο αστυφύλακα. Κανένας υπερασπιστικός ισχυρισμός δεν μπορεί να διασκεδάσει την επιβεβαιωτική διαπίστωση, ότι σε παρόμοιες υποθέσεις η ζωή του πολίτη που ασκεί τα δικαιώματά του, μετράει πιο λίγο από την κρατική βία». (από την αγόρευση του συνήγορου υπεράσπισης, Ν. Κωνσταντόπουλου).

Ποινή 2,5 χρόνων στον ένστολο δολοφόνο ενός 15χρονου παιδιού. Αθώος ο Νάσιουτζικ για τον ειδικό φόνο του Διαμαντόπουλου. Αθώοι οι Τσάτσοι, οι Γκιωνάκηδες, οι Κοσκωτάδες, οι εγκληματίες εφοπλιστές και κατασκευαστές στα ναυπηγεία, αθώοι οι κρατικοί οργανισμοί για τα πολύνεκρα ατυχήματα - φόνους στα τρένα και στις εθνικές οδούς, αθώοι οι μεγαλοκομπιναδόροι και μιζαδόροι των πολλών δισ.

Αθώοι όσοι μας δηλητηριάζουν μας ασχημαίνουν και μας κουτσουρεύουν καθημερινά τη ζωή. Αθώοι οι κρατούντες...

Ένοχοι οι ανήλικοι δραπέτες των αναμορφωτηρίων, ένοχοι οι «Αγιάννηδες» του καιρού μας, ένοχοι οι μικροαπατεώνες που σπρώχνονται στο περιθώριο, ένοχοι όσοι αντιστέκονται στην κρατική βία, στην εξοντωτική λιτότητα και τη μιζέρια. Ένοχοι οι πολλοί...

Καλύτερα ένοχη στα μάτια της υποκριτικής εκμεταλλευτικής εξουσίας, παρά συνένοχοί της.

Μέχρις ότου οι ρόλοι αλλάξουν, μέχρις ότου τους αλλάξουμε...

Α.Φ.

Ακόμη ένας

Ένα σύστημα που ανέχεται πολλά (μα όχι την αποτυχία). Μια κατευθυνόμενη φιλοσοφία που λέει: «φταίμε όλοι» (για να κρύψει ποιοί είναι οι ένοχοι).

Κάποια δημοσιεύματα που θρηνούν για κάποιον που χάθηκε (πνίγοντας μέσ' στα δάκρυα το Γιατί).

Κάποιοι ψυχίατροι που μιλάνε για τα όρια της ανθρώπινης αντοχής (συγκαλύπτοντας ποιοί τα όρθωσαν).

Κάποιοι κυνικοί που μιλάνε για αναγκαίο κόστος (που αφορά τους άλλους).

Κάποιοι στατιστικολόγοι που μιλάνε για ασήμαντα ποσοστά (μετρώντας με τη μεζούρα το θάνατο).

Κάποιοι γονείς που τρέμουν για την επόμενη μέρα (σπρωγμένοι οι ίδιοι, σπρώχνουν κι αυτοί προς το όριο).

Κάποιο παιδί, στο τέλος της αλυσίδας, ανήμπορο ν' αντέξει την πίεση.

Η αποτυχία στις εξετάσεις.

Η πτώση απ' το Λυκαβητό όριο και καταγγελία (η στατιστική πάλι: «ένας κάθε δυο χρόνια»).

Η εκατόμβη των θυμάτων: μαθητές, στρατευμένοι, διαδηλωτές. Δε φταίει αυτός. Δε φταίμε «όλοι». Οι δολοφόνοι ήταν ανέκαθεν γνωστοί.

Το σύστημά τους σκοτώνει, σκοτώνει, θα σκοτώνει.

Μέχρι η μνήμη ν' αντικαταστήσει τη λήθη. Μέχρι ο αγώνας ν' αντικαταστήσει την ανοχή.

Ν.Κ.

Τα μάτια του...

«Να βάλουν τα μάτια του παιδιού μου, αλλά να μου πουν σε ποιον, για να μπορέσω να πηγαίνω να τα βλέπω».

Έτσι —απλά και τραγικά— εκφράστηκε μια αγρότισσα μάνα, μετά το θάνατο του γιου της σε φυλακή της Αθήνας από εγκεφαλικό επεισόδιο. Έκφραση μιας (μεταθανάτιας) αγάπης που θέλει να ζήσει αιώνια, ανάμνηση του γιου με τα μάτια της, αλλά στα μάτια ενός άλλου ανθρώπου.

Μια τραγικότητα που ανατριχιάζει, στα σύνορα του μακάβριου και της απελπισίας: «Να δω τα μάτια του γιου μου».

Δεν πάσχω από μεταφυσικές ανησυχίες και αγωνίες, ούτε ιδιαίτερες σχέσεις με το πατρικό ή μητρικό φίλτρο διαθέτω.

Αλλά η παραπάνω φράση, συμπύκνωση μιας ζωής, ακουσμένη στο λεωφορείο της γραμμής Αγρίνιο - Μεσολόγγι τον περασμένο Ιούνιο, μ' ανατρίχιασε.

Μια γερόντισσα δίπλα σχολίασε, με ελάχιστα δείγματα φεμινισμού, πιθανά χαροκαμένη: «Γυναίκες παιδί μου βρίσκεις πολλές... Μάνες όμως...».

Α.Γ.

«Ο τελευταίος πειρασμός»

Δεν μπορεί να καταπολεμήσει κανείς μια μεταφυσική αντίληψη, επικαλούμενος μιαν άλλη

Πέρασαν τριάντα και πλέον χρόνια από τότε (1955) που εκδόθηκε το βιβλίο του Νίκου Καζαντζάκη «Ο τελευταίος πειρασμός», αυτό το βιβλίο που η επίσημη Ορθόδοξη Εκκλησία είχε ζητήσει ν' απαγορευθεί και είχε απειλήσει με αφορισμό το συγγραφέα του. Αν και συνθήκες άγριας τρομοκρατίας, τότε οι απειλές δεν πέρασαν, λόγω της πίεσης της δημοκρατικής κοινής γνώμης.

Και έρχεται πάλι σήμερα η ηγεσία της Εκκλησίας και ζητάει να απαγορευθεί η προβολή της ταινίας του αμερικανού σκηνοθέτη Σκορτσέζε, που γυρίστηκε με βάση το βιβλίο αυτό, με το σκεπτικό ότι «θα προσκρούσει ευθέως στην ομοιογενή θρησκευτική ευαισθησία του Λαού μας...διότι επιχειρεί την φρικιαστικότερη χυδαιοποίηση του Προσώπου του ίδιου του ιδρυτού της Χριστιανικής Θρησκείας...»

Μετά από μια τέτοιου είδους προκλητική και σκοταδιστική ενέργεια, εγέρθηκε —όπως ήταν φυσικό— έντονη κατακραυγή από διάφορους διανοούμενους και πνευματικούς παράγοντες. Έτσι η προσπάθεια της Εκκλησίας αποδοκιμάστηκε και έπεσε στο κενό.

Τίθεται όμως το ερώτημα, κατά πόσο ειδώθηκε το ζήτημα στις πραγματικές του διαστάσεις, δηλαδή πόσο σωστά έκριναν αν το έργο αυτό είναι θρησκευτικό ή όχι, αν προωθεί ή όχι την αλήθεια ως προς την πραγματική φυσιογνωμία του Χριστού ή αν άφησαν να δημιουργηθούν λαθεμένες αντιλήψεις.

Εξ αρχής κρίνουμε, ότι δεν έπιασαν —ή μάλλον απόφυγαν να το πιάσουν— στις πραγματικές του διαστάσεις το πρόβλημα και η κριτική τους περιορίστηκε στην καταδίκη της πράξης της Εκκλησίας που την χαρακτήρισαν —δίκαια— σκοταδιστική (χωρίς όμως ν' αποκαλύψουν σε βάθος τον πραγματικά αντιδραστικό και αντεθνικό της ρόλο) και στο έπιτρεπτό ή όχι της λογοκρισίας.

Συγκαλύφθηκαν απ' όλους οι μεταφυσικές αντιλήψεις και αναζητήσεις —αλίμονο αν μόνο η Εκκλησία είχε τέτοιες— του Νίκου Καζαντζάκη, για το θείο, τον Ενανθρωπισμό και τον ίδιο τον άνθρωπο.

Πέρα από το γεγονός, ότι ο Νίκος Καζαντζάκης είναι ένας μεγάλος συγγραφέας, με πολύπλευρο έργο και ανεκτίμητη προσφορά στη γλώσσα, το έργο του διαπνέεται συνολικά από μεταφυσικές ενοράσεις και αναζητήσεις.

«Είμαι συγγραφέας: η τέχνη μου υπακούει σε μια μυστικοπαθή ιδέα. Κάθε άνθρωπος είναι ένας εφήμερος Γιος που κρατά μέσα του τον αιώνιο Πατέρα. Σκοπός της Τέχνης είναι να μπορέσω να βρω και να εκφράσω με ορατό μέσο, πέρα από το Γιο, την αόρατη ουσία του Πατέρα (...) Αν ο άνθρωπος δεν φτάσει παρά να κατανοήσει και να εκφράσει το Γιο, δε δημιουργεί παρά ένα έργο τέχνης επιπόλαιο. Αν δεν εκφράσει παρά αφηρημένες ιδέες μόνο για τον Πατέρα, παύει να κάνει τέχνη, κάνει μεταφυσική. Η προσπάθεια να συλλάβεις το Λόγο, την αθάνατη ουσία, που ζει μέσα μας, καταντά μαγεία. Να γιατί η τέχνη είναι επιστήμη γιομάτη μυστήριο, σωστή ιερουργία» («Τόντα - Ράμπα», σελ. 100 - 101).

Ο Νίκος Καζαντζάκης ποτέ δεν αποσπάθηκε από την αντίληψη και την αποδοχή του θείου και η όλη του προσπάθεια —από δω προκύπτει η αγωνία του, η αντίληψη της ελευθερίας και ο εξανθρωπισμένος ηρωϊσμός του— είναι το πλησίασμα του Ανθρώπου σ' αυτό.

«Ένωσα —λέει— την απόρθητη μοναξιά μου όπως και το πιο ασήμαντο πλάσμα του θεού, ένα σπειρί σιτάρι, ένα μερμηγκί, θυμάται

ξαφνικά την θεία καταγωγή του, κυριεύεται από ένθεη μανία και θέλει ν' ανέβει από σκαλοπάτι σε σκαλοπάτι και ν' αγγίξει το Θεό· να τον αγγίξει και να σταθεί πλάι του, το σιτάρι, το σκουλήκι, το μερμηγκί μαζί με τους αγγέλους και αρχαγγέλους· άγγελος κι αυτό κι αρχάγγελος» [«Αναφορά στον Γκρέκο», σελ.556].

Καμιά προσπάθεια, λοιπόν, από τη μεριά του συγγραφέα να δώσει τις πραγματικές ιστορικές διαστάσεις της φυσιογνωμίας του Χριστού. Ενός επαναστάτη που στην εποχή του ηγήθηκε ενός κινήματος —στις ιδιόμορφες συνθήκες που επικρατούσαν τότε στην Ιουδαία— που στρεφόταν ενάντια στο θεοκρατικό, δουλοκτητικό σύστημα, με κύρια αιχμή του τη ρωμαϊκή αυτοκρατορία ενός επαναστάτη, που οι ιδέες και η δράση του δεν έχουν καμιά σχέση με την ψευδοειρηνική και την ψευδοαγαπητική εικόνα, που έδωσαν τα Ευαγγέλια και οι άλλες γραφές, όταν πλέον το κοινωνικό νόημα του Χριστιανισμού είχε μεταλλαχθεί και από επαναστατικό κίνημα των καταπιεζόμενων, έγινε θρησκεία και ιδεολογία της φεουδαρχίας. Έτσι, δεν αρκεί αυτός ο μεταφυσικός «εξανθρωπισμός» του Χριστού —με τα ανθρώπινα πάθη και τις αδυναμίες— για να προσδιορισθεί η πραγματικά ανθρώπινη —και όχι θεία— φυσιογνωμία του. Ο Καζαντζάκης είναι ένας διανοητής στέρεα προσκολλημένος στην αντίληψη του θείου.

«Κοίταξα —λέει— στο γλυκό φως του καντηλιού την ασκητικιά αντρίκια μορφή του Χριστού, ξέκρινα τα κοντυλένια χέρια του που κρατούσαν σφιχτά τον κόσμο και δεν τον άφηναν να πέσει στο χάος κι ήξερα πως, πάνω στη γης, όσο ζούμε, τούτος δεν είναι το λιμάνι όπου αράξεις, είναι το λιμάνι απ' όπου ξεκινάς, ξανοίγεται σε άγρια τρικυμισμένη θάλασσα και μάχεσαι ολοζώης ν' αράξεις στο Θεό. Δεν είναι ο Χριστός το τέλος αλλά η αρχή: δεν είναι το καλώς όρισες! είναι το «καλό ταξίδι». Δεν κάθεται αναπαμένος σε μαλακά σύννεφα, θαλασσοδέρνεται κι αυτός μαζί μας, με τα μάτια στλωμένα ψηλά στο βορράστρι και κρατάει το τιμόνι. Γι' αυτό μου αρέσει γι' αυτό θα πάω μαζί του... Άλλος δρόμος να φτάσεις στο Θεό δεν υπάρχει: ετούτος μονάχα, να μάχεσαι, ακολουθώντας τα ματωμένα χνάρια του Χριστού, να μετουσιώνεις τον άνθρωπο μέσα σου, να γίνει πνεύμα, να σμίξει με το Θεό» [«Αναφορά στον Γκρέκο», σελ. 286].

Οι αντιλήψεις του αυτές ενισχύουν —στις συνθήκες όπου οι καθαρές δογματικές εκδοχές της Εκκλησίας έχουν σε μεγάλο βαθμό αποκαλύφθει ή καταρρεύσει— τις μεταφυσικές αντιλήψεις, αφού μάλιστα αυτές διανθίζονται από το πολύ και μεγάλο ταλέντο του Νίκου Καζαντζάκη.

Βέβαια, η Εκκλησία διαμαρτύρεται γι' αυτή την «ιεροσυλία» και τον «διασυρμό» του Χριστού, γιατί είναι προσκολλημένη στα παλιά δόγματα για την αντίληψη του θείου και του Θεανθρώπου, όπως αυτά έχουν διαμορφωθεί στη μακραίωνη ιστορία της. Αυτό όμως δεν απαλλάσει το έργο του Καζαντζάκη από τις μεταφυσικές του ενοράσεις και αναζητήσεις.

Αλλά η κοινωνία μας —προπαντός η μαχόμενη— αν θέλει να καταπολεμήσει τη μεταφυσική δεν πρέπει ασφαλώς να ενστερνηστεί την αντίληψη της αποδοκιμασίας μιας μεταφυσικής αντίληψης, στο όνομα μιας άλλης. Το αντίθετο μάλιστα, πρέπει να δώσει αυτή τη δύσκολη μάχη σ' όλα τα επίπεδα, ρίχνοντας κάθε στιγμή βάρος σ' εκείνη την αντίληψη που είναι πιο επικίνδυνη. Στην περίοδο αυτή δεν μπορεί να είναι η πιο επικίνδυνη —ανεξάρτητα αν είναι η πιο αποκρουστική— αυτή η ξεφτισμένη αντίληψη της Εκκλησίας για το Θεό και τον Άνθρωπο.

Α.Π.

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ - ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΣΤΟΥΣ Ο.Τ.Α.

Μεταφορά ευθυνών και ελλειμμάτων ή «τα παράπονά σας στο Δήμαρχο»...

Ο καλύτερος τρόπος ν' αντιμετωπίσεις ένα πρόβλημα είναι να το ξεφορτωθείς... Το παραπάνω θα μπορούσε να είναι παλιά παροιμία, που όμως βρήκε την καλύτερή της εφαρμογή τις τελευταίες μέρες, αφού η κυβέρνηση προσπαθεί να ολοκληρώσει το έγκλημα, ρίχνοντας το πτώμα... των σχολικών κτιρίων και περιουσιών στο ποτάμι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Αυτή η απλή και μεγαλοφυής κίνηση, με όλα τα συνεπακόλουθά της, βρήκε την κοινοβουλευτική -λεγόμενη- αριστερά μ' ανοιχτό το στόμα και τον Κούβελα στη Θεσ/νίκη ν' αρνείται να φορτωθεί «τα βάρη της κρίσης». Σουρεαλιστικό τοπίο...

Έτσι, ο υπουργός Γ.Α. Παπανδρέου (Θεσ/νίκη, 30.8.88) δηλώνει, ότι η μεταφορά αρμοδιοτήτων και πόρων προς την Τ.Α. αποτελεί: «απόκριση στις ανάγκες αποκέντρωσης του εκπαιδευτικού συστήματος, που είναι το κλειδί για τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση της Παιδείας».

Πιο συγκεκριμένα ο υπουργός Παιδείας ανακοίνωσε ότι:
* Καταργούνται οι σχολικές εφορίες και μεταβιβάζεται στους οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης η κινητή και ακίνητη περιουσία των δημοσίων σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

* Για τις ίδιες σχολικές μονάδες μεταφέρονται απευθείας στους ΟΤΑ οι πόροι για τη λειτουργία, επισκευή και συντήρησή τους.

* Οι σχολικές επιτροπές του Ν. 1566/85 μετατρέπονται σε δημοτικά και κοινοτικά νομικά πρόσωπα, με έργο τους τη διαχείριση των πιστώσεων για τις λειτουργικές δαπάνες και την τρέχουσα επισκευή και συντήρηση των μονάδων.

Στην πραγματικότητα, η κυβερνητική πολιτική —υλοποιώντας το πνεύμα και το γράμμα του 1566/85— μεταθέτει τις ευθύνες της για τη συνολική χρηματοδότηση των σχολείων στην Τ.Α., παρουσιάζοντας μάλιστα το μέτρο σα δημοκρατική μεταρρύθμιση!

Ο ν. 1566/85 προέβλεπε (κεφάλαιο ΙΒ, άρθρο 40 - 44):

«Η κυριότητα της ακίνητης περιουσίας των σχολείων, που έχει καταργηθεί ή ανήκει στον ΟΣΚ ή το Ελληνικό Δημόσιο, μεταβιβάζεται χωρίς διατυπώσεις στην εφορεία σχολείων του δήμου ή του δημοτικού διαμερίσματος ή της κοινότητας». (άρθρο 40 § 3).

«Την ευθύνη και την αρμοδιότητα για την επισκευή και συντήρηση των σχολικών κτιρίων έχουν οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης στους οποίους μεταβιβάζονται οι απαιτούμενες πιστώσεις από το Υπουργείο Εθνική Παιδείας και Θρησκευμάτων και τις Νομαρχίες. Τα τυχόν αδιάθετα υπόλοιπα επιστρέφονται» (άρθρο 44 § 1).

Αθλητική προπόνηση των υπηρεσιών μας

Σκίτσο του Χάντιακ

«Η αντιμετώπιση των λειτουργικών δαπανών καθαριότητας, θέρμανσης, φωτισμού, ύδρευσης, προμήθειας επίπλων και σκευών, βιβλίων για τη σχολική βιβλιοθήκη και κάθε είδους εξοπλισμού και υλικού απαραίτητων για τη λειτουργία του σχολείου, γίνεται από την σχολική επιτροπή» (άρθρο 44 § 2).

Σα σχολική επιτροπή νοείται το σχήμα που περιλαμβάνει για κάθε σχολείο: α) τον εκπρόσωπο του δήμου ή της κοινότητας, β) το διευθυντή του σχολείου, γ) εκπρόσωπο των γονέων, δ) εκπρόσωπο των μαθητών, όσον αφορά τη Μέση Εκπαίδευση. Αυτοί είναι και οι «διαχειριστές» (άρθρο 52 § 2) των πιστώσεων και των λειτουργικών προβλημάτων του σχολείου.

Είναι ολοφάνερο ότι ο Γ. Α. Παπανδρέου υλοποιεί σήμερα τη «στρατηγική» κίνηση, που έχει τα εξής επίπεδα: α) μεταβίβαση ελλειμμάτων - ευθυνών, β) διαχείριση, άρα ενσωμάτωση, γ) σύγκρουση ανάμεσα στο δήμο και τους μαθητές - καθηγητές.

Ο αμαρτωλός Ο.Σ.Κ., με τις ελλείψεις και το εξίσου αμαρτωλό παρελθόν και παρόν των στελεχών του, εξαφανίζεται από το προσκήνιο και αναλαμβάνει σχεδιαστικό πλέον έργο.

Οι δήμοι και οι κοινότητες —με ελλιπή μέσα, πείρα και κονδύλια— αναλαμβάνουν το βαρύ έργο της χρηματοδότησης των σχολείων, με άμεσο κίνδυνο το τοπικό αλληλοφάγωμα.

Η εξουσία (αφού πέρασε το πρώτο της φλερτ με τον κρατικό γιγαντισμό της περιόδου 1982 - 1985) προχωράει σβέλτα στη θεσμοθέτηση της λεγόμενης «αποκέντρωσης», η οποία αποδεικνύεται επικίνδυνη, πρακτικά και ιδεολογικά. Πρακτικά γιατί δεν λύνει καμιά σχολική λειτουργική ανάγκη και ιδεολογικά, γιατί καλλιεργεί αυταπάτες για τον ρόλο της Τ.Α. και αποκρύβει τον μεγάλο ένοχο, που είναι η κυβέρνηση, το κράτος και η άρχουσα τάξη.

Και εδώ οι ευθύνες των αναβαθμισιακών - εκσυγχρονιστών δεν είναι λίγες, αφού όλα τα προγράμματά τους περιείχαν σα βασική αρχή τη μεταφορά αρμοδιοτήτων στο χώρο της Τ.Α.

Θα γίνει Τ.Α. «μπαλωματής» του χρεωκοπημένου και αφερέγγυου Οργανισμού Σχολικών Κτιρίων;

Θα δεχτούμε να μοιράσουμε μια λειψή πίτα;

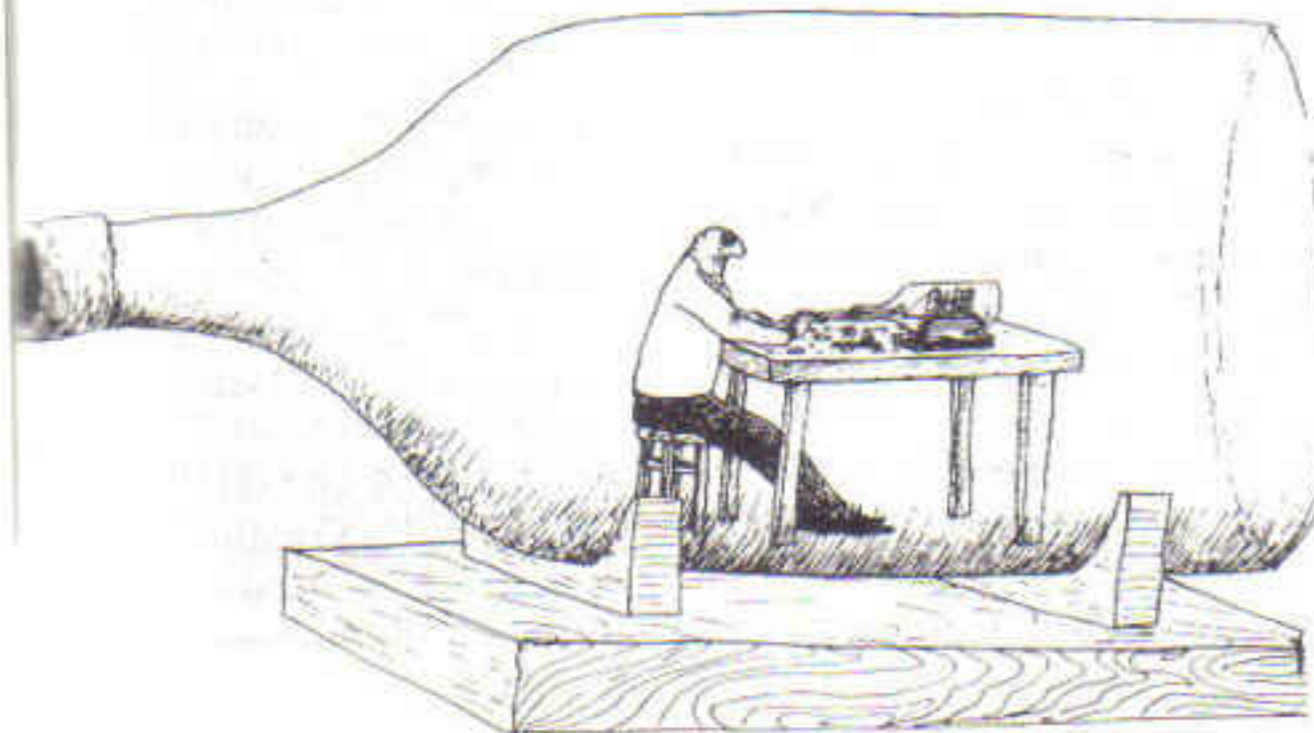
Θα μεταβάλλουμε τις Σχολικές Επιτροπές σε χρεωκοπημένες και συνδιαχειριστικές επιχειρήσεις (δίκη «κοινωνικοποιημένων» μονάδων);

Ή θα απαιτήσουμε από την κεντρική εξουσία να χτίσει σχολεία, από τους δήμους να συγκρουστούν μ' αυτήν, από τους μαθητές ν' απαιτήσουν και όχι να διαχειριστούν τα ψίχουλα;

Το ΥΠΕΠΘ και ο ΟΣΚ προσπάθησαν να κυφτούν πίσω από το παραβάν της μεταφοράς αρμοδιοτήτων.

Ας τους ξεσκεπάσουμε.

Χρήστος Τσουκαλάς

Τί έχεις Γιάννη; Τί είχα πάντα...

«Εμείς κάνουμε αυτοκριτική για την στάση μας στο ζήτημα της απεργίας των καθηγητών».

(Γιάννης Νικολακόπουλος, στο Φεστιβάλ ΚΝΕ - Οδηγητή, 11.9.88)

Φαίνεται ότι ο Γιάννης Νικολακόπουλος εκλαμβάνει την αυτοκριτική όπως οι πρόσκοποι ή οι χριστιανοί. Επισημαίνω το λάθος μου και ζητώ άφεση αμαρτιών. Αλλά τότε, ποιό το όφελος; Είναι βέβαια θετικό το γεγονός, ότι ένα κεντρικό στέλεχος της ΔΕΕ, κάπου, κάποτε έκανε έστω αυτή τη δήλωση και ως την «έφαγε» ο «Ριζοσπάστης».

Το ζητούμενο όμως δεν είναι η έτσι κι αλλιώς αντικαθηγητική στάση της ΔΕΕ το Μάιο - Ιούνιο.

Το ζητούμενο δεν είναι ούτε ότι αναγάγετε —συνάδελφοι της ΔΕΕ— σε υπέρτατο θεσμό τις αστικές εξετάσεις.

Ούτε, ακόμα, ότι δεν κοκκινίσατε, όταν ο «Ριζοσπάστης» —μεσούσης της απεργίας— μας έσπαζε τα κόκκαλα, πληροφορώντας την εργατική τάξη (δια της πέννας Β. Τσαγγού) ότι αρκετά πήραμε, καιρός να τα μαζεύουμε, γιατί θα στρέψουμε την κοινή γνώμη εναντίά μας.

Ούτε ότι ανεχτήθατε και προωθήσατε τις ίντριγκες της ΟΛΜΕ με τον υπουργό Παιδείας, που κατέληξαν στις παρα φύσιν συμφωνίες.

Ούτε ότι δεν καταγγείλατε την Α. Παπαρήγα (γνωστά πράγματα).

Ούτε, ακόμα, ότι δεχτήκατε να τα βρείτε με την ηγεσία της Δεξιάς και τους απεργοσπάστες και να κατασυκοφαντήσετε το πιο αγωνιστικό και ριζοσπαστικό κομμάτι του κλάδου, σαν εξτρεμιστές, προβοκάτορες κ.λπ.

Ούτε ότι σβήσατε τα φώτα της διαφάνειας τις μέρες των συνομιλιών, καταδικάζοντας απεργούς ενός μήνα στην άγνοια.

Ούτε ότι συμφωνήσατε με τον Γ. Α* Παπανδρέου την ημερομηνία των Γενικών Εξετάσεων, παραγκωνίζοντας ουσιαστικά τους μαθητές, αφού πραγματοποιήσατε διμερείς και όχι τριμερείς συναντήσεις.

Το πιο σημαντικό είναι να μας πείτε: γιατί τα κάνατε όλα αυτά;

Αλλιώς, η αυτοκριτική καταντάει καρικατούρα, γίνεται κάτω από την πίεση των πραγμάτων, για το «θεαθήναι». Έτσι κι αλλιώς, πρέπει να συλληφθείτε από το κίνημα για «έγκλημα καθ' έξιν» και «καθ' υποτροπήν». Χρόνια τώρα το ίδιο βιολί, μια αυτοκριτική αυτού του είδους δε σώζει...

Θ.Τ.

Δεν ξεχνώ...

1) Νόμος 1268/82: Δομή και λειτουργία των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.

Το ΚΚΕ αποδέχθηκε το νόμο, με επιφυλάξεις (ζήτησε μεγαλύτερη συμμετοχή των φοιτητών και μεγαλύτερη χρηματοδότηση για τα ΑΕΙ).

2) Νόμος 1404/83: Δομή και λειτουργία των τεχνολογικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Το ΚΚΕ τον υποστήριξε.

3) Νόμος 1304/82: Επιστημονική - παιδαγωγική καθοδήγηση και διοίκηση, στη Γενική και Μέση - Τεχνική - Επαγγελματική Εκπαίδευση.

Υποστηρίχθηκε από το ΚΚΕ.

4) Νόμος 1351/83: Εισαγωγή σπουδαστών στην τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Έγινε δεκτός —με επιφυλάξεις— από το ΚΚΕ.

5) Νόμος 1228/82: Εγγραφή μαθητών στα Λύκεια Γενικής και Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.

Υποστηρίχθηκε από το ΚΚΕ.

Το ίδιο και με τους νόμους 1238/82, 1348/83, 1274/82.

Όσο για το νόμο 1566/85 για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, είναι γνωστό ότι τον αποδέχεται, εκτός από ορισμένες «αρνητικές» διατάξεις του.

Πρόκειται για την πλειοψηφία των νόμων της «αλλαγής», που αφορούν ζητήματα Παιδείας. Φέρουν όλοι —εκτός από τη σφραγίδα του ΠΑΣΟΚ— και την υπογραφή του ΚΚΕ.

Για να μην ξεχνάμε...

ΕΚ

Αυτό δεν είναι ρουσφέτι, είναι «ρωμαϊκό» όργιο...

Κάτι τρέχει αυτόν τον καιρό στις Επιθεωρήσεις Μέσης και στα αρμόδια γραφεία του ΥΠΕΠΘ. Για την ακρίβεια, τρέχουν χιλιάδες αδιόριστοι - αποσπασμένοι - μετατιθέμενοι εκπαιδευτικοί για μια θέση κάτω απ' τον ήλιο...

Μόρια, ποιά μόρια; Αριθμός επετηρίδας, μα αστιεύεστε τώρα; Εδώ έρχονται βουλευτικές εκλογές, αυτές τις αηδίες θα λάβουμε υπ' όψη μας;

Δεν πρόκειται απλώς για φούντωμα του ρουσφετιού, η λέξη σκάνδαλο δεν αποδίδει στο ελάχιστο τα τεκταινόμενα. Συμβαίνουν τέτοια οργιαστικά και προκλητικά γεγονότα, που τις επόμενες μέρες θα προκληθούν δυναμικά επεισόδια από χιλιάδες οργισμένους —κυρίως αδιόριστους— καθηγητές, αν δεν μπει άμεσα κάποιο φρένο στην όλη ιστορία, τόσο από τις τοπικές ΕΛΜΕ, όσο και από το Δ.Σ. της ΟΛΜΕ.

Μιλάμε για απροσχημάτιστες απειλές, για μπιλιετάκια από «αρμόδια» βουλευτικά γραφεία (που φθάνουν επειγόντως στα ΠΥΣΔΕ), για σωρεία προκλητικών αποσπάσεων και τοποθετήσεων, για..., για...

Κύριοι της ΟΛΜΕ θα παρέμβετε; Θα ισχύσει ή όχι η επετηρίδα στην πρόσληψη αναπληρωτών; Ισχύουν ή όχι τα μόρια για τις τοποθετήσεις ανά περιοχή;

Απαιτείστε να αναρτηθεί κατάλογος σε κάθε Επιθεώρηση, με τα ονόματα των προσλαμβανόμενων και τους αντίστοιχους αριθμούς της επετηρίδας. Και αυτό να ελεγχθεί από κάθε τοπική ΕΛΜΕ, ανάλογα και με τις καταγγελίες που θα γίνουν.

Αλλιώς, θάστε συνένοχοι στο πασοκικό ρουσφετολογικό όργιο...

Μ.Φ.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ
ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ (34 ΤΟΜΟΙ)

ΠΟΥ ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
«ΑΚΑΔΗΜΟΣ Α.Ε.»

ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 52 - ΑΘΗΝΑ - ΤΗΛ.:
3614.777, 3614.550, 3636.632

ΚΑΙ ΕΚΤΙΘΕΤΑΙ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ
14ου ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΝΕ - ΟΔΗΓΗΤΗ
ΟΥΔΕΜΙΑ ΣΧΕΣΗ ΕΧΕΙ ΜΕ ΤΗ
ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ
«ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ»

Το διαβάσαμε και αυτό! Διάσπαση στο χώρο των Σοβιετικών Εγκυκλοπαιδιών. Αποτέλεσμα της γκορμπατσωφικής περυστροϊκα ή δουλειές για μπίζνεσμαν στον εκδοτικό χώρο;

Εκείνο που θα θέλαμε —πάντως— να μάθουμε είναι, ποιά από τις δύο έχει τη σοβιετική πατέντα... Από απλή περιέργεια.

Ο καλοκαιρινός μας πολιτισμός

Αν το καλοκαίρι το πολιτικό βαρόμετρο κινείται χαμηλά και η όλη πολιτική ζωή αποχτά συνήθως ρυθμό υποτονικό, η πολιτιστική μας ζωή περνάει τις καλύτερες μέρες της και ο καλοκαιρινός μας πολιτισμός γνωρίζει τις δόξες του.

Όχι μόνο στην τέως «πολιτιστική πρωτεύουσα» της Ευρώπης, την Αθήνα, αλλά και στα περισσότερα επαρχιακά κέντρα ακόμα και σε απομακρυσμένα χωριά. Όλη η Ελλάδα ζει τον ρυθμό κάποιου «φεστιβάλ» ή κάποιας «συναυλίας» ή κάποιας παρόμοιας τελοσπάντων «πολιτιστικής εκδήλωσης» που κατά τις περιστάσεις περιλαμβάνει από Ροστρόποβιτς ως τον Νταλάρα, κι από πολυκαιρισμένα τσιφτετέλια ως τα τελευταία μόδας ροκ στον τομέα της μουσικής και ανάλογα στον τομέα της θεατρικής παραγωγής. Σε άλλη κλίμακα και μάλλον ως καρύκειμα προσφέρεται επίσης και μικρή δόση εικαστικής κουλτούρας.

Τέτοιος είναι ο πολιτιστικός ορυμαγδός ώστε έφτασαν (επιτέλους) τα πράγματα μερικοί δήμαρχοι και κοινοτάρχες ν' αρχίσουν να δυσανασχετούν και να γυρεύουν συγκρατημό, μπας κι ανακοπεί λίγο αυτό το ανεξέλεγκτο ρεύμα όσων διακινούν με το αζημείωτο το καλοκαιρινό τους εμπόρευμα. Γιατί βέβαια περί αυτού πρόκειται, για εμπόριο «πολιτισμού», και μάλλον στις περισσότερες περιπτώσεις για εμπόριο νοθευμένων προϊόντων, για πούλημα φυκιών σαν μεταξωτές κορδέλλες.

Και οι μεν έμποροι τη δουλειά του ας πούμε κάνουν πουλώντας ό,τι διαθέτουν, συνήθως «φτηνό» εμπόρευμα σε ακριβή τιμή, και εν πάσει περιπτώσει παρέχοντας ελαφριά θερινή ψυχαγωγία προς τους Έλληνες πολίτες που ζητάνε δικαιωματικά να «ξεσκάσουν» στις διακοπές τους και προς τους ξένους τουρίστες που γνωρίζουν έτσι μαζί με τα αρχαία και τα σύγχρονα ελληνικά πολιτιστικά αξιοθέατα. Το ζήτημα δημιουργείται όταν με την επίσημη κρατική υποστήριξη και προβολή, εμφανίζονται σαν «πολιτιστικές», αδιάκριτα απ' το περιεχόμενο και τον χαρακτήρα τους, οποιεσδήποτε εκδηλώσεις προσφέρουν τουριστική

τέρψη στο κοινό ή σ' ένα ορισμένο κάθε φορά κοινό. Μέχρι και οι «γιορτές του κρασιού» κοντεύουν να γίνουν πρώτης γραμμής «πολιτιστική εκδήλωση». Η ταμπέλα της «πολιτιστικής εκδήλωσης» μπαίνει παντού, κι ας πρόκειται και για τα πανηγύρια.

Σ' ένα τέτοιο πλαίσιο, και όσες με πραγματική σοβαρότητα και καλλιτεχνική αρτιότητα εκδηλώσεις πραγματοποιούνται, καθώς προβάλλονται σε ίση μοίρα και στο ίδιο επίπεδο με εκδηλώσεις του συρμού ή και συχνά υπολείπονται απ' αυτές σε δημόσια προβολή και διαφήμιση, θάβονται και τούτες και περνούν μισοαπαρτηρητές, ώστε η συνολική εικόνα του πολιτιστικού μας καλοκαιριού υποβάλλει την εντύπωση πως τέχνη και πολιτισμός ίσον προσφορά ψυχαγωγικών (στην καλύτερη

περίπτωση) εδεσμάτων. Η ψυχαγωγία εμφανίζεται σαν το συνώνυμο περίπου της κουλτούρας, με τις ευλογίες του κράτους και του υπουργείου Πολιτισμού, από την τηλεόραση, τα άλλα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τον Τύπο. Ό,τι σε μικρογραφία προσφέρει το πρόγραμμα μιας τηλεοπτικής εβδομάδας κάτι ανάλογο σε άμεση επαφή προσφέρει στο κοινό, το 3μηνο καλοκαιρινό πολιτιστικό πρόγραμμα, που διαδραματίζεται ανά την επικράτεια και που θέλοντας και μη, το κοινό απολαμβάνει ή υποχρεώνεται να υποστεί.

Στην πραγματικότητα λειτουργεί ένας ιδεολογικός μηχανισμός για την εκλεπτυσμένη αναπαραγωγή μιας κουλτούρας «μαζικής κατανάλωσης» που προορίζεται όχι να διευκολύνει το πλατύ κοινό να βρει επαφή με την τέχνη, αλλά να το απομακρύνει στην ουσία α-

κόμα περισσότερο απ' αυτήν. Αίροντας φαινομενικά τα στεγανά που το ίδιο το σύστημα ορθώνει ανάμεσα στις πλατιές μάζες και την τέχνη, και στην ουσία ανοίγοντας τις πόρτες στην επικοινωνία των μαζών όχι με την τέχνη μα με τα παραπροϊόντα της, αμβλύνει τεχνητά την ανάγκη για οικειοποίηση του πραγματικού πολιτιστικού αγαθού, δημιουργεί μια ψεύτικη εικόνα πολιτιστικής ευφορίας, και υψώνει έτσι νέα ακόμα μεγαλύτερα στεγανά.

Ο πληθωρικός καλοκαιρινός μας πολιτισμός λειτουργεί σαν το άλλοθι για τη μόνιμη χειμερινή πολιτιστική μας νάρκη. Κατά βάθος ίδια είναι η κατάσταση χειμώνα - καλοκαίρι!

Κατανάλωση «πολιτιστικών» εκδηλώσεων υπάρχει πράγματι μπόλικη, ποιότητα, δημιουργικό και λαϊκό πνεύμα απουσιάζουν. Πολιτιστική πολιτική δεν οικοδομείται με τις ψυχαγωγικές εκτονωτικές ενέσεις των θερινών διακοπών, για τις οποίες διατίθενται καθόλου ευκαταφρόνητα ποσά. Πίσω απ' τη βιτρίνα, υπάρχει ο πραγματικός πνευματικός μαρασμός και τα χίλια δύο εμπόδια που μπάνουν προστά σε κάθε συνειδητό και υπεύθυνο δημιουργό, είτε πρόκειται για τη λογοτεχνία, είτε για το θέατρο και τον κινηματογράφο, είτε για τη μουσική και τις εικαστικές τέχνες, είτε για την αρχιτεκτονική, είτε για την αληθινή και όχι τουριστική αξιοποίηση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Αυτή είναι η πραγματική κατάσταση.

Ο τομέας της τέχνης και του πολιτισμού καθημερινά συμπαρασύρεται μαζί με τις άλλες εκδηλώσεις της πνευματικής ζωής στο τέλμα, σαν το αναπότρεπτο αποτέλεσμα της παρακμής την οποία γνωρίζει ολόκληρο το σύστημα. Και μπορεί να αναγνωρίσει κανείς πως γίνεται όλο και γρηγορότερο το βύθισμα, όσο πιο κραυγαλέα και εντυπωσιακά «εφφέ», συνοδεύουν τα προσφερόμενα θεάματα στις σύγχρονες πολιτιστικές μας αρρένες. Ένας λόγος παραπάνω που υπαγορεύει την αφύπνιση του δημιουργικού πνευματικού δυναμικού του τόπου, και την ενεργητική αντίστασή του σε τούτη την κατάσταση.

Η.Κ.

ΛΕΞΙΚΟ

Είναι μαθηματικά βέβαιο, πως ο άνθρωπος του 2000 θα μορφώνεται στο σπίτι του και όχι πηγαίνοντας στο σχολείο. Αυτό θα συμβαίνει γιατί αφ' ενός το επίπεδο της πληροφορικής θα έχει φτάσει σε τέτοια υψηλά επίπεδα, ώστε πατώντας ένα κουμπί, ένα σοφότατο κομπιούτερ, κάτι σαν σημερινό λεξικό, θα του εξηγεί αμέσως τη σημασία όποιας λέξης άγνωστης συναντά στα κείμενά του, ακόμα και παλαιοελληνικής. Αφ' ετέρου δεν θα υπάρχουν πια καθηγητές διότι οι τελευταίοι αυτού του είδους, απολιθώθηκαν περιμένοντας να τηρήσει τις υποσχέσεις του ο υπουργός Παιδείας Γ. Παπανδρέου, γνωστός και ως Γιωργάκης, που τους είχε το 1988.

«Τρέχοντας» το πρόγραμμα ενός τέτοιου κομπιούτερ, ο άνθρωπος του 2000 θα μαθαίνει τη σημασία τέτοιων περιεργών λέξεων όπως:

Μίζα: η, κοινώς μίτζα. Μερίδιο εξ εκτάκτου κέρδους και ιδιαίτερα εξ υπόπτων επιχειρήσεων ή εκδουλεύσεων. Ως παραδείγματα αναφέρονται η αγορά του αιώνα, και η

τέλεση της χρυσής ολυμπιάδας που προκειμένου να ανατεθεί σε μια χώρα πρέπει, οι σοσιαλιστικές και λοιπές δημοκρατικές δυνάμεις να συνεργαστούν με τους Κοκούς.

Τέλεφαξ: ο. Τρόπος διακυβέρνησης ορισμένων σοσιαλιστικών χωρών κατά τις τελευταίες δεκαετίες της προηγούμενης χιλιετίας. Ομολογουμένως ήτο ένας των τελευταίων τρόπων διακυβέρνησης, διότι κατ' αυτόν δεν χρειαζόταν να μετακινούνται οι αρμόδιοι κυβερνητικοί παράγοντες με δαπανηρότατες μερσεντές.

Γελιοτής: Η αισθητή της χάθηκε εντελώς από τα τέλη του καλοκαιριού 1988, ύστερα από πρωθυπουργική ασθένεια που συνοδεύτηκε με σήριαλ τύπου "Δυναστείας".

Στένωση: η. Ο όρος χρησιμοποιήθηκε για στενόχωρα πράγματα όπως η στενωπός της οικονομίας (βλέπε στο λήμμα λιτότητα). Ενίοτε χρησιμοποιήθηκε και στην ιατρική ασθένεια σοσιαλιστικών κυβερνήσεων.

Ολυμπιάδα: η Πανήγυρις προς απόκτησιν χρημάτων,

τα οποία εκαρπύονται μεγάλες καταναλωτικές εταιρίες της προηγούμενης χιλιετίας, όπως εταιρίες αθλητικών ειδών, ωρολογίων και κομπιούτερς καθώς και η ακόμη διασωζόμενη Coca Cola. Κατά την πρώτη χιλιετία, οι ολυμπιακοί αγώνες ετελούντο εις την αρχαία Ολυμπία και οι αθλητές, έπαιρναν ως έπαθλο τον «κότινον», δηλ. κλάδο ελαιάς. Κατά την δεύτερη χιλιετία και μάλιστα κατά το τέλος της χιλιετίας, οπότε και οι αγώνες ετελούντο σε διάφορες πρωτεύουσες, οι αθλητές έπαιρναν ως έπαθλο διαφημιστικά σποτς στην τηλεόραση, των παραπάνω εταιριών, θησαυρίζοντας. Κατά την πρώτη χιλιετία, για να πάρει κανείς μέρος στους ολυμπιακούς αγώνες έπρεπε να είναι ελεύθερος Έλληνας πολίτης. Κατά την δεύτερη χιλιετία, οποιοσδήποτε μπορούσε να πάρει μέρος, αρκεί να ανεχόταν να τον συνοδεύει πάνοπλο τζιπ με πολυβόλα, όλος ο αμερικανικός στόλος και να αποδεχόταν να σκοτώνονται δίπλα του οι φοιτητές που διαδήλωναν ενάντια στο φασισμό.

Η τέλεση των ολυμπιακών αγώνων σε κάποια πρωτεύουσα κατά το τέλος της δεύτερης χιλιετίας, ήτο εκπληκτικά δύσκολο πράγμα. Όλος ο λαός του κράτους, στην πρωτεύουσα του οποίου θα γίνοντο οι ολυμπιακές αγώνες έπρεπε να κατεβάσει τα βρακιά και να περιμένει τον κάθε Κοκό να περάσει. Αναφέρονται δε περιέργα περιστατικά όπως: το Μεξικό ακόμα χρωστάει από την Ολυμπιάδα του, και πληρώνει χρέη 40 γενιές μετά. Το ίδιο και ο Καναδάς. Το εντυπωσιακότερο, δε, αναφέρεται για την περίπτωση της Αθήνας, η οποία μετά την τέλεση της ολυμπιάδας του 1996, της επονομαζόμενης και «χρυσής», επωλήθει στις διεθνείς εταιρίες επειδή δεν ήταν σε θέση να ξεχρεώσει τα χρέη της διοργάνωσης.

Αντιπρόεδρος: ο. Περιγραφική απεικόνιση των δύο πρώτων γραμμάτων του παλαιοελληνικού αλφαβήτου. Η περιγραφή αυτή χρησιμοποιείται πολύ συχνά για το Α και το Β, στοιχεία του παλαιού, αποσυρθέντος, αυτού αλφαβήτου.

Εκπαιδευτικός;

Τον είδε στον ύπνο του, με αθλητική φανελίτσα, κάπως στενή... Του έδωσε τη δικιά του... Έσκυψε και τον φίλησε στο πρόσωπο...

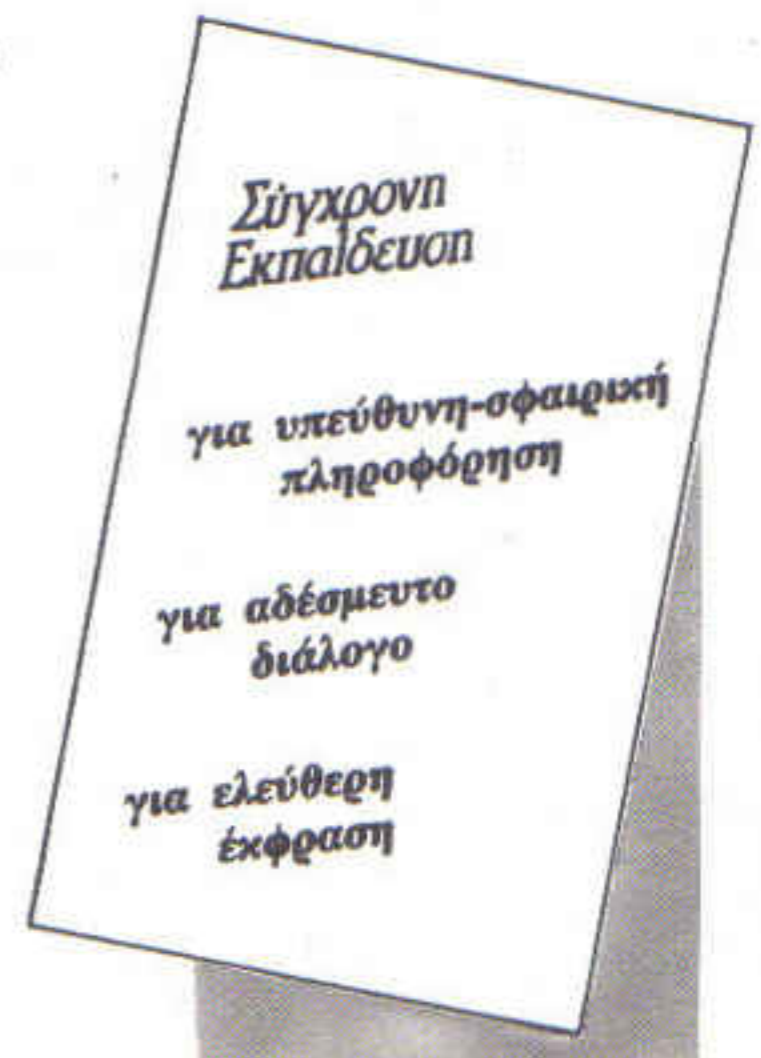
Πρόκειται για το πραγματικό (;) όνειρο, ενός αυριανιστή εκπαιδευτικού (;), που αγωνιά για την υγεία και το μέλλον του Α. Παπανδρέου («Αυριανή» 5.9.88).

Αυτό θα πεί λειτουργός - «οραματιστής!».

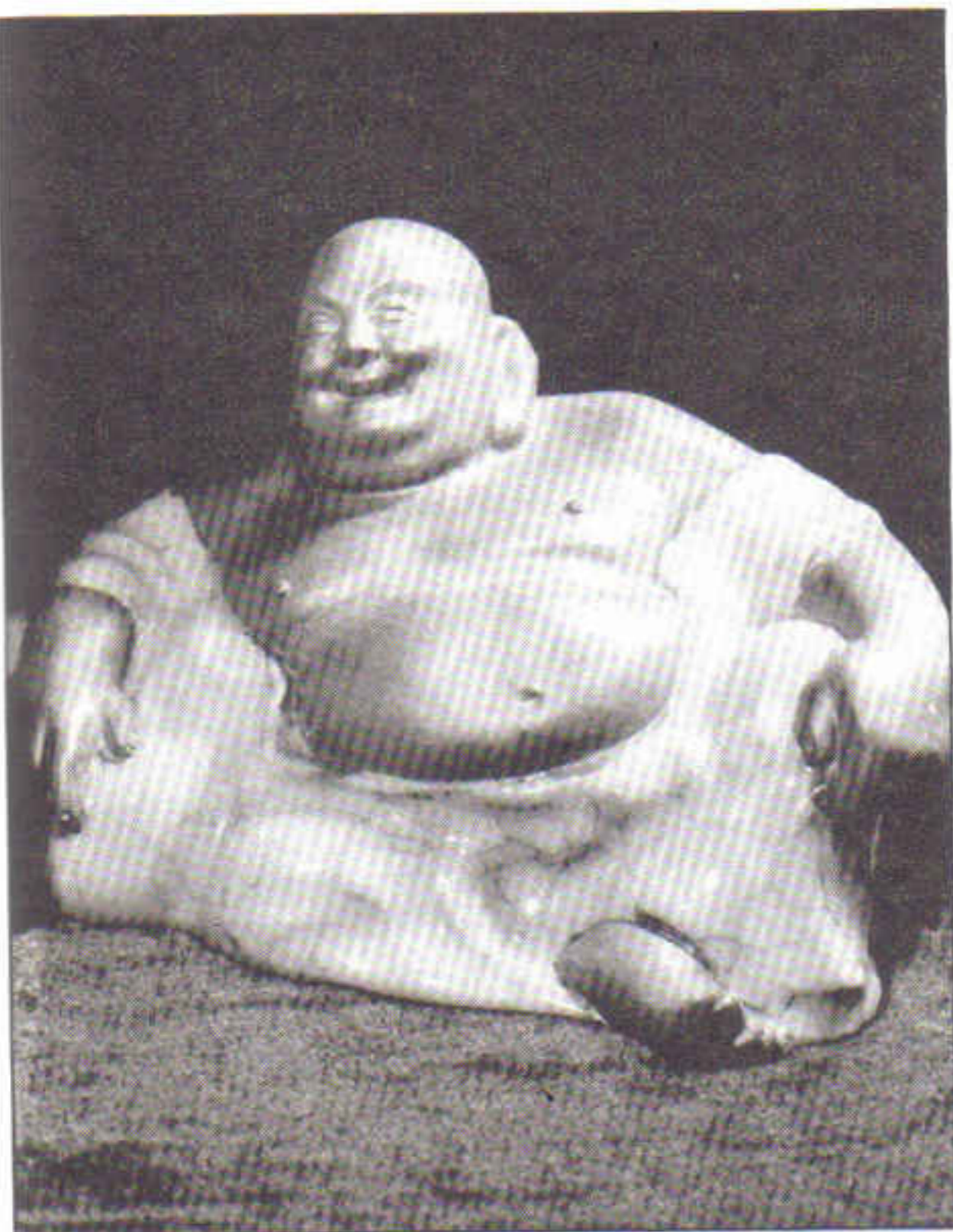
Φανταστείτε μόνο -αν μπορείτε- τις σχέσεις επικοινωνίας του εν λόγω «συναδέλφου» με τους μαθητές του και τα «υψηλά ιδαι-

Τίτος, ο κ. ΔΗΜΑΚΟΣ ΣΩΤΗΡΗΣ, εκπαιδευτικός από τον Κωνσταντίνο Λοκρίδας. Απέστειλε στην «Α» ερωτολή, στην οποία αναφέρει τα εξής: «Ολοι μας παρακολουθούμε και αγωνιούμε για την εξέλιξη της υγείας του αγαπημένου μας πρωθυπουργού. Δείγμα της αγάπης μας, της αγωνίας και της σκέψης μας είναι η αφήγηση του παρακάτω αληθινού ονείρου μου: Είδα λοιπόν ότι έφεραν τον Ανδρέα στο σπίτι μου. Ξάπλωσε σε ένα απλό ψάθινο κρεβάτι, φορούσε μια φανέλα αθλητική, η οποία ήταν κάπως στενή επάνω του. Του ζήτησα να την αλλάξουμε. Δέχτηκε με χάρη. Τότε έσκυψα και τον φίλησα στο πρόσωπο. Να που η σκέψη μας είναι κοντά του ακόμα και στον ύπνο μας.

νικά και οράματα» -από τα οποία εμφορείται- που προσπαθεί να τους εμπνεύσει. Φανταστείτε...

Μια υπόθεση γραφειοκρατικής ρουτίνας που εξελίχθηκε σε... ροκ

Στις 5 Νοέμβρη του 1988 γίνονται σ' όλη τη χώρα εκλογές για τα κεντρικά και περιφερειακά στελέχη και δύο αιρετούς. Οι δύο τελευταίοι εκλέγονται σε τοπική κλίμακα (ΠΥΣΔΕ - ΠΥΣΠΕ) και σε κεντρική (ΚΥΣΔΕ - ΚΥΣΠΕ).

Αξιζει ν' αναφερθεί κανείς στη δράση αυτών των οργάνων όχι τόσο για να καταδείξει πτυχές της νεοελληνικής κοινωνίας σε μικροκλίμακα (ρουσφέτι, πελατειακές σχέσεις κ.λπ.), αλλά κυρίως για να καταγράψει τη χρεωκοπία της συνδιαχειριστικής πολιτικής της συνδιοίκησης.

Μια τέτοια συζήτηση είναι δυνατόν να φωτίσει το μέγεθος της αυταπάτης, που οικοδομήθηκε πάνω στην αντίληψη «να συμμετέχουμε στα κέτρα λήψης αποφάσεων που μας αφορούν», γεγονός

που αδυνάτισε σοβαρά το κίνημα και έντεχνα χρησιμοποιήθηκε από τους γραφειοκράτες τεχνοκράτες - κυβερνητικούς για τον εγκλωβισμό και την χειραγώγησή μας.

Βάζω τα 3/5... βάζεις τα 2/5;

Η θεωρία της «συμμετοχής» είναι πολύ παλιά: έγινε πράξη στη Δύση στο «κράτος πρόνοιας», αποκρούστηκε στη χώρα μας από τους ανεγκέφαλους της παλαιοΔεξιάς, για να πραγματοποιηθεί από το ΠΑΣΟΚ, δηλαδή τη σοσιαλδημοκρατική εκδοχή της αστικής διαχείρισης.

Το 60% της συμμετοχής των κρατικών υπαλλήλων κατοχυρώνει την σταθερότητα στις αποφάσεις, το υπόλοιπο 40% (το οποίο μοιράζεται στις δύο πρώτες παρατάξεις) διασφαλίζει τη συμμετοχή των κυρίαρχων αστικών ή συναινετικών δυνάμεων και φυσικά το θεσμικό πλαίσιο εξασφαλίζει τη στεγανότητα του οργάνου, το αλώβητο των διεργασιών του, την νομιμοποίηση των αποφάσεών του.

Το απόρρητο των αποφάσεων για τα ΚΥΣΔΕ - ΠΥΣΔΕ, λειτουργεί σχεδόν όπως οι αποφάσεις των δικαστηρίων. Γνωρίζουμε τη σύνθεση του δικαστηρίου ή των ενόρκων, αλλά η απόφαση —που λαμβάνεται κατά πλειοψηφία— συσκοτίζει τις πράξεις των συγκεκριμένων ανθρώπων. Λειτουργεί περίπου όπως το μυστικό που ψιθυρίζεται στα εκτελεστικά αποσπάσματα «κάποιος από τους δώδεκα σκοπευτές δεν έχει βλήμα στ' όπλο του»...

Το απόρρητο, βέβαια, έχει καταγγελθεί από το κίνημα συνολικά, αλλά το πρόβλημα δεν είναι κυρίως εκεί.

Τα πρόσωπα ελαχιστοποιούν ή μεγενθύνουν τη δύναμη των θεσμών, αλλά κρίνονται απ' αυτούς και όχι το αντίστροφο.

Πρόεκταση του κινήματος;

Όχι βέβαια. Γιατί: α) είναι στην ουσία στελέχη του κρατικού και κυβερνητικού συνδικαλισμού, β) από την άποψη της λειτουργίας είναι ξεκομμένα από κάθε ζωντανή διαδικασία βάσης, γ) «λογοδοτούν» κάθε δυό χρόνια με γραφειοκρατικές διαδικασίες. δ) Επιδιώκουν όχι τη λογοδοσία, αλλά στην πραγματικότητα τη διαιώνιση της παραμονής τους (απόσπαση για δυό χρόνια κ.λπ.).

Η ζωή, αλάνθαστο κριτήριο της αλήθειας, απέδειξε ότι ο τέταρτος όροφος του ΥΠΕΠΘ δεν έχει τίποτα το κοινό με τους εκπαιδευτικούς.

Δεν είναι λίγοι άλλωστε αυτοί, που αναγκάστηκαν να χτυπήσουν το τηλέφωνο, κρατώντας στο χέρι τ' όνομα του «τάδε», παρακαλώντας τους αιρετούς, εκλιπαρώντας για μια μετάθεση, υποβιβάζοντας την αξιοπρέπειά τους. Δε θάναι λίγες οι φορές που ο κλαδάρχης, τομεάρχης, κομματάρχης κ.λπ., επικοινωνεί όχι με τον αιρετό, αλλά μ' ένα κοινό αποδέκτη παραπόνων και προσωπικών εκκλήσεων, προς δόξαν της κοινωνίας των «κολλητών» (όπως εύστοχα έγραψε παλιότερα ο Πέτρος Ευθυμίου, φιλόλογος όντας, κολλητός της παρα/εξουσίας).

Οι αιρετοί, με ελάχιστες εξαιρέσεις που δεν αλλάζουν το γενικό κανόνα, φροντίζουν επιμελώς να στήσουν το δικό τους ή τον κομματικό μηχανισμό των διευκολύνσεων και της ρουσφετοπραξίας. Η σχέση κινήματος —αιρετών είναι επίφαση, το κύριο παραμένει η προσωπική σχέση και η αναπαραγωγή της εκλογικής πελατείας, σχέσεις που θυμίζουν εκλογικούς μηχανισμούς επαρχιακής πόλης, με ιδιοτέλεια και εξάρτηση, ένα καθαρό αλισβερίσι, προσβολή κάθε «εθίμου» του κινήματος, που στηρίζεται στοιχειωδώς στη διαφάνεια, στη δικαιοκρασία —στ' αστικά έστω πλαίσια— και την τυπική δικαιοσύνη.

Αλλά το ζήτημα είναι αλλού...

Υπάρχουν πολλοί στο χώρο των εκπαιδευτικών, που —από ιδεολογικές αφορμές ορμώμενοι, παρά από τις υπαρκτές ανάγκες— υποστηρίζουν ότι «τα όργανα είναι πεδία ταξικής πάλης» και πως πρέπει «και εκεί να δώσουμε τη μάχη».

Το πρώτο σκέλος του συλλογισμού είναι ελαφρώς κοινοτυπία, για να καταλήξει σε λάθος συμπέρασμα. Σε τελευταία βέβαια ανάλυση, ακόμα και το κεφάλι του πρωθυπουργού είναι «πεδίο ταξικής πάλης». Πολύ δε περισσότερο ένα όργανο στο οποίο συμμετέχουν κυβερνητικοί συντηρητικοί και εκσυγχρονιστές.

Αυτό που πραγματικά χρειάζεται είναι να δώσουμε τη μάχη, όχι για να καλοδουλέψουν τα γρανάζια του κρατικού μηχανισμού, αλλά για να δημιουργήσουμε νέους όρους για το κίνημα, ν' αλλάξουμε τους συσχετισμούς και τις συνειδήσεις των ανθρώπων.

Το κίνημα των εκπαιδευτικών δεν χρειάζεται ένα ακόμα καθιγιασμένο πεδίο ταξικής συνεργασίας, ούτε φυσικά έχει ανάγκη από ένα θεσμό με «σημαδεμένα χαρτιά». Δεν προάγεται όμως ούτε από αντιλήψεις, που ανάγουν σε ζήτημα αρχής γενικά τη συμμετοχή στις εκλογές, με μια ευαισθησία που αγγίζει τα όρια του πολιτικού αναχωρητισμού. Φυσικά κάτω από καθορισμένες συνθήκες, μπορεί ή ακόμα και επιβάλλεται να καταγγείλεις τις εκλογές (ακόμα και τις βουλευτικές) και να δημιουργήσεις ένα διαφορετικό, προσανατολισμό συνολικά.

Σήμερα, η αριστερά του σ.κ. έχει το κύρος της ανεβασμένο. Χιλιάδες συνάδελφοι προσβλέπουν τυπικά και ουσιαστικά στις διαδικασίες της, κρατώντας αυτή ή την άλλη σχέση. Μια σωστή στάση απέναντι στους θεσμούς της ταξικής συνεργασίας, θ' ανέβαζε τη φερεγγυότητά της και θάδινε σωστές απαντήσεις στα ερωτήματα των εκπαιδευτικών.

Σαν προσχέδιο για τα ΚΥΣΔΕ

α) Αποτελούν κρατικά - κυβερνητικά όργανα, για την πλέον εύρυθμη λειτουργία των υπηρεσιακών ζητημάτων της εκπαίδευσης.

β) Το κίνημα οφείλει ν' αποκαλύψει το γραφειοκρατικό, συνδιαχειριστικό, συναινετικό τους χαρακτήρα.

γ) Παλεύουμε, όχι για την καλύτερη αποδοτικότητά τους, αλλά για το μπλοκάρισμά τους. Όχι στις αυταπάτες της «λαϊκής συμμετοχής».

δ) Συμμετέχω, δεν σημαίνει αποδέχομαι. Συμμετέχω με τη φυσική μου παρουσία, δεν ψηφίζω, σπάζω το απόρρητο καταγγέλλω και δημοσιοποιώ τα ζητήματα στο κίνημα.

ε) Άμεση λογοδοσία στις συνελεύσεις και άμεση ανακλητότητα.

στ) Μπλοκάρισμα της διαδικασίας και αποχώρηση όταν χρειάζεται. Λειτουργία, δηλαδή, με σκοπό την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη απορρίθμιση αυτών των οργάνων.

Τα παραπάνω δεν αποτελούν παρά πρώτες σκέψεις, με κύρια κατεύθυνση την απόκρουση της συναινετικής αντίληψης και δράσης, τη μη υποταγή μας στους διαχειριστικούς μηχανισμούς. Οι καιροί απαιτούν δράση, αλλά και βάθαιμα της συλλογιστικής μας. Οι εκλογές δεν είναι η πανάκεια, αλλά σίγουρα θ' αποτελέσουν κάποια τομή στη συνέχεια της περσυνής πορείας. Γι' αυτό ας μη χάνονται οι ευκαιρίες, γιατί δεν ξαναβρίσκονται εύκολα.

Μπορεί για πρώτη φορά ν' ακουστεί δυνατά μια «άλλη» λογική, μια «άλλη» φωνή.

Θ.Τ.

Ιστορίες βρεγμένης ιστοισανίδας

Πλανιέται σίγουρα όποιος πιστεύει, πως σε τούτο τον τόπο και σε τούτους τους σακάτικους σοσιαλιστικούς καιρούς, οι φελλοί είναι τα μόνα πράγματα που επιπλέον και στέκονται πάντα στην κορυφή. Και τούτο γιατί, εκτός από τους φελλούς, προστέθηκαν τελευταία και οι ιστοισανίδες (ιδιαίτερα όταν επ' αυτών εποχούνται ανεψιοί υφυπουργών).

Την παραπάνω αλήθεια ήρθε να επιβεβαιώσει πρόσφατα η άκρωτος «συγκινητική» παραίτηση της υφυπουργού Παιδείας κ. Ρούλας Κακλαμανάκη. Η αξιότιμη τέως υφυπουργός, αφού είδε πως στο υπουργείο της λειτουργούν όλα με αξιοκρατία, περισσή και πλεονάζουσα, στράφηκε στη συνέχεια στον τομέα του Αθλητισμού για να εφαρμόσει και εκεί τη δική της (λίγο Ι.Χ. σίγουρα) αντίληψη αξιοκρατίας, ενθουμούμενη το χρέος προς την πατρίδα, τις οικογενειακές παραδόσεις (προπάντων αυτές) και άλλα ηχηρά παρόμοια.

Για άγνωστες προς το παρόν αιτίες (ή στραβός είν' ο γιαλός ή στραβά αρμενίζουμε) απέτυχε και εγκατέλειψε και Ιστοισανίδα και Υφυπουργείο (ή σωστότερα την Ιστοισανίδα του Υφυπουργείου).

Εμείς, αδαείς όντες στα περί ιστοισανίδων και μη διαθέτοντες ούτε «μπάρμπα —ή τουλάχιστον— θεία στην Κορώνη» για να μας προστατέψει από την αδικία και την αναξιοκρατία, τί να πούμε;

Μόνο το πασίγνωστο εκείνο: «Το χωριό καιγόταν κ.ο.κ.» ή σωστότερα «Εδώ καράβια πνίγονται, ιστοισανίδες αρμενίζουν»...

B.A

Τα αντιτετράδια —σε πανελλαδική αποκλειστικότητα— παρουσιάζουν το νέο χαρτονόμισμα των 100.000 δρχ. Υπογραμμίζεται, ότι το Υπουργείο Οικονομικών αποφάσισε, ειδικά για τους εκπαιδευτικούς, την παροχή ενός (μόνο) τέτοιου χαρτονομίσματος σε μηνιαία βάση.

Συνάδελφοι συγχαρητήρια. Βάλτε τα στην Τράπεζα και στείλτε τα ρέστα στην ΟΛΜΕ...

Για τις σχολικές γιορτές

Η Οδηγός για να μη γίνει η γιορτή...

Είναι γνωστός ο τρόπος της κατανομής στην αρχή της χρονιάς, όπως επίσης γνωστές είναι και οι προτιμήσεις για τα ανάλογα αντικείμενα δράσης.

Εκεί που το πράγμα αποκτά γραφικές διαστάσεις είναι στις πεσφηνες αναθέσεις για τις γιορτές (17 Νοέμβρη - 28 Οκτώβρη - 25 Μαρτίου κ.λπ.), όπου σκηνές απείρου κάλλους διαδραματίζονται στο σύλλογο. Σκηνές, που λίγο απέχουν από τη γνωστή «κολοκυθιά που κάνει κολοκύθια». Υπάρχει, βέβαια, ένας γενικός προσανατολισμός ιδεολογικοπολιτικών διαστάσεων, που κάπως ελαχιστοποιεί τις τριβές. «Από χέρι» αναλαμβάνουν τις γιορτές οι φιλόλογοι και λοιπών συναφών επαγγελμάτων...

Ακολουθεί καταμερισμός, με βάση τα πολιτικά φρονήματα, περισσότερη δουλειά πέφτει στους αριστερούς, που δηλώνουν ή όχι τέτοιοι, από «φύση», «θέση» ή λόγω ιστορικών καταβολών. Έχουν πιο πολύ μεράκι με τις αναλύσεις, ε! και πώς να το κάνουμε, θέλουν να πουν και δυό κουβέντες παραπάνω.

Ακολουθεί τρίτη μορφή εξειδίκευσης. Η γενιά του Πολυτεχνείου προτιμάει βασικά την 17η Νοέμβρη, οι κάπως παλαιών αρχών την 25η Μάρτη (πιο κλασική επέτειος), «οι ενδιάμεσες δυνάμεις» την 28η Οκτώβρη. Οι γυναίκες φιλόλογοι ασχολούνται με την 8η Μάρτη («Διεθνής Ημέρα της Γυναίκας»), ενώ οι θεολόγοι ακονίζουν την γλώσσα τους στην εορτή Γραμμάτων και Πολιτισμού (παλιά Τριών Ιεραρχών).

Δευτερεύουσας σημασίας εκδηλώσεις, όπως αποταμίευση, ΟΗΕ, περιβάλλον κ.λπ., αναλαμβάνονται ποικιλοτρόπως και ποικιλομόρφως.

Και τώρα τί γίνεται;

α' λύση: Η περισυνή ομιλία, με αλλαγμένο πρόλογο - επίλογο. Ο επίλογος έχει σημασία γιατί δένει με τη χρονική φάση. Π.χ. οι συναδέλφοι της ΔΕΕ τελευταία έχουν πάθει υστερία με τη συμφωνία Ρήγκαν - Γκορμπατσώφ.

β' λύση: Δανείζετε την ομιλία συναδέλφου. Απαραίτητη προϋπόθεση νάναι καθαρογραμμένη...

γ' λύση: Οι συνδικαλιστές καταφεύγουν στις άγραφες ρητορείες (δύσκολο πράγμα, δεν είναι όλο... Κουτσόγιωργες).

δ' λύση: Αναγκάζεται να απασχοληθεί με το ζήτημα, φυλλομετρώντας ξεφυλλίζοντας και φυσικά βλαστημώντας τους ενδόξους προγόνους, γιατί υπήρξαν τόσο ένδοξοι.

ε' λύση: Δημοκρατία - Αποκέντρωση! Αναλαμβάνει το θέμα η μαθητική κοινότητα, —η οποία τις περισσότερες φορές— δανείζεται το λόγο από το πλησιέστερο κομματικό γραφείο. Τι επιτυχία!

Παρατήρηση: Εννιά στις δέκα περιπτώσεις, η γιορτή δεν ξεφεύγει από τα συνηθισμένα, δηλαδή τα ηχηρά σχήματα, τους ιστορικισμούς, τα χασμουρητά, γνωστά πράγματα, παλαμάκια, χειραψίες και του χρόνου...

Η σχολική γιορτή (μέσα στα γνωστά κανάλια που επιτρέπουν, π.χ. την 17 Νοέμβρη νάναι λίγο πιο αριστερούτσικη από την 25η Μάρτη και στις 28 Οκτώβρη να λέγεται ότι το όχι δεν τότε ο Μεταξάς αλλά ο λαός) καταντάει αφυδατωμένο σχήμα, λίγες φορές ταραζούνται τα λιμνάζοντα νερά του καθωσπρεπισμού, με αποτέλεσμα ν' αποχωρούν οι τοπικές αρχές, ο Νομάρχης ή και ο Λυκειάρχης.

Εμείς, βάζοντας το καλό κοστουμί, κάπως τέλος πάντων διαφορετικοί από τις άλλες μέρες, λίγο μακρύτερα από τους μαθητές, που βαριεστημένα παρακολουθούν για να το σκάσουν στη διπλα-

νή καφετέρια, ἀμὰ τὴ λήξει τῆς εορτῆς. Μια διειρημένη απεικόνιση μαθήματος!

Απόπειρες για άλλη θεώρηση:

Δεν παραθέτω παρά μόνο σκέψεις και όποιος διαθέτει ανάλογες ή περισσies δεν έχει παρα να τις ανακοινώσει:

α) Οργανώστε συζήτηση ανοιχτής τράπεζας, με δύο μαχόμενες απόψεις και βάλτε τον κόσμο στο παιχνίδι. Στη θέση του κλασικού θεάτρου, οργανώστε όλο το αμφιθέατρο συμμετοχικά.

β) Προβάλλετε ανάλογες ταινίες, ιστορικές και σύγχρονες. Στα γυμνάσια - λύκεια των χωριών, που είναι λίγοι μαθητές, προσφέρεται και το βίντεο. Μετά οργανώστε συζήτηση.

γ) Προσκαλέστε ζώντες (για το 1821 είναι κομμάτι δύσκολο) σαν ένα τμήμα της όλης εκδήλωσης.

δ) Πέστε τις αλήθειες του σήμερα! Καλύτερα καμιά γιορτή, παρά μια ψεύτικη φιάστα.

ε) Οι εκθέσεις φωτογραφίας βοηθούν, οι εκθέσεις φωτογραφίας και τα σλάιτς από τις μαρτυρικές Χιλή, Περού, Αφγανιστάν, Τουρκία, Πολωνία, Νικαράγουα κ.λπ., βοηθούν περισσότερο...

στ) Θεατροποιείτε όλες τις ομιλίες, στη γιορτή π.χ. του Πολυτεχνείου δώστε με θεατρικό τρόπο τα Ιουλιανά, τη Χούντα, την αντίσταση, τη μεταπολίτευση, τα Πολυτεχνεία του σήμερα. Δεν αρκεί να λες την αλήθεια, πρέπει να την δίνεις και εύληπτα στους μαθητές.

ζ) Εκτός από το Ρίτσο και τον Ελύτη, υπάρχουν και νεότεροι ποιητές, υπάρχουν και σύγχρονοι δοκιμογράφοι, όπως επίσης υπάρχουν και αξιόλογοι συναδέλφοι που γράφουν. Δοκιμάστε

τους, αξίζει!

η) Αντί να πηγαίνουμε βόλτα στο Πολυτεχνείο, αντικαθιστώντας την καθημερινή δράση μ' ένα μάτσο γαρύφαλλα το χρόνο, ας τραβήξουμε κατά το στρατόπεδο του Λαυρίου. Περισσότερη ανάγκη μας έχουν οι πολιτικοί πρόσφυγες —και φυσικά τους έχουμε— και είναι προτιμότερο από το ν' αντικρύζουμε κάθε Νοέμβρη τον υπουργό Δημόσιας Τάξης και τους αυλικούς του στη Στουρνάρα.

Φαντάζομαι ότι θα υπάρχουν δεκάδες ιδέες για μια ουσιαστικότερη, αντιρουτινιακή και δυναμικότερη σχολική γιορτή. Εκδήλωση όχι του μουσείου, αλλά ευκαιρία γι' απαντήσεις στο σήμερα, για ευαισθητοποίηση των νέων ανθρώπων, έξω από το κλίμα που θάκανε έναν Καρυωτάκη ν' ξαναυτοκτονήσει.

Για παράδειγμα, τα σχολεία της Τρίπολης ή των άλλων στρατοπέδων (ναι, υπάρχουν πόλεις που ζουν από τα στρατόπεδα), μετά τη γιορτή, ας πορευτούν στους στρατώνες, ζητώντας μείωση της θητείας, ανθρώπινες συνθήκες ζωής. Αυτό θα είναι «υποκίνηση»! Ας μην ξεχνάμε, ότι για κάθε μια από τις τρεις παραπάνω επετείους υπήρξε κατηγορία για υποκίνηση.

Και να μη λησμονάμε, για όσους αναλαμβάνουν την 28/10, ότι η ιστορία δεν τέλειωσε ούτε με την παράδοση της Αθήνας στους Γερμανούς, ούτε με το ματωμένο Δεκέμβρη. Υπήρξε και το δεύτερο αντάρτικο και η ήττα και οι νέες φυλακίσεις και οι Μπελογιάννηδες... Ας μην τρώγονται οι σελίδες της νεότερης ιστορίας μας.

Τελειώνοντας, θάθελα η ΟΛΜΕ —ή κάποιες ομάδες συναδέλφων— να επιμεληθούν ένα τεύχος αντι - Ιστορίας. Έτσι, δηλαδή, όπως θ' αντικρύζαμε από την πλευρά του κινήματος τα ιστορικά - κομβικά σημεία και όχι όπως τα κατέγραψε η κυρίαρχη τάξη. Με υλικά, ντοκουμέντα, παραπομπές, μαρτυρίες και πλούσια βιβλιογραφία, για να μην μαραζώνουμε στην επανάληψη και γίνεται η σχολική γιορτή μαρτύριο ασήκωτο, γιορτή των λεπτών ισορροπιών, της σχολαστικότητας και της ρουτίνας.

A. K.

Νότης Κατσέλης

Αυτούς τους έχω βαρεθεί

Τις κρίες γυναίκες που με χαιδεύουν
τους ψευτοφίλους που με κολακεύουν
που απ' τους άλλους θέλουν παλικάριά
κι οι ίδιοι όλο λερώνουν τα βρακιά!
σ' αυτή την πόλη που στα δυό έχει σγιστεί
τους έχω βαρεθεί.

Και πέστε μου αξίζει μια πεντάρα
των γραφειοκρατών η φάρα?
στήνει με ζήλο περισσό
στο σβέρκο του λαού χορό
στης Ιστορίας το χοντρό τον κινητή
την έχω σιχαθεί.

Και τι θα χάνανε χωρίς αυτούς όλους
τους γερμανούς τους προφεισόρους
που καλύτερα θα ξέρανε πολλά
άμα δε γίμιστα ολόενα τη κοιλιά?
υπαλληλίσκοι φοβισιάρηδες δούλοι παχιοί
τους έχω βαρεθεί.

Κι οι δάσκαλοι της νεολαίας οι γοαρτάδες
κόβουν στα μέτρα τους τους μαθητάδες!
κάθε σημαίας πλαισιώνουν τους ιστοίς
με ιδεώδεις υποτακτικούς
που είναι στο μυαλό νεωθροί
μα ιπακοή έχουν περισσή
τους έχω βαρεθεί.

Κι ο παροιμιώδης μέσος ανθρωπάκος
κέρδος ποτέ μ' από παθήματα χορτάτος
που συνηθίζει στην κάθε βρωμιά
αρκεί να έχει γεμάτο το ντορβά
κι επαναστάσεις στα όνειρά του αναζητεί
τον έχω βαρεθεί.

Κι οι ποιητές με χέρι υγρό
υμνούνε της πατρίδας το χαμό
κάνουν με θέρη τα στοιχειά στιχάκια
με τους σοφούς του κράτους τάχουνε πλακάκια
σαν χέλια γλοιώδικα έχουν πουλήθει
τους έχω σιχαθεί. ΒΟΛΟ ΜΗΠΡΩΝ

Ένα ποίημα για ανάλυση

- 1) Αναφορές στη σύγχρονη πραγματικότητα.
- 2) Από την πρόσφατη απεργία ή τις εκλογές για ΚΥΣΔΕ.
- 3) Κάθε συσχέτιση με τους Πανεπιστημιακούς, τελείως τυχαία.
- 4) Το σημείο χρειάζεται περισσότερη διευκρίνηση (και όμως, έτσι είναι).
- 5) Πρόσφατα τα γεγονότα, παροιμιώδης «η Κοινή Γνώμη».
- 6) Προτείνεται για σύγκριση με το:
«Κι οι δικαστές με χέρι υγρό
της νεολαίας υφαίνουν το χαμό
Ποινές σ' αλήτες, πόρνες και παιδάκια
και με τους μπάτσους τάχουνε πλακάκια»
(αγνώστου ποιητή)

Αντί να κατατρίβονται οι συνάδελφοι που διδάσκουν Νέα Ελληνικά τώρα το Σεπτέμβρη με τον Ερωτόκριτο, προτείνουμε σαν εναλλακτική λύση το παραπάνω ποίημα. Αν δεν έχει αναλυθεί επαρκώς, αυτοσχεδιάστε. Έτσι κι αλλιώς, ουσιαστικότερα πράγματα θα προκύψουν σε σύγκριση με τον Ιάκωβο Πολυλά. Τολμήστε...

τασούλα βερβενιώτη
ουραυία δημητρίου
κούρα φραντζή

... ΣΤΑ ΛΥΚΕΙΑ ΣΑΣ

ύψιζον / βιβλία

Η χαρά, η κίνηση, το παιχνίδι, η ζωή μαζί με την καταπίεση, τη σιωπή, την πειθαρχία, την άρνηση της ζωής.

Η περιγραφή ενός συστήματος εκπαίδευσης των νέων, που περνά βαθιά κρίση μαζί με τον κόσμο που το γέννησε.

Καταγραφή και κατάθεση μιάς εμπειρίας από το σημερινό ελληνικό λύκειο.

Από την πλευρά των καθηγητριών

Κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις συναδέλφους Τασούλα Βερβενιώτη, Ουραυία Δημητρίου και Κούρα Φραντζή, το βιβλίο «... στα λύκεία σας». Όπως αναφέρουν οι ίδιες στην Εισαγωγή:

Το βιβλίο αυτό είναι καρπός μιας σχέσης και μιας κρίσης. Οι προβληματισμοί και οι εμπειρίες που περιέχει, είναι ο απόηχος της συμμετοχής και επικοινωνίας μας με διάφορες ομάδες εκπαιδευτικών που συγκροτήθηκαν από το 1981 και μετά στη Δ. και Α. Αττική και στον Πειραιά, εξακολουθούν να λειτουργούν ή αυτοδιαλύθηκαν. Το πρώτο κεφάλαιο συνθέτει σχεδόν αυτούσιες τις σκέψεις που ξεδιπλώθηκαν στη διάρκεια των πρώτων συναντήσεων της Ομάδας Γυναικών Εκπαιδευτικών. Και η ιδέα της συγγραφής και έκδοσης μπήκε σ' εφαρμογή πριν από δυόμισι χρόνια μετά τη διάλυση μιας μεικτής ομάδας δέκα καθηγητών.

Βάση της δουλειάς μας αποτέλεσαν: οι μαρτυρίες συναδέλφων και μαθητών, τα καθημερινά δρώμενα στο σχολείο καθώς και σημειώσεις από τις μεταξύ μας συζητήσεις. Ένα διάσπαρτο και συχνά αντιφατικό υλικό με αποτυπωμένο το στίγμα της σκέψης και της γλώσσας της καθημιάς από μας αλλά και του ιδιαίτερου χρόνου που καταγράφηκε. Παρόλο που τα κείμενα γράφτηκαν συλλογικά, αποφύγαμε να τα σφιχτοδέσουμε με επεμβάσεις στην έναλλαγή των προσώπων: τα «εγώ», «εσύ», «εμείς», «αυτοί» στη ροή του λόγου έμειναν «ως είναι». Προτάξαμε το κείμενο για τις γυναίκες καθηγήτριες επειδή συνήθως ό,τι αφορά τις γυναίκες μπαίνει στο παράρτημα. Και μόνο για λόγους ευκολίας στην κατανόηση των υπόλοιπων κεφαλαίων μιλήσαμε για «καθηγητές» αντί για «καθηγήτριες», όπως στην καθημερινή γλώσσα μιλάμε για «τους ανθρώπους» και ξεχνάμε «τις ανθρώπους», που είναι οι περισσότερες...

Η περιγραφή που επιχειρήσαμε -που αναπόφευκτα είναι και θέση- στην υποκειμενικότητά της είναι αντικειμενική. Οι ανώνυμες μαρτυρίες δεν έχουν σκοπό να καταγγείλουν ή να εκθέσουν συγκεκριμένα πρόσωπα. Κρίναμε απαραίτητο να τις παραθέσουμε γιατί φωτίζουν την πραγματικότητα του ελληνικού Λυκείου με τρόπο που καμιά θεωρητική ανάλυση δε θα ήταν σε θέση να το κάνει.

Το βιβλίο περιέχει τα παρακάτω κεφάλαια - κείμενα: α) Καθηγητής: μια δουλειά για γυναίκες, β) Ο χώρος, ο χρόνος και η ζωή μας στο σχολείο, γ) Μέσα στην τάξη, δ) Βαθμολογία - Εξετάσεις, ε) Ο σύλλογος των καθηγητών, στ) Έξω από την τάξη.

Γελοιογραφώντας την εκπαιδευτική πραγματικότητα

Νότης Κατσέλης

αντιτετράδια της εκπαίδευσης

Σ' αυτό το τεύχος συνεργάστηκαν:

- Χρυσάνθη Αθανασίου - Φιλολόγος
- Βασίλης Αλεξίου - Φιλολόγος, Δικηγόρος
- Μαλάμω Βαρελά - Τεχνολόγος Ηλεκτρολόγος
- Τασούλα Βερβενιώτη - Φιλολόγος
- Αγγελίνα Γιαννετοπούλου - Δασκάλα
- Ασπασία Δεμερούκη - Φιλολόγος
- Γιώργος Καββαδίας - Φιλολόγος
- Χρήστος Κάτσικας - Φιλολόγος
- Ελεονώρα Κυριακού - Δασκάλα
- Γιάννης Μακρίδης - Μαθηματικός
- Παναγιώτης Παπαναγιώτου - Φυσικός
- Βαγγέλης Πασσάς - Δάσκαλος, Αντιπρόσωπος Γ.Σ. της Δ.Ο.Ε.
- Γιώργος Σόφης - Φυσικός, μέλος Δ.Σ. ΕΛΜΕ Α' Πειραιά
- Στέλιος Σταυρινάδης - Μαθηματικός
- Μιχάλης Τζιώτης - Φυσιολόγος
- Βέτα Τσαλίκη - Βιολόγος, Συντονίστρια προγραμμάτων Π.Ε.
- Θανάσης Τσιριγώτης - Φιλολόγος, μέλος Δ.Σ. Γ' ΕΛΜΕ Δυτ. Αττικής
- Χρήστος Τσουκαλάς - Φιλολόγος
- Αγγελική Φατούρου - Φυσικός
- Μαρία Φραγκιά - Βιολόγος
- Ζωή Χατζή - Πρόεδρος Συλλόγου Καθηγητών Καλλιτεχνικών Μαθημάτων
- Ταξιάρχης Χρήστου - Πολιτικός Μηχανικός
- Γελοιογραφίες: Νότης Κατσέλης

αντιτετράδια της εκπαίδευσης Αριστερό Περιοδικό για την Εκπαίδευση

Διευθύνεται από Επιτροπή

Υπεύθυνος Σύνταξης:
Γιώργος Σόφης

Διπλό τεύχος 3 - 4

Σεπτέμβριος - Οκτώβριος 1988

Τιμή διπλού τεύχους 300 δρχ.

Συνδρομή για τέσσερα τεύχη 1000 δρχ.

Συνδρομή εξωτερικού 1800 δρχ.

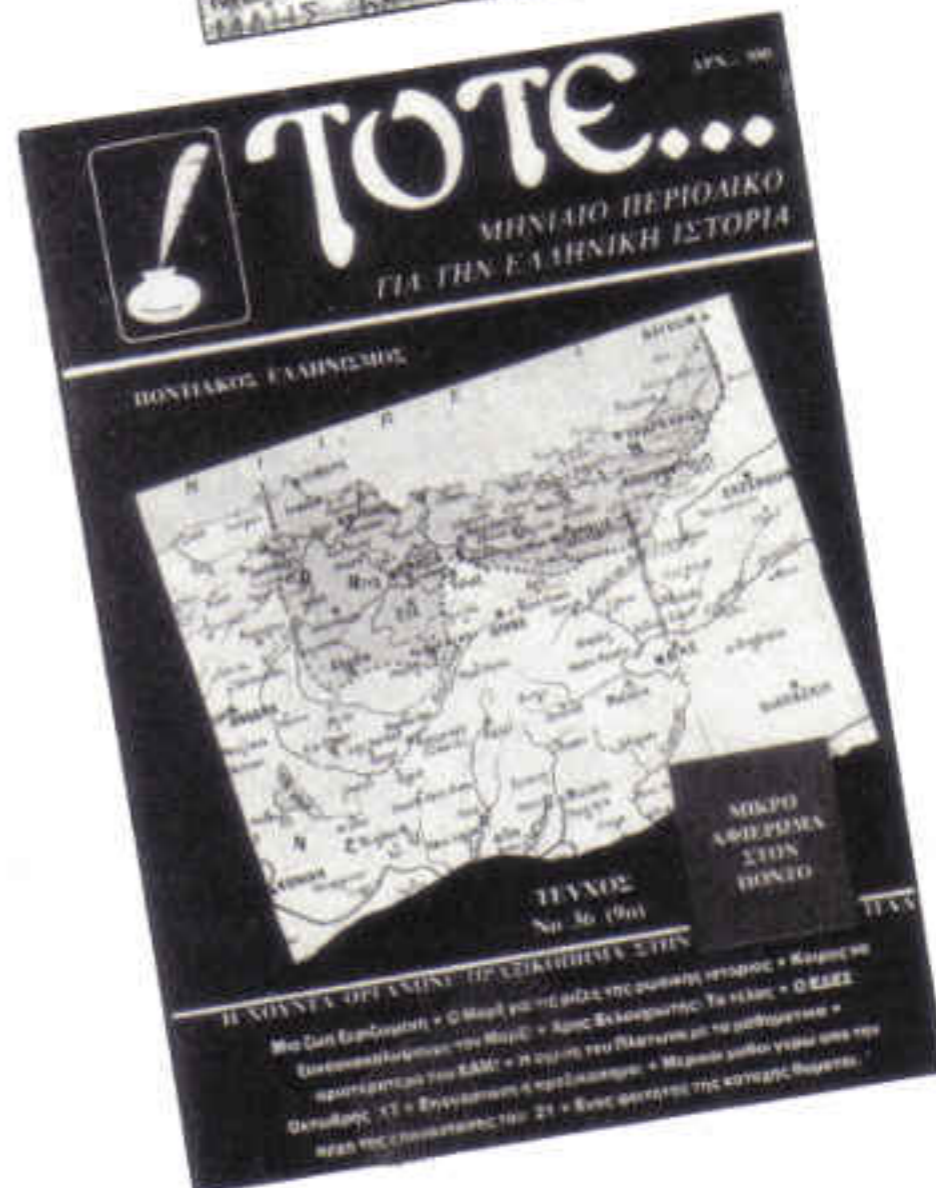
Κεντρική διάθεση:
Αγγελική Φατούρου,

Δυρραχίου 55 104 43 Αθήνα

Τηλ. 5125714 - 6912092

Αριθμός Λογαριασμού

Εμπορικής Τράπεζας: 25 550 862

-
- * Εκπαιδευτική Συγκυρία
 - * Αφιέρωμα στην Απεργία
 - * Αναβάθμιση - Νόμος 1566
 - * Αριστερό Συνδικαλιστικό Κίνημα
 - * Αφιέρωμα στους Πρωτοδιοριζόμενους
 - * Από τα σχολικά βιβλία
 - * Καλλιτεχνική Εκπαίδευση
 - * Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
 - * Προφορική Ιστορία
 - * Αντιαυταρχική Αγωγή
 - * Ο θεσμός των Γενικών Εξετάσεων
 - * Σχέσεις Εκπαιδευτικών - Μαθητών
 - * Επιστήμη και Κοινωνία
 - * Το σχολείο σαν χώρος.

300 δρχ.